

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PEYAMİ SAFA ROMANLARINDA ERKEK KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nilgün GÜNEŞ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı Prof. Dr. Kâzım YETİŞ

Ağustos, 2019

T.C.

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PEYAMİ SAFA ROMANLARINDA ERKEK KAHRAMANLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nilgün GÜNEŞ

(Y1512.250001)

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı Prof. Dr. Kâzım YETİŞ

Ağustos, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Tezli Yüksek Lisans Programı Y1512.250001 numaralı öğrencisi Nilgün GÜNEŞ'in "Peyami Safa Romanlarında Erkek Kahramanlar" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 09.08.2019 tarih ve 2019/20 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 22.08.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Kazım YETİŞ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Dinara DUISEBAYEVA	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Ali YILDIZ	Yıldız Teknik Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Prof. Dr.	Necat BİRİNCİ	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Hacer GÜLŞEN	İstanbul Kültür Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Peyami Safa Romanlarında Erkek Kahramanlar” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin “Kaynaklar” kısmında gösterilenlerden oluştuğunu, alıntıların kaynaklara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (...../...../2019)

Nilgün GÜNEŞ

ÖNSÖZ

Peyami Safa, Türk Edebiyatında, ortaya koyduğu eserleri ile önemli bir yer sahibidir. O, romanları ve düşünce yazıları ile döneminin sosyal, ekonomik ve siyasal şartları hakkında fikir sahibi olmamızı sağlar.

Tez çalışmamızda, yazarın Peyami Safa imzalı *Sözde Kızlar*(1923), *Şimşek*(1923), *Mahşer*(1924), *Bir Akşamdı*(1924), *Canan*(1925), *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*(1930), *Fatih-Harbiye*(1931), *Bir Tereddüdün Romanı*(1933), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*(1949), *Yalnızız*(1951) *Biz İnsanlar*(1959) adlı eserlerini inceledik. Peyami Safa'nın romanlarının anlatıldığı dönemin, savaşın, ülke ekonomisinde açtığı yaraları ve bir geçiş dönemi olan Birinci Dünya Savaşı sonrasında, bu dönemde değişmeye başlayan insan ilişkilerinin etkisi altında olan erkek kahramanları ele aldık. Erkek kahramanlar, romanların anlatıldığı dönemlerin şartlarının etkisi altındadırlar. Bazıları Batı etkisi altında bir tür içsel tutarsızlık içindeyken, bazıları da Anadolu'daki Milli Mücadele'nin fikrî heyecanı içindedir. Aynı roman içerisinde yer alan erkek kahramanlar arasında maddi, sosyal ve fikirselsel olarak önemli farklar bulunmaktadır. Erkeklerin iş bulmakta sıkıntı çektikleri bu dönemde, işsizlik onların kadınlarla olan ilişkilerini de etkiler, yönlendirir. Aynı kadının etrafında bulunan erkekler arasında rekabet yaşanmasına, erkeğin de bunalımlı süreçlerden geçmesine neden olur.

Tez, Önsöz, Giriş'ten sonra dört bölüm, Sonuç ve Bibliyografyadan oluşmaktadır. Erkek kahramanlar; sırasıyla medeni durumlarına, mesleklerine, bakış açılarına ve eğitimlerine göre ayrı bölümlerde incelenmiştir. Sonuç'ta yapılan çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmış, romancının yer verdiği erkeklerin kadınlara karşı tutumu da özellikle belirtilmiştir. Bibliyografya'da Peyami Safa'nın eserlerinden başka, okuduğum şu veya bu şekilde faydalandığım eserleri de kaydetmek gerektiğini düşündüm.

Erkek kahramanlar, kimi yerde kadın kahramanlardan etkilenmiş, kimi yerde de kadın kahramanların hayatını etkilemişlerdir. Bu etkileme ve etkilenme

süreçlerinde erkek kahramanlar medeni durumlarının, mesleklerinin, bakış açılarının ve eğitim durumlarının kendilerine verdiği tesirlerin etkisi altındadırlar. Bu davranışlarında bir şekilde ortaya çıkar. Tezimizde romancının canlandığı erkekler, romanların akışı veya kurgu içerisindeki konumları itibariyle ele alınmışlardır.

Bu tezin hazırlanması esnasında bana yol gösteren ve sabrını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Kâzım Yetiş'e, sevgili arkadaşlarım Funda Durmuş ve Gülay Yıldırım'a ve kıymetli eşime teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ağustos, 2019

Nilgün GÜNES

PEYAMİ SAFA ROMANLARINDA ERKEK KAHRAMANLAR

ÖZET

Yazının, kurgusal dünyasında hayat bulan romanın, Türk edebiyatındaki örneklerini oluşturan isimler arasında Peyami Safa'nın önemli bir yeri vardır. 1899-1961 yılları arasında yaşamış olan Peyami Safa'nın eserleri yardımıyla biz; o günün koşulları, acıları, insanın değişmeyen dünyevî kaygıları ile iletişim kurmaya devam ediyoruz. Romanları aracılığı ile bizlere romanın anlatıldığı dönemin sosyal, ekonomik, siyasi durumunu ve kişiler üzerinden insanın bireysel dünyasını, kaygılarını, acılarını, zaafalarını, başarılarını ve başarısızlıklarını anlatır. Romanlarında, kadınlar ve erkekler aynı kurgunun içerisinde yer almış olmalarına rağmen, ayrı yönlerden kuvvetli kılınmışlardır. Erkekler, kadınlara göre ekonomik ve sosyal hayatın içerisinde daha çok söz sahibidirler. Erkek kahramanlar, kadın kahramanlardan daha yoğun bir şekilde iş ve eğitim hayatında yer alır, bu alanlara yön verirler.

Çalışmamızda, Peyami Safa imzalı; *Sözde Kızlar*(1923), *Şimşek*(1923), *Mahşer*(1924), *Bir Akşam*(1924), *Canan*(1925), *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*(1930), *Fatih-Harbiye*(1931), *Bir Tereddüdün Romanı*(1933), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*(1949), *Yalnızız*(1951) ve *Biz İnsanlar*(1959), isimli romanların, erkek kahramanlarını inceledik.

Erkek kahramanlar, içinde buldukları zamanın değişkenlerinden etkilenmişlerdir. Örneğin; roman zamanı olarak Birinci Dünya Savaşı sonrasında işlendiği romanlarda ya da İstanbul'un işgali sürecini roman zamanı olarak işleyen "*Biz İnsanlar*" romanında kahraman ve diğer karakterler, işgal altındaki İstanbul'un üzerinde hissedilen İtilâf Devletleri tarafından oluşturulan baskıdan etkilenmektedirler. Bu etki romanlarda değişiklik göstermektedir. "*Mahşer*" romanında ise roman zamanı olarak Birinci Dünya Savaşı sonrasıdır ve bu zaman, Çanakkale'den, cepheden dönen "Nihad" ı işsizlik tesiri ile ekonomik olarak etkiler.

Erkek kahramanlar, eğitimleri yönü ile de kadınlara göre daha uzun soluklu bir süreçten geçmişlerdir. Erkekler, örgün eğitim dışında ve örgün eğitim içerisinde

eğitimin çeşitli kademelerinde bulunmuşlardır. Örgün eğitimde hiç bulunmamış erkekler olduğu gibi, örgün eğitimini yurt dışında tamamlamış olan, “*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*” romanındaki “Yahya Aziz” örneğinde mevcuttur. “Yahya Aziz”, Paris'te, Sorbonne Üniversitesi'nde eğitim görmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Yeni Türk Edebiyatı, kahraman, erkek, Peyami Safa.*

MALE HEROES IN PEYAMI SAFA NOVELS

ABSTRACT

Peyami Safa has an important place among the names that make up the examples of the novel that strengthen in the fictional world of writing and in Turkish literature. We continue to communicate with the conditions of that day, the suffering and the unchanging worldly concerns of man with the help of the works of Peyami Safa who lived between 1899-1961. He tells us about the social, economic and political situation of the period in which the novel is told, and the individual world of human beings, concerns, pains, weaknesses, successes and failures through his novels. In his novels, although men and women are involved in the same fiction, they are made strong in different ways. Men have more influence in economic and social life than women. Male heroes take part in business and education life more intensely than female heroes, and they direct these areas.

In our study, we examined male heroes of *So-Called Girls* (1923), *Lightning* (1923), *Armageddon* (1924), *It Was An Evening* (1924), *Canan* (1925), *Ninth External Ward* (1930), *Fatih-Harbiye* (1931), *The Novel of A Hesitation* (1933), *The Armchair of Mademoiselle Noraliya* (1949), *We Are Alone* (1951) by Peyami Safa.

Male heroes were influenced by the variables of their time. For example, in the novels that he treated the period of the post-World War I, or in the novel “We People” which he treated processes the occupation of Istanbul as novel time, the heroes and other characters are influenced by the pressure created by the Allied Powers felt over occupied Istanbul. This effect varies in novels. In the novel “Armageddon” the period is Post- First World War and this period economically affects the “Nihad”, which has returned from the front of Çanakkale, with unemployment.

In terms of their education, male heroes have gone through a longer period than women. Men have been involved in various levels of education outside and within formal education. It is present in the example of “Yahya Aziz” in the novel of “The Armchair of Mademoiselle Noraliya”, who completed his formal education abroad as

well as men who have never been in formal education. “Yahya Aziz” studied at the Sorbonne University in Paris.

Keywords: *New Turkish Literature, hero, male, Peyami Safa.*

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	İİİ
ÖNSÖZ.....	İV
PEYAMİ SAFA ROMANLARINDA ERKEK KAHRAMANLAR.....	VI
ÖZET.....	VI
ABSTRACT	Vİİİ
İÇİNDEKİLER	1
GİRİŞ	3
I.MEDENİ DURUMLARINA GÖRE ERKEKLER	5
A.EVLİ ERKEKLER	5
B.BEKÂR ERKEKLER	43
C.DUL ERKEKLER	123
D.ÇOCUK YAŞTAKİ ERKEKLER	136
II.MESLEKLERİNE GÖRE ERKEKLER.....	146
A.KAMUSAL ALANLARDA ÇALIŞAN/MESLEĞİNİ İCRA EDEN ERKEKLER	146
1.Öğretmen.....	146
2.Doktor	171
3.Memur.....	185
4.Polis	189
5.Asker	193
6.Hasta Bakıcı- Hademe- Bekçi.....	197
B.KAMUSAL ALANLAR DIŞINDA ÇALIŞAN ERKEKLER	198
1.At Arabacısı	198
2.Tüccar	199
3.Aktör	202
4.Muharrir	205
5.Ressam	210
6.Gazete Dağıtıcısı	211
7.Fotoğrafçı	214
8.Tercüman	215
9.Kayıkçı	216
10.Kahveci	218
C.SİYASET-POLİTİKA ALANINDA ÇALIŞAN/ İDARECİ/ YÖNETİCİ ERKEKLER.....	219
III.BAKIŞ AÇILARINA GÖRE ERKEKLER.....	230

IV.EĞİTİM/ÖĞRETİM DURUMLARINA GÖRE ERKEKLER	238
SONUÇ.....	244
KAYNAKLAR	247
ÖZGEÇMİŞ.....	248

GİRİŞ

XX. yüzyılın başı ve ilk yarısı Türk toplumunun pek çok değişimi yaşadığı bir dönemdir. Peyami Safa, hem bu değişimleri yaşamış hem de yazdığı romanlarda yaşananları göstermek istemiştir. Bu bakımdan onun romanları tabir caizse topluma tutulmuş bir aynadır. Burada bu aynanın gerçekçi olduğunu söyleyemeyiz. Peyami Safa da dâhil bu dönem romancıları genel olarak gerçek hayatı değil kafalarında kurguladıkları hayatı anlatırlar. Bununla beraber yaşananlar şu veya bu şekilde eserlere aksetmiştir. Peyami Safa'nın yarattığı kahramanlar çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Mine Karaca, "Peyami Safa'nın Romanlarında Kadın Kahramanlar" başlıklı tezi yaptı. Biz de erkek kahramanları almak istedik. Yazarımızın bu konudaki tavrı, kadına veya erkeğe yaklaşımı belirlenmiş olacaktı. Peyami Safa, bir toplum adamıdır ama onun ister kadın ister erkek olsun yarattığı kahramanlar topluma yön veren kişiler veya kişilikler değillerdir. O, toplum içinde var olan bir anlamda sıradan insanları canlandırır. Bunun en çarpıcı örneği *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'dur. Mine Karaca'nın tezi Peyami Safa'nın kadınlara karşı pek olumlu hatta objektif olmadığını ortaya koymaktadır. Acaba yazarımızın erkeklere bakışı nasıldı?

Erkek kahramanlar, Peyami Safa'nın romanlarında yazarın yön verdiği ölçüde, etkili, kurgunun içerisinde söz sahibidirler. İncelemiş olduğumuz romanların anlatıldığı dönemin genel havası Birinci Dünya Savaşı'nın yarattığı ekonomik ve sosyal sorunlar ekseninde oluşmuştur. Savaşın ve savaşın etkisi ile sarsılmış olan ekonomik gücün etkilediği ülkemiz insanı, Safa'nın romanlarında kendisine yer bulmuş, gerçeğin kurguya dönüşmesine imkân sağlamıştır. Peyami Safa, bu kurgusal ürünlerde hem tarihe dayanan gerçeklerden hem de kendi hayatî tecrübelerinden faydalanmış, gerçeği kurmaca ile yeniden biçimlendirmiştir. Romanlarında anlattığı erkek kahramanlar, onun dünyasından geçerek şekillendiği için her biri ondan bir parça taşımaktadır.

“Üstün zekâsı ve güçlü sezgileriyle, çok küçük yaşlarda annesi Server Bedia Hanım'ın çektiği büyük maddî sıkıntının farkına varan Peyami Safa, para kazanmak

için çeşitli işlere girip çıkmış, mesela Vefa İdadisi'nde okuduğu sırada, peynir ekmek veya aşureden ibaret öğle yemeği ile kitap parasını çıkarmak için Keteon Matbaası'nda şarkı istinsah etmiştir.”(...) (Ayvazoğlu, *Peyami Hayatı Sanatı Felsefesi Sanatı Dramı*, 2017, s.75)

Belki de, yazmak, onun için çocuk yaşında bir oyun, küçük ruhunun annesini mutlu etme heyecanı ile başlamış; ancak geçici bir heves gibi yitip gitmemiş, zamanla mevcudiyetini korumuş bir tutkudur. Hayatı boyunca hep yoksulluğun, hastalığın, zaman zaman değişen fikirlerinin ve kavgalarının sarmaladığı bir çemberin içinde yaşamış olan Peyami Safa, kendisinden bir şeyleri de bu sarmalın arasından romanlarındaki erkeklere aktarmıştır.

O, belki biraz, *Biz İnsanlar*'daki, fakir ve çaresiz çocuk “Tahsin”; biraz “*Mahşer*”deki coşkun ve heyecanlı “Nihad”, bir parça da “*Dokuzuncu Hariciye Koğuş*”ndaki gençtir. İncelemiş olduğumuz on bir roman içerisindeki her karakterde, erkek-kadın ayırt etmeksizin Peyami Safa'dan izler bulmamız mümkündür; ancak, romanlarında fakirliği, cesareti ya da yalnızlığı itibarıyla yücelttiği her erkek kahraman onun kendisiyle; aynadaki “Peyami” ile tanıştırdığı tarafını; kadınlardan yalnızca görsel bir malzeme gibi söz eden, duyguları ve hisleri anlık değişebilen, ikircikli ve çıkarıcı yönleri ile yerdiği erkek kahramanlar da onun aynaya dahi göstermekten çekindiği taraflarını yansıtıyor olabilir. Safa'nın incelemiş olduğumuz on bir romanındaki erkek kahramanlar bazı yönleri ile benzerlikler göstermektedir. “*Mahşer*” romanındaki “Nihad” karakteri ile “*Biz İnsanlar*” romanındaki “Orhan” oldukça benzer özellikler göstermektedir; ya da, “*Yalnızız*” romanındaki “Samim” ile “*Bir Tereddüdün Romanı*”ndaki “muharrir” benzemektedir; her iki erkek de yazı yazar ve hayal dünyalarında kurguladıkları bir mutluluğun peşine düşmüşlerdir. Bu benzerlikleri neticesinde erkek kahramanların hepsinin olmasa bile, üç temel başlıkta ifade ettiğimiz hâllerinin, ortak bir prototipin versiyonları olduğunu söyleyebiliriz.

I. MEDENİ DURUMLARINA GÖRE ERKEKLER

A. Evli Erkekler

Mustafa Efendi(*Sözde Kızlar*), Behiç'in arkadaşı Salih ve Belma'nın babalarıdır. Cerrahpaşa'da oturan Mustafa Efendi, etrafındakiler tarafından "hoca" olarak nitelendirilmektedir. Belma ve Salih, Behiç'le aralarındaki meseleler yüzünden artık köşkten uzaklaşma kararı alarak birkaç gündür uğramadıkları evlerine geri dönmüşlerdir. Kızının ve oğlunun evden günlerce uzak kalmalarına tepki gösterir.

"-Daha ne yapacaksınız? Haftanın iki üç günü eve gelmezsiniz. Nereye gittiğiniz, nerede yatıp kalktığınız belli değil, bu mahallede bakire kızları bakkal dükkânına kadar bile yollamıyorlar, bu kız eve hiç uğramıyor."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.88)

Mustafa Efendi,"hoca" olarak adlandırılmasına karşı, çocuklarına karşı baskıcı bir tutum içerisinde değildir. Belki de onları dönemin koşulları, mahalle ortamı düşünülürse fazla rahat bırakmış sayılabilir. Etraftaki insanların onun hakkındaki düşünceleri de bu yöndedir.

"Mustafa Efendi, mahallede "açık fikirleriyle" tanınmış, hovardalığı, müsrifliği, dik kafalılığıyla meşhurdu... Hattâ imam, Mustafa Efendi'den bahsettiği zaman... "Con Hoca" derdi. Con demek, Jön, yani yeni fikirli demektir. Mustafa Efendi'nin koyu ittihatçılığı da bu unvana liyakatini arttırmıştı. Bundan başka, evlatlarının terbiyesine karşı kayıtsızlığı, onları pek serbest bırakması, evinde çalgı, dernek yapılmasından hoşlanması, her akşam pencere önünde gazel söylemesi de Con Hoca'nın fena şöhretini Cerrahpaşa'da yaymıştı."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.89-90)

Mustafa Efendi, dışarıdan görüldüğü sarıklı hoca hâlinin düşündürdüğü karakter yapısından farklı özellikler gösterir. Sert görünüşüne karşı çocukları üzerinde kurması gereken baba otoritesini kuramamıştır. Bu durum da en küçük çocuğu Nurettin hariç, iki yetişkin evladının birinin ölümün, diğerinin akıl

hastanesine düşmesine neden olmuştur. Mustafa Efendi'nin oğlu Salih'le olan münasebeti, oğlunun babasına karşı rahat tavırları da Mustafa Efendi'nin ebeveyn olarak gereken otoriteyi kurmakta geç kaldığını gösterir.

“-Yahu baba... Sarıklısın amma, ham kafalı değilsin. Cin fikirliliğinle meşhursun. Biz de seni bu meziyetin için iki kat severiz. Gençlik nedir bilirsin. Sakal koyuvermezden evvel yaptığın hovardalıkları annem anlatmakla bitiremiyor. İstanbul'u haraca kesmişsin. Hâlâ mahallenin tazelerinde gözün var. Onlar da senden hoşlanıyorlar.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.90)

Mustafa Efendi'ni, kızı Belma ve oğlu Salih'in eve istedikleri zaman gelmeleri, evindeki çalgılı toplantılar ve hakkında çıkan çapkınlık dedikoduları yüzünden Cerrahpaşa'dan taşınmak ister; ancak bunun için altmış lira gerekir. Bu parayı bulmalarını çocuklarından isteyen Mustafa Efendi'nin kararına Salih ve Belma'da sevinmişlerdir.

“-İshakpaşa'da bir ev buldum. Aylığı yirmi lira. Üç aylık peşin istiyor, amma iki aylığa razı edeceğim, yirmi lira da taşınma parası... Sen şu parayı bulursen taşınırız, yoksa biz bu mahalleden başka yere adım atamayız.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.92)

Salih'in akıl hastanesine düşmesi ve kızı Hatice'nin intihar etmesi sonucu, Mustafa Efendi'nin taşınma hayali gerçekleşmemiştir. Çocuklarını fazlaca serbest bırakmış olan baba, ebeveynlerin tutumlarının çocuklarının hayatında ne denli önemli olduğunu anlamamızı sağlar. Mustafa Efendi'nin ebeveynlik rolü bize, Salih ve Belma'nın acı sonlarının tamamıyla kendi hatalarına dayanmadığını düşündürür.

Müfid(*Şimşek*), hastalıklı ve zayıf görünümlü bir adamdır. Pervin'le yeni evlenmişlerdir. Müfid'le ilgili fiziksel özellikler bize ilk olarak Pervin'in gözünden aktarılır.

“-Kocasına dikkatle bakıyordu- elleri arkasında, başı öne eğilmiş, sendeliyerek yürüyen; zayıf, uzun, titrek, silik, mariz insanı yadırgamaktan kurtulamamıştı.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.8.)

Pervin Müfid'i, onun fiziksel zayıflığını böyle betimlerken odaya Sacid; yani Müfid'in dayısı girer. Müfid, salona girdiğinde birbirine sarılmış bedenlerden habersiz, yorgun görüntüsü ile hasta olduğunu söyler.

“-Müfid avucunu başına koydu, karısına bakarak:

-Hastayım! Dedi.”(Safa, Şimşek, 2016, s.10)

Müfid'in hastalıklı halleri Pervin ve Sacid'in köşkte istedikleri gibi rahat hareket edebilmelerini, birlikte zaman geçirebilmelerini sağlamaktadır. Müfid, işe gitmediği zamanlarda odasında yatar, misfirler gelmediği zamanlarda salona inmez; yani Sacid ve Pervin'in köşkte yalnız kalmaları için her türlü ortamı farkına varmadan sağlamış olur. Eve gelen Müfid, salonda Pervin ve Sacid'i gördükten sonra hasta olduğunu belirtir ve odasına gider. Sacid, Pervin'in kocasının yanına gitme isteğine karşı çıkar. Uzunca bir müddet sonra karısının yanına gelmesi üzerine Müfid, bazı şeylerden şüphe duyduğunu karısı Pervin'e söyler; ancak şüphe duyduğu kişi, bu ilk dönemlerde, yalnızca dayısı Sacid'tir.

“-Ondan şüphe ediyorum, anlıyor musun, ondan... Sana emin olduğumu söylemeğe bile lüzum görmem... Fakat, reddedileceğine emin olsam bile, onun sana dokunmasını istemiyorum. Hayır...Dur...İtiraz mı edeceksin?... Dur... Ben onu bilirim, ben onu bilirim, sus...”(Safa, Şimşek, 2016, s.15)

Müfid, burada şüphelerinin daha çok başındadır. Karısı ve dayısı arasındaki ilişkinin karşılıklı değil tek taraflı olduğunu düşünmektedir. Şüphe ettiği, güvenmediği dayısıdır. Karısının dayısına karşı olan tutumundan, ilgisinden, habersizdir. Bu onun yaşadığı durumu hem geç algılamasına hem de gerçekleri öğrendikten sonra çok daha fazla yıkılmasına neden olur.

Müfid, şüphelerini ilk kez dile getirdiği akşam, Pervin ve Sacid'in tanışma sürecini de sorgular. Dayısı vasıtası ile tanıdığı karısı Pervin'i dayısı kadar bile tanımayan Müfid, yavaş yavaş başladığı sorgulama sürecine önce dayısından başlar.

“-Üç sene var mı siz tanışalı?

-Değil mi ya? Seni bana o takdim etmedi mi?”(Safa, Şimşek, 2016, s.16)

Bu açıklama ile Müfid ve Pervin'i tanıştıran kişinin Sacid olduğunu öğreniyoruz. Bu durum Sacid ve Pervin arasındaki münasebetin daha hızlı gelişmesine kolaylık sağlamıştır. Hislerini Pervin'e açan Müfid, kendi başına kaldığı her an kafasından sürekli dayısı ve Pervin'i düşünür. Bu düşünceler Müfid'in gittikçe kafasını karıştırmaya başlar ve Müfid daha da kaygılanır. Kaygısı artan Müfid içinde bulunduğu duruma bir çözüm bulur: Köşkten taşınmak. Bu kararını dayısı Sacid'e açıklar; ancak bunu gerçek düşüncelerini ortaya koyarak değil, mevsimi bahane ederek yapar.

“-Bundan sonra önümüz yaz. Lodos havalarda vapurun tehiri çoğalacak. Hâlbuki şirkette Amerikalılar bir saniyelik tehiri bile hazmetmiyorlar. Onların iş ciddiyetleri ma'lum. Biz Pervin'le düşünüp taşındık, İstanbul tarafına geçmek istiyoruz.”(Safa, Şimşek, 2016, s.29)

Müfid, dedesinin istediği nazırlığın kendisine verilmemesi üzerine Abdülhamid'e kızarak Bağlarbaşı'nda yaptırdığı bu köşkte çocukluğunu geçirmiştir. Sert ve acımasız bir adam olan Mahmud Paşa, Sacid'e verdiği hayat tavsiyeleri ile onun karakterinin şekillenmesinde etkili olmuştur. Müfid ise karakter olarak annesi Tabende Hanım'a benzemiştir. Müfid'in annesi misafirperver yapısı ile oğluna bir şey bırakmamış böylece Müfid'i dayısı Sacid'e ve Bağlarbaşıdaki köşke mecbur kılmıştır. Bu da onun dayısı ile olan ilişkisini şekillendirir; haklı da olsa hakkını arayamaz. Hayatında ilk defa Sacid'e karşı tavır göstermeye başlayan Müfid, dayısının taşınma kararına karşı çıkması üzerine ona tepkisini göstererek kendi hayatı için bir ilke imza atar.

“-Biz de, yanbaşımızda, âdi bir insanın yaşadığını görmek azabından kurtulacağız! Dedi.

Ömründe ilk defa dayısına karşı açıkça bir hakaret kelimesi kullanıyordu. Bardağı bıraktıktan sonra odadan çıkmak için birkaç adım yürüyen ve Müfid'in yanbaşına kadar gelen Sacid, bu “âdi” kelimesini duyar duymaz olduğu yerde durdu, onun yüzüne baktı. Müfid'de dayısına bakıyordu. Sacid, o güne kadar Müfid'in gözlerinde bu derece kuvvetli ve cesur bakış görmemişti.”(Safa, Şimşek, 2016, s.31-32)

Müfid'in taşınma kararına karşı karısı Pervin oldukça tepkisizdir. Pervin'in bu tepkisizliğine karşı Müfid'in düşünceleri de genişleme gösterir. Başlarda Müfid'in şüpheleri yalnızca Sacid'in üzerinde iken Pervin'in taşınma konusundaki sessizliğinden sonra kocası ondan da şüphe etmeye, göremediği gerçekleri sezmeye başlar.

“O vakit büyük şüphelerin doğurduğu bin türlü ihtimaller silsilesi, müfekkiresinde uzamaya başladı: Pervin'in hayatında başka bir erkek var mı? Ve bu kimdir? Pervin de öteki arkadaşları gibi zinanın çukuruna bir ayağını basmış mıdır? Pervin'in mâzisinde, Müfid'in bilmediği ve mahâretle gizlenmiş sergüzeşter olabilir mi?”(Safa, Şimşek, 2016, s.39)

Müfid'in şüpheleri onun gündelik hayatına rahatlıkla devam edebilmesine engel olur. Köşkün içerisindeki gündelik hayat normal seyrinde devam ederken Müfid bu normal akışa uyum sağlayamaz. Köşkte, Sacid ve Pervin'le ortak arkadaşlarının katılımlarıyla gerçekleşen davette bu uyumsuzluğu daha çok ortaya çıkar. Köşkteki davet akşamında gelen misafirler arasında yer alan Behire, Sacid'le rahat tavırları ile sohbet eder. Bu rahat tavırlar ve Behire'nin gevezeliği Müfid'i bunaltır; hattâ nefes almasına engel olur.

“Behire'nin bütün sözlerini çirkin bulan Müfid, bu cemiyeti muâheze ve tiksintili bir bakışla süzdü. Bu insanlar karşısında her zaman aynı iğrenişi duymuştu. Onun nazarında bütün bu yığın, gözlerinin çukuru sürme ve seyyie dolu, bakışları iğreti yalancı ve hissiz, dudakta kokulu bir kireç tadı bırakan yüzleri kötü ihtirasların çizgileriyle kırışmış, kocasını da, âşığını da, dostunu da aldatmak ve dolandırmaktan zevk almaya alışmış, cahil ve hodgâm, kalbsiz ve küstah, itikatsiz ve seciyesiz, kelbî, maddî, behimî, ancak servetin ve iştihanın varlığına inanan bu kadınlar ve seyyiatı güzide insanların bir hakkı zanneden, fikirsiz, mefkûresiz, ilimleri kulaktan dolma, aktör ve mutasallif, sahte, haysiyetsiz ve mağrur, zelil ve mütekebbir, faydasız ve hain erkekler, bütün insanlar arasında nifakın, şikakın, ayrılığın ve anarşinin kundağını tutuşturuyorlar.”(Safa, Şimşek, 2016, s.57)

Yazar, bu sözlerle Müfid karakterinin dilinden bir manifesto yazmıştır. Bu manifestonun muhatabı, eşlerini, sevgililerini aldatan insanlardır. Müfid, kadın-erkek ayrımı yapmaksızın bir grubu, aldatanlar grubunu, hedefine alır. Behire'nin Sacid'le konuşurken sergilediği rahat tavırları, Arif'in karısı Melike'nin gözleri önünde

Semahat'ı gözleriyle neredeyse soyacakmış gibi bakması Suat'ın ve Sacid'in tavırları, sınırları zaten bozuk olan Müfid'in ruhunda fırtına kopmasına neden olur. Bu davet akşamı Müfid'in hayatı için yeni bir dönemin başlangıç noktasıdır. Müfid, o akşam gördüklerinden sonra Pervin'de dâhil olmak üzere etrafındaki insanlar hakkında olan fikirlerini değiştirir; düşüncelerini gerçek gözlemler üzerine oturtur. Artık onun için etrafındaki hiç kimse eskiden oldukları insanlar değildir. Nefis arzusundan oluşmuş bir çukur, bir tür gayya kuyusu sanki Müfid'in etrafındaki insanları içine çekmiş, çırpınışlarına da Müfid'i şahit kılmıştır.

“Müfid, o vakit, tekrar, Sacid'den, hatta Arif'ten ve Suat'tan şüphe etmeye başladı. Bütün bu çapkın, tehlikeli erkeklerle zevcesi arasında bir münasebet araştıran ve hareketlerinin en küçük, en adi teferruatına kadar mânâ veren şiddetli bir dikkatle onlara baktı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.64-65)

İçeride bunalan Müfid, Ali ile köşkün dışına çıkar. İçinde bir zehir gibi onu hasta eden şeyi, Pervin'den yana duyduğu şüpheyi ilk defa kendisi dışında biri ile paylaşır.

“Pervin'in beni aldattığını zannediyorum.”(Safa, Şimşek, 2016, s.68)

Müfid'den daha çok şey bilen Ali ona gerçeği söyleyemez. Müfid'i rahatlatmak için genel kadın-erkek ilişkilerinden söz eder. Ancak bu çabası boşunadır. Müfid artık gördüklerinin etkisi ile içinde tutmakta zorlandığı bir öfkenin sahibidir.

“Ne istiyorum, biliyor musun? Hemen şimdi, bu köşkün altına bir bomba koymak, fitillemek, içeri girmek ve hepsiyle berhava olmak!”(Safa, Şimşek, 2016, s.72)

Müfid, çaresizliğinin, aldatılmış olmanın hissi ile duygularını öfkeye, hattâ şiddete yöneltir. Ruhsal olarak yenemediği, üstesinden gelemediği insanları fiziksel olarak yok etmek ister. Bozulan sınırları, öfkesi onu içinden çıkması zor bir yalnızlığa mahkûm etmiştir. Bu ruhsal yalnızlık Müfid'in fiziksel bütünlüğünü, sağlığını da bozmaya başlamıştır.

“Sanki bütün vücudu çözüliyor. Bu maddi bitkinliğin manevi bir tek sebebi var: Şüphe.”(Safa, Şimşek, 2016, s.82)

Günler geçtikçe Müfid'in içinde bulunduğu durum onu Pervin'i gözlemlemeye, bir dedektif misali onun arkasından eşyalarını karıştırmaya doğru itmiştir. Karısını hiç tanımamış olduğunu, onun mazisi hakkında aslında pek de bir şey bilmediğini anlayan Müfid, Pervin'i tanımaya onun özel eşyalarını karıştırarak başlar. Arayışlarının sonucunda Pervin'in çantasında bir gazete kâğıdında yazılı telefon numarası bulmuştur. Katalog taraması yaptıktan sonra aradığı numaranın Arif'in iş yerine ait olduğunu öğrenmiştir. Müfid, şüphelerini dayandırdığı bir temele sonunda ulaşmıştır. Bulduğu numaranın Arif'e ait olduğunu öğrendikten sonra Pervin'i bu konuda sorgular.

“-Sen Arif'in telefon numarasını biliyor musun? Ben bugün rehberde aradım, bulamadım.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.93)

Müfid'in Pervin'i denemek amacıyla sorduğu soruya Pervin tam olarak bir cevap veremez. Bilmiyorum diyerek geçiştirmeye çalışır. Sacid ile geçirdiği zamanların dışında Pervin, Arif'le de görüşmektedir. Müfid'in bulduğu numara ilişkiyi açıklar nitelikte önemli bir kanıttır; ancak Pervin Müfid'i manipüle edebilecek güçte bir kadındır. Müfid, Pervin'in manipülatif tavırları karşısında konuyu çok uzatmaz; ancak Pervin'in söylediklerine de inanmaz. Müfid, duygularını dışa vuramadığı, için içinde biriktirdikleri uykusunda bir kâbus şeklinde ortaya çıkar.

“Arif, Melike, Pervin, Sacid, Ali ve ötekiler ve daha başka adamlar... Garip ki bu kalabalık içinde birkaç tane Arif, birkaç tane Pervin görüyordu. Bunlar hepsi ağızlarını açarak, kahkahalarla gülüyorlar, büyük tavırlarla konuşuyorlar, fakat -sinema gibi- hiç ses çıkarmıyorlardı.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.100)

Yazar, Müfid'in içinde bulunduğu ruh halini anlamamız açısından bize kabûslarını anlatmıştır. Müfid, sıkıntısını anlattığı Ali'ye bile içten içe güvenmemektedir. Bu da onu derin bir yalnızlık içinde bırakmaktadır.

Kâbusla uyandığı sıkıntılı sabahtan sonra köşkten çıkıp şirkete gitmiştir. Şirketteki işlere odaklanamaz. Şirketteki çalışma arkadaşlarından İtalyan asıllı bir genç onun o gün yapması gerekenleri yaparak Müfid'in eve erken gitmesini sağlar. Eve beklenenden erken gelen Müfid, ilk defa şüphelerinin ötesinde somut bir delile kavuşmuştur. Köşkün kapısından içeriye girerken Pervin ve Sacid yatak odasında bulunmaktadırlar. Pervin ve Sacid, Müfid'in köşke geldiğini anlayıp, aynı odada,

Müfid ve Pervin'in yatak odasında buldukları için bir yalan uydururlar. Pervin, hasta olduğunu ve Sacid'in ona yardım etmek için yatak odasına geldiğini söyler. Müfid kendisine söylenenlerin yalan olduğunun artık farkındadır ancak ne yapacağını bilemez.

“Yine bu oda içinde, beş on dakika evvel bir ihanet vakasının cereyan edebilmiş olması ihtimali. Müfid'in bu birbirlerine zıt iki imkânı da kabul eden zekâsı, korkunç bir meçhul karşısında hissedilen kemirici tecessüsün verdiği ıstırapla kıvranıyordu. O vaziyette ki Pervin'e inanmıyor, inanmadığını söylemekten veya hissettirmekten de çekiniyor, itham edecek hiçbir iz bulamadığı için şaşırıyor, ne yapacağını değil, zevcesinin karşısında ne vaziyette davranacağını bile bilemeyerek hareketsiz kalıyordu.”(Safa, Şimşek, 2016, s.118)

Müfid, son yaşadığı olaydan sonra köşkün içerisinde kendi dünyasına çekilir. Mecbur olmadığı sürece Pervin ya da Sacid'le iletişim kurmaz. Kendini soyutladığı Pervin ve Sacid'den giderek daha çok nefret etmeye başlar. Dışarıda vakit geçirdiği bir gün köprü üzerinde Pervin'in yakın arkadaşı Behire ile karşılaşır. Pervin ve Sacid'in arasındakileri bilen Behire, Müfid'e bir şeyler anlatmak istediğini söyler. Müfid'i Mısırlıoğlu'ndaki evine çağırır. Behire, evine gelen Müfid'e Pervin ve Sacid arasındaki ilişkiyi ya da Pervin'in gerçek kişiliği ile ilgili bildiklerini tam olarak açıklama cesaretini gösteremez. Ancak, Müfid'in kafasını karıştırır ve onu karısından şüphe etmesi gerektiğine inandırır. Behire'nin evinden çıktıktan sonra kendisini kötü hissetmeye başlar.

“Göğsünün içinde gizli ve tehlikeli bir şeyler olduğunu hissediyordu. Kalbi intizamsız çarpıyor ve her nefes alışında içine hafif baygınlık çöküyor, başı ağır; midesi rahat değil. Ağzında fena kokulu gazlar ve geçirmeler dolaşüyor. Bacakları kuvvetten kesilmiş.”(Safa, Şimşek, 2016, s.136)

Duyduklarından sonra Müfid'in fiziksel sağlığı, yaşadıklarının ekseninde ciddi bir tahribata uğrayacağı sürece girmiştir. Yazar, Müfid'in sağlık sorunlarının temelini onun yaşadığı ruhsal iniş çıkışlara bağlamıştır. Behire'nin anlattıkları sonrasında Müfid'in sağlığı uzun süreli bir inişe geçmeye başlar.

“Göğsünden boğazına doğru bir hayvan gibi canlı bir şey yürüyordu. Musluğa kadar gidebildi ve tükürdü. Taşın üstüne sıçrayan ve yürüyen kırmızı rengine bakakaldı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.137)

Müfid, Behire ile görüşükten sonra, sağlığının ciddi bozulmalar yaşamaması üzerine hayatı ile ilgili bir karar verir: Köşkten ayrılmak.

“-Yapmağa mecbur olduğum şey Pervin’den ayrılmaktır. Bu lâzım. Bütün azaplarım mademki yalnız bu kadından geliyor, kurtulmak için onu terk etmeli değil miyim? Fakat niçin bana bu kadar ıstırap veren bir mahlûktan kolayca ayrılamıyorum?”(Safa, Şimşek, 2016, s.143)

Müfid, Pervin’den ve köşkten ayrılması gerektiğine inanır, ancak bunu uygulamaya geçirmekte oldukça zorlanmaktadır. Ali ile görüşükten sonra köşke döner, evde kalfa dışında kimse yoktur. Müfid’in gelişinin üzerinden saatler sonra köşke gelen Sacid ve Pervin vapuru kaçırdıkları için geç kaldıklarını söylerler. Müfid kendisine söylenen yalanların artık farkındadır; ancak nasıl tepki vereceği konusunda emin olamamaktadır. Pervin’den bir açıklama bekler, onun bir açıklama yapmaması üzerine onunla iletişim kurmamaya karar verir.

“-Müfid cevap vermedi. Titriyordu. “Evet, barışmamak üzere dargınız, aramızda her şey bitmiştir!” cümlelerini söylemek ihtiyacıyla cidal halinde idi. Bir daha tamir kabul etmeyen son sözü söylemek korkusu, bu ihtiyacını hapsediyordu.”(Safa, Şimşek, 2016, s.153)

Müfid, Pervin’le konuşmama kararı aldığı geceden sonra köşkten kesin olarak ayrılması gerektiğine karar vermiştir. Önce aklında gidecek bir yer fikri oluşmaz. Konu üzerine biraz daha kafa yorduktan sonra kararını verir. Teyzesinin yanına Çengelköy’e taşınma kararı alır. Kararını da Pervin’e mektupla bildirir.

“... Bu mektubu yazarken, tarih haziranın üçüdür, gün çarşambadır, saat sabahın sekiz buçuğudur, hava güzeldir, kalb rahattır, hayat yenidir ve ben her şeyi anlamış bulunuyorum.”(Safa, Şimşek, 2016, s.165)

Müfid’in evden ayrılmadan önce Pervin’e yazıp bıraktığı mektup onun yeni hayatına ait ilk unsurdur. Mektupta belirttiği üzere karısı Pervin’i artık serbest bırakmıştır. Yeni hayatında Pervin’e yer olmadığını dile getirmiştir. Evden ayrılıp

teyzesinin yanına Çengelköy'e yerleşen Müfid, köşkü sakın bir şekilde terk etmeyi tercih etmiştir. Teyzesinin evi Müfid'e doğayla iç içe bir yaşam sunar. Doğanın verdiği sakinlik Müfid'in düşünmesine imkân sağlar. Kendisini ve duygularını sorgulamasının beşinci gününde Ali kendisini ziyarete gelmiştir. Ali'nin Müfid'in gerçek duygularını sorguladığı uzun bir sohbetten sonra eve dönerler. Teyzesi Pervin'den gelen mektubu Müfid'e gösterdiğinde Müfid'in gün boyu sahip olduğu sağlıklı ruh hali bir anda bozulur. Pervin'in mektubunda kendisi ile görüşüp görüşmemek üzerine sorduğu soruya "hayır" şeklinde cevap vererek Pervin'in kendisi ile iletişim kurma imkânına izin vermez.

Müfid, Pervin'in mektubuna olumsuz yanıt vermesinden sonraki günler kendi iç sesini dinleyerek geçirir. Pervin'i özlediğini kendine itiraf etmekten kaçınır, ancak bastırmaya çalıştığı dürtüleri Müfid'in hareketlerine yön verir.

"Çayırda, otların arasında uzandığı vakit, bir kadının göğsünde ve kolları arasında, sıcak nüvazişlerle gayş oluyormuş gibi shevi bir zevk duyuyordu."(Safa, Şimşek, 2016, s.185)

Pervin mektubu aldıktan sonra Müfid'le konuşmak için Çengelköy'e gitmeye karar verir. Müfid'in teyzesinin evine geldiğinde kendisinin gelişinden habersiz olan Müfid, onun varlığını evde hissedince bastırıldığı duyguları ortaya çıkar. Müfid, Pervin'i görmeden onun sesinden ve kokusundan etkilenir. Yazar, burada Müfid'in Pervin'e olan zaafının ne denli derin olduğunu ortaya koyar.

"Müfid, bu beyaz elbiseli kadının Pervin olduğunu birdenbire anlayamamış gibi şaşırarak yerinden kalktı, meçhul bir cazibeye yenildi, ileriye doğru üç dört adım attı ve kendini tutarak durdu. Pervin'in yalnız omuzlarından aşağısını, beyaz elbisesini, beyaz çoraplarını ve beyaz iskarpinlerini görüyor, başına bakamıyordu. Bir koku duydu, onun kokusu ve sersemledi."(Safa, Şimşek, 2016, s.196)

Müfid, Pervin'in kendisini aldattığını bilmesine rağmen onun kokusunu duyduğunda ona karşı iradesini kaybeder. Pervin, Müfid'le ilişkilerini düzeltmek amacıyla onun yanına gelmiştir. Pervin'in olumlu tavrına karşı Müfid kısa sürede boşanmak istediğini dile getirir. Pervin, evliliği boyunca kolayca kandırabildiği Müfid'in bu tavrı karşısında sinir krizi geçirir ve Müfid'in teyzesinin ısrarı ile biraz dinlenir ve sonrasında gider. Müfid, Pervin'in yüzüne karşı boşanmak isteğini dile

getirmesine rağmen Pervin gittikten sonra rahatsızlanır. Bu rahatsızlık onun sağlığını neredeyse tamamen kaybetmek üzere olduğu gerçeğini anlamasına neden olur.

“Müfid biliyordu ki bu türlü hastaların gözlerinde ucu bucağı olmayan bir derinlik vardı. Akrabasında, bu illetten ölen bir iki kişinin gözlerini hatırlıyordu.”(Safa, Şimşek, 2016, s.211)

Müfid hastalığının arttığı bir döneme girmiştir. Günden güne zayıflıyor, halsizleşiyordu. Teyzesi Müfid’in halinden endişe ettiği için onun arkadaşlarına haber gönderir. Kendisini ziyarete gelen Ali’ye Pervin’i görmek istemediğini söyler; ancak bu onun gerçek duygusu değildir. Müfid, kendisini aldatan karısını içten içe hâlâ sevmektedir, ancak gururunu duygularının önüne geçiren bir erkek olarak bunu etrafındaki insanlara açıklamaktan imtina etmektedir.

“Etrafındakilere Pervin’i istemediğini söylüyordu. Hattâ, Ali’ye bile, Pervin’i görecektense, bu temasın sınırları üstünde fena tesirler bırakacağını anlatıyordu. Fakat, Pervin, kendiliğinden gelirse hasta sevinecekti, öyle sevinecekti ki bütün ömründe böyle bir sevinç duymamış olacaktı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.212)

Pervin’i çok özlemiş olmasına karşı onu görmek istemez. Hem incinmiş gururunu Pervin’in ayaklarına sermek istemez; hem de ona karşı hâlâ sahip olduğu zaafı kendisine bile itiraf etmekten çekinir. Çengelköy’e geldiği ilk günlerdeki ruhsal rahatlığını Pervin’in yeniden Müfid’le iletişim kurmaya çalışması ile kaybeder. Ali, Müfid’in içten içe Pervin’i özlediğini, görmek istediğini anlayınca Pervin’i görmesinin Müfid’e iyi geleceğine kanaat getirir. Köşkteki gergin günlerine geri dönen Müfid’in fiziksel sağlığı da tekrar kötüleşmeye başlar. Müfid’in gittikçe kötüleşen sağlığını gören Ali, Pervin’i kocasını ziyaret etmesi için ikna eder. Pervin, Müfid’in halini görünce çok etkilenir. Kocasına karşı vicdani bir suçluluk hisseder, ona hiç göstermediği şekilde şefkat gösterir. Müfid, öylesine hastadır ki, Pervin’in ona sarılmasını, onun başında beklemesini gördüğü bir rüya zanneder. Müfid, rüya sandığı gerçekliği Ali’ye mutlulukla anlatınca Ali, Müfid’in mutlu halinden aldığı cesaretle Müfid’e Pervin’i görmek isteyip istemediğini sorar. Müfid’in cevabı bize, ölüm hissinin ne denli güçlü, değiştirici bir güç olduğunu düşündürür.

“- Cesaret etsin artık... Bende.. kin..kalmadı. Kin... demek çünkü.. Hayat demektir... Bende hayat..kalmadı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.238)

Müfid, ölümlle yüzleştiken sonra kendisini aldatan, hasta olmasındaki belki de en büyük neden olan Pervin'e karşı hissettiği güçlü nefretini bastırmıştır. Yazar, Müfid'in ağzından dökülen sözlerle kin gibi güçlü duyguların hayatla ölüm arasındaki mesafelerde eriyip yok olduğunu, insanın hırslarının, öfkelerinin karşısında ölümün soğukluğunun daha güçlü bir gerçeklik olduğu fikrini ortaya koyar.

Müfid'in cevabı sonrası Pervin Müfid'den çekinmeden rahatlıkla onunla ilgilenir. Hastalığının ilerlemesinden önce Pevin'i görmek istemeyen, onun yaptıklarını affedemeyen Müfid, ölüme yaklaştığını hissettiği bu evrede Pervin'le yan yana olmaktan mutlu olmaya başlar. Karısına karşı önceleri hissettiği arzuları yeniden hatırlar. Pervin'i tekrar evlendikleri ilk zamanlardaki gibi görmeye başlar.

"Bu temas hastayı sarstı. Eski cinsi temasların tadını bir anda duymuştu. Vücudunun her yerinden bir şehvet cereyanı gelip geçti. Bu kısa bir andı. Sonra, derhal kaçan şehvetin yerine büyük bir yorgunluk bastırdı. Büyük bir yorgunluk ve esef. Arzunun bu gelip gidişine canı sıkıldı. O arzuyu tekrar istiyordu. Bu arzusunun arzusu onda yeni bir şehvevi takat hazırladı."(Safa, Şimşek, 2016, s.244)

Pervin'le tekrar yakınlaşmasının ardından Müfid, hastalığa karşı olan kabulleniş psikolojisinden uzaklaşır ve ölmekten korkmaya başlar. Yaşamak arzusu yaşadığı onca şeye rağmen Müfid'in ruhunda yeniden canlanır. Bu da bize Müfid'i hayattan uzaklaştıran ve tekrar hayata döndüren şeyin Pervin'e olan tutkusu olduğunu düşündürür.

"Ölümden çok korkmaya başladı. Kendinde yaşamak temayülleri arttıkça ölümün dehşetini daha fazla hissediyordu. Bu sefer, tekrar hastalığının iyi olup olmayacağını anlamak merakına düştü."(Safa, Şimşek, 2016, s.248)

Müfid'in kendini daha iyi hissettiğini gören Ali, Müfid'e Sacid' i görmek isteyip istemediğini sorar. Müfid, Sacid'i görmeyi kabul eder; ancak süreç Ali'nin düşündüğü gibi işlemez. Sacid'in gelmesinden sonra Müfid'in ruh hali eski gergin ve mutsuz haline geri döner. Sakin ve huzurlu tavırlarının yerini eski kaygıları alır. Onun yanında olmasını istediği yalnızca Pervin'dir. Her ne kadar Sacid'i görmeyi kabul etse de daha Sacid'i gördüğü an içinde bir zehirin dolaşmaya başladığını hisseder.

“Ölüm bu adamdır. Beni o öldürdü. Zaten bana hep servi hissini verirdi.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.250)

Yazar, Sacid’i mezarlıkların neredeyse sembolü olmuş ‘servi’ye benzeterek onun Müfid’i ölüme yaklaştıran serüvendeki yerine vurgu yapmıştır. Sacid bir servidir ve Müfid’in hayatındaki görevi onu ölüme yaklaştırmaktır.

Sacid’in gelmesinden sonra Müfid değişmeye başlar. Teyzesinin yanına taşınmadan önceki ruh haline geri dönmüştür. Ancak önceki hâline nazaran daha cesurdur. Bir tarafıyla ölüme yaklaşıyor olması onu Sacid’e karşı daha korkusuz hale getirmiştir. Köşkten ayrılmadan önce sormaya cesaret edemediği soruyu Sacid’e sormayı başarır.

“-Söyle Pervin’le münasebetin var mı?”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.252)

Sacid, Müfid’in sonunda sorabildiği bu soruya gerçek cevabı vermez. Kendisini aklamaya da çalışmaz. Pervin’le ilişki yaşamaya çalıştığını ancak Pervin’in kendisine karşılık vermediğini söyler. Duydukları Müfid’in şüphelerini tamamen ortadan kaldırmaz. Sacid yanından ayrıldıktan sonra Müfid kendini kötü hissetmeye başlar, hastalığının ilerlediği dönemdeki belirtileri geri gelir.

“Müfid, yalnız kalınca derin bir nefes almak istedi; fakat muvaffak olamadı. Göğsüne bir şey tıkanmış ve ciğerleri acımişti. Boğulacak gibi oldu.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.253)

Her şeyin sona ereceği gece gelmiştir. Hava yağmurlu ve ara ara çakan *şimşek* herkesin gergin olan sınırlarını daha da germeye başlamıştır. Müfid, kendisine iyi davranan Sacid’i yattığı yerden sorgular. Onunla karısı arasında bir ilişki olup olmadığını yeniden düşünmeye başlar. Belki de kendini rahatlatmak olumlu cevaba inanmayı tercih eder.

“Sacid beni Pervin’le aldatmamıştır,” diye düşündü, çünkü bu anda samimi ve müşfik olan bir kimsenin başka bir anda en büyük fenalığı yapabileceğini anlamıyordu. Bundan başka, o anda, şüphelerinin tazyikinden kurtularak biraz rahat nefes almaya ihtiyacı vardı. Gözlerine bir sükûn geldi.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.266)

Saatler geçer, Müfid uyku halindedir, teyzesi de gece olduğu için kendi odasındadır. Evde Sacid ve Pervin dışında ayakta olan kimseler yoktur. Müfid’in

yattığı odada onun yanında beklemek isteyen Pervin'i Sacid yalnız bırakmaz. Aynı koltukta beraber oturmaktadırlar. Müfid'in uykusunun derinleştiğine kanaat getiren Sacid, Pervin ile yakınlaşmak ister. Sacid'in isteğine kocası hasta yatağında yatan Pervin karşı koymaz ve ikili hastanın yanı başında birbirlerine dokunmaya başlarlar. Uykusu ara ara bölünen Müfid, odayı aydınlatan bir şimşegin yardımıyla onları görür.

“Soluk bir şimşekçaktı.

Soluk bir şimşekaydınlığında onları gördü.

Onları, yan yana.

Yan yana birbirine sarılmış.”(Safa, Şimşek, 2016, s.274)

Müfid, kafasını kurcalayan, kendisini hasta eden şüphenin artık bir gerçek olduğunu gözleri ile görür. Onun yattığı hasta yatağından kalktığını gören Pervin korkarak odadan kaçır, arkasından da Sacid odayı terk eder. Yazarın bir gerilim filmi hissi ile anlattığı bu dakikalar evin içinde bir koşuşturmacaya dönüşür. Sacid ve Pervin, kendilerinden çok daha güçsüz ve zayıf durumdaki Müfid'den korkarak bahçeye doğru kaçmaya çalışırlar. Koşuşturmaca sırasında Müfid'in hafızası ona belli belirsiz bir şeyleri hatırlatır.

“Lamba söndükten sonra Müfid'in gözleri kararmıştı. Onları göremedi. Beynine uğultulu bir karanlık doldu. Sonra birbiri ile alakası olmayan, eksik, müphem, silik, tek tük bazı hatıralar, sûretler, hayaletler şuuruna çıkıp battı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.281)

Müfid'in gelgit hâldeki hafızası sabit bir duruma dönünce kovalamaca kaldığı yerden devam eder. Sacid ve Pervin bahçeye kaçmışlardır. Onları gören Müfid de kendisinden beklenilmeyecek bir çeviklikle bahçeye doğru hızla hareket eder.

“Bir ağaç dibinde gölgelerini görüyordu. Galiba Pervin kütüğe dayanmıştı. Sacid onu tutuyor, belki de kucaklıyordu. Hâlâ birbirlerinden ayrılmıyorlar. Bu âdeta hastayı kudurttu.”(Safa, Şimşek, 2016, s.284)

Pervin ve Sacid'i gören Müfid kendinde hiç bulamadığı bir güçle onlara saldırmak, hatta öldürmek için bahçeye, yanlarına gider. Müfid'in hâlimden oldukça korkan Sacid ve Pervin, birbirlerinden güç almaya çalışırlar. Onların bu hâlleri

Müfid'i daha da deliye çevirir. Onlara vurmak, saldırmak için eline bir şey alma arzusu ile bahçeden eve geri döner. Evden gelen sesleri korkuyla merak eden Sacid de eve girer. Müfid'in elinde bir şey olduğunu fark edince kaçmaya çalışır; ancak Müfid, Sacid'i kolundan yakalar. Uzun bir boğuşmanın ardından sesler kesilir. Bahçeden ne olup bittiğini anlamaya çalışan Pervin, yaşadığı korku ile Müfid'in teyzesi Şayeste Hanım'ı uyandırır. Etrafin karanlık olması nedeniyle önce lamba bulan kadınlar, yemek salonuna gelince korkunç tablo ile karşı karşıya kalırlar.

“Masanın altında, Sacid ve Müfid, birbirlerine sarılı, yatıyorlar. Sacid arka üstü, Müfid'in başı Sacid'in göğsüne yarı kapanmış. Kenardan görünen çenesi, ağzından boşanan kana bulanmış. İki eli de Sacid'in boğazının etrafında, iki elinin de parmakları Sacid'in boynundaki etlere öyle muhlanmıştı ki turnakların geçtiği yerler mosmor birer çukurdular.”(Safa, Şimşek, 2016, s.297)

Gördüklerinden sonra Pervin akli dengesini kaybeder. Kaldırıldığı hastanede her şimşek çaktığında doktorların anlayamadığı bir nedenle sinir krizi geçirir. Şimşek, Pervin için Sacid ve Müfid'in birbirlerini öldürdükleri o korkunç gece demektir. Müfid, hayatını çalan dayısı ve karısına, birlikte yaşadıkları süre boyunca gösteremediği tepkiyi tek bir geceye sığdırarak, korkunç bir güçle, bir şimşegin aydınlığıyla, göstermiş olur.

Arif(Şimşek), romandaki evli erkeklerden biridir. Pervin'in arkadaşı Melike'nin kocasıdır. Arif, köşkte misafirlerin olduğu akşam karısının yanında başka kadınları izleyen bir adam olarak karşımıza çıkar. Pervin'in Arif ile de ilişki içerisinde olduğunu düşünürsek, Arif'in karakteri ile ilgili bilgi sahibi olabiliriz.

“ (...) Arif, Melike'nin kocası ki şimdi susuzluktan uzun dili bir meşin parçası gibi kurumuş, gözlerini açan ve soluyan bir hayvan ateşiyle şarabını içiyor, karşısında oturan Semahat'in vaadettiği canlı et lezzetinin hayaliyle tabağındaki pırzola kokusunun tadını birbirine karıştırarak, neşeli ve mes'ud, yemeğini yiyor, para kazanmak için zilletin her türlüünü irtikâp etmiş, dolandırıcılığı ile maruf, zevcesinin ihanetlerini arkadaşlarına gülünç bir vak'a gibi anlatan adam.”(Safa, Şimşek, 2016, s.58)

Arif'le ilgili edindiğimiz bu bilgiler bize onun hem özel hayatında hem de gündelik hayatında ahlaki bir çöküntü içerisinde olduğunu gösterir. Arif'in ve diğer

kişilerin köşke misafir oldukları akşam kalabalıktan bunalan Müfid'in hasta olduğunu söyleyip onların yanından ayrılması üzerine Arif, bu duruma hiçbir tepki göstermeden eğlencesine devam etmek ister.

“ Arif bağırdı:

-Pokere oturuyor muyuz? ”(Safa, Şimşek, 2016, s.73)

Pervin'in Arif'le olan münasebetini Sacid'in Pervin'e yönelttiği “Arif'le münasebetin devam ediyor mu?” sorusu ile öğreniyoruz. Pervin'in verdiği cevapla Sacid'in de Arif'in karısı Melike ile görüştüğü hatta Arif'in bunu bildiği ortaya çıkar. Aralarındaki ilişkilerin ahlaksızlığının boyutu oldukça büyüktür.

“ – Doğru. Arif, senin Melike ile nerede, ne zaman, nasıl buluştuğunuzu biliyor, karısı birer birer anlatmış. O da bana hepsini anlattı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.112)

Yukarıdaki konuşmadan sonra yazar, Arif ile ilgili başka bir bilgi vermez. Arif ve karısı Melike, sadakatsizliğe dayanan evlilikleri ile romandaki ilişki ağlarının içerisinde yer almaktadırlar.

Mahmud Paşa(Şimşek), Sacid'in babası ve Müfid'in dedesidir. Hayatının son dönemlerini Bağlarbaşı'ndaki köşkünde geçirmiştir. Bağlarbaşı'ndaki köşkü, kendisine istediği nazırlığı vermediği için Abdülhamid'e kızdığı için yaptırmış ve uzun zaman buradan dışarı çıkmamıştır.

“Kendisine istediği nazırlığı vermediği için Abdülhamid'e kızarak Bağlarbaşı'nda yaptırdığı bu köşke çekilmiş, Otuz bir Mart'a kadar, on iki sene vapura binip köprüye inmemişti. Bu on iki senenin nihayetinde bir kere köprüyü geçti; o da Eyüp Sultan'a gitmek için, tabut içinde.”(Safa, Şimşek, 2016, s.18)

İsteddiği memurluğu elde edemeyince kendisini hayattan soyutlayan, köşkte Sacid dışında kimseyle konuşmayan bu adam, kendi aile bireylerine sevgi göstermekten dahi imtina eder.

“Karısını ve çocuklarını pek sevmeydi. Ferhunde Hanım'dan ayrı yattıyordu. Yalnız Sacid'e karşı biraz zaafı olduğunu söylerler. Kızı Tabende hassas bir kadın olduğu için, Paşa onu da torunu Müfid'i de şiddetle istihfaf ederdi: “Bu oğlan da

anası gibi mızımız; yufka yürekli... Adam olmaz!” diyordu, bunu Tabende’nin yanında da, Müfid’in yüzüne karşı da her zaman tekrar ediyordu:

-Bu oğlan adam olmaz!”(Safa, Şimşek, 2016, s.18)

Mahmud Paşa bir baba olarak Sacid’in acımasızlığında; bir dede olarak da Müfid’in kendine güvensiz bir adam olmasında pay sahibidir. Sacid tıpkı babası gibi zayıf ve güçsüz olan her şeyden nefret eder. Hasta ve güçsüz yeğeni Müfid’in elinden karısını aldığı yetmemiş; onun canına kast edecek acımasızlıkta davranmıştır. Aralarındaki dört yaş fark itibariyle çocuklukları beraber geçmiş olan Sacid ve Müfid, av meraklısı olan Mahmud Paşa’nın koruda gerçekleştirdiği bir av tecrübesi sırasında onun yanındadırlar. Köşke döndükleri sırada karşısına çıkan bir kurbağa üzerinden Sacid ve Müfid’i bir tür acımasızlık testine tabi tutar. Testi geçemeyen Müfid, dedesinin gözünden düşmüş, oğlu Sacid ise onu gururlandırmıştır.

“-Müfid şunun üstüne bas! Dedi. Çocuk geriye çekildi. Sacid derhal ileri atılarak ayağını kurbağanın üstüne, hem öyle kuvvetli basmıştı ki hayvanın derisi altından parçalanmış kanlı et parçaları fırladı ve başı bir yılan gibi uzayarak dışarı aktı. Müfid o zaman on bir yaşında idi, ağlayarak köşke kaçmıştı. Paşa arkasından “Miskin!” diye bağırdı, sonra Sacid’e dönerk:

“-Aferin! Dedi. Merd olmalı. Kanun menetmeseydi ben adam öldürmek bile isterdim.”(s.19)

Otuz bir Mart olayına bir ay kala hayatını kaybeden Mahmud Paşa, ölmeden önce oğluna hayatında uygulaması için tavsiyelerde bulunur. Sacid’in hayatının her alanında, kişiliğinde, kadınlarla olan ilişkilerinde belirleyici olmuş olan bu tavsiyeler bir insanın son sözleri olması açısından oldukça önemlidir.

“-Oğlum! Demişti, kimseye acıma, kimseye kızma, kimseye dost ve düşman olma. Sana biraz irad bırakıyorum, bunları iyi kullan ve parasız kalma. Para ya kadında, ya kumarda yenir; kumar oynama, onun yerine ava merak et; av hem kumar kadar meraklı, hem faydalıdır. İyi bir çapkın olmak istiyorsan kadına para yedirme! Kadınlar fedakârlık ettikleri erkekleri severler; onlar sana yedirsinler.”(Safa, Şimşek, 2016, s.19-20)

Yazar, Mahmud Paşa karakteri ile bir ebeveynin çocuklarının üzerindeki etkisinin ne denli önemli olduğunu etkileyici bir şekilde ortaya koymuştur. Sacid'in kendisi ve zevkleri dışında hiçbir şeyi düşünmeyen bir adam olmasında da, Müfid'in zayıf kişiliğinde de Mahmud Paşa'nın etkisi yadsınamayacak kadar güçlüdür. Oğlunun kadınlarla olan ilişkilerinin şekillenmesinde söylediği sözler oldukça önemlidir. Kadınlara karşı bir ön yargı sahibi olan Mahmud Paşa, Sacid'in kadınları yalnızca bir eğlence aracı olarak görmesini ölüm anına yakın bir anda öğüt niyetinde söylemiştir. Öğütlerinin Sacid'in karakteri üzerinde etkisi olduğunu düşünebiliriz.

Nihad(*Mahşer*), Çanakkale'den, harpten, dönüşte vapurda özlem duyduğu İstanbul'a bakarken karşımıza çıkar.

“Nihad, vapurun İstanbul'a girişini görmek için, geceleyin uyandı, güverteye çıktı, karnını demir parmaklıklara yaslayarak, üç senedir hasretini çektiği İstanbul'a gözlerini kırpmadan baktı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.7)

Nihad, Çanakkale cephesinde bir asker olarak mücadele ettiği süre boyunca aklından hep İstanbul'u geçirmiştir.

“Nihad gözlerini süzerek içini çekti. Üç seneden beri karargâhta otururken de, kalkarken de, uyurken de, uyanırken de gördüğü ve cephede, silahın tetiğini çekerken parmağa, atarken bacağa, koşarken ayağa, toprağa yaslanırken başa kuvvet veren bu rüya, artık bitti, çünkü hakikat oluyor.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.7)

Nihad, vapurdan indikten sonra Fatih'e gider. Orada uzak akrabasından “teyze” dediği ihtiyar bir kadının evinde kalmayı düşünür; ancak yaşlı kadın vefat etmiştir. Hatice Hanım, öldükten sonra, ev sahibi evi başkasına kiraya vermiştir. Bir süre sokaklarda düşündükten sonra, arkadaşı Faik'in evine gitmeye karar verir.

Arkadaşı Faik'in onu içeri kabul etmesinden sonra, aç karnını doyurur; uymak için yatar; ancak uyuyamaz. Sabah erkenden tekrar öğretmenlik yapabilmek için Maarif Nezareti'ne gider. Maarif Nezareti'nde kendisine boş bir kadro olmadığı söylendikten sonra, içinde bulunduğu çaresizliğin de etkisiyle Nafia binasına uğrar. Orda kendisini karşılayan memur, Nihad'ı gazetedeği ilan için gelen bir mühendis sanır ve Orhan'a özgeçmişini yazdırır, bir an için umutlanan Nihad, memurun yanlış anlamayı düzeltmesi üzerine tekrar çaresiz psikolojisine döner.

“Yorgunluk, açlık, üst üste muvaffakiyetsizlik, izzet-i nefsin vuruluşu onu birdenbire zaafa düşürdü. Artık, hiçbir yere uğrayacak bir halde değildi. Tenha sokaklara saptı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.27)

Nihad, umutsuzluk içinde ilerlediği yolda karşısına çıkan hanlardan birine girer ve içeride yer alan iş yerlerinden biri olan Seniha Hanım ve Mahir Bey’in sahibi oldukları odaya girer. Mahir Bey, kendisi ile çok ilgilenmez; ancak Seniha Hanım ile yaptığı konuşma sonunda öğretmen olduğunu söyleyen Nihad’a Seniha Hanım, bir teklifte bulunur. Kızı Perizad’a evlerinde Fransızca dersi vermek üzere Seniha Hanım’la anlaşılan Nihad, oradan ayrılırken içinde umut yeşertir.

Kadının kendisine verdiği adresteki evi bularak giden Nihad, ders vereceği Perizad ile tanışır; ancak çocuğun herhangi bir şeyi öğrenmeye pek de niyeti yoktur. Perizad’la iletişim kurmakta zorlanan Nihad’a evde yaşayan, Mahir Bey’in akrabası olan Muazzez isminde bir genç kız yardımcı olur. Nihad, bu genç kızla sohbet etmekten hoşlanır ve eve bir daha gidişinde de onunla kurduğu iletişimi çoğaltmak niyetindedir. Nihad, Perizad’a öğretmenlik yapmak için girdiği bu evde tanıştığı Muazzez’e âşık olur. Nihad’ın hayatının bu noktadan sonrası Muazzez’le olan ilişkisi ve evliliği sürecinde değişmektedir.

Nihad, Muazzez’e dair ne yapacağını düşünmek için Beyoğlu’nda bir mekânda, Seniha Hanım ve Mahir Bey’in davetinde tanıştığı Muharrir Kerim Bey’le karşılaşır. İçindeki sıkıntıyı Kerim Bey’e anlatır. Kerim Bey, ona Muazzez’le birlikte o evden ayrılmalarını tavsiye eder.

“-Nasıl mı olur? Çanakkale’de omuzlarınızdan her dakika üç kurşun geçmiş. Sormamışsınız. Harp bir gencin başından geçen en büyük maceradır. Üst tarafta hava, kız kaçırmak iş mi? O razı olduktan sonra.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.102)

Kerim Bey’in sözleri Nihad’ın aklına yatar ve bunu Muazzez’le de paylaşır. Muazzez’in de olumlu kararından sonra, Nihad onunla yeni bir hayatı paylaşmak için sözleşirler. Karar verdikleri günün akşamında, Nihad, Muazzez’e eşyaları ile dışarı çıkmasını söyler. Nihad, çok uzun bir süre, neredeyse ümitsizliğe varan bir halde Muazzez’i bekler. Genç kız saatler sonra apartmanın kapısında belirir. Gidecek başka yerleri olmadığı için, Faik ve babasının evine sığınır.

“Nihad’la Muazzez, gündüzleri ev peşinde geziyorlardı. Şöyle iki yahut büyücek bir oda. Aydınlık, yeni sıhhi bir evin selâmlık bölümü gibi bir şey aradılar, yok.” (Safa, *Mahşer*, 2016, s.151)

Ev arayışları süren Muazzez ve Nihad’ın, kısa süre de olsa mutlu olmalarını sağlayan bir şey olur. Muazzez, Mahir Bey ve Seniha Hanım’ın yaşadıkları apartmanın annesine ait olduğunu ve bunu kanıtlayacak olan taktırin; yani resmi sayılacak sözün verildiğini söyler. Bunun üzerine Faik’in babası Abdi Bey, onları Defter-i Hâkânî memuru Hüseyin Efendi’ye yönlendirir. Defter-i Hâkânî ziyareti sonrasında, uzun süre işin sonucunu bekleyen Muazzez ve Nihad, sonuç olumsuz bir şekilde neticelenince hayal kırıklığı yaşarlar.

Nihad ve Muazzez’in nikâhlarından önce, arkadaşları Necdet’in teklifi ile, onun ailesine ait Bağlarbaşı’ndaki evde bir eğlence tertip edilir. Burada geçen sohbetli anlardan sonra, Necdet bir istekte bulunur. Necdet, ailesine ait yatak odasında ve oradaki yatakta, Nihad ve Muazzez’in birlikte yatmalarını ister. Bu teklifi ilk başta Muazzez tarafından kabul edilmese de, daha sonra Nihad ve Muazzez odada kalmayı kabul ederler. Odada, gece nelerin yaşandığı tam olarak verilmez; ancak biz bunu daha sonra öğreniriz.

“Fatih’te altı odalı bir evin iki oda selâmlığını tuttular. Muazzez’in şiddetli arzusuyla bir nikâh kıyıldı.

Arkadaşları Nihad’a gülüyorlardı:

-Bu asrî izdivaç: Evvelâ zıfaf, sonra nikâh.

Nihad cevap verdi:

“Asrî izdivaçlarda nikâh da yoktur!” (Safa, *Mahşer*, 2016, s.173)

Nihad’ın işsizlik süresinin uzun sürmesi üzerine, ellerindeki tüm paraları biter. Çaresiz kaldıkları bir ara, ev sahipleri olan ve adı “faizci” olarak nitelenmiş olan Emine Hanım’dan faizle borç para alırlar.

Parasızlık ve onun getirisi çaresizlik, Nihad’ın sınırlarını tahrip eder. Günden güne daha kaygılı ve daha öfkeli bir adam olan Nihad, arkadaşları ile kahvede oturup sistemi, hayatı yerden yere vurduğu bir akşam, nadir gördüğü bir arkadaşı ile,

karşılaşır. Karşılaştığı arkadaşı Rıza, bir tiyatrodaki çalışmaktadır ve Nihad'a çok getirisi olmayan bir iş, suflörlük teklif eder. Nihad, eline az para geçecek olsa da, bu işi kabul eder. Tiyatroya gittiği ilk gün, aktörlerin ciddiyetsiz ve umursamaz tavırları onu rahatsız eder; ancak bu işten vazgeçmesini sağlayan şey, kötü sergiledikleri oyun sırasında izleyiciler arasında olan Alâaddin Bey ve Mahir Bey'i görmesidir. Gördüğü bu iki adam, Nihad'ın bozulan sınırlarına fazla gelir. Nihad, incinen gururunun altında ezilir ve arkadaşları ile her zaman bulunduğu kahvede içinden bir ihtilâl tutkunu çıkar. Şair Kör Ali'nin de okuduğu şiirinin bu durumda etkisi çoktur. Nihad'ın kahvede sarf ettiği sözler karakola götürülmesine neden olur. Nihad'ı polislerin evden almaya geldikleri akşam, Muazzez ciddi bir hastalığın başlangıcındadır. Karakolun karanlık bodrumunda geçirdiği üç gün, ondaki ihtilâl heyecanını söndürmeye yetmiştir. Eve gittiğinde Muazzez'in başında Seniha Hanım'ı bulunca aralarında telafisi zor bir söz münakaşası yaşanır. Nihad'ın sözleri sonrasında Muazzez, bir süre için Seniha ablasının yanına gitmek istediğini söyler. Nihad, Muazzez'i rahat hayata alışkın olmakla suçlar. Muazzez ertesi sabah mektup bırakıp Seniha Hanım ve Mahir Bey'in evine geri döner. Nihad, Muazzez'in evde olmadığı üç gün boyunca değişen duyguları ile zor anlar geçirir. Üçüncü gün sonrasında geri dönen Muazzez, Nihad'a ne söylerse söylesin, genç adam cevap vermez. Bu gidişi Nihad'la Muazzez'in uzun sürecek ayrılıklarının başlangıcıdır. Muazzez gittikten sonra Nihad, Emine Hanım'la yaşadığı münakaşadan sonra kaldığı evden ayrılır. Beyazıd'la Kumkapı arasında bir mahalleye taşınır. Yeni ev sahibesi oldukça anaç bir kadındır. Nihad'ı Filistin'de şehit olmuş oğluna benzeten kadın, ona annesi gibi davranır; ancak hiçbir şey onu iyileştirmez. Baş ağrıları ile uyandığı bir sabah, Muazzez'i görmek için Seniha Hanım ve Mahir Bey'in evine gider. Kapıyı açan hizmetçi, evdekilerin Nişantaşı'nda bir konakta düğünde olduklarını söyler. Nihad, iyi hissetmek için kahveye uğrar, orada Fazıl ve Necdet ile karşılaşır. Onların verdiği kötü haber, Nihad'ı etkiler: Nail ölmek üzeredir. Nihad, arkadaşı ilgili aldığı kötü haberden sonra, uzun bir yürüyüş neticesinde düğünün olduğu konağa varır. Muazzez'le konuşma arzusuyla gittiği konağın cam bölümünden eğlenen Muazzez'i görünce hayatından soğur. Bir anlık buhran neticesinde intihar etmeye karar verir ve kendini Marmara'nın soğuk sularına atar. Bu denize atlayış anı bir kırılmadır. Nihad, içine atladığı soğuk suda hayat bulur; içine yaşama enerjisi dolar. Sudan çıkan Nihad artık başka bir histedir. Konağın camından bakarken gördüğü kişiler arasında yer alan Muharrir Kerim Bey'i garson aracılığıyla dışarı çağırır. Nihad'ı sırlı sıklam

gören Kerim Bey, onu alıp Beşiktaş'taki evine götürür. Nihad'a kuru kıyafetler ve güzel bir haber verir. Kerim Bey, Nihad'a Avusturya Bankası'nda yüksek maaşlı iş bulmuştur. Nihad, iyi hissettiren bu haberden sonra, Kerim Bey'in de yanında gelmesi ile konağa gidip Muazzez'le görüşür. Birkaç saat içinde yaşadığı şeyleri anlattıktan sonra, Muazzez'in kendisini sevdiğini tekrar anlayan Nihad, suya atlarken yanında olan kemerini eski hayatının bir parçası gibi atar. Böylece Muazzez'le yeni bir hayata başlarlar.

“Nihad, elinde tuttuğu kemeri denize fırlatıp attı. İkisi de, suyu oyarak bir yılan gibi kıvrıla kıvrıla içeriye dalan kemerin dalgaların arasında kayboluşunu seyrettiler.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.319)

Mahir Bey(*Mahşer*), Muazzez'in dayısının oğludur. Nihad, Çanakkale'den döndükten sonra iş aramaya başlar. Harpten önce öğretmenlik yapan Nihad, tekrar öğretmenlik yapabilmek için Maarif Nezaret'ine başvurur; ancak olumlu bir sonuç alamaz. Bunun üzerine sokaklarda iş aramaya başlar ve bir iş hanının kapısından içeri girer. Handa yer alan iş yerlerinden biri olan, Seniha Hanım ve Mahir Bey'in mekânına girer. Mahir Bey'den çok kendisi ile Seniha Hanım ilgilenir. Kadın, Nihad'ın öğretmen olduğunu öğrendikten sonra, ona kızı Perizad'a ders vermesini teklif eder. Böylece Nihad, Seniha Hanım ve Mahir Bey'in evlerine sık sık girip çıkmaya başlar. Nihad eve geldiği ilk günden sonra, evde verilecek olan davete de çağrılır. Evin kalabalığından bunalan Nihad, karşılaştığı ilk andan itibaren kendisini evde yalnızca Muazzez'e yakın hisseder. Muazzez bunalan Nihad'ı balkona çıkarır. Muazzez ve Nihad, balkonda konuşurlarken, balkonun baktığı yatak odasına Seniha Hanım ve Alâaddin Bey girer. İkisinin hâl ve hareketleri Nihad'ı rahatsız eder. Seniha Hanım ve Alâaddin Bey oldukça samimidirler. Seniha Hanım, elindeki bir kartviziti Alâaddin Bey'e imzalatır. Nihad, böylece kadının samimi tavırlarının nedeninin bu kartı imzalatmak olduğunu hem gördükleri hem de balkondan duydukları ile anlar. Alâaddin Bey'in odadan çıkmasından sonra, odaya Mahir Bey girer.

“Mahir Bey kartviziti zevcesinin elinden çekerek okudu, hafif ama en şiddetli kahkahalardan birini tutan kuvvetli bir tebessümle güldü. Takdirkâr bakışlarını zevcesine doğru kaldırarak onu bir iki saniye hayran hayran süzdükten sonra bir sigara yaktı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.53)

Mahir Bey ve Seniha Hanım arasındaki ilişki sadakat duygusundan uzak, temeli paraya dayalı bir ilişkidir. Nihad'ın da davet edildiği akşam, Nihad, Seniha Hanım ve Alâaddin Bey'in yatak odasında yalnız kaldıklarını görünce bunu yadırgar, Muazzez'e Mahir Bey'in bu duruma ses çıkarmamasının nedenini sorunca Muazzez'in anlattıkları bu evliliğin başından beri çıkar ilişkisinin üzerine kurulduğunu ortaya koyar.

“Muazzez yalnız kalır. Mahir Bey onu yanına alır. O sırada Seniha Hanım'la da yeni evlenmişti. Fakat aradan iki ay geçmeden Seniha Hanım, Mahir Bey'i aldattır. Üstüne başka erkeklerle korteye başlar. O zaman Mahir Bey, zevcesinin fazla şuh bir kadın olduğunu bir kere daha anlarsa da onu boşamaz. Çünkü Mahir Bey iş ve para adamıdır.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.60)

Nihad, Perizad'a ders vermek için eve sık sık girip çıkmaya başlar. Bu gelişlerde evde neredeyse her seferinde Alâaddin Bey'in de olması ve Seniha Hanım'la arasındaki yakın münasebet Nihad'ın dikkatini çeker. Gördüklerini anlamakta zorlanan Nihad, gözlemlerine dayalı çıkarımlarda bulunur.

“Mahir Bey zaten evine ehemmiyet verir bir adam değildi. Sabahleyin erkenden gider, akşam geç vakit gelir, yemekte hiç konuşmaz, hep o sinsî gözlerini dört yana çevirerek kendi kendine düşünür, sonra oturma odasındaki uzun yumuşak kanapesine daima yüzükoyun yatarak üst üste sigara içer, etrafında konuşulan şeylere kulak asmaz, hattâ... Mebus Alâaddin Bey'in Seniha'ya bazı kabaca iltifatlarına da aldırılmazdı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.80)

Mahir Bey, evlilik kurumunu şahsi çıkarları için aracı etmiş bir adamdır. Romanda yer aldığı süre boyunca uğraştığı şeyler ticaret ve parasal konulara dayanmaktadır. Para, onun için hayatı algılama şekline dönüşmüştür. Bu uğurda da karısının güzelliğinden yararlanmakta hiçbir sakınca görmez.

Kâmil(*Bir Akşamı*), Meliha'nın ve ailesinin yaşadığı eve, İzmit'e bir akşam asker dönüşü, misafir uğrayarak, Meliha'nın ve ailesinin hayatını değiştirir.

“Bu ses, Kâmil'in asıl sesinin kabuğudur; bu Kâmil, o Kâmil'e benzemiyor; ailede resimlerine bakılan genç değil bu, hayır. Bu, saçı sakalı uzamış bir harp zabiti. Zabiti, şüphesiz çünkü omuzları parlıyor, harpten geliyor, şüphesiz, çünkü öyle söylüyor:

-Harpten geliyorum!”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.8)

Meliha'nın annesi yaşının kendisine vermiş olması gereken olgunluktan yoksundur. Kızı ile kendisini yaşıt gibi gören anne, Kamil'in eve gelmesinden sonra onda da bazı tavırlar ortaya çıkar.

“Meliha Kâmil'e baktıktan sonra annesine döndü ve gördü ki, o da, annesi de, ona, Kâmil'e, aynı duygularla bakıyordu. Meliha, o anda, ilk arzuyu duydu.”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.11)

Kâmil, Roma tarihi tutkunudur. Geldiği gecenin sabahı Meliha'nın İzmit'te sıkıldığını söylemesi üzerine ona Roma tarihi okumasını tavsiye eder. Kâmil için Roma tarihi hayatı anlamak için elzemdir. Yaşadığı her anı Roma tarihine kıyasla geçirmeye çalışan Kâmil, sahip olduğu ve korumaya çalıştığı karizmasını Roma tarihine borçludur, diyebiliriz.

“Roma derken Kâmil'in başı azametle kalktı ve tarih derken gözleri azametle süzüldü. Doğrusu o Roma tarihini çok okumuştur. Sezar, Senato, Forum meydanı, vay, Brütüs, sen de mi? Sezar düştü, kıyam, hey, hey Roma tarihi!”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.11)

Kâmil, kadınlarla olan münasebetlerinde oldukça hızlı ve uçarıdır. Onun için yaşanacak olan aşk için her türlü risk göze alınır, alınmalıdır.

“Sergüzeştin ne pusulası ne haritası vardır. Kâmil'e bunu tecrübe öğretmiştir. Hem kim bilir ne tecrübeler? Ailede hep onun yaptıkları anlatılır. Şurada bile, iki üç gün, kim bilir neler yapmadı. Meliha'nın annesiyle saatlerce yalnız kaldı.”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.18)

Kâmil, İzmit'te kaldığı sürece Meliha'yı kendisine âşık etmiştir, Meliha'da buna karşı koymaz. Böylece Meliha'nın İzmit'ten, baba evinden İstanbul'a, Kâmil'in evine uzanan yolculuğu başlar. Fiziksel özellikleri itibariyle sahip olduğu görünüşün kadınları etkilediğini iyi bilen Kâmil, bunun Meliha'nın üzerindeki tesirinden de emindir.

“Kâmil ciddi. Ayakta, boyu uzadı. Elleri arkasında. Başı öne doğru biraz eğik. Lamba arkada kalıyor, yüzü karanlık. En sert uzuvları görünüyor: Alın kemiği,

burun ve çene. Ve ancak gözlerinin çerçevesi, bir de kımlıdanışları.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.23)

Kâmil, Meliha'nın üzerinde bıraktığı tesirden sonra ona âşık olan Meliha, Kâmil ile İstanbul'a kaçmaya karar verir. Kâmil'in gelişinden önce de sıkıldığı hayatından kurtulma arzusu duyan Meliha, böylesi ciddi bir kararı kısa süre içerisinde verir. Sergüzeştin pusulası olmadığına inana Kâmil, Meliha'yı İstanbul'a götürme konusu üzerinde çok da düşünmez.

“Bütün tanıdığı kadınları gözlerinin önüne getirdi. İlk önceleri kendi de bu münasebetlerin bir şeyle, bir mühim sonla biteceğine inanırdı, ilk önceleri her tanıdığı kadınla evlenmek hülyası kurardı ve sanırdı ki aşk, izdivaca giden en güzel yoldur; ancak zaman geçtikten ve tecrübeler tecrübeleri takip ettikten sonradır ki, o, meslekte eskimiş şoför gibi yolların nereye çıktıklarını sezmeye başladı. Her kadın münasebetinde ve bütün ihtiraslarda, yolların nereye çıkacağını bilmek: İşte yaşamının hüneri! Bütün yollar Roma'ya çıkar.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.33)

Kâmil, Meliha ile İstanbul'a, kendi evine geldikten sonra, İzmit'te pek de sorgulamadan hareket ettiğini düşünmeye başlar. Meliha'nın evlilik gibi ciddi şeyler düşünmesi Kâmil'in endişe etmesine neden olur. Hayatına Meliha'dan önce de kadınlar girmiştir; hiçbiri ile evlenmeyi düşünmemiş olan Kâmil, Meliha ile girdiği bu yolda ne denli kararlı olup olmadığından emin değildir.

“Bu onun sevdiği üçüncü genç kızdır. Meliha'yı cidden seviyor mu? Göreceğiz. Kâmil'in aşkları, başlangıcında bir küçücük temayül iken, mâni karşısında, çarçabuk şiddetli ihtiras olur; onun meyillerden ihtiraslara bu ani ve seri geçişidir ki âşıkâne şahsiyetinin örgüsünü yapar: Bütün şıpsverdiler gibi.

Ve Donjuan'dır, âmenna!”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.46)

Kâmil, Meliha ile ilk günlerden sonra eski yaşantısına, alışkanlıklarına geri döner. Kâmil'in Meliha'dan önce pek çok kadınla beraber olduğu yatakta Meliha'da bu sıralamaya dâhil olur. Meliha, Kâmil ile beraber olduktan sonra evlenmek için ısrara başlar. Melihâ, Kâmil ile şahsi mücadelesini yaşarken İzmit'ten telgraf gelir. Romanda yer aldığı süre boyunca öksüren ve sürekli hastalıkla boğuşan babasının durumu oldukça kötüdür. Meliha ve Kâmil, İzmit'ten gelen telgrafi aldıktan sonra İzmit'e giderler; ancak bu yolculuk için çok geç kalınmıştır. Meliha'nın babası

ölmüştür. Meliha, babasının ölümünde kendisinin Kâmil ile kaçmış olduğu gerçeğinin yattığını iyi bilmektedir. İzmit'te mahcubiyet içerisinde geçirilen cenazeden sonra tekrar İstanbul'a dönen Meliha ve Kâmil, kişisel gündemlerine geri dönerler. Meliha, babasının ölümünün de verdiği suçluluk duygusu ile Kâmil'e karşı hırçınlaşmaya başlar.

“Bunu biz biliyoruz: Kâmil bir Donjuan'dır, kadınların kendisine karşı fedakârlıklarının hududunu anlamağa alışmıştır, onlar üzerinde ne kadar tesirli olduğunu anlamak hodgâmlığı! Sonra, Kâmil an'aneşikendir, eskiye ve her şeye benzeyeni sevmez, izdivaç onun gözünde amiyanedir, hiç olmazsa evlenmenin merasimini değiştirerek ona biraz mümtaziyet vermek ihtiyacını hisseder.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.97)

Kâmil, Meliha'nın evlilik ısrarı karşısında önceleri konuyu başka yöne çekerek kendisini kurtarır; ancak, babasının ölümünden sonra Meliha'nın duygusal çöküşü Kâmil'in evlilik olgusu karşısındaki keskin tavrını yumuşatır. Evlilik, Kâmil için diğer gereksiz gördüğü aile bağlarından yalnızca biridir ve Meliha'yı sakinleştirmek için gerçekleştirilmiş küçük bir ayrıntıdır.

“Ailesinin bir gün evvel nikâhtan haberi olmuştu; Meliha'ya ait vakaları da o gün haber aldılar. Kâmil bunu da bildirmeyebilirdi. Çünkü onun “Ana, baba” hakkındaki fikri de şudur: Her insan, kendinden evvelki akrabalara değil, kendinden sonrakilere bağlıdır; çocuğun anaya ve babaya merbutiyeti bir irticadır; bu rabıtayı koparmak her kuvvetli şahsiyet için ilk iş olmalıdır. Neron'un annesini öldürmesi en büyük zulümlerinden biri sayılmaz.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.109)

Kâmil ve Meliha nikâhlanırlar. Bu nikâh sonrasında, Meliha beklediği huzura kavuşamaz; onun sürekli ilgi isteyen mizacı, Kâmil'in bunalmasına ve ondan uzaklaşmasına neden olur. Kâmil, Meliha'dan ve evden uzaklaşır ve Meliha'yı aldatmaya başlar. Kâmil, birden çok kadını sevebileceğine inanır. Meliha'dan önce ve sonra hayatında birden çok kadını aynı anda sevmek Kâmil için gerçekleştirmesi imkânsız bir şey değildir. Onun düşüncesine göre aşk, düşünüldüğü an tekrar kaldığı yerden ortaya çıkar.

“Eskiden ve yeniden tanıdığı kadınları hatırladığı vakit bunların hepsine karşı beslediği alâkanın aynı şiddetle devam ettiğini anlıyor. Mazisindeki kadınları

da hâlâ seviyor. Kâmil için 'unutulmuş ve tesirini kaybetmiş' kadın yoktur. Eskiden tanıdığı ve bir daha kendilerini görmediği kadınlardan hangisine rast gelse, bir saniyelik bakışla, onlara karşı ihtirasını tazeleyebilir; hem de, bir kadını şiddetle severken başka bir yeni kadını da bir saniyede sevebilir. Kadınlar buna inanmayacaklar zannederim. Derler ki, hayır, bu aşk değildir.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.154)

Kâmil, Meliha'dan uzaklaşıp başka kadınlarla görüşmeye başladıktan sonra, Meliha'da ortamlarda yer almaya başlamıştır. Katıldığı davetlerde Kâmil başka kadınlarla flörtleşirken Meliha'da da birtakım değişiklikler baş göstermeye başlar. Başlarda sakin ve çekingen tavırlar serileyen Meliha, kocasının kendisini aldatmasından sonra birlikte katıldıkları davetlerde erkeklerle bakışmaya, münasebet kurmaya başlamıştır. Meliha ve Kâmil davetlerde gezmeye, birbirlerinin gerçek yüzlerini tanımaya başladıklarında hayatlarını etkileyecek olan bir misafirleri gelir: Kâmil'in ilk eşi olan Bert. Bir Fransız olan Bert, Kâmil'le Fransa'da tanışmıştır. Bert'in babasının kumaş dükkânına müşteri olarak gelen Kâmil, kasada duran Bert'e âşık olur ve birlikte İstanbul' a kaçarlar. İstanbul'da Kâmil ile evlenen ve ondan Selçuk adında bir oğlu olan Bert, ailesini görmek için gittiği Fransa'dan harp sebebiyle dönemez. Kâmil, Bert'i göremediği iki senede unuttur, yeniden evlenir. Bert ile karşılaşan Meliha, ilk anda geçirdiği şokun ardından, Bert'ten daha güzel olduğuna inanır ve bu düşünce onu rahatlatır. İki kadının karşı karşıya gelmesi ile büyük bir sorunun altına giren Kâmil, Meliha'nın Yozgat'a annesinin yanına gitme kararı üzerine ona değer verdiğini kanıtlamaya çalışır.

“Çünkü nihayet bunu sana haber verecektim, gizleyemedim, kederlerinin geçmesini bekliyordum, beni mazur göreceğini biliyordum. Çünkü ikincisisin, çünkü tercih edildin Meliha... Düşün, benim hayatımda o kadından başka da birçok kadınlar vardır... Onlarla da ben bir nevi evli hayatı yaşadım, mademki en sonuncusu sensin, ötekilerin mesuliyetinden beni kurtarmış oluyorsun; her erkeğin kalbinde bir merdiven vardır, kadın onun en yüksek basamağında olmak ister, diğer basamaklardakilerin ne ehemmiyeti var?”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.182)

Kâmil, kadınlar arasında bir tür sıralama yapmıştır. Onun gözünde yarışa en son katılan Meliha, birinciliği kapmıştır. Kâmil, iki kadın arasında kalmak yerine karar verme yetkisini kadınlara bırakarak kendini arada kalmaktan kurtarmak ister.

“Şimdi buna da lüzum görmedi. Kadınların arzularına bırakmaya karar verdi. Her ikisinin de hayatlarını temin etmek vazifesini üstüne alacaktı. Sonrasını düşünmedi. Her iş olacağına varır. İştahlı yemek isteyen bir adamın en rahat tefekkür tarzı budur.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.188)

İlk günlerin şaşkınlığı geçikten sonra Bert ve Meliha arasında bir döngü kuran Kâmil, iki ayrı evin bir erkeği olur. Bert için ayrı bir ev tutan Kâmil, haftanın belirli günlerini Meliha'nın evinde, diğer günleri de Bert'in evinde geçirir. Kâmil'in evde olmadığı günlerin sonunda Meliha, tek başına dışarı çıkmaya, akşamları davetlere katılmaya başlar. Kâmil'in olmadığı davetlerde Meliha'yı yalnız başına görenler uzun boynu itibariyle “leylek” ismini taktıkları Meliha'nın değişen tavırlarını şaşkınlıkla izlerler.

“-Kâmil'in karısı mı bu Allah aşkına? Ne olmuş bu leyleğe? Ne çabuk açtı bu çiçek?”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.205)

Meliha'nın değişime uğradığı süreçte Kâmil'de değişir. Çapkın, kadınlarla hızlı münasebetler kuran, sabah başka akşam başka kadınla görüşen kuran Kâmil için artık heyecan duyduğu başka bir gerçek vardır: Milli Müdafaa. Kâmil'in Anadolu'ya gitmek için karar verdiği günler Meliha'nın hayatına Kâmil'in de tanıdığı Ferdi girmiştir. Meliha, hayatına giren ikinci erkekle yeni aşk tecrübeleri yaşarken kocası Kâmil, Anadolu'ya gitmek için kesin kararını vermiştir.

“Yorgunum şu günlerde kadınları hiç düşünemiyorum. Beni bıktırdılar artık. Anadolu'ya gitmek istiyorum. Milli bir müdafaa yapılıyor.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.215)

Meliha, kendini rüzgârda uçuşan bir yaprak gibi gönlünün isteğine göre Ferdi'nin kollarından Sermet'in kollarına savururken Kâmil karar verdiği gibi Anadolu'ya Birinci İnönü Harbi'ne gider. Artık onun için heyecan veren şey kadınlar değildir. Roma tarihi üzerinden geliştirdiği karakteri itibariyle pek çok kadınla münasebet kuran bir adamın böylesine büyük bir değişimle vatan mücadelesine katılması şaşılabilir bir durumdur. İstanbul'un gece davetlerinde kadınların vücutları üzerine ihtisas yapan Kâmil, kendisini ölüme, vatanı için şehit olmak gibi üstün bir fedakârlığa devşiren uzun yolculuğun artık sonuna gelmiştir. Yazar Kâmil'in hayatını ikiye ayırmış gibidir. Hayatında birden çok kadın varken hepsini

sevebileceğine inanan Kâmil gitmiş yerine vatani için canını veren ve bu süreç sonunda yalnızca bir kadını sevmek ve bir kadın tarafından sevilme ihtiyacına inanan Kamil gelmiştir.

“Artık başının etrafındaki simsiyah karanlıkta, Kâmil için ne bir çarpış, ne bir dağılıp, ne bir yıkılıp, ne bir parçalanış, ne havada göze bir bıçak gibi giren keskin şerrareler, parlayışlar, ne alevli toz ve enkaz yığınları, ne o kablelvuku duygu. Anibal, karı Alp tepeleri, Sezarlar, Napolyon, Ogüst, Bert, Selçuk, Meliha, İstanbul, Muhlis Paşalar, Neriman, Ferdi, Cevat...”

Hepsi, bir kürek kemiğini delerek yanından ciğere giren mel’ûn kurşunun yok ettiği varlıklardır.”(Safa, *Bir Akşamı*, 2016, s.292)

Kâmil, bir film karakterinde göreceğimiz özellikte, inişli çıkışlı bir hayat yaşamıştır. Roma tarihindeki liderlere özenen Kamil, hayatının harpten önceki döneminde kendisini aşkın ve kadınların ortasına atmışken, bir anda vatani için şehit olan bir askere dönüşür. Kamil, Bert ve Meliha’nın arasında sıkışıp kalarak bunalan benliğini, kadınların hiç olmadığı bir alana, savaş meydanına emanet eder. Kamil, harbe katıldıktan sonra sevgi konusunda da değişikliğe uğrar. Aynı anda birden çok kadının sevebileceğine inanan Kamil, harpten gönderdiği mektuplarında artık yalnızca Meliha tarafından sevilme ihtiyacı duyduğunu dile getirir.

Şükrü Bey(*Bir Akşamı*),Meliha’nın babasıdır. Hastalıklı, sürekli öksüren ve dert edindiği şeyleri kimseye anlatmayan bir adamdır. Meliha’nın annesi ile oldukça zıt karakter yapısına sahip olan baba, karısının hoppa, sürekli zevk ve eğlence arayışı içerisinde olan karısının umarsızlığı yüzünden hastalığının verdiği ızdırabı tek başına taşır.

“Anne şarkı söyler ve baba öksürür. Zavallı baba. Bir kadına on sekiz sene tahammül eden adam. Artık ağzını bıçak açmaz oldu. Su istemek için ağzını açarken bile azap çekiyor. Fakat onun bu inadını yalnız bir şey kırar: Öksürük; ince demir tırnağıyla göğsünü dürtükler, boğazını gıcıklar ve boğmak tehdidiyle, ona, ağzını açtırır. Zavallı baba. Ne zamandır gülmüyor? Var bir on iki sene.”(Safa, *Bir Akşamı*, 2016, s.14)

Babası, Meliha’nın evden ayrılmasından sonra, sağlığını iyice kaybeder. Ölümün kendisine yaklaştığını anlayan baba, kızını son bir kez görmek ister.

“Duası: Yarabbi kızım sana emanet. Fakat bana onun yüzünü bir kere göster, yarım saat olsun. Yarabbi! Beni kadın şerrinden kurtarmadın, yaşamaktan kurtar! Yarabbi! Beni çok öksürtme ve az yaşat.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.27)

Babası, Meliha'nın kaçmasından sonra onun gelip kendisini görmesini beklerken, hastalığın verdiği yüksek ateşin etkisiyle Meliha ile konuşur. Baba olarak, evden kaçan kızını affetmiş, onu toplumun genel kurallarına bakmaksızın yalnızca onun eve geri gelmesini arzu etmiştir; ancak hastalık buna izin vermez.

“-Gel kızım... Seni ben büyüttüm... Terbiye ettim seni ben... Ben yaptım vazifemi kızım... Yaptım... Ah... Babayım ben... Hadi kızım... Karanfilleri sula... Ben yapamıyorum, öksürüğüm tutuyor... Bu öksürük beni öldürecek... Hayır... Ben senin için yaşayacağım kızım... Meliha...”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.79)

Baba, düşüncelerini, özlemini kızına söyleyemeden ölür. Babanın ölümünden sonra Meliha ve annesi vicdani yükün altına girerler. Kocasını yaşarken acısını, hastalığını önemsemeyen, kocasına bir bardak su vermekten imtina eden kadın, kocası öldükten sonra yaptıklarının pişmanlığını yaşar. Önce kızının yanına, İstanbul'a giden kadın, Kamil'in harpte ölmesinden sonra Meliha ile İzmit'e, geri döner. Şükrü Bey, bir ömrü paylaştığı karısı tarafından anlaşılman belki de gerçekten sevilmeden ölmüştür.

İbrahim(*Bir Akşamdı*), Meliha'nın dayısıdır. Kocasını öldükten sonra, Meliha'nın annesi Yozgat'ta yaşayan kardeşi İbrahim'in yanına gider. İbrahim, ablasının karakterini, kocasına yaptığı haksızlıkları, bilir; ablasının karakterindeki yanlışları onun yüzüne söyleyecek kadar da açık sözlüdür.

“-Abla! Abla! Sus! Haydi! Bana anlatma! Kavuğuma dinlet abla! Sus! Ben karıların ne olduklarını bilirim... Kız anaya çeker abla! Onun terbiyesinden sen de mesuldün... Daha ziyade sen mesuldün, sen! Ana idin be! Ana be, ana, ana! Hey... Kavuğuma dinlet abla! Kocan öksürürken sen şarkı söylerdin... Şimdi bana maval okuma... Hey... Gözlerin yaşıyor da sana acıyorum abla! Ne kadar olsa kız kardeşimsin be... Vallah billah, şu ekmek beni çarpsın yalan söylüyorsam, ablam olmasaydım sana “oh olsun” derdim be...”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.118)

İbrahim karakteri ile detaylı bilgi verilmemiştir. Evlidir, karısı Fatma ile yaşamaktadır. Akşamları içen ve tıpkı Meliha'nın babası Şükrü Bey gibi öksüren bir

adamdır. Hayatının detayları bilinmemekle birlikte Yozgat'ta yaşamaktan çok da mutlu değildir.

“Bu Yozgat beni içkiye alıştırdı be... Her akşam bu sofraya kurulur; elli dirhemlik dolar; Fatma'nın yalancı dolmaları da hazırdır; ben kendi kendime sabahîden bir gazel geçerim ama... Eski ses kalmadı. Haydi beraber okuyalım abla... Haydi yahu?”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.139)

İbrahim, yalnızlığın kendisine verdiği hissiyatı akşamları kurduğu içki sofrasında gidermeye çalışmaktadır. Geçmiş, Yozgat'a neden gitmek zorunda kaldığı ile ilgili herhangi bir bilgimiz yoktur; bu nedenle duygularının ardında yatan yaşanmışlıkları tam olarak anlayamıyoruz.

“Burada ben varım, kardeşin... Biraz da beni sev abla... Ben Yozgat köşelerinde sürünecek herif miydim? Bak yapayalnızım... Her akşam burada kafayı çekiyor ve küskün oturuyorum. Sana o kadar yazdım da gelmedin. Kimsesizlik belimi büktü... Haydi abla... Allah aşkına ağlama... İçime dokunuyor, bir şarkı... Bir şarkı be yahu... Ne olursun?”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.141)

İbrahim, bir yanıyla yaşayan, diğer yanıyla da hayata küsmüş bir adamdır. Ablasının kendisine hiç hissettirmediği sevgisine ihtiyaç duyduğunu da yukarıdaki sözleri ile anlamaktayız. İbrahim, yetişkin bir adam olmasına karşı, ablasının gelmesinden sonra kendisini, sevgi bekleyen küçük kardeş gibi hissetmeye başlamıştır.

Lâmi(*Cânân*), Abdullah Bey'in kızı Bedia ile evlidir. Lâmi ve Bedia, Abdullah Bey'in Vaniköy'deki köşkünde, yaşarlarken, her şey Lâmi'nin Abdullah Bey'in manevi kızı Cânân ile tanışması ile değişir. Lâmi, Cânân'ın güzelliğinden etkilenecek evliliğini bitirme kararı alır. Cânân ile tanıştıktan sonra Lâmi, Bedia'dan, Abdullah Bey'den hatta Vaniköy'den soğumuştur.

“-Belki...Bedia..bu, inkâr edilmez bir şeydir... Fakat... O yalıdan hoşlanmıyorum... Yukarı katta menzul bir ihtiyar kadın. Her zaman bahçivanlıkla uğraşan bir ihtiyar adam, geveze bir Arap kadın, miskin, tembel bir hizmetçi... sonra daima sükûn... Sinirime dokunuyor.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.29)

Lâmi, karşısına çıkan kadının, Cânân'ın güzelliğinin tesiri ile Vaniköy'deki yalıda yaşayan herkesten uzaklaşmıştır. Gözü Cânân'dan başkasını görmeyen Lâmi, Cânân'la evlenebilmek için Bedia'dan boşanmaya karar vermiştir. Lâmi'nin evden uzaklaşmasından sonra onunla konuşmak için Lâmi'nin patronu ve aynı zamanda ağabeyi Şemsi'nin kayınpederi olan Şakir Bey'in Kalamış'taki köşküne giden Bedia, orada Lâmi'i Cânân mevzusu üzerinden eleştirir. Karısının Cânân için kullandığı “fahişe” sözü karşısında Lâmi, uğruna yuvasını yıkacağı Cânân'ı savunur.

“-Sus! Seni böyle söylemekten men ederim. Bu itham hem o kadına, hem bana karşıdır, sus! Dikkat et ki hurçınlığın pek küçültüyor seni... Cânân'la aranızda bir fark görmeye başladım: O bana senin aleyhinde küçücük bir söz söylememiştir. Sen onun için en fena tabirleri kullanıyorsun, asabisin, kendini tutamıyorsun, ağzından çirkin şeyler kaçırıyorsun, bari ağzını kapa, sus, küçülme!”(Safa, Cânân, 2016, s.30)

Lâmi'nin öylesine gözü dönmüştür ki, Bedia'nın söylediği her söz onu rahatsız eder. Lâmi için hayatının amacı artık Bedia'dan ayrılıp Cânân'la evlenmektir. Lâmi, Bedia'dan sıkılmış ve artık onun eskidiğini, gözündeki cazibesini kaybettiğini düşünmektedir. Bedia'nın karşısında Cânân'ın güzelliğini koyduğu terazide Lâmi, Cânân'ın güzelliği karşısında ezildiğini düşündüğü karısı Bedia'dan artık bir erkek olarak etkilenmemektedir.

“İzdivaç da, aşk da, eşimizi tanımadığımız vakitler caziptirler, ondan sonra, feci: Kadının eskiyişi, artık yeni bir heyecan yaratmaya iktidarsızlığı, aynı yalıda geçen uzun seneler, itiyatların derin uykusu içinde ruhun uyuşukluğu, arzuların ve ihtirasların istikamet değiştirmek istemeleri Lâmi'yi kanıksatıyor.”(Safa, Cânân, 2016, s.39)

Lâmi, etrafındaki tanıdıklarının, arkadaşlarının hattâ Bedia'nın babası Abdullah Bey'in tüm ısrarlarına, konuşmalarına rağmen karısı Bedia'dan boşanır ve hemen ertesinde Cânân'la evlenir. Evlilik öncesinde Lâmi, Cânân'ı yalnızca görseelliğine aldanarak, kişilik özelliklerinden uzak bir şekilde tanıdığı için, evlendikten sonra başka bir Cânân'la tanışmış gibidir. Cânân'ın isteklerine, bencil tavırlarına yetişmek için üstün bir çaba içerisine girmiştir.

“Zevcesinin bu işlerini yapmaktan hiç yorulmuyordu. Fakat masrafına dayanmak pek güç; vakta şirkette muavinliğe yükselmiş, maaşı da iki misli artmıştı.

Fakat aylığı yirmi günde bitiyor, evin adi masraflarından fazla, Cânân'ın üst baş sarfiyatı müthiş. Kadın, bir ipek çorabı iki defadan fazla giymiyor, adi kumaştan elbise ve çarşaf beğenmiyor, sahte bir mücevher takmak istemiyor. Hâlbuki elmaslara çok zaaf gösteriyordu. Lâmi, zevcesinin istediği bir pandifle, bir yüzüğü almak için, şirketin kasasına iki yüz lira da borçlanmıştı.”(Safa, Cânân, 2016, s.145)

Lâmi, Cânân'ın isteklerine yetişmeye çalışırken, Cânân, Lâmi'yi etrafındaki pek çok erkekle aldatmaktadır. Müsteşar Orhan Bey, Ali ve Lâmi'nin en yakın arkadaşı olan Selim, Cânân'ın hayatındaki diğer erkeklerdir. Karısının yaptıklarından habersiz olan Lâmi, Müsteşar Orhan Bey'in karısının Lâmi'nin yanına gelerek, kocası ve Cânân arasındaki ilişkiyi anlatması üzerine Lâmi için yüreğindeki Cânân algısı yavaş yavaş değişmeye başlamaktadır.

“Genç adam derhal yerinden fırladı, bir dişi ağrıyan hasta gibi ellerini yüzüne koyarak odanın içinde gezindi. Başının içinde zevcesinin el yazısı diriliyordu.” Gece buluşamayız. Mümkün değil, gündüz geliniz, Eleni tembihli.” Daha ne tereddüt ediyor? Cânân'ın kullandığı kartvizit, Cânân'ın el yazısı, bir mülakât tayini. Gizli bir şey. Konuşulmuş, görüşülmüş, hizmetçiye tembih edilmiş.”(Safa, Cânân, 2016, s.155)

Kâmil, Müsteşar Orhan Bey'in karısının getirdiği kartta yazanları okuduktan sonra yaşadığı şaşkınlığı kısa sürede üzerinden atar; çünkü Cânân, üzerinde yüksek tesiri olan Lâmi'yi kandırmayı yine başarmıştır. Lâmi, elindeki somut delile rağmen yine de Cânân'a inanmayı tercih eder. Lâmi, aldatılmış olduğu gerçeğini görmezden gelerek Cânân'la olan hayatına kaldığı yerden devam eder. Aldatıldığını kabul etmek Lâmi'ye oldukça ağır gelir; o da bu ağırlığın altında kalmak yerine gerçeği yok sayar; ancak üzerini örtmeye çalıştığı gerçek farklı şekillerde yeniden ortaya çıkar. Cânân'ın ilişki yaşadığı erkeklerden biri olan Selim, yakın arkadaşı Lâmi'yi gerçekleri tam olarak söylemeden uyarmaya, onun gözlerini Cânân konusunda açmaya çalışır. Lâmi, ilk başlardaki görmezden gelen tutumunu Selim'in sözlerinden sonra yavaşça değiştirmeye başlar. Eskiden olduğundan farklı olarak Cânân'ı yalnızca görselliği ile değil, psikolojik yönleri ile gözlemlemeye başlar.

“Kıskançlık yüzünden kan dökenlerin bu vahşi ihtirasını artık iyice anlıyordu. O vakit bir kadın başının ne mühim şey olduğunu takdir etti. Ne mühim, ne meçhul, ne derin şey, bir kadın başı! Bir yığın saçla da büsbütün ve sımsıkı örtülen bu başa

karşı erkeklerin hissettiği acz, Lâmi'yi kudurtuyordu.”(Safa, Cânân, 2016, s.173-174)

Müsteşar Orhan Bey'in karısının anlattıklarının üzerine Selim'in sözleri Lâmi'nin gözündeki perde çekilmeye başlar. Lâmi, bir gün vapura yetişmeye çalışırken eski bir tüccar tanıdığına rastlar. Tüccar ile sohbet ederken konu Müsteşar Orhan Bey'e gelir. Müsteşarın karısını dövdüğünü ve ondan boşanma kararı aldığını öğrenen Lâmi artık pek çok şeyin, uzun zamandır göremediği gerçeklerin farkına varmıştır. Öğrendikleri ile Cânân üzerindeki gözlemlerine devam ederken beklenmedik bir şey olur. Cânân'ın Adapazarı'ndan annesi gelir. Kızını en son üç yaşındayken gören Çerkez kadın, Türkçe bilmemektedir. Kadının eve gelmesinden sonra Cânân'ın gizli işlerini gerçekleştirmesi zorlaşır. Çerkez kadın, Cânân'ı doğurduktan sonra ekonomik şartları nedeniyle ona bakamamış, saraya verilen kızının izini uzun yıllar sürmüştü ancak tüm çabaları sonuçsuz kalmıştır. Uzun yıllar sonra kızına kavuşan kadın, kızının, Cânân'ın kendisine karşı olan olumsuz tavrı karşısında Çerkezce olan lisanı nedeniyle kendisini savunamaz. Cânân'ın annesi, kızının kocasını aldattığını, eve gelen erkek misafirlerle, ki bu erkeklerin arasında Lâmi'nin en yakın arkadaşı Selim'de vardır, yaklaşmasına şahit olur. Lâmi, karısının, annesi geldikten sonra ortaya çıkan tavırları sayesinde Cânân'ın gerçek yüzüyle karşı karşıya kalır. Annesinin gelmesinden sonraki bir akşam, evde misafirler de varken, Cânân, Selim'le buluşmak için randevulaşmaktayken Lâmi konuşulanları duyar. En yakın arkadaşı ve uğruna yuvasını yıktığı Cânân, birlikte olmak için randevu ayarlamaktadırlar. Bu son yüzleşme Lâmi için yıkıcı darbedir. Lâmi, arkadaşı Selim'in böylesi bir ihanetin içerisinde yer aldığına inanmakta zorlanır.

“Sen benim şimdiye kadar tanıdığım adamların en kötüsüsün. Sen benim şimdiye kadar kıymet verdiğim şeylerden hiçbirini anlamayan adamsın. Keşke iki gözüm kör olsaydı da senin iğrenç biçimini görmeseydim; keşke seni görmemek için beni dünyaya getiren karna, bir bıçak saplasalardı; keşke seninle arkadaş olmadan evvel, büyük bir zelzele, ya seni, ya beni yerin dibine geçirseydi... Ben sana şimdi ne söyleyebilirim ki, hicab edilen şeyi inkâr eden sen, biraz utansan.”(Safa, Cânân, 2016, s.224-225)

Lâmi, Selim'in kendisini savunmak için söylediği sözlerden Cânân'ın hayatındaki diğer erkekleri de öğrenir. Lâmi, bir korku filmi aratmayan, öğrendiği gerçeklerin altında ezildiği dakikalardan sonra, öfke ile Cânân'ı kolundan tutarak yatak odasına geçer. Öfkesi ve hırsından sonra Lâmi, bir anda yine eski Lâmi'ye dönüşür. Karısının kendisini birden çok erkekle aldatmış olduğu gerçeğine rağmen yine Cânân'ın karşısında zaaflarına yenik düşmüştür. Öğrendiklerinden sonra bile Cânân'ın ayaklarına sarılarak onu kaybetme korkusundan ne yapacağını şaşırarak Lâmi, onur ve gurur gibi kavramlardan çok uzak bir tavır içerisinde. Lâmi ve Cânân odada değişen ruh hâlleri arasında konuşurlarken bir anda kapı yumruklanmaya başlar. Kapıda hizmetçi ile Cânân'ın annesi vardır. Çerkez kadın evin içinde gördükleri ile kızının yaptığı çirkinliklerin farkına varmıştır. Gördüklerinin etkisi ile hırçınlaşan kadın bir anda kızının üzerine atlar. Birbirine saldıran anne ve kızı kimse ayıramaz. Kadın, yılların özlemi ile arayıp kavuştuğu kızının ahlak yoksunu bir kadına dönüşmüş olduğunu görünce içinde biriktirdiği öfkesi ile öz kızını elleri ile öldürür. Lâmi, gözleri önünde can veren karısının cesedi karşısında bile duyg karmaşası içerisinde.

“Hâlâ Cânân'a karşı en müthiş kini ve en kuvvetli aşkı hissediyor, yumruklarını sıkıyor ve ağlıyordu. Ölüyü öpmediğine ve parçalamadığına yandı. Bu iki his itiştiler.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.242)

Tutarsızlıklar içerisinde bir karaktere sahip olan Lâmi, yalnızca cinsel dürtülerine kulak vererek yaptığı ikinci evliliğinde sevilmemiş ve aldatılmış olmanın ötesinde, bir erkek olarak ait olduğu çevrenin gözünde de değersizleşmiştir. Tüm yaşadıklarından sonra gidebileceği tek yer, bir zamanlar nefes almakta zorlandığını söylediği Vaniköy'deki yalıdır. Lâmi, bir macera yaşar gibi Cânân'la evlenmiş, onun gerçek yüzünü tanımış, gözleri önünde Cânân'ın öldürülüşünü izlemiş ve ayrıldığı noktaya, eski eşinin yanına geri dönmüştür.

Şemseddin(*Cânân*), Bedia'nın ağabeyidir. Şemseddin, Kâmil'in patronu Şakir Bey'in kızı Perihan ile evlidir. Şemseddin, sakın, içine kapanık bir karakterdedir. Yazar bize Şemseddin'i Bedia'nın Lâmi'yi görmek için gittiği Şakir Bey'in konağında tanıtır.

“Henüz otuzuna gelmemiş, genç, pek hâlsiz görünüyor. Zayıf, esmer yüzünde siyah ve kalın bıyıkları uzamış, kenarları sarkmış, dar omuzları üstünde büyük başı onu daha fazla çelimsiz gösteriyor.”(Safa, Cânân, 2016, s.24)

Şemseddin kalp hastasıdır. Onun hastalıklı hâli babasının ve kız kardeşinin gözünde Şemseddin’i daima ilgi gösterilmesi gereken bir çocuk konumunda bırakmıştır.

“Kutusundan çıkardığı bir hapı dilinin üstüne yerleştiriyor, ağzı yarı açık, titreyen ellerini havada sallayarak, ortada dolaşan garsondan, işaretle, su getirmesini istiyordu.”(Safa, Cânân, 2016, s.89)

Şemseddin, karısı Perihan’ın duyarsızlığından ve onun erkeklerle kurduğu münasebetlerinden ötürü yaşadığı mutsuzluğunu ailesi ile paylaşmaz. Kız kardeşi Bedia’nın yaşadıklarına bir ağabey olarak üzülen Şemseddin, kendi hayatını ve kız kardeşinin yaşadıklarını düşünürken hastalığından şikâyet eder.

“-Ah, bu hastalık, ah... Beni harab ediyor vallahi... Rahatım öyle kaçtı ki, yaşadığımın farkında bile değildim. Bakıyorum da bizim ailenin felaket günleri... ben bu hâldeyim... Bedia’nın kocası münasebetsizlikler ediyor.”(Safa, Cânân, 2016, s.107)

Şemseddin, Lâmi’nin kız kardeşinden boşanıp Cânân ile evlenme kararı alması üzerine, kız kardeşini teselli etmek için Vaniköy’deki yalıya gider. Şemseddin, Bedia’yı teselli etmeye çalışırken içinde sakladığı zaafını da ortaya çıkarır. Şemseddin de Cânân’dan hoşlanmaktadır.

“-Öyle deme Bedia... Cânân güzel kadındır, çok şımartılmıştır, mamefih yine muvazenesiz, civık bir mahlûk değildir. Onun yerinde kim olsa bu kadar azamet satardı.”(Safa, Cânân, 2016, s.116)

Bedia, Şemseddin’in Cânân’la ilgili sözlerini duyduktan sonra kocasını elinden alan Cânân’a olan öfkesi daha da artar. Bedia, kardeşini Lâmi’den farksız olmamakla suçlayınca Şemseddin, karısının onu aldattığını ilk defa kız kardeşine söyler.

“-Aklımdan bile geçmedi. Perihan... hımm.. Onun bana yaptıklarını bilemezsin. Gözlerimin önünde, beni iki kişiyle aldattı. Bir tanesi Selim... Bunu hissetmedim mi zannedersin?”(Safa, Cânân, 2016, s.123)

Şemseddin, aldatılmış olmanın kendisine verdiği hislerin etkisi ile arzularını başka bir kadına yöneltir. Bu kadın da Şakir Bey’in manevi kızı olması vesilesi ile her gün Kalamış’taki köşkte gözlerinin önünde güzelliğini sergileyen Cânân’dır. Şemseddin, aynı köşkte yaşadığı Cânân’ın kendisine âşık ettiği diğer erkeklerden yalnızca biridir. Cânân, diğer erkeklere yaptığı şeyin aynısını Şemseddin’e de yapmıştır; ancak hastalığı itibarıyla hassas bir hâlde olan Şemseddin’in kalbi bu karşılıksız aşk yolculuğunda yorgun düşer.

“-O fettan, bizzat kendisi bana ümit verdi. Aramızda, iki ay evveline gelinceye kadar, gizli bir mukavele vardı. Bana birçok vaadlerde bulundu. Lâmi münasebeti için ona daima sitem ediyordum, “ Bunun hiç ehemmiyeti yok.. neticesiz bir şey.. Nafîle uğraşıyor!” diyordu. Ben inanmıyordum. Teminat istedim. Bir gün, birlikte, adaya gittik. O, adayı çok sever.. Şaşarsın Bedia: Gayet samimi, canını verir gibi samimi, bana kendini bıraktı. Beni sevdiğini söyledi. O kadar inandırıyor ki, düşün, ben vesveseli bir insanım, nasıl kandım? O günden sonra, b,r ay, sevinçten delirdim. Ona birçok fedakârlıklar yaptım. Hattâ maddi şeyler... Hediyeler bile ikram ettim...” (Safa, Cânân, 2016, s.123)

Şemseddin, Lâmi ve Cânân’ın evlilik haberini duyduktan sonra iştahını ve gücünü kaybeder. Geçirdiği zor günleri kız kardeşinin ve babasının yaşadıkları Vaniköy’deki yalıda atlatmaya çalışır; ancak istekleri gerçeklere uymaz. Gün geçtikçe sağlığı bozulan Şemseddin, yataktan kalkamaz bir hâlde gelir. Yalı sakinleri kahvaltı için Şemseddin’in odasına girdiklerinde genç adamın ölü bedeni ile karşılaşır.

“Şemsi arka üstü yatıyordu. Gözleri açık, fersiz, istikametsiz bakıyor. Yüzü, dudakları, entarisinin açık yakasından görünen boynu, göğsü bembeyaz. Ağzı da açık duruyor. Sakalı çok uzamış, yorgan dizlerine kadar açılmıştı, bütün vücudu, gergin, upuzun duruyor.”(Safa, Cânân, 2016, s.137)

Şemseddin, yalnızca güzelliğine tutulduğu bir kadın uğruna hastalığının verdiği acının altında ezilmiş, genç yaşında canından olmuştur. Cânân’ın, etrafındaki

pek çok erkeğe aynı tavırları göstermesine rağmen, hassas mizacı ve yalnız bırakıldığı evliliği sebebiyle Şemseddin, bu çok kişili aşk oyununun kurbanı olur.

Mister Joe(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), asıl adı Cevat Fenman'dır. Fizik hocasıdır. Karısı Seza, adını Suzy olarak değiştirmiş, bu etki ile Cevat Fenman'a da aile arasında Mister Joe denilmektedir. Mister Joe'yu ilk olarak Ferit'in onların evine gitmesi ile görüyoruz. Karısı Suzy, onu evlerine gelen genç erkeklerle aldatır. Ferit, Mister Joe ve Suzy'nin evine geldiğinde, evde Suzy ve diğer davetli olan Haldun yalnızdır. Suzy kapıyı Ferit'e açtıktan sonra ortadan kaybolur. Ferit, Haldun ve Suzy arasında geçenleri, bildiği şeyler üzerinden muhayyilesinde canlandırır.

“Ferit, babasının hala affetmeyeceği bir tecessüsle değil, kendi tahminini kontrol etmek için yavaşça kalkmış, ayaklarının ucuna basa basa birkaç adım attıktan sonra ve kendisini kapının yanında duran tombul bir vazunun arkasına saklandıktan sonra da hiçbir şey göremeyince onların geri dönmelerine en doğru mânâyı vermek için yine tahmin etmiştir ki, Suzy ile Haldun'un dudakları arasında bir kıl geçecek kadar mesafe kalmamış, hattâ kadının üst dudağı oğlanın ağzında biberon lastiği gibi kaybolmuştur.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.70)

Ferit'in eve gelmesinden az sonra zil çalar. Gelen Mister Joe'dur. Evine gelen misafirlerden Haldun'un karısı Suzy ile olan ilişkisini sezer; ancak bu konuda herhangi bir tepkide bulunmaz.

“Hayır, gelen Mister Joe idi. Ferit'in önünden geçerken durup mutlaka onunla konuşacağı için, Haldun, kendini toplamaya ve dudaklarının etrafındaki ruj lekelerini silmeye vakit bulacaktı. Belki Mister Joe da ona bilerek bu zamanı kazandıracaktı. Öyle oldu.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.71)

Mister Joe'nun, Haldun ve karısı arasında yaşananların farkında olduğunu kesin olarak aşağıdaki diyalog ile anlıyoruz.

“Mister Joe arkasını döndü. Ve bu sefer salonun kapısında duran Haldun'la karşılaştı. Aradan geçen uzunca bir sessizlik anının içine en yakışık alan mânâyı doldurmak lâzım gelirse, Ferit, Haldun'un duruşunda sezdiği ele verici bir halin sebebini anlayan, Mister Joe'nun bunu hazmetmeğe çalıştığına hükmedecekti. Sahiden de oğlan yatakta basılmış gibi, bir kısa öpüşmenin utancını ve şaşkınlığını

hâlâ üstünden atamamış, Cevat Bey'e hemen hesap vermeye mecburmuş gibi azap ve itiraf dolu gözlerle bakıyordu. Yahut Ferit'e öyle geldi. Hayır, bu o kadar öyle idi ki, işte Mister Joe, bu mevzuda en kötü ihtimali bile hazmetmiş bir pişkinliğin gevrek ve alayca sesiyle

-Ne var delikanlı, dedi, süt dökmüş kedi gibi duruyorsun!"(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu,2016, s.72)

Mister Joe, karısının kendisini aldattığını bilmesine rağmen bu duruma tepki göstermez. Karısı Suzy'nin genç erkeklerle kurduğu münasebet, Mister Joe için görmezden geldiği ancak emin olduğu bir gerçekliktir. Ferit'in pansiyonda yaşadığı psikik olayları konuşmak için evine gittiği Mister Joe, Ferit'e olayları maddesel açıdan görmesini sağlamak yönündedir. Ferit ve Mister Joe arasındaki bu görüşmeyi biz, Mister Joe'nun mesleği neticesinde geliştirdiği kişiliği kısmı ile "Öğretmen" alt başlığı altında inceledik.

B. Bekâr Erkekler

Behiç(*Sözde Kızlar*) romanında yer alan erkek kişidir. Roman Mütareke döneminde geçmektedir. Batı Anadolu'nun Yunan işgali üzerine Mebrure, babasını bulmak ümidi ile İstanbul'a, sütbabası Faik Paşa'nın kardeşi Nafi Bey 'in Şişli'deki köşküne gelir. Nafi Bey'in ölümünden sonra köşkün idaresi eşi Nazmiye Hanım, kızı Nevin ve oğlu Behiç'e kalmıştır.

Romanın erkek kişisi Behiç, kadınlarla olan ilişkilerinde çapkın, zevk düşkün ve bencil bir tutum içerisindedir. Gördüğü her güzel kadından faydalanmak ister.

"Behiç bu kızı tanıyabiliyor musun?"

-Behiç Mebrure'nin karşısında hafif eğildi, acele şu sözleri söyledi:

-Bu hanım kızı tanıyabilmek için, ona dikkatli bakmalı, dikkatli bakmak için de ..kendini zapt edebilmeli."(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.23)

Mebrure'yi ilk gördüğü anda böylesi bir yorum yapan Behiç, onun güzelliği karşısında kendisini tutmakta zorlanacağını ilk belirtilerini böylece vermiş olur. Mebrure'nin köşke gelmesinden sonra Behiç, Mebrure'yi de kadın koleksiyonunun

bir parçası yapmak ister. Çünkü o kadınlara yalnızca elde edeceği bir zevk aracı olarak bakmaktadır. Babasından haber almak için gittiği Muhacirîn İdaresi dışında Mebrure zamanını köşkte geçirir. Mebrure’yi elde etmek için fırsat gözeten Behiç de köşkte normalden daha fazla zaman geçirmeye çalışır.

Behiç, Mebrure’yi elde etmek için kulüpte kumardaki başarısını anlatır ve bu yolla kendini Mebrure’ye beğendirmeyi düşünür. Onun için kumar oynamak için gittiği kulüp ve orada elde ettiği mevki bir tür güç göstergesidir.

“Gecikmeyin, tebrik edin. Kulüpte meclis-i idare reisi oldum.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.34)

Verdiği haber sonrasında hissettiği güçle Mebrure’yi odasına atmak ister. Bunun için Mebrure’nin çocukluğuna ait bir resmin odasında olduğu yalanını söyler. Tek amacı Mebrure’yi elde etmektir. Çocukluğuna ait erkek elbiseli bir resminin olduğuna inanmayan Mebrure, Behiç’in ısrarlarına karşı dayanamaz ve onun odasına gider.

“Genç kız, ayakta, kararsızlık içinde dururken Behiç bir kolunu uzatarak Mebrure’nin elini birdenbire tuttu, sonra iki koluyla genç kızın vücudunu yakalayarak kucağına doğru çekti. İlk hamlede muvazenesini kaybeden Mebrure, bir yastık hafifliği ile Behiç’in dizlerine düşüverdi. Behiç, sert kollarının arasında sıkışan genç kızın dudaklarını çabucak buldu, fakat sıcak kanatların ilk temasında Mebrure başını silkeledi.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.36)

Behiç, bu ilk denemesinden istediği sonucu elde edememiş olsa da bunu bir yenilgi olarak görmez. Mebrure ona ne tepki gösterirse gösterebilir, onu amacından uzaklaştırılmaz.

Muhacirîn İdaresi dönüşünde Nevin ile meşgul olan Mebrure’yi gören Behiç, yeni bir numara ile ona yaklaşır. Behiç eline geçen hiçbir fırsatı değerlendirmek ister. Bileğinin ağrıdığı yalanıyla Mebrure’ye elini ovdurur. Mebrure’nin bileğine yaptığı masajı bile kâr olarak gören Behiç, onu kandırdığı her anı bir başarı olarak görür.

“Behiç, genç kızın uçan gölgesine bakarken kendi kendine dedi ki: “Geçenlerde Güzide’ye bu oyunu oynamıştım. İnsan lüzum gördükçe vücudunun ötesini berisini kadınlara ovdurmalı!” (Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.40)

Perşembe günleri Nevin tarafından verilen davetler köşkte yaşayanlar ve onların arkadaşları için birtakım ilişkilerin başlangıç ve gelişme olanağı bulduğu önemli bir etkinliktir. Yazar, bu davetleri kadın ve erkek arasında yaşanan cinsel kökenli beklentileri ve arzuları anlatmak için bir araç olarak sergiler. Köşkteki davet sürecinde, herkes kendisini bir grubun içerisine dâhil ederek eğlenir. Behiç ise Mebrure' ye dair bir tür saplantı hâline getirdiği düşüncesinden başka hiçbir şeye odaklanamaz. Mebrure' nin odasına bir tür taarruz yapmak ister.

“Bu gece bir taarruz daha yapacağım. Şimdi odasına gidip bir kitap bırakacağım, gece, herkes yattıktan sonra “Kitabımı burada unutmuşum?” diye odasına gireceğim. Bir kere daha saldıracağım.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.54)

Behiç tıpkı askeri bir plan gibi gördüğü şahsi taarruzunu gerçekleştirir ancak taarruzu başarısızlıkla sonuçlanır. Mebrure karşısında aldığı hiçbir başarısızlık Behiç'i yıldırmaz. Mebrure'den önceki kadınlar üzerindeki başarıları onda, Mebrure üzerinde de başarılı olacağı düşüncesine neden olur. Behiç bir erkek olarak kadınlar üzerindeki etkisine çok güvenmektedir. Yazar tarafından Behiç ve belki de Behiç benzeri tüm erkeklerin kadınlar üzerindeki öngörüsünü ve izledikleri stratejileri anlatan aşağıdaki örnek oldukça önemlidir.

“Behiç kendi odasında asabiyetle dolaşiyor, plânının teferruatını düşünüyor, nefesine emniyeti çoğaltmak için o ana kadar birçok kadınlara ve kızlara yaptığı muvaffakiyetli taarruzları hatırlamaya çalışıyordu. Biliyordu ki kadın işlerinde erkeklere muvaffakiyet veren bir tek hassa vardır, bir büyük kuvvet ki en mukavemetli kadınları zaafa düşürür, korku ve tereddütlerini giderir, tahminlerini alt üst eder, inatçıları itaate, kurnaz ve işbebâzları şaşkınlığa, safları emrivakiye sürükler. Havva'nın bütün kızlarını gafil avlar... Nefse emniyet!”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.63)

Behiç, yaptığı ikinci teşebbüste de başarısız olur ama o, bu durumu yine bir yenilgi olarak görmez.

“Ve düşündü:”Münasip bir mukaddeme, ikinci seferde tamam.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.68)

Behiç, Mebrure'nin odasından istediğini elde edemeden çıkınca kendi odasına döner. Odasında kendisini Belma beklemektedir. Belma, Behiç'le tartışmak için

geldiği odada ona yenik düşer. Behiç, Mebrure'den elde edemediklerinin Belma tarafından kendisine sunulması üzerine bir kadınla yaşadığı mağlubiyet sonrası diğer bir kadınla yaşadığı zafer onu mutlu eder.

“Behiç düşündü:”İşte... Bu manzaranın verdiği heyecanı poker vermez.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.71)

Anlaşıyor ki yazar Behiç'in kadınlar konusundaki hâkimiyet ve başarısını kumara benzetmektedir. Her iki hevesinde de kendisini kazanmak üzerine kurmuş olan Behiç, bencilliğinin kendisine verdiği arsız güçle, karşısındaki insanın duygularını, incinişlerini yok sayar. Onun kumar ve kadın tutkusunda geçerli olan her şeye rağmen kazanmaktır.

Nevin'in davetinden sonra köşkün eğlenceli havası değişmeye başlar. Behiç, arkadaşı Salih'i evrak sahtekârlığı yaptığı gerekçesi ile Salih'i polise ihbar eder. Yaptığı şeyi annesine anlatırken, Mebrure'nin de ortamda olması nedeniyle kendisini Mebrure karşısında cesur göstermek ister.

“Behiç erkekçe bağırdı:

-Korkulacak hiçbir şey yok... Burası medeni bir şehir... Beni kesemez ya...”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.100)

Behiç, yakın arkadaşı Salih'i polise ihbar ederek hem onunla hem de Belma ile olan arkadaşlığına son vermiş olur. Bu ihbar ile köşkte bir dönem de sona ermiştir. İhbar olayının ayrıntılarını biz yine Behiç'in sözlerinden öğrenmekteyiz.

“Düşününüz ki melun başka bir adam namına sahte ilmühaber tanzim ettiriyor, o adam namına bir han satıyor, parasını yiyor, sonra elini kolunu sallayarak buralara kadar sokuluyor. Ben bunu evvelce bilseydim, bu eve sokar mıydım?”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.101)

Behiç, fiziksel olarak yaptığı denemelerin işe yaramaması üzerine, Mebrure'yi elde etmek için onu psikolojik olarak da etkilemeye çalışır. Mebrure'nin kendisi hakkındaki fikirlerinin birer ön yargı olduğunu, kendisinin sanılanın aksi özellikte bir erkek olduğuna Mebrure'yi inandırmaya çalışır. Behiç tarafından söylenen sözlerle yazar erkeklerin, kadınlarla olan ilişkilerinde evlilik öncesi ve evlilik sonrası dönemlerinde farklı olabileceğini düşündürmektedir.

“Meselâ meselâ... Bilirsiniz ki... erkekler kadınlardan fazla maymun iştahlıdır, eğer kadın âlemlerinden fazla yorulmamış iseler, evlendikten sonra da gözleri dışarıda kalır. Zevcelerine ihanet etmeye daha müsait olurlar.Hâlbuki, kadından yorulmuş bir erkek ,yalnız zevcesine merbut kalır,yalnız onu sever, onu düşünür.” (Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.113)

Behiç, uğraşlarından sonra Mebrure’yi yavaş yavaş etkilediğini hisseder. Mebrure, köşke geldiğinde tanıştığı Behiç’le ilgili edindiği olumsuz düşüncelerini yeniden sorgulamaya başlar.

“Sonra, Behiç’in uzun ve biçimli gölgesi, manâlı tavırları, son günlerdeki hareketleri gözünün önüne geldi. Behiç’in mizacındaki değişikliği, kumara, kadına ve sefahate karşı ani nefretini muhakeme etmek istedi.” (Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.114)

Behiç’e göre erkeklerin evlenmeden önce çokça aşk macerası geçirmesi gerekmektedir. Evlilik kurumunun devam etmesi için, amiyane tabirle “gözünün doyması” gerekmektedir. Kendi çapkınlıklarına kılıf olarak mutlu evlilik şartı gerekçesini gösteren Behiç, Mebrure’yi çapkınlıklarının bir nedene dayandığı konusunda inandırmaya çalışır. Çabalarının Mebrure’de ortaya çıkardığı değişimlerin izlerini görmeye başlar.

“Bana karşı eskisi kadar vahşi değil.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.117)

Yazar, Behiç karakterinin cinsel dürtüleri ile gerçekleştirdiği davranışlarının altında yatan hissi doğada avlanan bir hayvanın gözü dönmüş tavrına benzetmiştir. Behiç için her şey Mebrure’ye sahip olmaktır. Neredeyse günün her anını amacını gerçekleştirmek için plan kurarak geçirmektedir.

“-Benim yeni plânım mükemmel. Mebrure’ye karşı ben şimdi son derece halûk, bir mahalle beyi gibi akşam ezanında evine gelir, gece sokağa çıkmaz, kadın, kumar nedir, estağfurullah hiç bilmez, vatanına, dinine pek merbut, melâike gibi bir adamım...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.118)

Zaman geçiyor ancak Behiç Mebrure’ye karşı istediği zaferi kazanamıyordur. Geçen zamanla beraber Mebrure’de de birtakım değişiklikler oluşmuştur. Mebrure, Fahri isimli bir gençle tanışmıştır ve ona karşı birtakım duygusal hisler içerisinde.

Bu durumun farkına varan Behiç, kadınlarla olan ilişkilerinde her zaman kazanan taraf olduğu için kaybetmeyi onuruna yediremez.

“Bir çare düşünüyordu: Fahri’den kurtulmak, genç kızı inhisarı altına almak lâzım, lâzım çok gecikmeden. Bu meseleyi halletmeli, zaten iş fazla uzadı, pek fazla...” (Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.137)

Fahri’nin bir rakip olarak ortaya çıkması ile Behiç, Mebrure’yi arzularak geçirdiği günlerin bir an evvel son bulması için daha fazla çabalar. Romanın başında neredeyse çelik bir irade ile zırhlanmış gibi Behiç’e karşı koyabilen Mebrure, ilerleyen zamanda biraz yumuşar, Behiç’e yaklaşır. Mebrure’nin değişen tavrı ile Behiç de korumacı, sahiplenici bir erkek rolüne bürünür. Mebrure ile bir otomobil gezintisine çıkmak isteyen Behiç’in teklifi Mebrure tarafından kabul edilir; ancak Salih’i polise şikâyet eden Behiç’e karşı intikam alacağı düşüncesi sebebiyle Mebrure, köşkün dışında Behiç’le dolaşmaktan çekinir. Mebrure’yi etkilemek için büründüğü sahiplenici erkek rolüne kendisini kaptıran Behiç, onu sözleri ve tavırlarıyla telkin etmeyi başarır.

“Otomobil hazır. Behiç, tereddüt eden Mebrure’yi ikna için biraz uğraştıktan sonra genç kızı elinden tutarak oturttu, şoföre hareket emri verdi.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.141)

Behiç, Mebrure ile olan münasebetinden emin olmaya başladığı bir dönemde ummadığı bir olayla karşı karşıya kalır. Misafirlerin olduğu bir akşam, Nadir ve Fahri köşke gelir. Mebrure de aralarında. Mebrure, tüm gün Nadir ile birlikte Belma’nın yanındadır. Belma, Mebrure ile görüşmek istemiş, Mebrure de bunu kabul etmiştir. Mebrure, Nadir’in eşliğinde kendisi ile görüşmek isteyen Belma’nın yanına gittiğinde karşılaştığı Belma, köşkte tanıdığı süslü, kendini beğenmiş Belma değildir. Gerçek adı olan Hatice’ye dönüşmüştür. Belma Mebrure’yi yatağında karşılar. Mebrure’ye Behiç ile yaşadıkları her şeyi, ayrıntılarıyla anlatır. Mebrure, Belma’nın anlattıkları karşısında şaşkındır. Belma’nın anlattıkları korkunçtur. Behiç, frengi hastasıdır. İlişkilerinin başında bunu Belma’dan saklamış olan Behiç, çocuğunun doğmasından sonra bunu daha fazla saklayamamıştır, çünkü bebek de hastalıklı doğmuştur. Bebeğin üzerindeki sivilceler neticesinde Belma da bu gerçeği öğrenmiştir. Behiç’in sahtekârlığı, kötülüğü bu kadar da değildir. Frengi ile doğmuş

olan kendi çocuğunu diri diri toprağa gömer. Belma, o anları Mebrure'ye şu sözlerle aktarır:

“Zaten, bayılacak gibiydim, büyük bir ağacın gövdesine yaslandım, birbirine vuran çenelerimin gürültüsü başımı ağrıttıyordu. Ne yapıyor diye ona baktım: Kulağını yerden hiç ayırmıyordu. Bilmem ne kadar öylece durdu: On saat mi, on dakika mi, on saniye mi, tahmin edemem... Sonra bir sıçrayışta ayağa kalktı, hırıltıya benzeyen korkunç bir sesle fısıldadı: “Haydi, yürü, her şey bitti. Artık sesi çıkmıyor...” Elinde uzun ve siyah bir şey vardı, bir kazma, onu birkaç adım ötede, kuyu gibi bir yere attı.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.191)

Belma, canice işlenmiş bir bebek cinayetini anlatırken bir taraftan da kendi hayatının son dakikalarını yaşamaktadır. Behiç'ten kurtulması, onu tanınması için Mebrure'ye her şeyi anlattıktan sonra süblime adlı bir zehir içer. Belma, ölmek üzeredir ve anlattıkları onun içindeki zehri akıtmış, onu manevi bir iç huzuruna kavuşturmuştur. Mebrure, Belma'nın son dakikalarında yanında olmuş, zehir içtikten sonra Belma'yı kurtarması için onu aşağıda bekleyen Nadir'e seslenir, doktor çağrılır; ancak Belma hayatını kaybeder. Yaşadığı ağır müşahitlikten sonra köşke Nadir ve Fahri ile gelen Mebrure, sabah köşkten çıkan Mebrure değildir. Artık, Behiç'in gerçek yüzünü tanımıştır. Behiç, Mebrure'nin Nadir ve Fahri ile köşke gelmesinde rahatsız olur. Mebrure ve Fahri'yi yok sayarcasına, Nadir'i muhatap alır ve ona yönelerek soru sorar:

“Piyanoya belini yaslayan Behiç, elleri pantolonunun cebinde, başını göğsüne eğmiş, aşağıdan yukarı bakan parlak ve mütecessis gözleriyle ilk sözü söyledi:

-Nadir Bey, nereden bu geliş böyle? Ne resmiyet bu?”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.210)

Nadir, Salih'in çıldırdığını, Belma'nın da intihar ederek öldüğünü Behiç'e söyler. Nadir'in verdiği iki haberin de oluşmasında büyük payı olan Behiç'in verdiği cevap, onun ne denli acımasız bir insan olduğunu anlamamızı sağlar:

“-Zaten onların başına gelecek buydu. Belma, Pina Menichellivari ölmek istediğini bana söylerdi. Allah rahmet etsin, fena kız değildi, fakat Cerrahpaşa'da

yaşayıp da ne yapacaktı? Akıllı davranmış, aferin, memnun oldum.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.213)

Belma'nın ölümünden sonra Mebrure artık köşkte kalmaz. Nadir, Mebrure'yi kız kardeşi gibi görür ve gözetir. Mebrure'nin babasından bir mektup gelmiştir ve yaşlı adam Amasya'dadır. Mebrure de oraya gitme kararı alır. Nadir, Mebrure babasının yanına gidene kadar onu, annesi ile yaşadığı evinde misafir eder. Köşkten, Nadir, Fahri ve Mebrure'nin ayrılmasından sonra, onların yanında, duyduğu haberlerin karşısında sakinliğini koruyan Behiç, odasında yalnız kalınca iç huzursuzluk yaşar.

“Ve Behiç, o gece sabaha kadar uyuyamadı, odasında yapayalnız birkaç paket sigara tüketti, şafak sökerken biraz daldı, rüyasında cinayet mahkemesinin loş koridorlarını gördü.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.213)

Behiç, etrafına inandırmaya çalıştığı gibi rahat değildir; oldukça korkmuş, paniklemiş durumdadır. Bu korkusunda da haklıdır; çünkü Belma, intihar etmeden önce her şeyi anlattığı bir mektubu zabıtaya iletilmesi isteğiyle Mebrure'ye vermiştir. Bu mektup sayesinde de Behiç tutuklanır. Behiç, yaptığı onca şeyden sonra, hayatına büyük zararlar verdiği, eski sevgilisi Belma'nın intiharından önce bıraktığı mektup sayesinde cezasını çeker. Yaptığı kötü şeylerin ona bu mektup sayesinde geri dönmesiyle Behiç, kendi eylemleriyle vurulmuş olur.

Siyret(*Sözde Kızlar*), ilk olarak Nevin'in doğum gününe denk gelen, Perşembe günleri düzenlemiş olduğu kabul günlerinden birinde ilk gelen davetli olarak görürüz.

“İlk gelen davetli Siyret'ti. Behiç'in koluna takılarak bahçeye çıktı. Ağzında bir Havana vardı. Kahverengi kostümü ütüsüz, buruşuk ve kıyafeti mühmeldi. Behiç'e dedi ki:

-Bugün gelmeyecektim, eve gidip yatacaktım. Nevin'e de kızgınım. Bizim kestane şekerlerini almadı. Monşer, sana bir şey söyleyeyim mi, artık çay davetlerinden, aniverselerden, parti döplezirlerden bıktım. Her zaman aynı simalar, aynı sözler, aynı oyunlar, aynı tuvaletler... Ne bir yeni zekâ, ne bir yeni eğlence, ne yeni bir hadise... Öff... Biraz seyahate çıkmak istiyorum.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.43)

Siyret, bu sözleri ile köşkten ve etrafında kendisini yineleyen eğlence merasimlerinden oldukça sıkılmış olduğunu dile getirerek, biraz da Nevin'den uzaklaşmak istediğini açık bir şekilde olmasa da ima eder. Nevin ile aralarında bir iletişim olmuş; ancak Siyret, artık Nevin'den uzaklaşmak istemektedir. Siyret, değişiklik, farklı şeyler istemektedir. Bu davetler artık Siyret için çekici gelmemektedir. Bu hissiyatını da kıyafetlerine yansıtmıştır. Sıradan ve özensiz kıyafetleri ile gelerek davetin ve daveti hazırlayan Nevin'in kendisi için bir önemi kalmadığını kanıtlamak ister.

Siyret, Behiç'in yakın arkadaşıdır. Hayatı ve hayatını yaşama şekli de Behiç'e benzemektedir. Behiç, Siyret'in de gelmesinden sonra davet sırasında köşkte bulunan Mebrure'yi, yani tabiri uygunsu 'yeni avı'nı Siyret'e gösterir. Behiç, kadınlarla olan ilişkisinde kendisine benzeyen Siyret'in onayını almak istemektedir.

“-İşte bizim sevgili gözüktü, iyi bak, ilk intibaların kuvveti çoktur, fikrini hemen söyle. Siyret, Mebrure'yi göz ucuyla süzdükten sonra, yüzünde hiçbir çizgi kımıldamadan cevap verdi:

-Görünüş mükemmel. Gözleri ve duruşu harikulâde. Vücudu da fena değil, kucak dolduracak kadar toplu.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.44)

Siyret, Behiç'e beklediği onayı vermiştir. Daha sonra Siyret, Mebrure ile tanışır ve onunla sohbet eder. Bunları seyreden Nevin, Siyret'e sinirlenir. Nevin, davet sahibi olarak ve Siyret ile olan münasebetine dayanarak, kendisi ile ilgilenmeyip Mebrure ile konuşan Siyret'e tepki gösterir.

“-Maşallah küçük bey... Teşrif buyurduğunuz zaman yanıma kadar gelerek elimi sıkmaya tenezzül etmiyor musunuz? Bahçedeki çamları mı ziyarete geldiniz?”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.45)

Siyret, Nevin'in bu sitemleri sözlerine karşılık vermez, artık Nevin'in kendisi için çok ehemmiyeti kalmamıştır.

Siyret, Behiç'e Mebrure'ye karşı planlarında kazanç sağlaması için yardım eder. Behiç'in Mebrure ile yalnız kalabilmesi için elinden geleni yapar. Davet süresince Güzide, Mebrure'nin yanından ayrılmaz. Siyret de Mebrure'yi yalnız

bırakabilmek için kendisine karşı zaafi olan Güzide'yi oyalayarak Behiç'e kolaylık sağlar.

“Güzide şimdi bahçeye inecek, Mebrure odasında yalnızdır. Planını korkmadan tatbik edebilirsin, ben Güzide'yi bir saatten fazla oyalarım.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.62)

Siyret, Behiç'in Mebrure ile ilgili planlarını gerçekleştirme fırsatı yakalayabilmesi için Güzide'yi bahçeye çıkarır. Siyret ve Güzide en son bahçedeki kameriyede görünürler. Mebrure ile aynı odada kalan Güzide uzun saatler odasına geri dönmez. Biz, Güzide'nin o saatlerde ne yaşadığını olaydan sonra Siyret'in Behiç ile yaptığı sohbetten öğreniyoruz.

“Behiç'le Siyret, köşkten çıkınca Tepe'ye doğru yürümüşlerdi. Yollar tenha. Kolkola yaslandılar. Siyret, Güzide ile son macerasını anlatıyor:

-Tuhaf şey, adeta hiç mukavemet etmedi gibi, diyordu.

-Onun sana teslim olacağı evvelden belli idi. Bakışlarındaki arzuları okuyordum, herhalde biçarenin tahayyül ettiği erkek sen oldun.

-Anladım amma, ona tecavüz etmek hiç aklımdan geçmiyordu. Yalnız kollarımın arasında onu biraz sıkmak istedim, baktım ki fevkalâde heyecana düşüyor, titriyor, adeta kendini kaybediyor, eh... Durur muyum ya...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.94)

Biz bu konuşma üzerine Güzide'nin yaşadığı şeyin çok da farkında olmadığını düşünebiliriz. Neredeyse bilinçsiz bir şekilde Siyret ile birlikte olan Güzide'nin yaşadığı şeyi öğrenen annesi Naciye Hanım, iyi bir damat adayı olarak gördüğü Siyret'in, kızıyla evlenmesi için, Siyret'i bu evliliğe mecbur bırakmak ister. Behiç'in annesi Nazmiye Hanım da Siyret'e yardımcı olmak amacıyla Naciye Hanım'ı ve Siyret'i köşte buluşturur. Naciye Hanım, kızının yaşının küçük olduğunu ve eğer evlenmezse Siyret'i mahkemeye vereceğini söyler. Naciye Hanım'ın bu keskin tavrı sonrasında Siyret, onunla uzlaşmaya karar verir.

“Siyret, hemen ayağa kalktı. Naciye Hanım'a doğru iki adım attı, gayet katî sordu:

-Ne istiyorsunuz, hanımefendi, para mı, izdivaç mı?

Naciye Hanım tereddüt etmeden cevap verdi:

-İzdivaç.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.109)

Siyret, Güzide ile yaşadığı zaaflarının bedelini ödemek için onunla evlenmeye razı olur. Behiç, Siyret’in bu evliliği kabul etmesine şaşırır. Arkadaşının şaşkınlığı üzerine Siyret, dönemin hukuk sistemi hakkında bilgi edinebilmemizi sağlayan bir cevap verir.

“-Ne gibi olacak, Güzide’yi boşamak için iki yüz lira kâfi. Bizde bu talâk kanunu olduktan sonra, izdivaçtan hangi erkek korkar?”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.109)

Siyret, bir dönem flört ettiği Nevin’in yaşananlar karşısındaki kıskanç tavrını dizginlemeye çalışır.

“-Çünkü, Güzide de herkesle beraber göreceğ ki ben sana eskisinden fazla ehemmiyet vereceğim. Hattâ düğün gecesi vaat ediyorum, daima seninle meşgul olacağım. Güzide’ye hakaret edeceğim, içine şüphe gelmesin, çünkü benim menfaatim bunu icap eder. Ben Güzide gibi manâsız bir çocuğu ihmal etmeye mecburum. Hattâ ... Sana bir vaat daha... Düğün gecesi Güzide ile yatmayacağım.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.112)

Siyret’in bu sözlerinde ne derece samimi olduğunu bilemiyoruz; çünkü bu noktadan sonra Siyret ya da Güzide ile ilgili herhangi bir gelişmeyi öğrenemiyoruz. Behiç’in yakın arkadaşı olan bu genç adam, yaptıkları ve yaşattıkları itibariyle Behiç’ten çok da farklı bir yol izlememiştir.

Salih(*Sözde Kızlar*), Behiç’in köşke gelen arkadaşlarındandır. Kız kardeşi Belma’nın Behiç ile olan ilişkisinin farkındadır; ancak bu duruma engel olmaz. Cerrahpaşa’da bir mahallede ailesi ile birlikte yaşar. Sosyo-ekonomik olarak ailesinden oldukça farklı yapıda olan köşkte, kılık kıyafetiyle de ekonomik farklılığını ortaya koyar. Salih, ekonomisini idame etmenin bir yolu olarak kendisinden yaşça büyük olan kadınlarla birliktelik yaşar. Bu kadınların arasında Güzide’nin annesi Naciye Hanım ve Behiç’in annesi Nazmiye Hanım da vardır. Yazar, bize Behiç’in, Salih ve annesi arasındaki yaşananlar hakkında bilgisi olup

olmadığını belirtmez. Nevin'in davet gününde karşımıza çıkan Salih, köşkün bahçesinde Behiç ve Siyret ile sohbet etmektedir. Sohbetin konusu kadınlardır. Behiç, Salih'ten Güzide'nin annesi ile yaşadıklarını anlatmasını ister.

“Üç erkek bir köşeye çekildiler. Behiç lâubali bir şekilde Salih'in kolunu sıkarak dedi ki:

-Evlad, şu Güzide'nin annesiyle ilk maceranızı anlatsana...

Salih, gerdanı iki kat olacak derecede başını geriye çevirerek kıs kıs güldü:

-Ha... Şu mesele... Azizim, gayet basit bir hikâye: Ben yaşlı kadınları tercih ediyorum. Hediye istemezler, mükemmel bir kıyafet aramazlar, sitem etmezler, fazla kıskanmazlar, hatır almasını bilirler can sıkımazlar... Naciye Hanım bu bapta enfes bir numunedir. Madam Panayota'nın evine ilk davetimde geldi, hiç nazlanmadan soyundu, candan ahbab olduk... Ara sıra bana uçlanır da...”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.49)

Davet günü devam ederken herkes farklı gruplara ayrılır. Salih de Nazmiye Hanım'ın yanına giderek onunla konuşur. Salih, onunla akşam bahçede görüşmek ister. Nazmiye Hanım, başkaları tarafından görülmekten korkar ve bu fikre sıcak bakmaz. Salih'le daha önce buluştuğu Madam Panayota'nın evinde görüşmek ister. Salih ise onunla akşam buluşmak için ısrar eder:

“Öff... Orası da benim içimi gıcıkıyor, yatağın halini görmedin mi? Gelincikler serpilmiş gibi dalga dalga kan lekeleri... Berbat bir şey... Vazgeç... Sen bu gece in aşağı... Pek canım istiyor, uzun etme!”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.53)

Buradan anladığımız kadarıyla, Salih maddi çıkarlarının dışında bu kaçamaklardan fiziksel bir haz da almaktadır. Bu davet günü sonrasında Salih bir daha köşke gelmez, Behiç'le arası açılır. Behiç Salih'i sahtekârlık gerekçesi ile polise şikâyet eder. Bu sahtekârlığın detaylarını Behiç şu sözlerle açıklar:

“Düşününüz ki melun başka bir adam namına sahte ilmühaber tanzim ettiriyor, o adam namına bir han satıyor, parasını yiyor, sonra elini kolunu sallayarak buralara kadar sokuluyor. Ben bunu evvelce bilseydim, bu eve sokar mıydım?”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.101)

Bu olaydan sonra Salih, bir tür bunalıma girerek hastanelik olur. Yazar, Salih'in yaşadıklarının arka planını bize, kız kardeşi Belma'nın intihar ettiği gün onun yanına giden Mebrure'nin düşünce akışı içerisinde açıklar.

“Behiç, her çapkın adamın yaptığı gibi, Belma'yı izdivaç vaadiyle oyalıyordu. Fakat, bir taraftan da bu yorgun münasebetten kurtulmaya ihtiyacı vardı. Kendisi ortaya çıkınca, Behiç onunla meşgul oldu, Belma'yı ihmal etti. Buna Belma kızdı, tabii bir şey, kadınların ölümü atılmak ve unutulmaktır, biraz da asabi kız, Behiç'i idare edeceği yerde hemen ona isyana kalktı. Eh, hoyrat, şımarık bir erkek, buna tahammül etmezdi ya, hele Behiç gibisi hiç; bu isyanı bahane yaparak Belma ile alâkasını kesti. Buna Salih kızdı. Köşkte çirkin bir kavga oldu, fakat daima suyun üstüne çıkmak isteyen Behiç, Salih'i zabıtaya verdi. Bu defa Salih, büsbütün kızdı. İntikam almak istedi, muvaffak olamadı, kendini kaybetti amma tuhaf şey... Beklenmedik bir sırada... Vakıta Salih'in delilikleri söyleniyordu, geceleri sayıklıyormuş, uyku uyutmuyormuş falan... Amma... Hangi insan bu kadar deli değildir, yahut, kimin böyle asabi geceleri olmaz... Ona çıldırmak denmezdi, fakat bu, tam delilik, zirdelilik!”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, S.174)

Biz, Salih ve Behiç arasında yaşananları, tam olarak tramvayda yolculuk eden Mebrure'nin düşünce akışında verdiği bu ayrıntılardan öğreniyoruz.

Salih, kendi yanlışlarının ve yanlış arkadaşlıklarının sonucunu hem kendisi öder, hem de kız kardeşine ödetir. Bir ağabey olarak Belma'nın yaptıklarına yalnızca seyirci kalmıştır. Belma artık dönülmez bir hata silsilesine dâhil olunca da yanlış tepkiler vermiş ve durumu daha da kötü bir şekle dönüştürmüştür. Biz Salih karakteri üzerinden, arkadaşlıkların ne denli önemli olduğunu bir kez daha öğreniriz.

Nadir(*Sözde Kızlar*), karşımıza ilk olarak Nevin'in davet günü çıkar. Nadir davet salonundan içeri girip yerine oturur oturmaz ortamdaki kişilerin çok uzağında kaldığı bir dünyadan haber verir. Böylece yazar Nadir'in kişiliğinin de oradaki erkeklerden farklı olduğunu düşündürmektedir.

“- Haberiniz var mı? Yunanlılar Bursa mintikasında taarruza geçtiler.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, S.59)

Nadir'in verdiği bu haberle Mebrure dışında kimse alaka göstermez. Mebrure ile Nadir arasındaki iletişimi fark eden Nazmiye Hanım, Nadir'i Mebrure'ye takdim eder.

“- En kuvvetli ve sevgili dostlarımdan Nadir Bey... Düyun-ı Umumiye' de memur... Zeki, açık fikirli, münevver bir genç...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.61)

Mebrure'nin babasını aradığını öğrenen Nadir, Muhacirîn Müdür-i Umumîsini tanıdığını ve Mebrure'ye bu süreçte yardımcı olmak istediğini söyler. Ertesi gün Nadir ile buluşan Mebrure, Mühacirîn İdaresi'ne gider; müdürün öğleden sonra geleceğini öğrenince Nadir, Mebrure'yi evine, annesi ile tanıştırmaya götürür.

“ – Sana Mebrure Hanımı takdim edeceğim. Nafi Bey'in süt biraderzadesi...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.76)

Nadir, Mebrure'yi bir kız kardeşi gibi görür, onu annesi ile tanıştırmak kendisini yalnız hissetmemesini sağlamak ister. Annesi, Nadir ve Mebrure otururlarken Fahri gelir. Nadir, arkadaşı Fahri'nin ahlakına olan güveni ile onun Mebrure ile arkadaşlık etmesini isteyerek ikili arasında sohbet açmak için çaba gösterir.

“ – Fahri, dostum, bugün talihin varmış, seni bir Anadolu kızına takdim edeceğim. Meziyetlerine hayran olacaksın, yaklaş...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.80)

Nadir'in evinde geçen sohbetli dakikalardan sonra Fahri Muhacirîn İdaresi'ne giden Mebrure ve Fahri'ye Cağaloğlu'na kadar eşlik eder.

Nadir, Mebrure ile sohbet ederken, köşkteki kadınlarla ilgili birtakım genellemelerde bulunur. Köşk ortamı üzerinden hareketle, kadınlarla ilgili kendi hayatının bakış açısını oluşturan genel yargıya varmıştır.

“Bunlara verilecek en iyi isim bu: Sözde Kızlar! Serbest kaldıkları zaman gördüğünüz şeyleri çekinmeden yapan bu mahlûklar, koca aramaya başlayınca sıkılgan, utangaç, tecrübesiz, saf görünmesini de pekiyi bilirler.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.130)

Nadir, köşkteki kadınların dışında tuttuğu Mebrure'ye gözlemlerini anlatır. "Sözde Kızlar" olarak adlandırdığı kadınlar, onun gözünde menfaatleri için her türlü ahlâksızlığı yapabilecek nitelikte bir gürühtan başka bir şey değildir.

Nadir, Belma'nın intihar etmeden önce Mebrure ile konuşmasına vesile olmuştur. Amacı, Behiç ile evlenme kararı alan Mebrure'ye Behiç'in gerçek yüzünü göstermektir. Bu görüşme sonrasında Mebrure, Belma'nın anlattıkları karşısında Behiç'le evlenmekten vazgeçmiştir.

Belma'nın intihar ettiği dakikalarda aynı evde olan Nadir onu kurtarmak için çırpınmıştır. "Sözde Kızlar" olarak nitelediği kadınlardan biri olan Belma'yı, Behiç yüzünden hayatına son veren bir kadını, kurtarmak için elinden geleni yapar.

"Nadir, hatırında kalan mektep malûmatıyla zehirlenenlerin küçük dilini gıcıklamak lâzım geldiğini düşündü, hastanın başını tutarak ağzını açtırdı, parmağını soktu. Fakat nafileydi."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.198)

Mebrure'nin Behiç'le evlenmekten vazgeçmesi üzerine Mebrure'yi babasının yanına gidene kadar kalmak üzere annesi ile yaşadığı eve götürür. Ona bir ağabey gibi sonuna kadar sahip çıkar. Mebrure'nin babasının yanına, Amasya'ya Fahri ile gitme kararı alacağı güne kadar onu evinde misafir eder, onu gözetir. Yazar, Mebrure'yi köşkteki kötü insanlardan kurtulması için Nadir karakterini oluşturmuş ve böylece onun Behiç'in kirli emellerinden kurtulmasını sağlayarak babasına kavuşturmuştur.

Fahri(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin romanın sonunda Amasya'ya, babasının yanına birlikte gideceği genç adamdır. Fahri, Nadir'in arkadaşıdır. Fahri, saf, temiz bir Anadolu delikanlısıdır.

"İçeriye bir genç girdi. Mebrure'yi görünce biraz şaşırtdı, hafif kızardı, yerden selam verdi, bu selamdan sonra bir Nadir'e bir Mebrure'ye baktı."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, S.80)

Fahri, temiz, güzel ahlâk sahibi bir erkektir. Kadınlarla olan iletişimde Behiç'in zıttı özellikler gösterir. Mebrure ile tanıştıktan sonra onunla konuşurken oldukça heyecanlanır. Aynı zamanda genç kadın karşısında utanır. Romandaki pek çok erkeğin sahip olamadığı utanma duygusuna sahip olan Fahri, Mebrure ile

tanıştığı ilk günlerde bu utanma duygusunun etkisi ile kendisini tam olarak ifade etmekte zorlanır.

“Daha ilk sözlerinde bu derece harareti, samimî, hatta lâubali oluşu, bununla beraber, söz söylerken kızaran yüzü, titreyen sesi ile hakikaten bir kız çocuğu hissini veriyordu.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, S.80)

Fahri, Behiç'ten yalnızca güzel ahlakı ile ayrılmaz, Behiç'in zengin ve gösterişli yaşantısının aksine fakir bir erkektir. Yaşamı pek kolay geçmemiştir. Fahri'nin hayatı ile ilgili ayrıntıları Nadir'in Mebrure'ye anlattıkları ile öğreniyoruz.

“-Siz Fahri'yi tanıımıyorsunuz. Bu gencin, babası, annesi, kardeşi, hiç, hiç kimsesi yoktur. Vefa'da bir odacığı vardır. Orada, kendi başına yaşar. Postanede memurdur.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.126)

Fahri'nin karakteri sade ve sakindir. Bu sadelik onun hem ekonomik durumundan hem de yaşadıklarından kaynaklanmaktadır. Ölümü görmüştür, ölümün kıyısından geçmiştir. Yazar, bize, Fahri'nin genç yaşına rağmen derin olan karakterini orduda yaşadıklarına borçlu olduğu hissini vermektedir.

“Bütün gençliğimi orduda geçirdim, üç defa yaralandım. Mebrure Hanım,üçüncüde de muhakkak ölümlerden kurtuldum,fakat ne kurtuluş ya Mebrure Hanım, ne kurtuluş ya...”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.128)

Fahri, Mebrure ile olan görüşmelerinin neticesinde ona âşık olur. Duygularını hemen açıklamaz, kendini gizler; ancak içten içe acı çekmektedir. Mebrure'ye olan duygularını ona açıklamakta zorlanır, Mebrure'yi görmediği zamanlarda onu özler, uzak kalmaya dayanamaz.

“Nadir Bey, ne yapacağız canım? Bu kız içimde yerleşmeye başladı. Sesini hâlâ kulağımda hissediyorum, vallahi, en hafif ihtizazlarına kadar bu ses beni bırakmıyor... Hele gözlerini unutamiyorum, yollarda birçok kadınları ona benzedikleri için beğeniyorum.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.220)

Fahri ile Mebrure, aralarındaki iletişimin Nadir'in desteği ile artması üzerine bir Çamlıca gezintisine çıkarlar. Eserde bu gezintinin ayrıntılarına yer verilmemiştir. Mebrure, Fahri ile gezintiye çıktığı süreçte duygularından emin değildir, Behiç'in oyunları sonucu onun değiştiğine inanmaya başladığı bir dönemdedir. Mebrure'nin

hayati bir hata yapmaya yaklaştığı, Behiç'e inandığı dönemde Belma'nın intiharı ve anlattıkları onu bu durumdan kurtarır. Böylece Mebrure, Fahri ile Behiç'i kıyaslamayı bırakarak, Fahri'in sevgisini anlamaya başlar.

Romanın sonunda Mebrure'nin babası gönderdiği mektupta Amasya'ya hareket ettiğini yazmıştır. Mebrure oraya yalnız gidemez, kendisine yanında refakat etmesi için bir memur görevlendirilmek istenir; ancak o bu teklifi kabul etmez; çünkü hem babasının yanına yapacağı yolculukta hem de hayatının yolculuğunda yanında Fahri'nin olmasına karar vermiştir. Fahri, ekonomik gücünün yetersizliği itibarıyla Mebrure'nin gözünde güçlü bir etki yaratmamış olmasına karşılık, temiz ahlakı ile onu etkilemiş, gönlünde yer edinmiştir.

Nizamettin Bey(*Sözde Kızlar*), romanda yer alan fon karakterlerden biridir. Nizamettin Bey, ilk olarak Nevin'in davetinde çıkar karşımıza. Nizamettin Bey, Avrupa görmüş, Avrupa'da gördüklerinin etkisi ile kendisini yaşadığı toplumdan soyutlamış bir kişidir. Behiç ve ailesinin arasında kendisini rahat hisseder; çünkü köşkteki yaşam da toplumdan uzak bir yaşamdır.

“Uzaktan Salih ve Nazmiye Hanım, Nizamettin Bey ve Naciye Hanım arka arkaya, kol kola geliyorlardı.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.58)

Nizamettin Bey, aktrisliğe heves eden Belma'nın bu yönünü bildiği için onu rol yaparken görmek ister:

“-Matmazel, sizin mükemmel bir aktris olduğunuzu işitiyorum. Şimdiye kadar hiçbir rolünüzü göremedim, ufak bir şey lütfeder misiniz?”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.58)

Davette rol yeteneğini sergilemesi istenilen Belma'yı ikna etmeye çalışan Nizamettin Bey'in tiyatroya olan ilgisi üzerinden karakter hakkında bilgi verir.

“Avrupa sefaretinde dolaşa dolaşa iyice Frenkleşmiş olan Nizamettin Bey, tiyatroya muhabbetinden bahsediyor, Belma'ya yalvarıyordu.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.58)

Nizamettin Bey, son olarak Behiç'in Mebrure'yi kandırarak evlenmeye ikna ettiği dönemde köşkte verilen bir yemekte görünmektedir.

“Hava kararırken köşke dönen Mebrure, bütün ev halkını yemek odasında buldu. Onu taşkın bir sevinci gürültüleriyle karşıladılar. Birkaç kişi, önde Nizamettin Bey, likör kokan nefesini saçarak, arkasından Siyret, iki büklüm kıvrılarak, sonra Güzide, biraz gülümseyerek Mebrure’nin etrafını aldılar.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.165)

Nizamettin Bey, dejenere bir tiptir. Yaşı ile ilgili kesin bir bilgi verilmemiş olsa da uzun süre Avrupa’da elçi olarak uzun süre geçirdiğini düşünürsek genç bir erkek olmadığı sonucuna varabiliriz. Edebiyatımızda örneğine farklı romanlarda da rastladığımız bu “yanlış Batılılaşma” kavramını örnekleyen tiplerden birisi olan Nizamettin Bey, köşkün arka planında, Anadolu’da verilen mücadeleden, ülkesinin içinde bulunduğu zor süreçten habersiz, köşkün içindeki insanlarla sahte bir dünyada yaşamayı tercih etmiştir.

Ali(*Şimşek*), Pervin’in arkadaşı Samiye’nin erkek kardeşidir. Ali ve ablası Samiye, Müfid’in sohbetinden hoşlandığı kişilerdir. Yazar, Ali ile ilgili olarak verdiği aşağıdaki bilgi ile onun samimi kişiliğini tanımamızı ister.

“Gece yarıları yataklarından fırlayarak ona koşanlar, dertlerini açanlar ağlayanlar vardı. İstanbul’un her muhitinde yaşadığı için içtimâî sınıfların ayrı ayrı vasıflarını, aralarındaki farkları biliyor, birbirleriyle kıyaslar yapıyor. Ve her insanı, mensup olduğu içtimâî seviye içinde de görerek birkaç cephesinden tetkik edebiliyordu.”(Safa, *Şimşek*, 2016,s.62)

Etrafındaki arkadaşlarının, dostlarının zor zamanlarda yanında olan, onlardan yardımını esirgemeyen Ali, Müfid’e de yaşadığı zorlukları atlatmasında yardım eder. Müfid’in içinde bulunduğu durumu, Sacid’in kendisine anlattıkları ile bilen Ali, onu gerçeklerle yüzleştirmez; yaşadıklarını önemsememesini ister.

Ali, köşkeki misafirlerin arasında konuştukları konulardan çok, Müfid’in tavırları ile ilgilenir. Pervin ve Sacid arasında yaşananları bilen bu adam, Müfid’e karşı içten içe suçluluk duymaktadır. Misafirlerin arasında bunalan Müfid, Ali ile yürüyüşe çıkmak ister. Ali, Müfid’in ruh hâlinin düşündüğünden de kötü olduğunu fark edince endişesi artar, Müfid’in hayatı konusunda kaygılanmaya başlar.

“Düşündü: Ben Müfid’i teselliye muktedir değilim.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.72)

Misafirler uyuduktan ve Müfid de yattıktan sonra salonda yalnız kalan Sacid ve Ali sohbet ederler. Sacid, daha önceki sohbetlerinden birinde, Pervin’le arasındaki yasak ilişkiyi Ali’ye anlatmıştır. Bu bilgi Ali’ye ağır gelmiş, Müfid karşısında kendisini suçlu hissetmesine neden olmuştur. Bu akşamki sohbetlerinde Ali, Müfid’e karşı hissettiği suçluluk duygusuyla Sacid’i sözleriyle yaralamak hattâ yargılamak isteyen bir tutum içerisine girer.

“- Bir rakip, her erkekte mücadele iştiyakı doğurur. Müfid olmasaydı, Pervin’e ehemmiyet vermeyecektin.

Sacid kısa bir kahkaha attı:

Evet, bu da pek doğru.”(Safa, Şimşek, 2016, s.82)

Ali, Sacid’in Pervin’e karşı duygularının temelinde yatan gerçeği ortaya çıkarmış gibidir. Sacid’in Pervin’i elinde tutmak isteşinin temelinde belki de Müfid’i yenme, ona ait bir şeye hâkim olma arzusu yatıyor olabilir. Müfid, gittikçe bozulan ruh sağlığını daha fazla kaybetmemek için teyzesi Şayeste Hanım’ın Çengelköy’deki evine gider. Müfid’in Çengelköy’e teyzesinin yanına gitmesinden sonra onu ziyaret eden ve Müfid’in fiziksel sağlığının da bozulduğunu gören Ali, Pervin ve Sacid’i Müfid’i görmeleri için ikna etmeye köşke gider. Sacid’in Müfid ile ilgiliymiş gibi görünmesine ve gerekirse onu Avrupa’ya götürme teklifine karşılık her şey için geç kalındığı duygusunu düşündüren bir cevap verir:

“- Yalnız güçlük burada değil, Müfid Ada’ya bile gidemeyecek bir halde. Vücudunu gördünüz mü? Şimdiki Müfid’den ancak beş tane yanyana gelirse eskisinin yerini tutabilir.”(Safa, Şimşek, 2016, s.216)

Sacid ve Pervin’i, Müfid’i görmeleri için ikna eden Ali köşkten ayrılırken içinde şüphe uyanır. Pervin’i görmenin Müfid’e iyi gelip gelmeyeceğine dair şüpheleri onu kaygılandırır.

“Ali bir şeyden korkuyordu. Pervin’i görmek Müfid’de nasıl bir tesir bırakacaktı?”(Safa, Şimşek, 2016, s.219)

Ali, Sacid ve Pervin’in kaldıkları Bağlarbaşı’ndaki köşke giderek, onları Müfid’i görmeleri konusunda ikna ettikten sonra, bu yaptığı şey üzerine endişelenmeye başlar. Bir yanılla yaptığının Müfid’in sağlığını düzeltereğine

inanırken, diğeri yanıyla onları tekrar görmesinin Müfid'e iyi gelmeyeceğini düşünür. Ali, bu konu üzerine düşünürken, Pervin, Müfid'in yanına gitmeye karar verir. Pervin Çengelköy'e, Müfid'in yanına gidip Müfid'in son halini görünce Müfid için çok üzülür ve kendisini ilk defa suçlu hisseder. Bu anları gören Ali, Pervin'in tavrını, geç kalmış pişmanlığını anlamsız bulur; çünkü onun gözünde bu üzüntü ve pişmanlık belirtilerinin temelinde akılcı bir düşünce yatmaz.

“Ali'ye göre kadın ne öfkeye, ne merhamete, ancak erkek tarafından istihfafa lâyık bir mahlûktu. Bunu kadınlar da hissederler. Her kadında en galib seciye, erkek tarafından mal edilmek arzusudur. Erkek kadını esaretten kurtarmıya ne kadar çalışırsa çalışsın, tabii sevklerinin boyunduruğundan kurtulamayan bu mahlûk, daima efendisini arayan bir esir menzilesinde kalacaktır.”(Safa, Şimşek, 2016, s.236)

Pervin'in Müfid üzerindeki etkisi, yaptıkları Ali'nin kadınlara olan ön yargılarının artmasına neden olmuştur. Müfid'i ilk tanıdığı davet akşamından sonra geldiği hastalıklı ve çaresiz hâli, Ali'yi çok etkilemiştir. Bir erkeğin eşi tarafından acımasızca yok edilişi, Ali'yi Müfid konusunda hassaslaştırmıştır. Pervin, Çengelköy'e geldikten sonra Müfid'in odasındaki koltukta uyur. Onunla daha çok vakit geçirmek için tercih ettiği bu koltuk, romanın tradejisinin müsebbibidir. Pervin, kocası Müfid'in başında uyumak için oturduğu koltukta iken yanına Müfid'i ziyaret için Çengelköy'e gelen Sacid gelir. Sacid ve Pervin'i havada çakan şimşegin odaya yaydığı ışık ile sarmaş dolaş gören Müfid, bir tür çılgınlık yaşayarak Sacid'e saldırır ve dayı yeğen bu münakaşada hayatlarını kaybederler. Ali, Sacid ve Müfid'in birbirlerini öldürdükleri o gece ortada yoktur. Yazar bize Ali'nin o gece evde olup olmadığına dair bilgi vermez. Pervin'in akli dengesini kaybedip hastaneye kaldırıldığında Ali tekrar karşımıza çıkar. O gece neler olduğunu Pervin'den öğrenmeye çalışır; ancak Pervin'in durumu itibariyle sorularının cevabını öğrenemez.

“Ali, merhametten ziyade merakla onu ziyarete gidiyor. Pervin onu tanımıyor, hatta Pervin onu görmüyor. Çünkü Pervin ona bakmıyor. Gözleri daima odasının penceresinden gökyüzüne çevriliyor.”(Safa, Şimşek, 2016, s.301)

Suat(*Şimşek*), romanda Pervin'in misafirlerini ağırladığı akşam gelen misafirlerden biridir. Yazar, Suat'ın kişiliğine, hayatına dair bilgi vermez; onu yalnızca fiziksel görüntüsü ile tanıtır.

“Suat, uzun boylu ve güzel siyah gözlü, tatlı bakışlı, ince sesli, kadın tavırlı, nâzik bir genç,”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.64)

Suat, Pervin'le sohbet ederken ona izdivaçla ilgili fikirlerini sorar. Tüm misafirler imalı bir şekilde Pervin'in yüzüne bakarlar. Bu bakışlarda gizlenen şey Pervin'in Sacid'le olan yasak aşkıdır. Pervin sorulan soruya cevap dahi sayılmayacak birkaç karmaşık cümle ile karşılık verir. Karısına çevrilen bakışlar ve karısının cevap olarak ağzından çıkan tuhaf cümleleri duyan Müfid'in kaygılı düşünceleri artmaya başlar. Misafirlerin yanından ayrılmadan önce Müfid, Suat'ın Pervin ve Behire ile gülüşerek bakıştığı anı yakalar. Bu an Müfid'in hastalığından önce yaşadığı ağır şüphe krizlerinden birini ortaya çıkarır.

“Müfid, o vakit tekrar, Sacid'den hatta Arif'ten ve Suat'tan şüphe etmeğe başladı. Bütün bu çapkın, tehlikeli erkeklerle zevcesi arasında bir münasebet araştıran ve hareketlerinin en küçük, en âdi teferruatına kadar mânâ veren şiddetli bir dikkatle onlara baktı.”(Safa, *Şimşek*, 2016, s.65)

Suat'ın sorusu ile başlayan bu anlar Müfid'in fiziksel ve ruhsal yıkıntısına varan, onu yataklara düşüren sürecin fitilini ateşler.

Faik(*Mahşer*), Nihad'ın arkadaşıdır. Çanakkale Harbi'nden dönen Nihad, teyzesinin ölümü nedeniyle kimsesiz kalır ve kalacak bir yer bulamaz. Çanakkale dönüşü vapurdan indikten sonra çaresizlik içerisinde İstanbul sokaklarını arşınlayan Nihad, açlıktan ve yorgunluktan bayılmak üzere iken arkadaşı Faik'in evine gider.

“Kapı açılrsa da açılmasa da, oraya düşüp kalacak. Fakat iki müjde birden göründü: şafak söküyordu ve kapı açıldı. Arkadaşı Faik'in kanat ağırlığında bir idare lambası tutan eli, entarisinin bol kolundan çıkarak sallanıyor ve burnunda, hâlâ kaçmamış bir uykunun horultuları ötüyordu: “Kim o?” dedi.” (Safa, *Mahşer*, 2016, s.14)

Faik, babası Abdi Bey ile yaşamaktadır. Muharebelerden ekonomik olarak yorgun düşen halkın aynası gibidir Faik ve babası. Aldıkları maaş onların geçimine yetmez, eşyalarını satarak kendilerini idame etmeye çalışırlar.

“-Berbat vaziyet be Nihad! Babamla benim altışar yüz maaşı aslimiz var, çoluğumuz, çocuğumuz yok, şu kulübede oturuyor, yine geçinemiyoruz. Bizim evin üst katı boşaldı. Vallahi.. Bir keçe parçası bulamazsın. Çerçevelerin üstüne taktığımız havlulara varıncaya kadar sattık.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.17)

Faik, içinde bulunduğu tüm ekonomik sıkıntılara rağmen evinde misafir eder. Çanakkale’ye gitmeden önce öğretmenlik yapan Nihad, tekrar iş bulmakta zorlandığı için parasızdır. Öğretmenlik dışında da işler aramaya başlayan Nihad, bir iş hanında Seniha Hanım ve Mahir Bey’in iş yerine girer, orada Seniha Hanım’la yaptığı konuşma sonunda öğretmen olduğunu söyler. Bunun üzerine de Seniha Hanım, Nihad’a kızı Perizad’a öğretmenlik yapması için teklifte bulunur. Nihad, Mahir Bey ve Seniha Hanım’ın evlerine gidince orada yaşayan, Mahir Bey’in akrabası Muazzez’den hoşlanır. Mahir Bey ve Seniha Hanım, Muazzez’in Alâaddin Bey’le evlenmesini istemektedirler. Bunu üzerine Muazzez, Nihad’la birlikte bir hayatı yaşamak için evden ayrılır. Gidecek yerleri olmayan çift, yine Faik ve babasının yaşadığı eve sığınır. Faik, bu ani gelişen olay karşısında şaşırır; ancak onları bir an bile düşünmeden eve alır.

“Faik entarisinin, düğmeleri çözüük, saçları dağınık göğüs bağı açık, bir elinde idare lambası, öteki elinin tersiyle gözlerini oğuşturarak suratı buruşmuş. Kapının aralığından göründü:

-Sen misin be Nihad, ödümü patlattın. O ne kapıyı çalış yahu? Gir içeriye üşüyorum.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.141)

Yaşadığı şokun etkisinden kurtulduktan sonra, Faik, içeri giren Muazzez’i misafirperver bir tavırla yeniden karşılar.

“Faik pantolonu ve ceketini giymiş, kapısı tek kanatlı odanın eşiğinde görünerek, sevimli, samimi bir misafirperverlikle söyledi:

-Hoş geldiniz, safâ geldiniz. Buyurun içeriye fakat, Nihad size halimizi elbette anlatmıştır. Kusura bakmazsınız artık.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.143)

Faik, Anadolu insanının bir örneğidir. Kapısına geleni geri çevirmez. Yatacak bir yatağı dahi olmadığı halde, tereddüt etmeden Muazzez'i hürmetkâr bir tavırla ağırlar, onu ve arkadaşını zor durumdan kurtarır.

“Faik birdenbire ayağa kalktı:

-Fakat..size temiz bir yatak yapacağım. Bu akşam isabet ki babam yok. Yukarıda Nihad'ın şiltesi var. Çamaşırlarımız da yeni yıkandı. Örtüleri değiştirmekten başka yapılacak bir şey yok. Nihad'la biz burada yatarız. Bana izin.”(Safa, Mahşer, 2016, s.146)

Roman boyunca, Nihad'ın her zor anında ona yetişen Faik, içinde bulunduğu sıkıntılı hayattan yorulmuştur, bunu bir isyan dili ile dile getirmese de, evi basan farelerle yaşadığı zor anlarda söyledikleri, onun ne denli bir buhran, çaresizlik içinde olduğunu daha iyi anlamamızı sağlar.

“-Ne bileyim ben? Elbet bir delik bulmuş. Kâfirler!.. Bizim yumuşak huylu adamlar olduğumuzu anladılar da artık her yere girip çıkıyorlar. Cesaret mi dedin? Bizim evin farelerinde. Haydi? İşin yoksa karnını doyur. Ne hayat bu be! Dünyaya geldiğine, geleceğine insanı bin kere pişman ediyor. Şeytan diyor ki, al eline bir balta, şu camlara, çerçevelere, şu duvarlara, masaya, şu tel dolaba vur, vur, vur, vur, ortalığı darmadağın, param parça et, yak, yık, ez, parçala, dağıt, vur, kır, hattâ bütün mahalleyi, bütün İstanbul'u kâinatı ateşe ver, kendin de geber git!”(Safa, Mahşer, 2016, s.191)

Faik, romanın anlattığı dönemin, harp içerisindeki Anadolu insanının kimliğe bürünmüş halidir. Tüm imkânsızlığına, yoksulluğuna rağmen dostluk için kalbi atan, bencil ve şahsi menfaatlerine esir olmamış bir gençtir.

Necdet(*Mahşer*), Nihad'ın arkadaşlarından. Nihad'ın, Muazzez'le evlenmek üzere iken yaşadığı ekonomik kriz sırasında ona destek olan arkadaşları ile karşımıza çıkar. Nihad ve Muazzez'e güzel bir hatıra olması için onları ve diğer arkadaşlarını Bağlarbaşı'na davet eder.

“Bu fikir mükemmeldir çocuklar, itiraz etmeyin! Muazzez Hanım'ı aramıza almak için başka çare de göremiyorum. Bağlarbaşı'nda ev boş, yemeklerimizi falan

da ayrı ayrı hazırlarız, götürürüz. Ben bir bahaneyle babamdan anahtarı alırım. Şöyle hatırda kalacak bir gece yapalım.” (Safa, Mahşer, 2016, s.159)

Necdet, Muazzez’i gördükten sonra kendince birtakım meraklara kapılır. Bağlarbaşı’na giderlerken bu meraklarını gidermek için aklındakileri Faik’e sorar.

“-Kuzum... Bu Muazzez, iyi kız, hoş kız ya dediğiniz gibi hâlâ anadan doğduğu gibi mi? Nihad’la...”(Safa, Mahşer, 2016, s.163)”

Necdet, Bağlarbaşı’na davet ettiği akşam Nihad ve Muazzez’in mutluluğundan çok etkilenir. Bunda belki de aralarında ilk defa birinin kız arkadaşı olması da etkilidir. Necdet bu etkinin verdiği coşkunlukla pek de normal olmayan bir şey ister: Nihad ve Muazzez’in o gece beraber Bağlarbaşı’ndaki kendi ailesine ait yatakta birlikte yatmaları.

“-Karşı küçük odada karyolanız hazır. Bu evde ondan başka itina ile hazırlanmış bir şey yoktur. Hem bu karyola bir hatıradır; düşününüz ki büyük validem o karyolada, pederimle validem de o karyolada.. Müstakbel nesil hazırlamışlar! Tam iki kişilik!...”(Safa, Mahşer, 2016, s.170)

Necdet’in ısrarı üzerine Nihad ve Muazzez, geceyi o odada beraber geçirirler. Necdet de diğer dostları gibi, Nihad’ın zor anlarında onun yanında olarak, manevi desteğin kişilerin hayatındaki önemini vurgulamak isteyen misyon üzerine oluşturulmuş bir karakterdir.

Cevat(*Bir Akşamdı*), Kamil’in yakın arkadaşıdır. Cevat, Kamil’in Meliha ile İzmit’ten İstanbul’a gelmesinden sonra karşımıza çıkar. Kamil, hayatına Meliha girdikten sonraki günlerden birinde Cevat ile sohbet eder. Bu sohbet bizim Cevat’ı tanımamız açısından önemlidir.

“-Sen bana eskiden derdin ki: “Dünyanın bütün kadınları benim nazarımda bir tek kadın teşkil ederler; hepsine mâlik olmadıkça kadın ihtirasını tatmin etmeye imkân yoktur, bunun için hiç olmazsa her tipten birer taneye mâlik olmaya mecburum; yoksa yaşadığıma inanmam.” Hatırlıyor musun Kamil?”(Safa, Bir Akşamdı,2016, s.111)

Cevat, Kamil’e yönelttiği bu soru ile onun Meliha ile gerçekleştirdiği evliliği sorgulamak ister. Arkadaşının ruh dünyasını iyi tanıdığı düşünülen Cevat, Kamil’i

sorgulayarak onun Meliha ile olan münasebetini anlamaya çalışır. Çünkü, Cevat, Kamil üzerinde etki sahibidir. Bunu da iyi bilmektedir.

“Cevat, fikirleriyle Kamil üzerinde müessir olduğunu hissettirmeden müessir olan bir arkadaştır; Kamil tarafından en çok sevilen bir arkadaş olduğunu da bilir. Bu izdivaç onda yalnız bir duyguyu uyandırıyor: Meliha’ya merhamet.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.111)

Cevat, Meliha ve Kamil üzerine düşünürken bu noktadan daha genel fikirlere ulaşmaya çalışır. Cevat, romanda yer aldığı süre içerisinde etrafındaki kişilerle sohbet etmekten çok kendi içinde düşünür, Cevat, genellikle kendi içinde monolog halindedir.

Cevat’a göre ise, her nesil, kendinden evvelkine borcunu öder ve sonraki nesle ikraz eder. Nitekim bu da yeniler tarafından ödenecektir.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.122)

Yazar, Kamil’i ve Cevat’ı aynanın iki farklı yüzü gibi kurgulamıştır. İkisini de “donjuan” olarak niteler; ancak bir farkla: Kamil isteyerek, iradesiyle, Cevat ise istemeden donjuandır. Bu donjuanlık, Kamil’in Meliha ile evlenmesine engel olmamış; ancak bu evlilikten çabuk yorulmasına sebep olmuştur. Kamil, bir süre sonra tekrar eski yaşantısına geri dönmüştür. Bu geri dönüşlerin yaşandığı akşamların birinde, Kamil’in başka kadınlarla samimi olması ve Meliha’nın bu anları izlemesi üzerine Cevat, tekrar düşüncelere dalar. Cevat’ın mekân ayırt etmeden sürekli bir düşünme, sorgulama içerisinde olmasını yazar, Cevat’ın “sakalsız mütefekkir” olmasına bağlar.

“Cevat’ın gayri asrî bir hastalığı vardır: Düşünmek. On dokuzuncunun sonlarında dünyaya geldiği için olacak, her şeyin müsebbibü’l-esbabını araştırmak illetinden kendini kurtaramaz. Yani bu kahramanımız bir mütefekkirdir, sakalsız bir mütefekkir.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016,s.143)

Cevat’ın içinde bulunduğu durum nasıl olursa olsun, her daimdüşünmesi, insanlık ve yaşadığı çağ üzerine fikir üretmesi bize, Cevat karakterinin yazarın kendisiyle farklı bir bağı olduğunu düşündürür. Belki de Cevat, yazardan bir şeyler içermektedir. Cevat’ın kafasında büyük yer eden meselelerden biri yaşadığı çağın

insanıdır. O, yaşadığı çağın insanının temel sorununu “inanç kaybı” olarak nitelendirir.

“Cevat, kendi kendine hep bu asrın rönesansını izah etmeye uğraşır durur. Şöyle izah ediyor: On dokuzuncu asrın sonunda insanlık, bütün Allahlarını öldürmüştür. Bu asır inanmaz, imansız ve mefkûresizdir. Yaşamının gayesini ancak yaşamaktan ibaret zannettiren telâkinin umûmileşmesi, maziden kalma bütün kıymetleri alt üst etmiştir. Bu hercümercin iktisadi hayata tecellisi: Komünizm; bedii hayatta tecellisi: Dadaizm; ahlaki hayatta tecellisi: Bir alay Donjuan.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.144)

Cevat, bu sözleri ile çağının insanının neye dönüştüğünü ve bunun arkasındaki sebebi açıklar. Onun gözüyle bu insan inanmaz, inanma gücünü kaybetmiştir; elden ele savrulup durması da bu nedendendir.

Cevat, Kamil ve Meliha üzerinden çağının insanının kaybolan ruhunu anlamaya çalışmakta iken, Kamil’in hayatında bazı gelişmeler olur. Kamil, Meliha’dan önce de bir evlilik yapmıştır. Fransada bulunduğu sürede Bert’in babasının kumaş dükkânında tanışan Bert ve Kamil, birlikte İstanbul’a kaçar ve evlenirler. Daha sonra babasını görmek için Fransa’ya dönen Bert, harp çıkması ile orada kalır ve İstanbul’a geri dönemez. Bert’i ve ondan doğan çocuğunu unutan Kamil, hayatına kaldığı yerden devam etmiş ve sonrasında tekrar evlenmiştir. Fransa’dan dönen Bert, Kamil’in evine gider, Kamil’in kendisinden önce gerçekleştirmiş olduğu evliliğinden habersiz olan Meliha, kısa bir şok anının ardından duruma uyum sağlamaya çalışır. Meliha’ın annesinin yanına, Yozgat’a gitme kararına karşı çıkan Kamil, ne onu ne de Bert’i üzmemek ister. Yaşadığı evi Meliha’ya bırakır, Bert ve oğluna da başka bir ev tutar. Böylece Kamil’in artık iki ayrı hayatı olur. Cevat, Kamil’in yaşadığı bu süreçte onun yanındadır. Kamil’in yavaş yavaş kendisinden uzaklaşmasından sonra Meliha da değişmeye başlar. Daha önce Kamil’le gittiği mekânlara, davetlere artık tek başına gider. Bu mekanlarda Meliha, içkinin ve içinde bulunduğu psikolojik durumun da tesiri ile farklı erkekleri hayatına alır. Bu erkeklerin bir kısmı, Kamil’in yakın çevresindedir. Bu çevre içerisinde yer alan Cevat ise, Meliha’yı gözlemlemeye ve ona sahip çıkmaya çalışır. Aynı ortamda buldukları bir akşam, Meliha kendisini kaybedecek kadar içmiş ve ortamın çapkınları arasında yer alan Ferdi ile yakınlaşmıştır. Bu yakınlaşmadan ani

bir pişmanlık duyan Meliha, içkinin de etkisi ile bir tür çöküş yaşar. Gördükleri karşısında dayanamayan Cevat, Meliha'yı o ortamdan uzaklaştırır ve evine götürür. Merdivenleri bile çıkmaya gücü olmayan Meliha'ya fiziksel olarak destek olan Cevat, genç kadının vücuduna dokunmak zorunda kalır ve o an yaptığı şeyi her zamanki sorgulayıcı yönü ile düşünür.

“Artık Cevat için bir arkadaş zevcesinin vücudunda hangi noktalara elini götürebileceğini düşünmenin sırası değildir, ellerini bir çekse Meliha yuvarlanacak. Onu belinden kalçalarından, bacaklarından, omuzlarından, tutuyor, itiyor.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.210)

Bu psikolojik düşüşten sonra, Meliha'nın devinimi devam eder. Önce pişmanlık duyduğu Ferdi ile yakınlaşmasından daha sonra pişmanlık duygusunu terk eder. Meliha'nın Ferdi ile yaşadıkları üzerine Cevat, Meliha'yı arkadaşı Kamil'in eşi olarak değil, bir kadın olarak düşünür, inceler. Onun artık başka bir kadına dönüştüğüne karar verir.

“İnanmak buhranı. Kadına verilecek mefkûre. Saat bir. Ferdi'nin de dediği gibi: Göğüs harika. Ayaklar da öyle. Kamil'in arkadaşı olmak ona ilk defa büyük bir zarar veriyor. Meliha, kelepir kadınların cemiyetine girdi. Bu da Ferdi'ye yarayacak. Hayır. Kamil'i görmek lâzım. Ona bir ihtar.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.214)

Cevat, saniyeler süren bir anda içindeki erkeği dışarı çıkarır, Meliha'yı kadın olarak görür ve aynı hızla tekrar irade göstererek onun arkadaşı Kamil'in karısı olduğunu hatırlar ve bu düşüncesini yok eder. Meliha, Kamil tarafından sahihsiz bırakılmıştır. Bu da Cevat'ın bir arkadaş olarak onu uyarmasına neden olur. Kamil'i Meliha konusunda uyaran Cevat, başka bir Kamil'le karşılaşmıştır. Kamil, yaşadığı hayattan, kadınlar dünyasından çok uzaklara, harbe gitmek hevesindedir. Cevat, Kamil'in kısa süre içinde böylesi bir değişime uğramasına önce şaşırır, sonra hep yaptığı şeyi yapar, Kamil'in yanında olur. Kamil, Birinci İnönü Harbi'ne katılmıştır. Cevat, bu süreçte Meliha'ya sözleri ve uyarılarıyla destek olmaya çalışır. Kamil'den sonra, önce Ferdi, sonra Sermet ile görüşen Meliha, duygusal savruluşlar yaşarken, Kamil harpte şehit olur ve bu haberi de ona getiren kişi yine Cevat'tır.

Cevat, bir dosttur. Kamil'in zor anlarında ona manevi, düşünsel desteği ile y n vermiştir. Yazar tarafından "istemeden donjuan" olarak nitelendirilmiş olan Cevat, nefesine karşı çıkmayı başararak iradesini ortaya koyma gücünü göstermiştir. Duygusal çöküntü içerisinde olan Meliha'dan faydalanması gayet kolay bir davranış iken, o bunu yapmaz, arkadaşının eşine sahip çıkmaya çalışır. Cevat, eşine az rastlanır nitelikte bir insan, çağını her an düşünce eleğinden geçiren bir m tefekkindir.

Ferdi(*Bir Akşamdı*), Kamil'in Melih ile evlenmeden önceki hayatının, apkınlıklarının tanığı olan bir arkadaşıdır. Kadınlar Ferdi için vazgeilmezlerdir. Gördüğü her güzel kadını elde etmeye çalışır. Kamil, Meliha'yı da beraberinde götürdüğü bir davette Ferdi, Meliha'yı ilk defa görür. Cevat, Ferdi'nin apkın tabiatını bildiği için onun Meliha hakkındaki fikrini merak eder.

"-Ferdi, yavrum, diyor Cevat, Meliha için ne düşündüğünü söyle bakalım.

-Göğüs harika.

-Ruhu hakkında bir şey söyle.

-Göğüs harika."(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.144)

Ferdi, Cevat'ın Meliha hakkındaki sorusuna yanlıca bir cevapla karşılık verir: "Göğüs harika." Ferdi, verdiği bu cevapla kadınları yalnızca dış görünüşleri itibariyle değerlendirdiğini ortaya koyar. Cevat'ın Meliha'nın ruhu hakkındaki sorusuna verdiği cevabı bile Meliha'nın fiziksel görüntüsü üzerinedir. Ferdi, gördüğü tüm güzel kadınları elde etmeye çalışır. Kamil'in ilgisizliği ile kendini ortamlara bırakan Meliha'yı da elde etmek ister. Meliha'nın arkadaşının karısı olması onun için engel teşkil etmez. Ferdi için bu tür toplumsal ahlak kuralları işlemez.

"Ferdi'nin avucu Meliha'nın dizine kondu.

Bu oraya değen ikinci erkek elidir.

Dizde tek s f ederek vücuda yayılan r şeler.

Diz, kadın vücudunda stratejik bir nokta. M k lemeyi kesmemek lâzım."(Safa, Bir Akşamdı, 2016,s.238)

Ferdi, Kamil'in zamanla Meliha'dan uzaklaşmasını, onunla ilgilenmemesini fırsat olarak görür. Kocasından ilgisizliğe mahkûm edilen genç bir kadının yaşadığı ruhsal buhrandan faydalanır; şahsi menfaatlerini elde etmenin her yolunu dener. Meliha, Ferdi'ye karşı koymaz. Onunla birlikte olur. Yazar, Meliha'nın Ferdi ile olan cinsel münasebet sahnesini anlatmaz; onu okurun tahmin etmesini ister.

“Biz dışarı çikalım ve anahtar deliğinden bile bakmayalım. Çünkü tahmin edemeyeceğimiz hiçbir vak'a olmayacaktır. Buraya kadar yapılan umûmî tasvir de Meliha'nın ikinci macerasında hatırında kalacak bazı noktalara bizim vukufumuzu temin içindir.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.242)

Ferdi, Kamil'in ilgisizliliği yüzünden kendini yanlış bir yola bırakan Meliha ile olan ilişkisinde istediklerini elde ettikten sonra ondan sıkılmaya başlar. Kamil Anadolu'ya, harbe gitmiştir. Bu süreçte istediği gibi Meliha ile görüşen Ferdi'nin gözünde Meliha'nın cazibesi kalmaz.

“Ferdi'de bir heves nihayet yirmi sekiz gün sürer. İlla ki yirmi sekiz demiyorum, ısrar etmiyorum, fakat buna yakın bir şey. Yeni gömleğinin deseninden bile bu kadar çabuk bıkmaz.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.250)

Ferdi, Meliha'dan uzaklaştıkça Meliha Ferdi'ye daha çok bağlanmaya, onu bunaltan sorular sormaya başlamıştır. Meliha ile olan ilişkisinden bıkan Ferdi'nin hayatında artık başka biri vardır. Bu durumdan haberi olmayan Meliha, Ferdi ile Taksim'e doğru gidiyorken caddenin karşısında bir otomobilden Alman bir kadın Ferdi'ye seslenir. Meliha'nın tüm serzenişine rağmen Ferdi Meliha'yı orada bırakıp diğer kadının yanına gider. Ferdi, Meliha'nın hayatından bu acı netice ile çıkıp gider.

Sermet(*Bir Akşamdı*), Meliha'nın Ferdi ile yaşadığı acı tecrübeden sonra karşılaştığı çocukluk arkadaşıdır. Ferdi'den sonra Melih'nın erkeklere bakış açısı gitgide acımasızlaşmıştır. Canı yanan Meliha, karşısına çıkan erkeklerin de canını yakmaya karar vermiştir. Yıllar sonra Meliha ile karşılaşmış olan Sermet, iş sahibi olamamış, hayatta başarı gösterememiş bir erkektir.

“-Serserilik. Bundan kurtulamıyorum. Biliyorum ki bu benim ölünceye kadar mesleğim olacak.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016,s.259)

Sermet, Meliha ile karşılaştıktan sonra onunla irtibat halinde kalmak ister. Meliha'ya adresini sorar. Meliha'nın verdiği adresi öğrenen Sermet, Meliha'nın verdiği adrese şaşırır; çünkü Sermet Kamil'i tanımaktadır.

“Ne diyorsun Meliha? Sahi mi? Kamil! Kamil Efe! Roma İmparatoru Kamil! Zabıt... Erkânıharp... Uzun Kamil... Senin kocan ha... Ensesinde bir ben var...”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.260)

Sermet, Meliha ile karşılaştıktan sonra sürekli onun evine gider. Sermet bir alkolik gibi her gün içmektedir. Bu durum onun ruh halini olumsuz etkiler. Kendisini dış dünyadan soyutlamış gibidir. Kadınlarla olan münasebetlerinde onlara fazla ısrarcı ve bağımlı davranmaktadır.

“-Anlamıyorsun ha? Pekâlâ... Sana insanların diliyle anlatacağım –ah... beni düşündürüyor ve sarhoşluktan çıkarıyorsun –dinle... Sen bir kadınsın. Ben bir erkeğim. Öyle bir erkeğim ki kadının yanında içim köpürüyor. Bu doğduğumdan beri böyledir. Fakat kendimi tutarım.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.266)

Sermet, Meliha'nın Kamil'den sonra hayatına giren, tanıştığı, diğer erkeklerden farklıdır. Meliha'ya karşı hissettiği şey belki masumca bir sevgi olmasa da; Sermet ona diğer erkeklere göre daha bağlıdır. Meliha'dan uzaklaşmak istemez. Bir erkek olarak Meliha ile beraber olmak arzusu içerisinde; ancak bu isteğini Meliha'nın duygularını istismar edecek şekilde ortaya koymaz.

“-Sana karşı erkekçe hiçbir gayem yok. Sana tamamiyle gayrirecülî bir duygu ile bağlıyım. Sende yalnız çok iyi anladığım bir “mânâ”yı seviyorum. Belki bunda çocukluktaki müşterek hayatımızın tesiri vardır.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.275)

Sermet, Meliha ile gittikçe artan bir duyguyla görüşmeye devam eder. Münasebetlerinde Sermet, Meliha'ya bağımlı; Meliha ise hayatına girmiş erkeklerin öcünü Sermet'ten çıkarmak isteyen bir tutum içerisinde. Sermet'i bir tür denek gibi kullanan Meliha, kendi isteği ile Sermet'le birlikte olur. Sermet üzerinde bıraktığı etkiden emin olmak ister. Kamil'in ve daha sonra hayatına giren Ferdi'den sonra Meliha artık av değil; avcı olmak ister. Bu isteğini de Sermet üzerinden hayata geçirir. Meliha, Sermet'i canı nasıl isterse öyle değerlendirir.

“Ve artık Sermet’te Meliha’dan tatlı bir hatıra kalmıştır. Bu hatıra bir kadının en büyük silahı olabilir.”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.278)

Sermet Meliha’ya bağlanmıştır. Her gün evine gider, onunla görüşmek ister. Yaşadıkları sonucunda acımasızlaşan Meliha, Sermet’in içinde bulunduğu duygusal boşluğun farkında olmasına rağmen ona yardımcı olmaz. Ondan kaçır, evin hizmetçisine kendisini görmeye gelen Sermet’e sürekli yok dedirtir. Meliha’nın Sermet’ten bir anda uzaklaşması Sermet’in ruh dengesini bozar. Meliha’dan önce de ruhsal zayıflık içerisinde olan Sermet, Meliha’nın kendisi ile olan münasebetini bir anda kesmesinden sonra içinden çıkamayacağı bir derinliğe düşer. Hayatını idame edemeyen Sermet, hastaneye yatırılır. Doktorlar tarafından son günlerini yaşadığına emin olunan Sermet, son arzu olarak Meliha’yı görmek ister. Bu isteği de doktorlar tarafından Meliha’ya iletilmek üzere yazılan bir mektupta dile getirilir.

“MUHTEREM HANIMEFENDİ,

Sermet isminde alâkadar olduğunuz bir genç, altı günden beri hastanemizdedir; son saatlerini yaşıyor, sizi görmek arzusuyla feryatlar koparıyor. Hezeyanları arasından kendisinden müşkülâtla öğrenebildiğimiz adresinizde zat-ı behiyelerine ihbar-ı keyfiyet ediyor ve bedbaht bir genci son deminde görmek isterseniz bu arzunuzu fiile geçirmenize hastahanemizce hiçbir mahzur olmadığını arz ediyoruz.”(Safa, Bir Akşamdı, 2016, s.293)

Hastane yönetimi tarafından Meliha’ya gönderilen bu mektup da Meliha’nın duygularında hiçbir değişikliğe neden olmaz. Meliha, mektubu okumasına rağmen hastaneye gitmez. Sermet’in durumuna üzülse de onunla ilgilenmez. Sermet, paralizi jeneral, frenginin beynine sıçramasından, hastanede hayatını kaybeder.

Selim(*Cânân*), Lami’nin yakın arkadaşıdır. Lami’nin Bedia ile evliyken Cânân’a âşık olması sürecinde akıl danıştığı, duygularını açıkladığı Selim Moda’daki evinde yalnız yaşamaktadır. Sigara ve içki düşkünlüğü nedeniyle evinden dışarı pek çıkmaz. Lami, canı sıkın olduğu bir akşam Selim’in evine gider. Evin yoğun sigara dumanı yüzünden sahilde yürüyüşe çıkarlar. Selim’in aklındaki konu Cânân’dır. Lami, Cânân’a olan tutkusuna engel olamadığı için karısı Bedia’dan ayrılmaya karar vermiştir. Selim, arkadaşı Lami’nin sözlerini mantıklı bulmaz ve eleştirir.

“Selim bir sigara daha yaktı. Ayaklarıyla toprağı iterek vücudunu sandalye üzerinde gerdi. Uzun düşünmeye lüzum görmedi, fikirlerini birer vecize halinde sıraladı:

-Evvvela senin bu Cânân’a aşkını anlamıyorum. Bir kadın harikulâde güzel olabilir, fakat sevilmesi için bu mühim bir sebep değildir.”(Safa, Cânân, 2016, s.45)

Selim, Lami’nin yalnızca güzelliğı için Cânân’ı sevmesini, onun için karısından ayrılmasını anlamaz. Onun gözünde bir kadının güzelliğı için böylesi riskleri almaya gerek yoktur. Güzel bir kadın olarak ün yapmış olan Cânân’ı Selim de beğenmektedir; ancak onun için herhangi bir fiili hareket gerçekleştirmeye gerek duymamıştır.

“..Ben de o Edirne’den geldikten sonra hele Kâzım Bey’le boşandığını işitince, kadın koleksiyonumda böyle bir tane bulunmasını istedim, sonra bu arzum kayboldu. Vücutça güzel kadınlara iştahım yok, tabiat böylelerini yaratırken şekle önem veriyor, içini boş bırakıyor.”(Safa, Cânân, 2016, s.45)

Selim, Lami ile ettiği sohbette kadınlara karşı olan düşüncelerini samimi bir şekilde ortaya koyar. Lami’nin yalnızca güzelliğı için bir kadın yüzünden sıkıntı yaşıyor olması Selim’in fikir dünyası için uzak bir sebeptir.

“Vücudunun güzelliğine diyecek yok. Bazı kadınlar, dudaklarının boyasız kırmızılığıyla, gözlerinin sürmesiz karalığıyla, bellerinin korsesiz inceliğıyle, göğüslerinin askısız dikliğıyle birdenbire itibar kazanırlar; hiçbir kıymetleri olmadığı halde, bu itibar onları birdenbire roman kahramanı yapar.”(Safa, Cânân, 2016, s.47)

Selim, Lami’nin geldiğı akşam sahilde yürürken karşıdaki doğa manzarasından zevk almaz. Etrafında dönen dünyaya, insanlara karşı umarsız bir tavır içinde olan Selim, hayata karşı boşvermişlik duygusu ile hayatını sürdürmektedir. Yazar, Selim karakterini bu yönüyle her şeyden sıkılmış bir hayatın tasavvuru içinde sunmaktadır.

“Bana, öyle geliyor ki, güzel hakkındaki telâkkilerimiz biraz tekâmüle muhtaçtır. Artık basmakalıp manzaralardan hoşlanmıyorum. İçimde her şeye,

tabiata, sanata, kadına karşı bir tikslenme var. Galiba yaşamaktan pek yorulmuşum.”(Safa, Cânân, 2016, s.51)

Lami ve Selim’in konuştukları bu akşamdan sonra Şakir Bey’in Kalamış’taki köşkündeki davette bir araya gelirler. Lami, Selim’le son görüşmelerinden sonra bazı kararlar almıştır. Karısı Bedia’dan boşanmaya karar vermiştir. Şakir Bey’in bu daveti münasebetiyle Lami, Cânân’la konuşma fırsatı da yakalamak ister. Şakir Bey, Cânân’ın manevi babasıdır. Kalamışta’ki köşk’te Lami’nin kayınbiraderi Şemsi, karısı Perihan, Şakir Bey, Şakir Bey’in karısı Renknaz Hanım ve oğulları Faik yaşamaktadırlar. Köşte bir araya gelen ahbablar bahçede yürüyüşe çıkmışlardır. Şemsi’nin karısı Pervin hafifmeşrep bir kadındır. Kocasını aldatmaktadır. Selim “mart kedisi” olarak nitelendirdiği Perihan’dan uzaklaşma nedenini Lami’ye şu sözlerle açıklamaktadır:

“Kokotluk bir istidattır. Erkeğe doğru adım atarken, tam zamanında geriye dönebilen kadınlar, hakiki fahişedirler. Hücumla firarın o ince hududunu her kadın bilmez. Ruhیاتçı olsaydım, kadını bu mühim lâhzesinin içinde tahlil ederdim. Perihan gibiler, zeki dişi hayvanların hünerlerinden bile mahrumdurlar.”(Safa, Cânân, 2016, s.67)

Kalamış’taki bu akşamdan iki ay sonra Lami ile Cânân evlenmişlerdir. Lami, Cânân’la olan evliliğinden sonra Cânân’a olan bağlılığı artmış, Cânân’ın gerçekteki kişiliğine, onu aldatıyor olduğu gerçeğine sırtını dönerek kendini hayali bir dünyaya kaptırmıştır. Cânân’ın gerçekte nasıl biri olduğunu bilen Selim, arkadaşı Lami’yi bu konuda uyarmaya çalışır. Selim önceleri Cânân’la ilgili gerçeği söylemez, kadınlar üzerinden genellemeler yaparak Lami’nin gözünü açmak ister.

“-Kadınlar arasında yalnızçirkin ve ihtiyarlar güzide ve belki biraz hassastırlar. Türkiye’de üç güzel kadın gösteremezsin ki kendileriyle bir gece, uzun müddet, yalnız mücerret şeylerden, ilimden ve sanattan bahsolunabilsin, eğer böyleleri varsa, bu mutlaka, tenkit şekli altında, bazı erkekleri ve kadınları çekiştirmek içindir. Eteri güzel kadınların yalnız eteri hassastır. Vücutla ruhun beraber tekâmül ettiğine inanan eski Yunanlılar aldanmışlardır.”(Safa, Cânân, 2016, s.167)

Lami ve Cânân'in evlilikleri devam ederken Cânân'in hayatında başka erkekler de vardır. Karısının hayatında tam olarak neler olduğunu bilmeyen Lami'nin Cânân ile ilgili birtakım Şüpheleri oluŐmaya başlamıştır. Cânân'in hayatındaki erkeklerden birisi olan Müsteşar Orhan Bey'in karısı Lami'nin yanına gelerek ona kocası ile Cânân arasındaki ilişkiyi anlatır. Kendisine anlatılanlarla içindeki Şüpheleri  oğalan Lami, buhranlı anında Selim'e gider. Cânân'la ilgili Lami'den çok daha fazla Şey bilen Selim, yine tam olarak açıklamasa da C n n'ı Lami'ye anlatmaya çalışır.

“Cânân'la Müsteşar için söylenen Şeyler, izdivacınızdan sonra kesildi. Bu Şakir Bey'in de, Cânân'in da Müsteşar'ın da işine yaradı. EĞer dedikodular devam etseydi, Müsteşar Şakir Bey'in yanına ayak basmamaya mecbur kalırdı.”(Safa, Cânân, 2016, s.180)

Lâmi,  nce Şakir Bey'in karısının anlattıklarından sonra Cânân'dan iyice Şüphe etmeye, onu gözlemlemeye başlamıştır. Lami, Cânân'dan gittikçe artan bir Şekilde Şüphe etmeye devam ederken beklenmedik bir Şey olur; Adapazarı'ndan Cânân'in annesi gelir. Cânân'in annesi Türkçe bilmez,  erkezce konuŐmaktadır. Üç yaşından beri annesinden ayrı büyümüş olan Cânân, annesini istemez. Evin içinde bir kargaŐa hâli olur, Cânân annesinin gelişi ile dikkatini kaybeder, ilişki içerisinde olduğu erkeklerden biri de Selim'dir; konuşurken kocası Lami onları duyar. Cânân, Selim'e bir mekânda buluşmak üzere randevu verir. Lami, duyduklarından sonra fenalaşır.

“Aman Yarabbi,  ıldırtıyor, boğuluyor, Cânân! Sevgilisi, canı, c n nı, zevcesi, meŐru, nik hli zevcesi, her gece yatağına giren kadın, her gün onunla beraber yemek yiyen kadın, ona hayatını bağlayan kadın, Cânân, herkesin söylediği gibi, hatta belki daha da fazla, ifrat, daha alçakça, birkaç kişiyle, en sevgili arkadaŐlarıyla onu aldatıyor ha!”(Safa, Cânân, 2016, s.217)

Selim, Lâmi'nin gerçekleri öğrenmesinden sonra kendisini aklamaya çalışır. En yakın arkadaşının karısı ile yaşadıklarının sorumlusu olarak kendini görmez; suçu Cânân'in kötü yollu bir kadın olmasında bulur.

“Cânân alelâde bir fahiŐedir. Çünkü Orhan Bey'le, Ali ile Faik'le de münasebette idi. Düşündüm: Bunu açıkça anlatsam? DeŐet!  ıldırtabilirsin.

Gizlersem, olmaz, aldanacaksın. Birkaç kere, ima ile hissettirmeye çalıştım, bunları hatırlarsın ve sen, riyazi bir kat'iyetle iddia ettin ki, Cânân masumdur. Ne yapabiliirdim? Ya seni asâbının tahammül edemeyeceği bir hakikatle burun buruna getirmek, ya aldanmaya terk etmek. Tabii ikincisini tercih ettim, aldandın.”(Safa, Cânân, 2016, s.230)

Selim, Lami'ye karısı Cânân'la olan ilişkisini ve Cânân'ın diğer erkeklerle olan münasebetlerini tek tek anlatır. Uzun zamandır içinde tuttuğu gerçeği açıklayan Selim kendini üzerindeki yükü atmış gibi hisseder. Cânân'ın annesi geldikten sonra evde gizli konuşmalar Cânân için zorlaşmıştır. Cânân'ın Ali ile olan fazla rahat tavırlarını gören annesi, gördüklerini dili ile ifade edemediği için hareketler ile anlatmaya çalışır; çünkü yaşlı kadın Çerkezce dışında başka bir dil bilmemektedir. Kızının kocasını aldattığını anlayan anne, bu duruma dayanamaz, gösterdiği tepki bir öfke nöbetine döner, Cânân ile birbirlerine saldırdıkları bir anda kızını vura vura öldürür. Selim, Cânân'ın feci ölümü sonrasında onun cesedi başında hak ettiği sonu bulduğuna inanarak bir sigara daha yakar.

“Bu kadın her günahın lezzetini tatmıştı, anasını boğmayı bile hatırından geçiriyordu, fakat kendi ırkına galip gelemedi. Çünkü hodbin ve cinâî meyelânlar, anasında da, kızında da var.”(Safa, Cânân, 2016, s.240)

Selim, Cânân'ın ölümüne üzülmez; onun yaşadığı sonu hak ettiğine inanır.

Faik(*Cânân*), Lami'nin patronu Şakir Bey'in oğludur. Faik'in hayattaki en büyük tutkusu atlardır. Lami, Şakir Bey'in Kalamışta'ki köşküne geldiğinde Bedia'dan boşanmak istediğini söyler. Bunu Faik'le konuşurken, yazar bize onun fiziksel özellikleri ile verir.

“Faik, iri gözlerini açıp kalın dudaklarını uzatarak, beyaz gömleğinin iki kolunu da yukarı kadar sıvadı, kıllı, sert, adaleli kollarını meydana çıkardı, göğsünün üstünde kavuşturarak kalın bir sesle sordu:

-Boşayacaksın ha?”(Safa, Cânân, 2016, s.54)

Faik, Lami'nin karısı Bedia'dan boşanma kararını anlamsız bulur. Faik'e göre Lami'nin boşanma kararının arkasında gerekçeli bir nedeni yoktur. Yazar, Faik'in

Lami'ye karşı çıkarken öne sürdüğü düşüncelerini açıklarken kurduğu cümleler ile Faik'in gözünden evliliğe ve kadına bakış açısını da sunar.

“İnsan bir karı aldı mı, onunla ölünceye kadar yaşar. Ne aldın, ne boşuyorsun? Kel mi? Kör mü, kambur mu? Topal mı? Dişsiz mi? Ağzı mı kokuyor? Aşüftelik mi ediyor? ...”(Safa, Cânân, 2016, s.54)

Faik, Cânân'ın görüştüğü erkeklerden biridir; ancak biz bunu açık bir şekilde göremiyoruz. Cânân'la arasındaki ilişkiyi yazar, okura Selim'in Lami'ye Cânân'ı anlattığı sözlerinde sunar. Karakter olarak da Faik, Cânân'ın görüştüğü diğer erkeklerden farklıdır, kendisine çok ehemmiyet vermeyen bir erkektir. Görüntüsüne, kıyafetlerine özen göstermez. Onun için hayatta bu tür şeylerin önemi yoktur. Bu konulardan bahsedildiği zaman, etrafındaki arkadaşları ile anlaşmazlığa düşer.

“Bu ne şıklık yahu? Elbiseyi de yeni yaptırmış kâfir... Saman parası vermekten kravattı bile alamıyorum, senin geçen sene verdiğin boyunbağını takıyorum. Üç defa söküklüklerini diktirdim. Ne lüzûm var bu şıklığa? İnsan her gün güvey girmez... Memleketi siz batırıyorsunuz!”(Safa, Cânân, 2016, s.55)

Faik ve Cânân arasındaki ilişkiyi biz Selim'in Lâmi'ye olan itirafında öğrenmiştik. Faik'in hayattaki en büyük tutkusu olan “düldül” ü acele bir şekilde satılığa çıkarmasının altındaki neden de pahalı hediyelerden hoşlanan Cânân'a bir hediye almak istemesidir. Cânân'ın ilişki kurduğu bir diğer kişi olan Müsteşar Orhan Bey'le Faik'in “düldül” üzerine olan sohbetinde paraya acil ihtiyaç duyduğunu söyler.

“-Vallahi Orhan Beyefendi, düldülü canım gibi severim. Sayenizde arpa saman derdi de çekmiyorum. Fakat, birdenbire, para lâzım oldu. Üç güne kadar elde etmeye mecburum bu parayı...”(Safa, Cânân, 2016, s.211)

Faik, romanda son olarak Cânân'ın annesi tarafından öldürülmesinden sonra, Lâmi'nin yanında, cesedin başında olanlar arasında görülür.

Ali(Cânân), Lâmi'nin arkadaş ortamındaki erkeklerden biridir. Yazar, Ali karakterini ilk olarak Şakir Bey'in köşkündeki misafirler arasında karşımıza çıkarır.

“Ali, kısıcık boyuyla, bıyıksız, pudralı yüzünde uzaktan birer tırtıl gibi gözüken kirpiksiz, kırpık, çipil gözlerini etrafa çevirerek içeriye girdi.”(Safa, Cânân, 2016, s.65)

Ali de Lami'nin arkadaşıdır ve Cânân'la ilişkisi vardır. Cânân ve Ali arasındaki münasebet Şakir Bey'in köşkündeki davet akşamında başlar. Ali, pahalı hediyelerden hoşlanan Cânân'ı paranın gücünü kullanarak tavlamaya çalışır.

“Vallahi, billahi, Cânân Hanım, bakınız size yemin ediyorum, çarşı içinde iki dükkânım var. Bunlardan hangisini beğenirseniz bana söyleyiniz; tapu senedini hemen size takdim eder; defter-i hakanîde takrir veririm. Nâçiz bir hediye, fakat, sizi azıcık memnun etse gerekir. Buna mukabil sizden çok bir şey istemediğimi bilirsiniz.”(Safa, Cânân, 2016, s.70)

Ali karakteri eserde tekrar karşımıza çıktığında Cânân ve Lami evlenmiş ve evliliklerinin üzerinden iki ay geçmiştir. Lami ve Cânân'ın kendi evinde kalabalık bir misafir grubu ağırladıkları akşam Ali de konuklar arasındadır. Faik, Müsteşar Orhan'a “düldül”ü satma kararını anlatırken araya giren Ali'nin manidar sözleri okuru düşünmeye sevk eder niteliktedir.

“O...h! Satan satana! Hepimiz para yiyoruz ama kimin için? Allah bizim çarşıdaki ikinci dükkânı nazardan saklasın. Birincisi ucuza gitti.”(Safa, Cânân, 2016, s.211)

Bu sözlerden anladığımız iki şey vardır: Ali, Cânân için çarşıdaki iki dükkânını satmıştır ve Cânân'ı iyi tanımaktadır.

Ali, aynı akşam Cânân'la yalnız kaldığı bir vakit düşüncelerini Cânân'a açıkça söyler.

“Canımın içi... Söyle bana bakayım, Faik düldülü, Selim apartmanını kim için satıyorlar?”(Safa, Cânân, 2016, s.212)

Ali, Cânân'ın annesi tarafından öldürülmesinden saatler önce onunla yaptığı son sohbetlerde Cânân'a onunla ilgili bildiklerini açık bir şekilde söyler. Onun kendisi dışında Faik, Selim ve Müsteşar Orhan'la da ilişki içerisinde olduğunu bilen Ali, bunu Cânân'a argo tabirleri ile söyler.

“Ne yaman eşkiya kıızı imişsin yok mu? Lami’ye dört çift yaldızlatıyorsun.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.212)

Ali, Cânân’ın hayatındaki diğer erkekleri ve yaptıklarını bilir, yani; Cânân’ı iyi tanımaktadır. Onun için önemli olan Cânân’dan sağladığı fiziksel çıkarıdır, bunun karşılığı olan pahalı hediyeleri de usulüne uygun olarak ona vererek bu ilişkinin devam etmesini sağlar. Cânân’ın ölmesi de onun için duygusal değil, fiziksel bir kayıptır.

İsimsiz genç(*Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*), on beş yaşındadır. Sekiz yaşından beri dizindeki kemik veremi yüzünden hayatının büyük bir kısmı hastanelerde geçmiştir. Hastanelerde ve muayene odalarında geçen çocukluğu, ona yaşından olgun bir sabır ve dayanma gücü vermiştir.

“Ben de o muayene odasının ve nice muayene odalarının önünde senelerce bekledim. Benim yanımda büyüğüm de yoktu. Yalnız başıma demir parmaklıklı kapıdan içeriye girerdim, dokuzuncu hariciye koğuşuna doğru ağaçların bile sıhhatine imrenerek yürürdüm, camlı kapıların garip bir beyazlıkla gözlerime vuran ve içimde korku ile karışarak yuvarlanan parıltıları arasında o dehlize girerdim ve yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissederdim.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.9)

Genç için hastane odaları, çocukluk anılarının neredeyse tamamına hâkimdir. Bu odalarda, çocukluğunun savunmasızlığı ile, kendisini içinde bulunduğu durumdan korumaya, hastalığının kendisini sürüklediği bu yolda korkularına kurban olmamaya çalışmıştır.

Son doktor kontrolünde yeniden ameliyat olması gerektiği ve bu ameliyattan sonra bacağının kısılacağını öğrenen gencin morali bozulmuştur.

“Aletlerle hırpalanan dizimde bir zonklama, fakat temiz ve yeni sargıların verdiği rahatlık, pansumandan kurtulmuş olmak sevinci, operatörün müthiş kararı, yakın istikbalime karşı duyduğum merak, derhal birçok tahminlere kalkışan endişeli zekâmın faaliyeti gibi ruhumu birkaç parçaya bölen duygular ve düşünceler arasında karanlık dehlize çıktım.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.12)

Annesi ile yaşayan gencin hayatında, hastane için İstanbul'un diğer yakasına geçtiği zamanlar kaldığı Erenköy'de yaşayan uzaktan akrabası Paşa'nın köşkü önemli bir mekândır.

“Paşa benim uzaktan akrabalarımıdandı beni çok severdi. Dört beş yaşında iken bile benimle saatlerce konuştuğunu hatırlarım. Bir mütekaidin münzevi hayatını dolduran küçük şeyler arasında ben de ehemmiyet kazanmıştım.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koşusu*, 2016, s.22)

Genç kahraman, Paşa'nın kızı Nüzhet'ten hoşlanmaktadır. Paşa'nın, gencin hastalığı ile ilgili olan konuşması sırasında ona Doktor Ragıp'a görünmesini söylemesi üzerine, gencin içine bir kuşku oturur. Hisleri Doktor Ragıp'ın Nüzhet'le alakası olabileceğini düşündürür. Nüzhet'le bu konu üzerine yaptığı konuşma, gence haklı olduğunu kanıtlar. Nüzhet, gence, doktorla evlenmeyi düşünmediğini söyleyince de gencin ruhunu bir anda umut ve ardından tekrar keder sarar.

“Hemen boynuna sarılmak istedim. Bu sözler benim için bir aşk teminatı yerine geçti. Bir anda pek çok şeyler öğrenmiş olduğumu zannettim. Fakat biraz düşününce bunun bir teselli olabileceğini de anladım ve bir an evvelki kederim arttı.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koşusu*, 2016, s.25)

Gencin içinde, Nüzhet'in kendisine gerçeği söylemediğinin farkında olan bir taraf vardır; ancak Nüzhet'e karşı hislerinin tesiri ile yine de ona inanmak ister.

“Yatağa girerken, her büyük felaketimde olduğu gibi, kendimi birkaç yaş birden büyümüş hissettim. Kırkını geçmiş insanların tecrübelerine sahip olduğuma inanıyordum, fakat hâlâ Nüzhet'e âşık olduğumu kendime itiraf edemeyecek kadar çocuktum.(Bunu hep sonraları, aylardan ve nice yıllardan sonra, bugün iyice anlıyorum.)”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koşusu*, 2016, s.27)

Genç, Nüzhet'in evlilik haberi karşısında ne hissedeceğini şaşırmıştır. Kendisini bir yanıyla bu habere alıştırmaya çalışırken, bir yanıyla da bu haberin tesirinden kurtulmaya çalışır; ancak yatmış olduğu yatakta bir türlü uykuya dalamaz.

“Nüzhet'in doktorla evlenmesi ihtimalini düşündüm. Aklımla bunu tabii buluyordum. Hiçbir zaman benden dört yaş büyük bir kızla evlenmeyi kurmamıştım ve onun günün birinde benden başka biriyle evleneceğini kıskanmadan

düşünmüştüm; fakat böyle, ilk defa bir istekli çıkınca yepyeni bir mesele ile karşılaştığımı görerek biraz hayret ettim. Benim için bunun neden bir mesele olduğunu hâlâ anlayamıyordum.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.28)

Genç, Nüzhet’e olan hislerinin verdiği acıyla sürekli bu evlilik konusunu düşünür. Nüzhet’ten uzak durmaya çalışsa da, kızın etkisi altındadır ve onun aldatıcı davranışlarına inanmak ister. Paşa’nın köşkünde kaldığı bir gece genç kahraman ve Nüzhet arasında ilk defa fiziksel bir iletişim olur. İkisi arasında ilk defa gerçekleşen bu durum genç kahramanın Nüzhet’e karşı daha derin, bağlayıcı duygular hissetmesine sebep olur.

“Vücudunu kendime doğru çektim, bıraktı, göğsü göğsümün üstüne düştü ve hararetlerimiz birleşti. İkimizin birden, yahut ikimizden birinin kalbi şiddetle çarpıyor, Nüzhet’in göğsündeki yayları oynatıyordu.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.33)

Hastalığı için doktora görüldüğü saatler dışında genç kahraman köşkte kaldığı sürece zamanının çoğunu Paşa’ya kitap okuyarak geçirmektedir. Akşamları da kimse görmeden Nüzhet’le odasında vakit geçirmektedir. Nüzhet’le vakit geçirdiği bir akşam aldığı haber onu üzer. Nüzhet’i ondan on altı yaş büyük bir doktor istemektedir. Doktor Nüzhet’le evlendikten sonra onu Berlin’e götürecektir. Paşa’dan daha fazla bu evliliğin gerçekleşmesini isteyen kişi Nüzhet’in annesidir. Genç adam, Nüzhet’in annesi ile bu evlilik üzerine bir tartışma yaşar.

“-Hayır yenge! Bir genç kızın istediği şeylerin bu, binde biri bile değildir. Devir değişti. Hele Nüzhet sefalet görmüş bir kız değil ki, rahat etmek, iyi giyinmek onun için bir saadet olsun. O, zaten rahat. O başka şeyler ister.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.68)

Genç adam, Paşa’nın eşi ile yaşadığı bu andan sonra Paşa tarafından da uyarılır. Paşa, sanki Nüzhet ve onun arasında geçen şeyleri biliyor gibi bir ihtarda bulunmaktadır.

“-Nüzhet senin kardeşin. Onunla beraber büyüdünüz. O, senin kardeşin!”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.69)

Genç kahraman, pansuman yaptırmak için eczaneye gittiği bir sabah Nüzhet ve annesini konuşurlarken duyar. Annesi Nüzhet'e genç adamdan uzak durmasını, onun etrafa mikrop saçtığını söyler. Konuşulanlar genç adamın moralini yerle bir etmiştir.

“(Alçak sesle)... Ayırttım... Çatalına kaşığına işaret... (Yüksek sesle) Evin her tarafı mikrop...”

Daha fazla dinlemek istemeyerek yürüdüm, hızla köşkün bahçesinden çıktım; eczaneye gitmek istemedim ve evvelâ istasyonda bekleme odasına oturdum.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.70)

Duyduklarından sonra hemen köşkten gitmek isteyen genç adam, annesinin de köşke gelip kalmasından sonra birkaç gün daha bu duruma dayanmaya çalışır. Bu süre içerisinde köşke Nüzhet'le evlenmek isteyen Doktor Ragıp Bey de gelir. Paşa ile siyasi bir sohbeta dalan Ragıp Bey'in fikirlerine muhalif düşüncelerini savunan genç, duygusal durumu nedeniyle Ragıp Bey'e daha da zıt olmaya çalışır.

“Paşa ve doktor basit, kozmopolit fikirleriyle bana hücum etmeye başladılar. Paşa Fransızlar'a sevgisini içtimai bir akide seviyesine çıkarmak için nafile yoruluyor. Fransa'nın bizim kültürümüz üstündeki tesirlerine dair alelâde Tanzimat fikirlerini sıralıyordu. Doktorun samimi olup olmadığını bilmiyordum, fakat onun bütün delili, Türkçenin kifayetsizliğini iddiadan ileri geçmiyordu.' Reçetelerimizi bile Fransızca yazıyoruz, ' diyordu.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.73)

Genç kahraman sonunda köşkten ayrılıp annesi ile evine döner. Kısa zamanda köşkte çok şey yaşamıştır. Paşa ve yengesinden uzaklaşmış, Nüzhet'ten soğumuştur. İçinde bir şeyler canını acıtıyor ama o bunun nedenini tam olarak bulamamış; yeniden ameliyat olmak için hastaneye yatmış, yalnızlığı ve içindeki acı hastane odasında daha da çoğalarak onu huzursuz etmiştir.

“Birdenbire kendimi o kadar yalnız buldum ki, oda kapısında herhangi bir tanıdık yüz görüneydi, sevinçten haykıracak, yataktan atlayacak, boynuna sarılacak ve beni buradan alıp götürmesi için yalvaracaktım.”(Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, 2016, s.105)

Genç kahraman yeniden ameliyat olmuştur. Operatör ona ameliyatın başarılı geçtiğini, bacağına kurtulduğu haberini verir. Onun için artık yeni bir hayat başlamak üzeredir. Hayatının hastane odalarında geçen ızdıraplı günleri son bulmuştur. Ameliyattan çıktıktan sonra yatağında dinlenirken Nüzhet'ten kart gelir. Paşa felç geçirmiştir ve sürekli onu sayıklıyordur, ölmeden önce genci görmek istemektedir ve Nüzhet'in nikâhı da ertelenmiştir. Bu kart ve üzerinde yazanlar onun yeni hayatının ilk haberidir. Onun için artık acılı, kederli günler bu hastanede kalacak; içindeki güçlü, sağlıklı ve umutlu genç için yeni bir hayat başlayacaktır.

“Beş dakika sonra hastaneden çıkıyorum. Son not. Bu odada başkaları inleyecekler. Onları şimdiden gayet iyi tanıyorum. Üstümden çıkarıp yatağa attığım ropdöşambr içinde, ebediyen aynı insan bulunacak: Hasta.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*, 2016, s.112)

Genç kahraman için, Nüzhet ve Paşa'dan aldığı haberin artık ehemmiyeti yoktur. Çünkü onlar artık onun yeni hayatında yer sahibi değillerdir. Ameliyat sonrası yattığı yatağa bırakıp yeni hayatına başladığı ropdöşambrın içinde onun eski, hastalıklı, ızdıraplı hayatı kalmıştır.

Şinasi(*Fatih-Harbiye*), Darülelhan'da musiki eğitimi almaktadır. Yazar, bize Şinasi'yi okul çıkışında Neriman'la birlikte yürüdükleri yolda tanıtır.

“Kolunun altına sıkıştırdığı kemeçe ağır geliyordu; hafif uzamış tıraşı, aynaya bakılmadan bağlanmış boyunbağı, kemeçe sürtünüşleriyle sağ dizi ütü tutmaz bir hale gelen pantolonu, tozlu potinleri, Şinasi için ayrı birer mesele oldular, kendilerine dikkat ettirmeye başladılar ve ağırlaştılar.”(Safa, *Fatih Harbiye*, 2016, s.9)

Şinasi, okul arkadaşı Neriman'dan hoşlanmaktadır. Romanın başında tanıdığımız Neriman, değişmeye başlamış olan bir Neriman'dır. Şinasi ile okuldan çıktığında ona Beyazıt'ta oturan arkadaşına gideceğini söyler; ancak Şinasi'nin yanından ayrılmasıyla Fatih- Harbiye tramvayına biner. Bu durumu gören Şinasi şaşkınlıktan olduğu yerde kalır.

“Hiçbir şey yapamayacağını anladığı vakit bütün vücudu gevşemişti. Cigarası yarısına gelmediği halde, farkında olmadan paketini çıkardı, bir cigara

daha yaktı ve yanlılıkla, yeni yaktığı cigarayı yere atarak eskisini içmeğe devam etti. Sık sık aşağı kayan kemeçesini eline almıştı.”(Safa, Fatih Harbiye, 2016,s.11)

Şinasi, Neriman’daki değişmelerin farkındadır. Bu durum ona endişe vermektedir; ancak ne yapması gerektiğini de tam olarak bilmemektedir.

“Neriman’ın Darülelhan’a uğramadığı günlerin sıklaşması, evine geç gidişleri, tuvaletine verdiği ehemmiyetin artması, Şinasi’yle konuşurken sesine dolan asabi titremeler ve bunun gibi, teferruatı unutulmuş, fakat yekûnunun intibai kuvvetli bir surette hatırlanan küçük küçük birçok hadiseler kendi kendilerini hatırlatıyorlardı.”(Safa, Fatih Harbiye, 2016, s.12)

Şinasi, Neriman’ın hayatındaki değişiklikler nedeniyle kendi gündelik hayatına da tam olarak odaklanamaz. Okulda, evde, yolda sürekli Neriman’ın hâlindeki değişiklikleri düşünür. Neriman’la mağazaların önünden geçtikleri bir gün Neriman’ın vitrinlerde gördükleri karşısındaki heyecan ve merakından rahatsız olur. Onun bu tür bir hayata merak duyduğu korkusu Şinasi için endişe sebebidir.

“Bir gün Şinasi’yle bu itriyat mağazalarından birinin camekânı önünde durmuşlardı. Neriman’daki arzuları sezen Şinasi demişti ki:

“-Bu camekânlar kimbilir kaç Türk kızını baştan çıkardı ve çıkaracak!””(Safa, Fatih- Harbiye, 2016, s.30)

Neriman, arkadaşları vasıtasıyla Darülelhan’ın alafranga kısmında ders alan Macit’le tanışmıştır. Macit ile tanıştıktan sonra Neriman, Macit ve Şinasi’yi kıyaslamaya başlar. Macit’in temiz ve bakımlı elleri karşısında Şinasi’nin kemeçe çalmaktan kırılmış tırnaklı elleri Neriman’ın gözüne batar. Neriman’ın kendisinden gittikçe uzaklaşması Şinasi’nin zihnini bulandırır.

“Fakat cinnete kadar gidebileceğini hissettiği bu zihni kargaşalıktan ürktü. Herhalde bu torbayı yerden kaldırması lâzımdı. Fakat neden illâki bu torba? Masanın kenarından sarkan notayı düzeltmek istedi. Bir eliyle üst üste yığılmış ve yere düşmeye meyyal notaları tuttu, yukarı kaldırdı. Müthiş bir ağırlık. Yaptığı işi istememesi notaların sıkletini arttırıyordu.”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016,s.36)

Yazar, Şinasi’yi doğunun; Macit’i de batının özellikleri ile bütünleştirmiştir. Macit ile tanıştıktan sonra Neriman onu Şinasi ile kıyaslamaya başlar. Bu

kıyaslamasını kedi ve köpekler üzerinden babası Faiz Bey'e söyler. Kedileri Şark'a, köpekleri de Garb'a benzeten Neriman, Şark'ı miskin bulduğunu söyler.

"-Şark da işte böyle miskin, uykucu, lapacı... Bakın şimdi her taraf uyuyor. Bir de şimdi Beyoğlu'na çıkın... Ortalık mahşer gibi, herkes ayakta, uyanık..."(Safa, Fatih-Harbiye, 2016, s.47)

Macit ve Şinasi'nin farklı mizaçlarını Neriman'ın gözüyle yazar doğu ve batı olarak ayırmıştır. Doğu'yu temsil eden Şinasi bir rakip olarak ortaya çıkan Macit yüzünden zor günler geçirir.

"Macit'le Neriman tanışınca Şinasi için güçlük bütün bütün arttı. Hele rakibinin vücudundan haberi olmadığı halde yalnız tesiriyle mücadele ediyordu; ve Macit, karşı kefeye o kadar büyük bir ağırlık ilâve etti ki muvazene tehlikeli bir surette bozuldu."(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.58)

Şinasi, romanda Neriman'ın babası Faiz Bey'le benzer karakterdedir. İki adam da şarklı düşünce yapısına sahip, hayat ve yaşama şekli gibi konularda değişime uzak durmaktadırlar. Faiz Bey ve Şinasi'nin şark merkezli bakış açılarının karşısında romanda erkek karakter Macit'tir. Bu ayrımın temel noktası da şarkın müziği ve tasavvufi düşüncesidir. Şinasi, alaturka musikiden, Faiz Bey de tasavvuftan hoşlanmaktadır. Macit ise alafranga musikiden hoşlanmaktadır. Bu ayrım iki düşünce arasındaki kopuşun en güçlü noktasıdır.

"Faiz Bey'le Şinasi arasında mizaç benzeyişleri pek çoktu: İkisi de, şiddetli his feveranları halinde bile sessizliklerini muhafaza edebilen ve yalnız kendi kendilerine mahrem olmasını bilen insanlar. Başkalarının tecüssünü hissettikçe kapanan ruhları içinde mahsur ve bunun azabını ve şerefini duydukları için vakur ve muztarip bir görünüşleri var. İkisi de şarka ait birçok şeyleri, Şinasi alaturka musikiyi, Faiz Bey tasavvufi edebiyatı çok seviyorlardı.(...)(Safa, Fatih-Harbiye,2016, s.55-56)

Şinasi, Neriman'daki değişikliklere başta herhangi tepki göstermese de günler geçtikçe sabrını kaybeder. Neriman'ın babası da kızındaki bu değişikliklerin farkındadır. Şinasi'yle konuşmak için onu Neriman aracılığıyla eve çağırır. Yolda yürürken Şinasi, kendini daha fazla tutamaz, Neriman'a içinden geçenleri söyler.

“-Sen eskiden... Eskiden dediğim, bundan daha birkaç ay evvel ne sade kızdın, ne sade! Hoş gene bugünkü heveslerin vardı. Ama onları meydana dökmüyordun. Bugün ne kadar fark ettin.

Biliyor musun? Herkes söylüyor Neriman! Sen de açık söyle, açık! Ben senin ne istediğini biliyorum.

Neriman korku ile sordu:

Ne istiyorum ben?

Şinasi derhal cevap verdi:

-Sen... Dedi, iki gözüm Neriman, sen fokstrot oynamak istiyorsun ve iyi bir kavalye. Onu da bulmuşsun.”(Safa, Fatih- Harbiye, 2016, s.70)

Neriman Şinasi'nin söylediklerine sözlü olarak herhangi bir tepki vermez; ama güçlü bir sinir buhranı geçirir. Yoldaki iki kişinin yardımıyla onu bir kahveye taşıyıp yüzüne su serpilir ve genç kız kendisine gelince Şinasi onu arabayla eczaneye götürür. Eczaneden çıktıktan sonra eve varana dek hiç konuşmazlar. Şinasi, Neriman'a olan duygularını göstermek için ona dokunur; ancak Neriman bundan rahatsız olur.

“Şinasi iki üç kere Neriman'ın elini tutmuş ve okşamak istemişti. Kız şiddetle elini çekti ve başını arkasına dayadı, gözlerini yarı kapadı, otomobil evinin önünde duruncaya kadar hiç kıılmıdamadı. Yere inerken Şinasi'nin koluna girmesini de istememişti. Sallanarak atladı, kapının tokmağını kendisini kurtaran bir şey gibi tuttu ve bütün kuvvetiyle hızlı hızlı, üst üste vurdu.”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.72)

Neriman'ın, yaşadığı rahatsızlıktan sonra, babası Faiz Bey, onunla daha çok ilgilenmeye, yaşadıklarının fiziksel olduğu kadar manevi kaynaklı da olduğunu kızına anlatmaya çalışır. Maneviyat üzerine kızı ile konuşan Faiz Bey'in sözleri üzerine, Neriman babasından üç aylık bir süre ister. Bu sürede ruhundaki değişkenlerin etkisinden kurtulacağını düşünen Neriman, ilk defa babasına gitmek için çaba gösterdiği balodan bahseder; ancak balonun Macit ile olan kısmını anlatamaz. Baloya kızlarla gideceğini söyler. Neriman, babası Faiz Bey'le balo meselesini konuştuğu gün Şinasi ile de konuşmak ister ve bunun için onu okulda bulur. Şinasi ile konuşması sonucunda ikili arasında gerginlik oluşturur. Neriman,

Şinasi'ye konuşma sonunda birlikte Beyoğlu'na kumaş bakmak amacıyla gitmeyi teklif eder, ancak Şinasi, balo tartışmasından sonra Neriman'la dolaşmak istemez, arkadaşı Ferit ile buluşacağını söyler. İçinde hissettiği yıkıcı duyguların tesiri ile bir kahveye gidip oturur.

“Daima ‘pasif’ dövüşüp yenmesini isteyen bir mizacı vardı. Hücumu ekseriya karşı tarafa bırakarak sarsılmaz ve sessiz bir müdafaa ile muzaffer olmayı sevenlerdendi. Bir şarklı, hakikî şarklı. Vakıta, dünyada, vasıfları değişmeyen umumî bir şarklı enmuzecî mevcut olmamakla beraber, Şinasi, bir garplı ile kendi arasındaki nisbî farkları ekseriya muhafaza edenlerdendi; bunun için, şark ekseriyetle ‘Lâzım’ ve garp ‘Müteaddi’dir.”(Safa, *Fatih-Harbiye*, 2016, s.89)

Faiz Bey kızının Macit'in davet ettiği baloya gitmek istediğini öğrendikten sonra Neriman adına kaygılanmaya başlamıştır. Kızındaki değişiklikler geleneklerine bağlı olan Faiz Bey için endişe sebebidir. Bu konuyu konuşmak için çağırdığı Şinasi'den Neriman ile evlenmesini ister. Şinasi, Neriman'ı sevdiği halde bu kararı gerçekleştirmek için Faiz Bey'den zaman ister.

“Faiz Bey ona izdivacı teklif ettiği vakit, Şinasi bunu bir vazife olarak kabul etmişti; bu evlenmenin bütün fena ihtimallerini düşünmüş ve göze almıştı. Bu fena ihtimalleri düşündüğü vakit, boğazını tıkayan müthiş öfkeyi ancak bu vazife duygusuyla boğmaya çalışıyordu.”(Safa, *Fatih -Harbiye*, 2016, s.90)

Şinasi içinde bulunduğu durumdan bunalır, kendisine akıl verebileceğine inandığı Ferit'e her şeyi anlatır. Faiz Bey'e verdiği söz Şinasi için büyük bir sorumluluğun altına girmesine nedendir. Verdiği sözden Faiz Bey'e olan saygısından vazgeçemez. Ferit, Şinasi'ye Neriman üzerinde otorite kurmasını, bunu yaparsa her şeyin yoluna gireceğini söyler. Karakterine ters de olsa Şinasi erkeklik duygularıyla evleneceği kızı kontrolü altına almaya, ona sahip çıkmaya karar verir.

“Şinasi kendi kendine soruyordu: Niçin şimdiye kadar daha açık bir lisanla Neriman'a bu ültimatı vermemişti? Birden bunun cevabını buldu: Mizaç! Şinasi'nin tabiatı böyle idi. Sessiz ve hareketsiz mücadelenin bütün vakarını taşımak istiyordu. Bütün hayatında hep böyle muvaffak olmuştu. Sözlerinden tavırlarına gelen ifade kabiliyeti ve belâgat bundandı. Fakat bu sefer, meseleyi kökünden

halletmek ve çabuk halletmek lâzımdı. Ültimatım. Alâ.”(Safa, *Fatih-Harbiye*, 2016, s.98)

Şinasi arkadaşı Ferit’le görüştüktan sonra Neriman’la daha çok ilgilenmeye karar vermiştir. Bu süreçte Macit ile baloya gitme hayalleri kuran Neriman bir akşam dayısının evine gider. Orada dayısının kızlarının kendisine anlattığı bir Rus kızının hayat hikâyesi ve hazin sonu Neriman’ın kurduğu hayalleri yeniden düşünmesini sağlar. Anlatılan Rus kızının hikâyesinden sonra Neriman eski haline geri dönmüştür. Dayısının evinden çıktıktan sonra babasının ve Şinasi’nin de olduğu Ferit’in evine gider. Ferit’in evinde bir nevi musiki meşki gerçekleştirilmektedir. Uzun zamandır eline almadığı udu Neriman o akşam tekrar eline alır. Her şey eski hâline dönmüştür. Akıllı Macit’le bir süreliğine karışmış olan Neriman tabiri yerindeyse ‘yoldan çıkmadan’ özüne dönmüştür. Bu durum uzun zamandır huzursuzluk içerisinde olan Şinasi’yi mutlu etmiştir.

“Şinasi yatak odasına girdiği vakit çok yorulduğunu hissetti. Muayyen hiçbir şey düşünmeden ve zihnine uzun bir tatil vaat ederek, soyundu, yatağa girdi. Hiçbir şey muhakeme etmeden, hadiselerin bir anda hesabını yapmıştı. Yekûnlar onu tatmin etti. Galebesinin şerefinden ziyade rahatlığını tadıyordu.”(Safa, *Fatih-Harbiye*, 2016, s.125)

Macit(*Fatih-Harbiye*), Şinasi’nin sahip olduğu özelliklerin tersi bir dünyanın insanıdır. Şinasi doğulu, Macit batılı, Şinasi içine kapanık, Macit dışa dönük, Şinasi Türk müziği eğitimi alır, Macit alafranga müzik eğitimi alır, Şinasi Neriman’la evlenmeyi düşünerek münasebet kurarken Macit için Neriman görüştüğü diğer kızlardan biridir. Neriman’ın ortada durduğu bir terazide Şinasi ve Macit iki ayrı kefedeyi almışlardır. Neriman, Macit ile romanın aktüel zamanından altı ay önce tanışmıştır.

“Tam altı ay evvel, bir ilkbahar günü idi. Darülelhan’ın alafranga kısmında keman dersi almaya gelen Macit’i arkadaşları Nerman’a tanıttılar. Macit bir aydan fazla bu derslere devam etmemiş ve mektebi bırakıp gitmişti; fakat bu müddet Neriman’la Macit arasındaki münasebetin hususileşmesine kâfi geldi. Beyoğlu’nda, arada bir gizlice buluşuyorlardı. Altı aydan beri Neriman birkaç defalar Macit’in randevusuna gitti ve bütün bunları Şinasi’den gizledi.”(Safa, *Fatih -Harbiye*, 2016, s.57)

Neriman Macit'le tanıştıktan sonra onu Şinasi ile kıyaslar. Macit'in bakımlı ve temiz ellerine karşılık Şinasi'nin kemençe çalmaktan kırılmış tırnakları vardır. Macit balolardan, gösterişli toplantılardan hoşlanır, Şinasi ise Faiz Bey ve arkadaşı Ferit ile evde musiki meşk etmekten hoşlanır. Yazar, Macit'in özelliklerini okura Neriman'ın gözünden sunar. Romanda Macit fiili olarak çok yer almamıştır. Neriman ile Macit arasındaki en büyük mevzu balodur. Macit Neriman'ın baloya gelmesini istemektedir; önceleri baloya gitmeye hevesli olan Neriman, dayısının kızlarının anlattığı Rus kızının hikâyesinden sonra bu hevesinden vazgeçmiştir. Yazar okura baloyu bir tür sembol olarak verir, Macit ve onun gibilerin hayatı bir balodur. Gösteriş ve eğlence için harcanan vakit, her şey başkalarının beğenisi içindir. Neriman, Macit ve onun sunduğu hayattan vazgeçtikten sonra Macit'i daha iyi gözlemlemeye başlamıştır. Samimiyet üzerine konuştukları son görüşmelerinde Macit'in samimiyet üzerine söyledikleri Neriman'ı Macit'ten uzaklaştırır.

“-Samimi olamayız, hiç kimse tam bir surette samimi olamaz; en samimi insanlar kimlerdir, bilir misiniz? Vahşiler!”(Safa, Fatih- Harbiye, 2016, s.106)

Bu yorumla yazar bize Macit'in temsil ettiği şeyleri anlatır. Macit bir batılı gibi yaşar, onlar gibi hissettiğine inanır; batı insanı mesafeyi sever, mesafelidir; oysa doğu insanı samimidir, bireysellikten uzaktır. Macit burada vahşi olarak Şinasi'nin dâhil olduğu insanları düşündürmektedir. Bu bakış açısı da Macit ve Şinasi'yi iki ayrı dünyanın insanı yapmıştır. Neriman, bir kadın olarak önce renkli hayatın sembolü Macit'i seçmiş gibi görünse de sonunda kendisine kalıcı olanı; Şinasi'yi tercih etmiştir.

Ferit(*Fatih-Harbiye*), Şinasi'nin yakın arkadaşıdır. Şinasi, Neriman'la yaşadığı sıkıntılı süreçte Ferit'in yanına gider. Şinasi için onun fikirleri önemlidir. Ferit, Şinasi'nin kafasına takılan şeyleri bilmektedir. Neriman'la ilgili bazı şeyleri o da duymuştur; ancak Şinasi'ye söylemekte çekinir.

“Ferit birdenbire cevap vermedi. Neriman'ın Macit'le gezdiğine dair bazı dedikodular duymuştu. Bunu söylemek istemedi:

“-Neriman'ın hali başkalaştı,” diyorlar: Mektebe gitmiyormuş, bir iki kere yalnız başına Beyoğlu'nda görmüşler, eskisinden daha iyi giyiniyormuş. Bu kadar, herkesin gördüğü bu.”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.94)

Yazar, Şinasi'yi doğu, Macit'i de batıyı temsil eder şekilde kurgulamıştır. Ferit ise doğu-batı sentezini savunur. Bu fikirlerini de kendisi ile konuşmaya gelen Şinasi'ye ve okura Neriman üzerinden verir. Ferit, medeniyet kavramına kadınlar üzerinden açıklama getirir.

“-Kadınlar, medeniyeti gözleriyle anlamaya mahkûmdur. Bunlar, hakiki medeniyetçilerden daha bahtiyardırlar: Şekillerle iktifa ederler ve renklerin değişmesi onları eğlendirir. Fakat hakiki terakkiye inanan, kültür sahibi bir İngiliz kızın sükûtu hayalini düşün! Her şeye vâsıl olmuş, fakat hiçbir şey bulamamıştır. İçlerinde intihar edenler var. Bu daha fena. Zira onlar için medeniyet, cazip bir renkler âleminde ibaret değildir.”(Safa, *Fatih Harbiye*, 2016, s.95)

Ferit, medeniyet kavramının kadınlar tarafından tam olarak anlaşılmadığına inanır. Ferit'e göre kadınlar medeniyet olarak algılanan pek çok şeyi estetik kaygılarına uyduğu için yaparlar. Ferit, “kadınların medeniyeti gözleriyle anlamaya mahkûmdur” derken kadının sadece şekilde kaldığını öze vâkıf olmadıklarını düşünmektedir. Neriman'ın Macit'ten vazgeçerek Şinasi'ye dönme kararı aldığı akşam; Şinasi ve Neriman'ın babası Faiz Bey, Ferit'in evindedirler. Bir araya toplanan bu kişilerin amacı musikidir. Oraya gelen Neriman müzik üzerine başlayan bir tartışmaya dâhil olur. Uzun zamandır udunu eline almayan kız, alaturka müzikten uzaklaşmıştır. Tartışma devam ederken Ferit, bir mecmuadan aldığı bir yazıyı okur. Burada Ferit'in Neriman karşısında savunduğu fikirleri destekler düşünceler yer almaktadır.

“Garp sanatı, Şark sanatından ilhamlar alsa çok iyi eder. Herhangi bir Şark sanatı değil, yakınlığı ve mükemmeliyeti itibariyle bu vazifeye en elverişli olan Türk musikisidir. Türklerin mahsulünü vermiş, birçok şaheserleri mevcut, tam bir sanatları vardır.” Cümleye, son cümleye dikkat ediyor musunuz?”(Safa, *Fatih-Harbiye*, 2016, s.118)

Ferit, okuduğu mecmua yazısı ile fikirlerini bir desteğe dayandırmıştır. Neriman'ın üzerinde kurduğu tesirden bu yazıdan sonra emin oldu. Akşamın ilerleyen saatlerinde üzerine fazlaca gelindiğini iddia eden Neriman fenalaşır ve ayrı bir odaya alınır. Ferit, arkadaşı Şinasi'nin sevdiği kızın, Neriman'ın özüne dönmesi için elinden geleni yapmıştır. Ferit'in gözüyle bir Türk kızını özüne döndürmek yapılması gereken bir hayat ödevdir.

Muharrir(*Bir Tereddüdün Romanı*), Muallâ'nın arkadaşı Raif tarafından kendisine tavsiye edilen "Bir Adamın Hayatı" isimli romanın yazarıdır. Muharririn adı verilmemiştir. Raif, yazarın Muallâ ile evlenmesini arzu eder. Muharrir, hayatına giren pek çok kadında evlenmeyi düşünmemiştir. Raif'in evine davet edildiği bir gün orada bulunan bir tüccarla evlilik ve kadın üzerine konuşurken, evlenme ihtimali oluştuğunda bunun nasıl bir kadınla gerçekleşebileceğini açıklar.

"-Bana gelince, evlenmek isteseydim, ya kendime çok yakın yahut çok uzak bir kadın tercih ederdim."(Safa, *Bir Tereddüdün Romanı*, 2016, s.33)

Muharrir, Raif'in evindeki davette, Muallâ ile tanışır. Raif'in Muallâ ile ilgili övücü sözlerine ilk başta önyargılı yaklaşmış olsa da, Muallâ'yı görünce fikirleri değişir. Onda bıraktığı ilk inıtba ile genç kızı "ananevî ve asrî meziyetleri kendisinde toplamış" biri olarak görür. Muallâ, muharririn hayalinde yarattığı kadına yakındır.

"Eski ailelerin kapalı ahlâkî terbiyesiyle yeni ailelerin açık fikrî terbiyelerini haiz bir genç kız. İşte benim ilk tasavvur ettiğim Muallâ Hanım. Bu kaba ve sathî tasavvurumun bir vehim olduğunu bildiğim halde 'imkansız'ları yaratmaktan zevk alan muhayyilemin faaliyetlerine tam bir hürriyet verdim. Zevcemi ben yaratmak istiyordum ve onun ayakları yeryüzüne basmayan hayali bir mahlûk olduğunu anlayacağım güne kadar, kendi kendime icat ettiğim bu kukla ile oynamak istedim."(Safa, *Bir Tereddüdün Romanı*, 2016, s.49)

Muharrir, Muallâ'nın da aradığı kadın olmadığını, hattâ yeryüzünde aradığı kadın gibi bir kadın olmadığını farkındadır; ancak yine de Muallâ ile görüşmek ister; üstelik ona bir sonraki görüşmesinde, mukavva bir kutu içerisine yerleştirdiği isimlerinin yazılı olduğu iki kartvizit aracılığıyla evlenme teklifi eder. Muallâ, bu evlenme teklifini ani bulduğu için ve muharririn hayatından izler taşıyan romanını okuduğu ve ona karşı "tereddüt" sahibi olduğundan, bu teklife olumlu yaklaşmaz. Muallâ, muharririn kendisine kısa sürede nasıl böyle bir teklif yapabildiğini anlamak ister. Muharrir, ondan kısa sürede nasıl böyle etkilendiğini açıklayarak ona anlatmaya çalışır.

"(...) -Kitap, sizin nazarınızda tuvalet eşyası meyanında olmadığı için yalnız anlamak yahut düşünmek için okuyorsunuz. Hâlbuki birçok kadınlar malûmatlarını zarafetlerinin bir mütemmimi addederler ve bir kitapla bir kutu pudra, onlar için,

hemen hemen aynı şeydir. Ciddiyetiniz ve sadeliğiniz onlardan sizi ayırıyor. Ben birçok menden kadınların malûmatlarından nefret ederim.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.53)

Muharririn, Muallâ’ya olan duygularını, ondan aldığı izlenimlerini anlattığı yukarıdaki cümleleri Muallâ’nın “tereddüt”lerini değiştirmez. Genç kız, muharririn kendisinden izler taşıdığı kitabını okuduktan sonra, ondan uzaklaşmaya başlamıştır. Romanda yer alan üç kişiden biri olan muharrir ve diğer karakterlerin yaşadıkları, romanın otel odasında geçen kısımları Muallâ’nın içini bunaltmıştır. Muharriri bir baloda görmüş ve onunla dans etmiş bir arkadaşının, onun ayakta duramayacak kadar sarhoş durumda olduğunu söylemesi de bunda etkili olur. Muharrir, Muallâ’nın tereddütlerini içsel olarak eleştirir ancak fikrini onun yüzüne söylemez.

“Yirmi altı yaşını fazlaca geçen Muallâ Hanım’a zekâmızın bize her zaman dost olmadığı ve tereddütlerimizin saçlarımızı ağartacağını söylemedim; çünkü ne kadar entelektüel olursa olsun bir kadınla erkek arasındaki farkı hesaba katıyorum.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.55)

Muharrir, Muallâ’nın cevabını beklediği yaz mevsimini, sayfiye yerlerinde gezerek geçirmeye karar verir. Bu noktadan sonra Muallâ bir daha karşımıza çıkmaz. Ondan kalan boşluğu, muharririn daha önce bir kere yüz yüze görüştüğü, daha sonra da bir süre mektuplaştığı; ancak münasebetini sürdürmek istemediği “Vildan” dolduracaktır. Vildan’la uzun zaman önce Tokatlıyan’daki bir yemekte görüşmüştür. Kadın, Pirandello’nun bir piyesini Türkçeye çevirmiş, bu oyunu Türkiye’de temsil ettirmek istediği için de kendisine yardımcı olması için muharrire müracaat etmiştir. Vildan, muharririn Muallâ ile evlenme niyetinde olduğunu öğrenmiş ve uzun süredir görüşmediği muharririn kaldığı otel odasına şoförünü göndererek bir tür emrivaki ile onun karşısına çıkmıştır. Muharrir, kendisini otelden almaya gelen şoförle, içinde kimin olduğunu bilmediği arabaya gider, arabanın iç ışığının yakılması ile karşısındaki kadını hatırlar.

“(…) -Kendisi ile aramda başlarken biten bir münasebet vardı ve tesadüfen mektuplarını gören bir dostumdan başka dünyada hiç kimse, bu kadınla benim tanıştığımı bile bilmiyordu. Benim sükûtum, onun vücudundaki titreyişleri ve kıvranmaları arttırıyor, her vakitki asabiyetini buhran derecesine getiriyordu.

Ayağının birini yere hızla vurmaya başladı. Gene mendilini alıyor, yüzüne hafifçe dokundurarak tekrar yerine koyuyordu.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.100)

Vildan, bir anda muharririn günlerine, saatlerine dâhil olur. Kadın, muharririn Muallâ ile evlenme kararı almasını sorgular. Muharrir, Vildan’ın takıntı haline getirdiği Muallâ mevzusundan sıkılır. Arabadan inmek ister; ancak Vildan buna mani olur; ancak onu sakinleştiren muharrir, yorgun olduğunu söyler ve kadının yanından ayrılır.

Kaldığı otele dönen muharrir, yaşadığı şeyleri düşünür. Vildan’ın yanında garip bir huzursuzluk içindedir. Bir anı diğer anını tutmayan, duygu durumu sürekli değişen bu kadın karşısında muharrir, hayatında tanıdığı pek çok kadının Vildan gibi olduğunu düşünür.

“Hayatımda tanıdığım kadınlardan çoğunun böyle isterik olmaları bir tesadüf mü idi? Kitaplarımda da kadın kahramanlarımın hemen hepsi bu nevidendirler. Belki de şahsiyetimle öteki insanların mizacı arasındaki gizli tecazüb, beni aynı seciyevî vasıfları haiz beşerî daireler içinde bulunduruyor. Onları tanıyorum ve onlarla anlaşıyorum.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.108)

Muharrir, Vildan’ın tekrar görüşme isteğini gerçekleştirmez. Haftalarca Vildan’la iletişim kurmaz, kadından da ses çıkmamıştır. Önce görüşmek istemediği konusunda kati bir tutum sergileyen muharrir, daha sonra Vildan’ı düşünür. Hattâ öyle bir noktaya gelir ki, onunla uzun zaman önce yazıştığı mektupları tekrar okumak ister. Yanında olmayan mektuplar için ayrıldığı gazeteye kadar gider. Mektuplar, eski çalıştığı gazetenin kütüphanesindedir. Tekrar okuduğu mektuplar onu mutlu eder ve Vildan’a karşı başka bir yerden bakmaya başlar; ancak yine de ona karşı içinde bir tedirginlik vardı.

“Vildan’ı özlediğim günler oldu. Fakat aramağı düşünmedim. Onun hayalinde bile arzularımı daima kesen sivri ve keskin bir köşe vardı. Neydi bu, neydi bilmiyorum. Belki de onun bana benzeyen tarafıydı ve kendime karşı nefretlerimle birleşiyordu.”

(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.149)

Muharrir, tüm kararsız haline rağmen Vildan’la tekrar görüşür. Onun kaldığı apartmana gider. Önce sakin bir şekilde sohbet ederler. Saat ilerledikçe Vildan’ın muharrire karşı tavrı değişmeye başlar. Muharririn “Bir Adamın Hayatı” isimli kitabında yer alan “Yeni Dünya” hikâyesi üzerine bir münakaşa başlar. Hikâyede bir çocuk, dükkânlara asılan, parlak camdan bir süsü, adına “Yeni Dünya” dediği bu cismi istemektedir. Annesi ile bir kunduracının camında istediği şeyi görür, ancak adam, çocuğun annesinin ısrarına rağmen onu vermez. Büyük kardeşi ona istediği şeyi getireceğini söyleyip gider. Çocuk, kardeşinin gelmesini bekler. Akşam olup kardeşi gelir, ancak ona getirdiği şey çocuğun istediği “Yeni Dünya” değildir. Çocuk hayatı boyunca bu hayal kırıklığını unutmaz. Vildan, bu hikâye üzerinden muharriri suçlar. Hikâyedeki “Yeni Dünya”nın kendisi olduğunu, ancak muharririn onun yerine sahte olan “Yeni Dünya” ya, yani Muallâ’ya nasıl yönelebildiğini anlamakta zorlandığını söyler. Vildan, bu noktadan sonra bir buhran halindedir. Muharrire karşı hayran tavrı, ona hakaret eden, gözünden düştüğünü dile getiren bir hale dönüşür. Vildan’ın bu sözlerinden sonra, muharririn sakin tavrı da değişir, ona ve onun nezdinde yeni kadınlara eleştiride bulunur.

“(…) -Yeni kadınların çoğu ana olmayı zarafete mugayir bir şey sayıyorlar ve çocuk viyaklamasından nefret ediyorlar. Sen de onlardan değil misin? Fakat bu nihayetsiz bedbinliğin nereden geliyor? Kadının ebediyeti zekâsında değil, rahmindedir. Yeni kadın, yaratıcılığın merkezini şaşırmıştır. Senin ümitsizliğin buradan geliyor. Pirandelli mütercimi değil, bir çocuk anası olarak ebedileşebilirsin.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.171)

Muharririn Vildan’ı ve çağının yeni kadınına hedef alan sözlerinden sonra, kendisinin gerçek adının “Anjel” olduğunu ve “Suriyeli” olduğunu söyler. İçkinin de tesiri ile ağlar ve bir sinir krizi geçirir. Muharrir, gün ağarana kadar onun başında bekler. Vildan sakinleştikten sonra da oradan ayrılır. Ertesi sabah aynı yere, Vildan’ın kaldığı apartmana gidince onun oradan ayrıldığını apartmanın kapıcısından öğrenir. Muharrir, apartmanın önünden ayrıldıktan sonra, Vildan ve Muallâ mevzularının, onun için bittiğine karar verir.

“Artık ne o, ne Muallâ Hanım.

Bu, nikbin devirlerin masalları gibi, kırk gün kırk gece süren düğünlerin sevinciyle bitmiyor. Biz onlardan çok uzağız. Onlar kadar sevmiyoruz, kendimizi vermiyoruz, şüphe ve tereddüt ediyoruz.” (Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.200)

Muharrir, bu sözleriyle kendisinin ve içinde bulunduğu dönemin insanının iyimserlikten uzak ve sevgisizlikten muzdarip halini, şüphe ve tereddütlere bağlar.

Ferit(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), tıp eğitimi alırken okulu bırakıp felsefe eğitimi almaya başlamış, daha sonra felsefe eğitimini de bırakmıştır. Ferit'in, yaşadığı duygusal travmalar onu psikolojik sarsılmaların etkilerine maruz bırakmıştır. Ferit, iki ablasını ve ardından annesini veremden kaybetmiştir. Yaşayan tek kardeşi Nilüfer de verem hastasıdır. Teyzesi Necmiye Hanım'ın yanında yaşayan Nilüfer, yaşadığı evde teyzesinin mizacı nedeniyle mutsuzdur. Ağabeyisi, Ferit'in kendisini yaşadığı hayattan kurtarmasını beklemektedir. Babası da maddi gücünü toparlamak amacıyla Londra'ya gitmiş; ancak gittiğinden beri Ferit babasından haber alamamaktadır. Yeni yerleştiği pansiyonda sebeplerini açıklayamadığı bazı ruhsal, metafizik olaylar yaşamaktadır. Bu durum onun çocukluğundan itibaren yaşadıklarıyla yorgun düşen ruhunu daha da yorar.

“Tıp Fakültesini bırakıp felsefeye devam ettiği günden beri, manâlar yüklü bir ses perdesinin, bir iç çekişin, bir yüz kımlıdatışın, bir bakışın bazen sayfalarca yazıya bedel ifade kıymetinde, nominal vetireleri aşan, daha zengin ve kökleri daha derin bir semboller sistemi olup olmadığını çok düşünmüştü.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.20)

Ferit, pansiyonda kalmaya başladıktan sonra geceleri çıplak bir kadına dokunur. Yazar, Ferit'in pansiyonda kaldığı sürece bu kadının gerçek ya da hayal olup olmadığını okura tam olarak açıklamaz. Bu muamma bir Ferit'in hayatı için pek çok yaşanmışlığın, bastırılmış duygunun anahtarı gibidir.

“Evet bu bir insan karnına benziyordu. Avucunu yukarı doğru götürdü. Galiba bir kadın vücudu, işte göğüs; ve genç bir göğüs: Ufarak, dik, sarkmayan bir yuvarlak. Ferit elini kuvvetle bastırmadığı için temas duygusu çok zayıftı. Ansızın, avucunun içindeki yuvarlakta silkinmeye ve çırpınmaya benzer öyle bir titreme oldu ki Ferit hemen elini çekti.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.40-41)

Ferit, pansiyonda yaşadığı çıplak kadın olayını anlamak için elinden geleni yapar. Yan odada yaşayan Eda Hanım ya da kızı Zehra'nın çıplak kadın olup olmadığını merak eder.

“Felçsiz tarafın çizgilerine bakılırsa Eda Hanım'ın rüyada birisiyle kavga ettiğine inanılabilirdi. Onun koynunda ve bölme tarafında yatan oğlanın kirli saçlarından başka hiçbir şey görülüyordu. Ferit hemen ışığı söndürdü ve dışarı çıktı. Demek ki merdivende rastladığı çıplak, Zehra değildi. Bu katta başka kadın da yoktu. Yalnız, tavan arası katında, henüz yüzünü görmediği bir hizmetçi yatıyormuş.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.42)

Ferit, geceleri çıplak dolaşan kadının kim olduğunu merak ettiği için pansiyondaki herkesi gözlemlemeye başlar. Tavan arasında yatan Fatma'yı merak eden Ferit, gece oraya çıkar. Ferit, Fatma'yı gördükten sonra bastırıldığı cinsel duyguları açığa çıkar. “Nergis vücutlu katır” olarak nitelendirdiği Fatma, Ferit'in iç dünyasının, bilinçaltının cinsellik kısmının dışı vurumudur. Ferit'in bir diğer bilinçaltı problemi ara sıra gördüğü siyah köpektir. Bu siyah köpek Ferit'in üzerinde daima gölgesini hissettiği babası ile arasındaki metaformik semboldür.

“Hayalen ona soruyordu: “Ne dersin? Merdivende rastladığım çıplak halüsinasyon mu?” Çünkü babası ona “sen akıl hekimliğinin ihmallerinden istifade edip sokakta gezen bir delisin” derdi. Fakat bunda da vehim diyebilecek miydi? Bir zamanlar Ferit'in, arkasından daima siyah bir köpek geliyormuş vehmi içinde hekim hekim dolaştığı tarihlerde babası ona bu köpeğin mevcut olmadığını ispata ne kadar çalışmış, fakat muvaffak olamamıştı.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.52)

Ferit, Fatma'yla konuştuğunda onun hikâyesini öğrenir. Fatma, Van'dan İstanbul'a gelmiş, sevgilisi Hüseyin'i İstanbul'da trafik kazasında kaybetmiştir. Fatma, geceleri Hüseyin'in geleceğine inandığı için çıplak yatmaktadır. Ferit, Fatma'nın psikolojik zaafını öğrendikten sonra bundan faydalanmaya karar verir. Fatma, Ferit'in cinsel açlığını doyurduğu bir kaynağa dönüşür. Ferit, ertesi sabah kendisine Suzy denmesini isteyen; asıl adı Seza olan Cevat Fenmen'in yani Mister Joe'nun karısına gidecektir. Suzy, evinde genç adamlarla birlikte olur ve ahlâk çöküntüsü içerisinde. Ferit, Fatma'yla geçirdiği gece nedeniyle fiziksel olarak yorgun düştüğü için Suzy'e gidip gitmeme konusunda kararsızlık yaşar.

“Uf belim. Fazla mı atletizme kaçtık dün gece? Ne adele sıklığı karıda. Acaba Hüseyin olduğuma inandı mı? Yoksa bilerek utancının yüzüne hurafenin maskesini mi kapadı? Bir ara gözlerimi yumdum ve yirmi yıllık bir koca gibi daha iyisini gözümün önüne getireyim, dedim. Selma niyetine Fatma'nın yanağını öperken katırın burnu realitenin kazığı gibi gözümün içine girdi.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.55)

Ferit, Fatma ile geçirdiği geceyi Selma'nın niyetine yorarken aklını Muhtar'la olan tartışması kuşatır. Muhtar, Ferit'in bilişsel hayatında yer alan bir karakterdir. Eserde fiili olarak yer almaz. Evden çıkar; ancak Muhtar ile yaptığı düşünsel tartışma ne yapacağına tam olarak karar vermesine engel olur. Ferit, Muhtar'la yaptığı tartışma sırasında söylediği sözlerle hayatının detayları hakkında okura bilgi verir.

“Anlaşıldı mı dostum?” Ben Türk değilim, insan değilim, hayvan değilim tıbbiyeli değilim, felsefeci değilim, âşık değilim, zengin değilim, fertçi değilim, cemiyetçi feğilim, milliyetçi değilim. Vafi Bey'in ecinlileri arasında oturan, iradesi çarpılmış, bir hafta sonra ne yapacağını bilmeyen, tembel, hiçbir şeye yaramaz ve ömrünün yarısı Avrupa'da hâriciye memurluklarında geçmiş, ayyaş, zampara, Hedonist, ciddiyetin yalnız hayvanlara yakıştığına inandığı için dünyanın bütün dramlarına kahkahayı basan ve bunun için “Gülener” soyadını alan bir baba ile, yarı sanatkâr, yarı deli, erkek düşkününü veremli ve veremden iki yetişkin kızını kaybetmiş, ayyaş, kokainman, Paris'te okuduğu için kültürlü, genç yaşında ölmüş bir ananın dâsencharte, dâmesuêr, desorient, dâracinê, dâgenerê bir oğluyum.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.63)

Ferit, yürüdüğü yol boyunca kafasının içinde Muhtar'la tartışır. Evden çıkarken karasız olduğu konuya, Suzy'e gitmeye karar verir. Yorgun görüntüsünden kurtulmak için yol üzerinde denk geldiği berbere uğrar. İçine doğan yenilenme duygusu ile kendisini evden çıktığı halden daha iyi hisseder.

“... biraz ötede berberin dükkânında koltuğa oturup da sabunlandıktan sonra çizgileri kapandığı ve iç kemirîşlerinin belli başlı izleri kaybolduğu için en az on yaş gençleşen yüzüyle lokantanın aynasındaki yüzü arasında geçirdiği metamorfozu düşünürken, içinde hâlâ akisleri uzayan “Allah'ım “ nidasıyla babasının “Allah'a inananların hepsi, bilâistisna, ahmaktırlar. Bunların arasında bulunduğu söylenen dâhiler, bilgisizliğin mazeretinden de mahrum oldukları için büsbütün ahmaktırlar.”

tarzındaki sözlerini de hatırlayarak Voltaire'den Anatole France'a kadar gelen imansız istihza zürriyetinin babasıyla berber onu da peşine takan zincirine daldıkça bulanan ve aydınlığı gittikçe azalan gözlerini yumduğu ânâ kadar sürdükten sonra, içini bastıran ve evvelce geçirdiklerinin bir çeşidinden başka bir şey olmayan buhran korkusu,..."(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.68)

Ferit, kafasındaki düşüncelerle bir tür iç hesaplaşma içerisine girer. Allah'a inanmayan babası gibi o da Allah'a inanmadığını dile getirir. Ferit, babası ile kopmayan bir düşünce bağı içerisindedir. Yaptığı her harekette babasının tepkisini düşünür. Babasının fikirleri Ferit'in onay mekanizması gibidir. Düşünceleri arasında boğulmak üzere olan Ferit, kendini toparladıktan sonra Suzy'nin evine gider.

Ferit, Suzy'nin evine gittiğinde arkadaşı Haldun evdedir. İçeri girdikten bir süre sonra Haldun ve Suzy'i öpüşürlerken gören Ferit, o an yine gördüklerini babasının görmüş olsaydı vereceği tepkiyi düşünür. Kocasını Cevat'ı yani Mister Joe'yu aldatan Suzy'nin evine gelen misafir Haldun'la yaşadığı şey Ferit için babasının bakış açısını muhakeme etme imkânı verir.

"Ferit, babasının asla affetmeyeceği bir tecessüsle değil, kendi tahminini kontrol etmek için yavaşça kalkmış, ayaklarının ucuna basa basa tombul bir vazunun arkasına saklandıktan sonra da hiçbir şey göremeyince onların geri dönmelerine en doğru mânâyı vermek için yine tahmin etmiştir ki, Suzy ile Haldun'un dudakları arasında bir kıl geçecek kadar mesafe kalmamış, hattâ kadının üst dudağı oğlanın ağzında biberon lastiği gibi kaybolmuştur."(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.70)

Ferit, yukarıdaki sahneyi izledikten bir süre sonra Suzy'nin ve Mister Joe'nun evine Selma da gelir. Ferit, Selma'dan hoşlanmaktadır; ancak ona karşı hislerinde emin olmadığı şeyler vardır. Selma'nın ruhudaki bazı iştihaklar Ferit'i şüpheye düşürmüştür. Selma ile yürüken girdikleri yolun merdivenlerinde Ferit Selma'yı sıkıştırır ve öper; Selma bundan rahatsız olur ve oradan hızla uzaklaşır. Ferit, Selma'nın kıyafetleri ile davranışları arasında tutarsızlık olduğunu düşünür.

"Sen boyadığın ve süslediğin vücudunla bende hangi duyguya hitap ediyorsan ondan cevap alıyorsun. İskarpinin açık penceresi önünde oturan ve seyredilmekten hoşlanan topuğun benden merhamet mi istiyor? Kâinatın sırlarına ait

düşünceler mi istiyor? Milli heyecan mı istiyor? Ruh, ruh... Ne istiyor bu dekolte ayak benden? Bugün sokaklarda dizkapağına kadar açılan kadın bacakları hangi budalada Aristo'nun mantığına, Eflatun'un idelerine, Leibniz'in monadına dair fikirler uyandırır. Göğsünüzde zıp zıp sıçrattığınız yuvarlaklar mı Bach'ın Ave Maria'sını mı söylüyor, Süleyman Dede'nin mevlidini mi?"(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.77)

Ferit, Selma'nın dış görünüşü itibariyle kendisine karşı koymasını anlamsız bulur. Şekil itibariyle rahat bir kadın imajı çizdiğini ima ettiği Selma'nın bunu davranışlarına da yansıtması gerektiğini düşünür. Onun gözünde kadın, eğer kendini görsellik olarak güzel göstermeye çalışmışsa bunun bedelini de ödemelidir. Görüntüsü ile davranışları birbirine uymuyorsa eğer, bu yazarın Ferit'e düşündürdüğü şekli ile buradaki mantıksızlık, kadının tutarsızlığıdır.

Ferit, Selma'yı öpmeye çalıştıktan sonra yanından uzaklaşan Selma, daha sonra oturdukları kafede aralarında çıkan tartışma sonunda, Ferit'e kırgın bir şekilde kalkıp gider. Selma ile arasında geçenlerden sonra iç sıkıntısı artan Ferit, uzun bir yürüyüşün ardından kaldığı pansiyona geri döner. Sokağa girdiği zaman peşinde siyah bir köpek olduğunu görür.

"Ayaklarının yanı başında, simsiyah bir köpek, pantolonunun parçasını koklamak istiyormuş gibi burnunu uzatıyordu. Ferit, on bir seneden beri bu siyah köpek vehmini yeniden mi yaşıyordu? Titremeğe başladı. Hayvana doğru eğilemiyordu. Var mı, yok mu? Birkaç adım koştu ve durdu. Köpek yine ayaklarının dibinde idi. Eğer bu bir vehimse yatağa kadar gelip koynuna girecekti. Vaktiyle tam bir buçuk sene bu köpekle koyunkoyna uyumuştum."(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.94)

Ferit'in gördüğü "siyah köpek" onun rüyalarında yer almasa da gerçeklikle olan bağı zayıfladığı anlarda ortaya çıkar. Hayatında üstesinden gelmekte zorlandığı durumlarda görünen, onun beyninin, algısının derinliklerinde yer alan kaygıları ile bağlantılı bir semboldür.¹

---

¹Ferit'in, hayatındaki neredeyse her anı, yaptıklarına babasının tepkisinin ne olacağını düşünmekle geçer. Burada, Ferit'in karşısına çıkan siyah köpek, onun bilinçaltı ile olan bağının yazar tarafından okura yansıtılmasıdır. İsviçreli psikiyatr Carl Gustav Jung'un "Maskülen: Erilliğin Farklı Yüzleri" isimli

Ferit, siyah köpeği gördükten sonra pansiyona gidince günler sürecek uykusunda bağırma, terleme ve kâbus krizlerine girer. Kendini diğer günlere göre daha iyi hissettiği günün sabahında kaldığı pansiyona kız kardeşi Nilüfer gelir. Teyzesi ile yaşayan Nilüfer, teyzesinin zor kişiliği nedeniyle oldukça zor günler geçirmektedir. Veremli genç kız, teyzesinin eziyetleri yüzünden hayattan soğumuştur. Kız kardeşini bu durumdan kurtaramayan ve bu nedenden ötürü kendini çaresiz hisseden Ferit öfkesini bastıramaz ve ağzından felaket sebebi olabilecek sözler dökülür.

“-Karar verdim. Şakam yok. Bilsin... Bir katil gibi göğsüne bıçak saplayarak onu öldüreceğim. Bir hırsız gibi para ve altın çekmecesini alıp gideceğim. Başka türlü rahat etmeyeceğiz. Söyle ona. Kararım katidir. Eğer ikinizden birinizin mutlaka ölmesini icap ettiren vaziyetler yaratmaya devam ederse, seni kurtarmak için onu öldüreceğim. İnanasın bu sözüme ve ona söyle ki, ben söylüyorum, ben, anladın mı, ona söyle, benim tarafımdan, benim ağzımdan söyle ki sen onun namazına karışmıyorsun, o da senin sevgiline karışamaz.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.121)

Ferit, kız kardeşinin sevgilisi Orhan'ın ona dans öğretmek için yanına gelmesine tepki gösteren teyzesinin tavrına çok sinirlenir. Kendi yanına alıp sahip

---

eserinde hastaları üzerinden anlattığı bir örnek “Ferit” in siyah köpek sembolü ile benzerlik gösterir. Örnekte verilen çocuk, rüyalarında “siyah yılan” görür ve onun da babası ile arasındaki iletişimde sorunlu bir taraf bulunmaktadır.

"Sekiz yaşında zeki, çıtkırıldım görünümlü bir oğlan çocuğu, geceleri altını ıslattığı için annesi tarafından bana getirildi. Konsültasyon boyunca çocuk genç, hoş bir kadın olan annesinin dibinden ayrılmadı. Mutlu bir evlilikleri vardı ama baba katı biriydi ve çocuk (ailenin en büyük çocuğu) ondan korkuyordu." (...) (Jung, Maskülen: Erilliğin Farklı Yüzleri,2015, s.82)

"Bu bağlamda rüyaların psikolojisine girmek istemesem de, karayılan ve kara adam motiflerine değinmekte fayda var. Her iki ürkütücü görüntü de çocuğu ve annesini tehdit eder. 'Siyah', karanlık bir şeyi, bilinçdışı imler. Rüya anne-çocuk ilişkisinin bilinçdışı tarafından tehdit edildiğini gösterir. Tehditkâr fail, mitolojik 'baba hayvan' motifiyle temsil edilir; diğer bir deyişle baba tehditkâr olarak görünür. Bu, çocuğun bilindiğinde ve enfantil durumda kalma eğilimiyle tutarlıdır ve kesinlikle çok tehlikeli bir durumdur. Çocuğa göre baba, çocuksu kalma isteğiyle çelişen kendi erkekliğinin öngörüsüdür."(...) (Jung, Maskülen: Erilliğin Farklı Yüzleri, 2015, s.84)

çıkamadığı kız kardeşine karşı mahcubiyeti onu öfkeye sürükler. Ferit, kız kardeşi Nilüfer gittikten sonra kendisini kötü hisseder. Pansiyondan çıkıp caddede yürürken Selma'yı görür. Genç kız, Ferit ile konuşmak istemez; kısa bir görüşmeden sonra uzaklaşır. Bu karşılaşma Ferit'in psikolojisini yeniden bozar; nefes almakta dahi zor duruma düşer.

“Artık ayakta duramayacaktı. Pastacıda dirseklerini masaya dayadı ve başını avuçlarının içine aldı. Yüzü yanıyor ve şakakları zonkluyordu. Karşiki eczaneden bir termometre almayı düşündü. Kimildayacak halde değildi. Eve taksi ile gitmeliydi. Belki ateşi vardı. Boğazında bir gıcık ve öksürdü.” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.132)

Ferit, kendisini bitkin düşüren karşılaşma olayından sonra yataktan kalkamaz. Bu sürede kendisi ile pansiyondaki yan odasında yaşayan Eda Hanım, ve pansiyonun odacısı Vafi Bey ilgilenir. Ferit'in odasında yattığı bir gün pansiyona bir polis gelir. Teyzesi Necmiye Hanım öldürülmüştür; hem de Ferit'in onu öldürmek istediği biçimde: Kanını yüzüne sürerek. Bu durum karşısında Ferit şaşkınlık içinde kalmıştır. Dile getirdiği şeyi birisi gerçekleştirmiştir.

“-Aklım duracak! Dedi, kadın bunları söyledikten sonra, gece gelip onu öldürüyorlar ve çekmeceyi boşaltıp gidiyorlar. Kuzum Nilüfer hatırlamaya gayret et. Ben teyzemi öldürmek istediğimi sana söylediğim zaman, avucumdaki kanı onun yüzüne bulayacağımı da söyledim mi?”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.186)

Ferit, yaşadıklarını bir kâbus gibi gerçeklikten uzak biçimde algılamaktadır. Hangi an gerçek hangi an sanrı karıştırmaktadır. Polisler kız kardeşi Nilüfer'i şüpheli olarak gözaltına almışlardır. Ferit, verem hastası olan kız kardeşinin yaşadıklarını kaldırıp kaldıramayacağından endişe duymaktadır. Pansiyona döndüğü akşam, odalardan birinde kalan Tamburi Tosun Bey Ferit'i odasına çağırır. Ferit, Tosun'un anlattıkları karşısında şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırır. Ferit'in teyzesini Tosun öldürmüştür. Olaydan önce Ferit, romatizma hastası olan ve odasından çıkamayan Tosun'la dertleşmiş, teyzesinin kız kardeşine yaptıklarını anlatmıştır. Profesyonel bir katil olan Tosun, romatizma hastalığı yalanıyla pansiyonda dikkat çekmeden yaşamaktadır. Tosun, Ferit'in teyzesini öldürmüş, zengin olan kadının paralarını da alarak bir bavula koymuş ve onu Ferit'e getirmiştir. Ferit, Tosun'un verdiği bir bavul

dolu parayı odasına götürdükten sonra bavul hareket eder ve tuhaf sesler duyar. Teyzesinin öldürülmesinden kendisini sorumlu tutan Ferit, duyduğu sesler ve hareket eden bavul ile odasında çıldırmanın eşiğine gelir; daha fazla dayanamaz kendisini pansiyonda kalan felsefe öğretmeni Yahya Aziz'in odasına atar. Her şeyi ona anlatır. Yahya Aziz, Ferit'in bozulan psikolojisi için pansiyondan taşınmasının ona iyi geleceğini söyler. Yahya Aziz, Ferit'e adaya gitmesi için tavsiyede bulunur. Ferit, Yahya Aziz'in tavsiyesini dinler ve adaya gider; orada Matmazel Noraliya isimli hanımın evini kiralar. Burası, Ferit'in hayatı için yeni bir başlangıcın noktasıdır. Ferit, adada kalmaya başladıktan sonra, kız kardeşi Nilüfer şüpheli olmaktan kurtulmuş, paralar Yahya Aziz'in yardımıyla iki ayrı bankaya yatırılmıştır. Matmazel Noraliya, yaşadığı acılar sonucunda bir azize gibi her şeyden elini çekmiş, tam otuz iki sene oturduğu koltuğunda dünyadan uzaklaşmıştır. Ferit, adadaki bu evde yaşadıkları ile her şeyi açıkladığı bilimden şüphe etmeye başlamış ve Allah inancının içinde yeşerdiğine şahit olmuştur. Artık Ferit'in içini kemiren şüphelerin verdiği acıların yerini tevekkül duygusu almıştır. Kendini yenilemeye başladığı bir dönemde adadaki eve Selma gelir. Selma, Ferit'in kendisini öpmeye çalıştığı son günden sonra onunla görüşmemiştir. Adaya gelen Selma, kendisini Ferit'e kadınlığı ile sunmak ister; ancak artık başka biri olan Ferit için bu çaba anlamsızdır.

“-Ben seni apartmanın merdiveninde kucakladığım o gün, Selma, bir hayvandım. Seni o gün dudaklarının lokumunda, göğsünün zıplayışında, diz kapaklarında ve topuğunda aradım. Bereket sen başka yerde idin. O kadar kolay bulunsaydın şimdi ne kalacaktı senden? O gün bana ilahi bir ders verdin. Şimdi o “sen” nerede? Hayretler içindeyim. Ben seni büyük bir hayrete hazırlarken sen beni şaşırttın.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.300)

Selma, Ferit'in böylesine değişmiş olduğuna inanamaz. Kırılan kalbi ile adadan ayrılmaya hazırlanan Selma'nın üzünlüğü karşısında Ferit, kendisini açıklamak ister. İçinde bir şeyler yine de Selma'nın gitmesini istememektedir.

“Niçin böyleyim? Kabahat senin yavrum, Selma! Bu kadar acıkmış bir âşıka, birdenbire vücudun ve ruhun büfesi boydan boya açılmaz. Bütün bu kaba görünüşüm içinde, seni yememek, bitirmemek ve kaybetmemek gibi bir inceliğim var. Seni kaçırmıyordum mahvolacaktın. Henüz toysun. Ruh saklambacı oynamak istemediğin

için benim arzularımı kırbaçlamıyorsun.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2016, s.301)

Ferit, artık başka biridir. Merdivende Selma’yı sıkıştıran, pansiyonda Fatma’ya karşı cinsel dürtüleri ile hareket eden adam değildir. İçindeki boşluğu dolduran Allah inancı, onun dürtüleri ile hareket eden adam olmasını engeller. Selma gittikten sonra Ferit’te diğer vapurla İstanbul’a geçer. Pansiyona gider, artık zengin bir adam olan Ferit, dindar kişiliği ile kendisine yol gösteren Tahir Bey’e teşekkür etmek ister. Eda Hanım’ın kayınbiraderi olan Tahir Bey’e ve Eda Hanım’ın oğlu Babuş’a maddi yardımda bulunur. Küçük odada kalan bu fakir insanlar artık Ferit için manevi kurtuluşun kapısıdır. Ferit, pansiyondaki eski komşularına yardım ettikten sonra adaya döner, artık hayatın bir anlamı vardır onun için. Adaya döndükten sonra saatler akşamı gösterince Yahya Aziz ve onunla arkadaşlık kurmuş olan kız kardeşi Nilüfer gelir. Hep birlikte eve doğru yürürlerken bir araba yaklaşır ve arabadan beyazlar içindeki Selma iner. Beyazlar içinde gelen Selma, kendini sunan kadından başkaca bir kadındır artık. “Yeni” Ferit’in maneviyat duygusu ile bağlı olmak istediği kadın beyazlar içindeki Selma’dır. Selma, elbisesinin rengi ile artık masumiyeti temsil eder.

“Ferit ve Selma arka yoldan çamlığa doğru yürüdüler.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2016, s.319)

Ferit, adada, Matmazel Noraliya’nın evinde, onun senelerce üzerinde oturduğu koltuğunda maddesel boyuttan, enerji boyutuna geçiş yapar. Ferit’in, pansiyonda başlayan olaylar ile değişmeye başlayan algısı, adadaki eve gelmesi ile birlikte tamamiyle değişir. Bu süreçte, onun peşine takılan “siyah köpek” de kaybolmuştur. Bu da Ferit’in bir tür bilinçaltı temizliği yaşadığını, dünyevi ve maddesel kaygılarından uzaklaştığını gösterir. Selma da bu yolculuktan uzaktan da olsa nasibini almıştır Adaya beyaz bir elbise ile gelerek bunu bize gösterir.

Yahya Aziz(Matmazel Noraliya’nın Koltuğu),Ferit’in kaldığı pansiyonda yaşayan felsefe öğretmenidir. Paris’te, Sorbonne Üniversitesi’nde eğitim görmüştür. Yahya Aziz’e ait ilk bilgiyi biz, pansiyonun odabaşı Vafi Bey’in Ferit’le olan sohbetinden öğreniyoruz.

“İlk müracaat eden Aziz Bey olup vekâlet emrine alınmış mağdur lise hocalarındandır. Senin katta oturur. Garik-i bahr-i irfandır. Odasında sandık sandık kitap vardır. Gece gündüz okur. Kimse ile konuşmaz. Yedi aydır buradadır, ben kendisiyle üç defa esaslı görüşmüşümdür. Üstadların üstadıdır. Müşkülüm olunca ben de kendisine danışmak isterim. Zira mutasavvıfaya bigâne değildir. Velâkin yanına varılmaz. Kendisi bir kuyudur ki içine evvela kendisi düşmüştür. Sesi derinden gelir.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.104-105)

Vafi Bey, Yahya Aziz'i, kendisini etkileyen kişilik özellikleri ile anlatır. Yahya Aziz, felsefe öğretmeni olmasının yanında, sakin ve olgun tavırları ile Vâfi Bey'i etkilemiş, bu etkileniş daha sonra Ferit'e de sirayet edecektir. Tıp eğitimini yarıda bırakıp felsefe eğitimi alan Ferit için Yahya Aziz, zamanla iyi bir dost olacaktır. Ferit, pansiyondaki diğer insanları önce Vafi Bey'in sözlerinden, daha sonra da kendi iletişimi ile yakından tanımaya başlar. Vafi Bey, Ferit'le sohbet ederken yanlarına Yahya Aziz gelir. Yazar, Yahya Aziz'in fiziksel özelliklerini betimler:

“Odadan içeriye dar omuzlar üstünde seyrek saçlı büyük bir baş, siyah ve iri gözlerin altında kalın çerçeveli bir başa gözlük, esmer ve oyuk yanaklar, ince bir ağız ve Ferit'in hüküm vermekteki tereddüdüne çattığı halde sempatisini kazanmaya istidatlı büyük bir mânâ girdi. Yahya Aziz. Lise filozofu. Vekâlet emrine alınan hoca.” (Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.125)

Ferit, Vafi Bey'le sohbet etmeden önce, onu ziyarete gelen kız kardeşi Nilüfer ile görüşmüştür. Yahya Aziz, Ferit ile sohbet eden Vafi Bey'in yanına gelerek az önce çıkan kızı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Bu soru Ferit'in dikkatini çeker. Bir tesadüf eseri, Yahya Aziz, Ferit'in kız kardeşi Nilüfer ile vapurda karşılaşmıştı. Genç kız, yanında yaşadığı teyzesinin yaptıklarını, hayatının ayrıntılarını Yahya Aziz'le paylaşmıştı. Yahya Aziz, bunalımda olduğunu düşündüğü genç kıza adresini vermiş, eğer bunalırsa kendisini ziyaret etmesini tavsiye etmişti. Genç kızı pansiyonda gören Yahya Aziz de onun Ferit'in kız kardeşi olduğunu bilmediği için kendisini bulmaya geldiğini düşünür. Vapurdaki tanışma anının ayrıntılarını şu şekilde anlatır:

“Yahya Aziz başını sağa çevirir. Baktım, benim hizamda, köşede bu güzel kız; ve kamarada başka hiç kimse yok. Vafi Bey, sen bana yakıştırmazsın, fakat onun gözleri ve bacakları beni tâ yanına kadar çekti. Bir sürü boş yer varken gidip

yanındaki kanepeye oturdum. Gazetemi okumaya başladım. Beş dakika geçti, geçmedi, bana saati sordu ve konuşmaya başladı.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu,2016, s.126)

Yahya Aziz’in romandaki süreci bu noktadan sonra, onun felsefe öğretmenliği ekseninde geliştirdiği kişilik özellikleri ile devam eder. Ferit’in yaşadığı psişik olaylar onu Yahya Aziz’e yakınlaştırır. Pansiyondan ayrıldıktan sonra da Ferit, adada yerleştiği Matmazel Noraliya’nın evinde psişik-mistik kökenli olaylar yaşamaya devam eder ve Yahya Aziz’de bu olayların tesiri altındaki Ferit’e destek olmaya devam eder. Biz burada onun medeni durumu üzerinden bir inceleme yaptık. Yahya Aziz, vapurda karşılaştığı Ferit’in kız kardeşi Nilüfer ile görüşmesine devam eder ve romanın sonunda yazar bize Yahya Aziz ve Nilüfer’i beraber anlatır. Biz Yahya Aziz’i mesleği olan öğretmenliği üzerinden “Öğretmen” alt başlığı altında detaylı olarak inceledik.

Tahir Bey(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Ferit’in yan odasında kalan Eda Hanım’ın kayınbiraderidir. Eda Hanım eşi Yusuf hayatta iken maddi olarak daha rahat bir hayat yaşamıştır. Yusuf Bey’in sakarlığı nedeniyle çıkan yangında hem evlerini, eşyalarını hem de kocası Yusuf Bey’i kaybeden aile, maddi yıkımları sonrasında pansiyona yerleşmek zorunda kalır. Eda Hanım, kocası Yusuf Bey’i kaybettiği yangında kızı Zehra’nın da dili tutulur ve o günden sonra konuşamaz. Yetmiş üç yaşındaki Tahir Bey, ölen kardeşi Yusuf’un ailesini yalnız bırakmaz. Gündüzleri onlarla aynı odada vakit geçirir, geceleri ise pansiyonun yüklüğünde kalır. Bu durum Ferit’i çok etkiler. Yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen Tahir Bey Allah’a olan inancından hiçbir şey kaybetmemiştir. Ferit, pansiyondaki ilk günlerinde Tahir Bey’in manevi gücünü anlayamaz; ancak adaya, Matmazel Noraliya’nın evine gittikten sonraki günlerinde Tahir Bey’in maneviyatla dolu olan ruhunu idrak eder. Matmazel Noraliya’nın hayaleti ile karşılaştığı akşam, kadın Zehra’nın dilinin açılacağı müjdesini Ferit’e verir. Nitekim Ferit, Tahir Bey ve Eda Hanım’a maddi yardım yapmaya gittiğinde Zehra’nın sevinçten dili açılır ve konuşmaya başlar. Tahir Bey, Ferit’in hayatında dünya malına ehemmiyet vermenin, önemli olanın ruhun doyuma ulaşması gerçeğinin ete kemiğe bürünmüş hâlidir. Tahir Bey, Ferit’in Matmazel Noraliya’nın vesilesi ile ulaştığı kişiliğin pansiyondaki buhranlarına duaları ile yardımcı olan, manevi destekçisidir. İhtiyar haliyle Eda Hanım’ın yaptığı kurabiyeleri satmaya çalışan bu adam ve gazete satarak evin asıl

geçimini sağlayan, en fazla sekiz yaşında gösterdiği belirtilen Babuş, Ferit'in Matmazel Noraliya'nın evinde ulaştığı kişiliğinin geçirdiği süreçte pansiyondaki basamağını oluşturmaktadırlar.

Besim(*Yalnızız*), Mefharet ve Samim'in küçük kardeşidir. Roman boyunca neredeyse her anında yemek yemektedir. Besim için yemek, hayatla kurduğu en güçlü bağıdır. Roman, abla Mefharet'in şüphelerini dile getirmesi ile başlar. Yeşilköy'deki köşkte Mefharet, Besim ve Saim kardeşler ve Mefharet'in kızı Selmin yaşamaktadırlar. Mefharet, Dame de Sion lisesine giden kızı Selmin'in son zamanlardaki hâlinde şüphe etmektedir. Mefharet, kızının mide bulantılarından ve iştahsızlığından dolayı onun hamile olmasından korkmaktadır. Nişanlısı Ferhad'tan annesinin onu istemediği için ayrılan Selmin, annesi ile mecbur kalmadıkça konuşmamakta, evde olduğu zamanlar odasından pek çıkmamaktadır. Mefharet, şüphelerini öyle ileri götürür ki, kardeşi Samim ile kızı Selmin arasında bir ilişki olmasından kuşkulandır. Bu şüphesini de evde yalnız Besim ile paylaşır. Besim, ablasının bu deliliğe varan şüphelerinin karşısında bile yemek düşünür.

"-Vallahi Mefharet Abla, dedi, sen şu tombul zeytinleri nereden aldığını söylersen daha ciddi bir bahse girmiş olursun. İnsan vücudunda lüzumsuz bir organ yoktur. Selmin'in bunları istediği gibi çalıştırmasını niçin tabii bulmuyorsun? Nefes alması kadar tabii. Yirmi yaşını geçmiş güzel bir kızın, vücuduna beşinci derecede bir belediye memurunun tasdikinden sonra tasarruf etmesi âdetine elli sene sonra ne kadar gülecekler, bilmiyor musun? Bu yaşa kadar sabretmesi budalalık."(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.18)

Besim, Selmin üzerinden kadının kadınlığını kullanma özgürlüğü, hakkı üzerine yaptığı yorumla toplumun, döneminin erkek bakış açısının çok uzağında şeyler ortaya atmıştır. Besim, Selmin'in yaşadıklarını onun kendi iradesinin sonucu olarak görür.

Besim, ablası Mefharet'in şüphe krizleri sonucunda dönüştüğü ruh halinden korkar ve ona bir fikir verir: Ağabeyisi Samim'in tuttuğu defteri, günlüğü okumak. Samim, defterine hem gündelik olarak yaşanmışlıklarını hem de kendi ütopyik dünyası Simeranya'yı anlatır. Besim'in, ağabeyisinin günlüğünde Selmin'e dair bir şeyler bulma düşüncesi Mefharet'in aklına yatmıştır.

“Ablasının koluna girdi.

-Gel, dedi. Simeranya'ya filan kulak asma. Her caninin içinde temiz bir dünya vardır. Oraya kaçış kendi kendinden nefreti ifade eder. Banyoyu senden çok seven fahişeler tanıdım. Bu temizlik hasretinin sırrını şimdi bir yazıhanenin gözünde bulabiliriz. Benim de içime şüphe soktun. Dünya bu kadar meraka ve heyecana değer mi?”(Safa,Yalnızız, 2016, s.26)

Besim, Samim'in Simeranya fikrini kendinden nefret etmesine bağlamıştır. Samim'in yazıhanesinde onun iç dünyasına dair gizli noktaları bulacağından emin olan Besim, ablası kadar merak içinde olmasa da Samim'in defterini okumanın heyecanı içerisindeydi. Yazıhane uydurulan bir anahtarla açılır. Mefharet, şüphesini doğrulamak için defterde Selmin'le ilişkili olan her şeyi kanıt olarak algılar.

“-Besim! Anladın mı şimdi? Kes! Bitti! Dame de Sion! Bitti! Selmin! Selmin'in mektebi...”(Safa, Yalnızız, 2016, s.63)

Defterde yazılı olan Dame de Sion'da okuyan kız Selmin değil, onun arkadaşı Meral'dir. Samim ve Meral arasında bir süredir devam eden bir ilişki vardır. Mefharet ve Besim, bu ilişkiyi Samim'in defterinden öğrenirler. Mefharet, defterden okudukları ile rahatlamış, abisi ile kızı arasında bir ilişki olmadığını anlayınca rahat bir nefes almıştır; ancak rahatlığı uzun sürmez. Kızının kendisi için hazırladığı başka bir sürpriz vardır. Selmin, hamile olduğunu ve çocuğun babasının da, eve gelip karnını doyurduğu için adı ev halkı tarafından “aç adam” olarak konulan, bizim sonradan öğreneceğimiz gerçek adıyla Haydar olduğu yalanını söyler. Selmin'in bu yalanı söylemesinin amacı, onu nişanlısından, Ferhat'tan ayıran annesinden intikam almaktır.

“İki ay kadar evvel mutfağın kapısına gelir gelmez bayılıp yere serilen bu meçhulün adı, herkesin ağzında aç adamdı. Hasibe onu doyurmuş ve ölümden kurtarmıştı. Fakat Mefharet'in kafasındaki şüphe fabrikası, iki gün sonra hemen işlemeye başlıyordu. Aç adam haftada bir, sonra iki gün geliyor, Hasibe'nin yanında en aç midenin en bol yemeklerle dolması için geçmesi lâzım gelen müddetten fazla kalıyordu.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.77)

Selmin'in “aç adam”dan hamile kaldığı haberi köşkte yayılınca, “aç adam”a aşık olan köşkün hizmetçisi Hasibe, bu yalan haberin verdiği hisle onun hakkındaki

gizli bilgileri ortaya döker. Onun eve yasaklı yazılar getirdiğini, yazıları İstanbul'da dağıttığını söyler. Hasibe'nin kıskançlığı sonucu gerçekleri ortaya çıkarması Besim'in aşk ve kadınlar üzerine düşünmesini ve bu konularda çıkarım yapmasına neden olur.

“-Selmin'i görmedim ben. Anlamıyorum. Herif çok mu güzel? Aç mı, tok mu, komünist mi, zampara mı, nedir? Baksana, Hasibe'de ona tutkun. Meseleyi öğrenince ona dış bileli. Gidip haber verecek. Kadın kısmı böyledir. Aşkı daima birinci planda, açlığın bile önünde görür. Bizim alt katta ne kazanlar kaynıyormuş da haberimiz yok. Şu herifi merak ettim. Gündüz göziyle göreceğim. Gelir mi bugün?”(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.104)

Hasibe'nin aç adamı polise ihbar etmesinden sonra köşke gelen memur, aç adam hakkında ev halkına malumat verir. Asıl adı Haydar olan aç adam, aslen Bulgaristanlıdır. Bularistan'dan getirdiği beyannameleri İstanbul'da dağıtmaktadır. Polis, Haydar ile ilgili açıklama yaptıktan sonra, onu köşkte beklemeye karar verir. Bunu duyan Selmin, yalanının ortaya çıkmasından korktuğu için sokağın başında Haydar'ı bekler ve ona polis tarafından köşkte beklendiği haberini verir. Selmin'in haber vermesi ile Haydar, yakalanmaz ve bir daha da köşke gelmez. Haydar yalanından sonra, Selmin'e yeni bir yalan gerekir. Bu defa da bebeğinin babasının ayrıldığı nişanlısı Ferhad olduğunu söyler.

“-Yedi ayda doğan çocuklar da var. Mesele kalmadı. Sen altın torununun kundağını hazırla, ablacığım. Ferhad, aç adama göre zemzemle yıkanmıştır. Ne de olsa kızının nişanlısı, kocası demektir. Bugün değilse yarın olur.”(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.148)

Besim, yeğeni Selmin'in yalandan da olsa söylediği hamilelik olayına, gerçeğine az rastlayacağımız bir dayı duygusu ile yaklaşır. Selmin bebeğin Ferhat'tan olduğunu söyledikten sonra onun varlıklı bir ailenin çocuğu olduğunu düşünerek bu habere sevinir. Çocuğunu Avrupa'da doğurmak istediğini söyleyen Selmin, dayısı Samim'in onu bir numara konuşturması ile hamilelik yalanını açıklar. Köşkte hamilelik meselesi ortadan kalkınca herkes gündelik hayatına döner. Meral ile ilişkisinde sorunları olan Samim, Besim'den fikir yardımı ister. Bunun üzerine Besim, arkadaşı Namık ile dışarı çıktığı bir akşam gittikleri otelde Meral ve Paris'ten

gelen arkadaşı Feriha ile karşılaşır. Meral ve arkadaşının tavırlarından, kıyafetlerindeki süsten şüphe duyan Besim, gözlemlerini Samim'e aktarır.

“-Ağabeyciğim... Vallahi... O da beraberdi, Meral de... Bak sana yeminle söylüyeyim: Elle Marche... Ben çıkarım... Şimdi olmaz, yarın, iyice kafa ile anlatırım sana... Zavallı Nail Bey... Ve zavallı sen... Ağabey... Hattâ... Daha az fiatla getirirm onu Anjel'in evine... Elli kâğıda kadar. Bende göz var mı ağabey. Sevda mevda, işte bu: Nah!”(Safa, Yalnızız, 2016, s.250)

Samim, Besim'in anlattıkları karşısında aslında çok da şaşırmaz. Böylece Meral'in son zamanlardaki değişikliğinin anlayan Samim, Feriha'nın Meral üzerindeki tesirini fark ederek Besim'in anlattıkları ile kafasındaki soru işaretlerini çözüme kavuşturur.

“Namık'la salonda oturuyoruz. Onlar karşıkı masalardan birinde. Arada pist var. Uzaktan şöyle bir selamlaştık. Namık bana kim olduklarını sordu. Bizim Selmin'in arkadaşları olduklarını söyledim. Feriha'da öyle mektepli kız hali yoktu. Epeyce şıktı. Kendisine çok baktırıyordu. Fakat Namık'ın gözleri Meral'de idi. “Tuhaf, dedi, benim bu kızı gözlerim ısırtıyor.” Ben dedim ki: “Eğer güzellerin vücutlarında göz ısırıkları iz bıraksaydı, bütün yüzleri, boyunları, bacakları, ayakları, çürük içinde kalırdı.” Namık bir şeyler biliyormuş gibi başını salladı. “Öyle değil, öyle değil,” dedi. Ve işte şu biçim konuşmaya başladık. Aşağı yukarı şöyle. Ben dedim ki:

-Onu yalnız gözlerin ısırtıyorsa, başka bir ısırma hatıran yoksa mesele yok.

-Benim yok, dedi fakat bizim Nuri ile gördüm onu. Şimdi hatırlıyorum. Daha başka şeyler de var. Neyse, şimdi çıkaramıyorum.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.268)

Besim, Namık'ın söylediklerini bir görevi yerine getirmenin ciddiyeti ile anlatır. Ağabeyisinin sevdiği kızla ilgili olarak anlattıkları, aslında onun da canını sıkılmıştır. Samim'in hislerini, duygularını anlamaya çalışır. Meral hakkında oluşan olumsuz fikirleri sonrasında Besim, ağabeyisi Samim'in acısını avutmak için ona, kadınlarla ilgili genellemelerine dayanan fikirlerini aktarır.

“-Al yahu kendi payını tabağına ve afiyetle ye. Başkaları da yerler. Sen ne yemek, ne de yedirmek istiyorsun. Soğuyor be piliç. Kadını başka türlü anlamıyorum.

Ne konuşulur bu mahlûklarla, prens hazretleri? Bir şey öğrenmek ve başkalarına satmak için ağzının içine bakarlar, başkalarından öğrendiklerini de sana satarlar. Bütün dünya tarihinde orijinal bir fikir söylemiş tek kadın tanıyor musun? Alman romantizmi olmasaydı, Madame de Stael olmazdı. Misalleri sen daha iyi bilirsin. Anima ve Animus hikâyesi.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.269)

Besim, Meral üzerinden kadına olan bakış açısını da ortaya koyar. Hayattaki en büyük tutkusu yemek olan Besim, burada da kadını “piliç”e benzetir. Yalnızca bir zevk aracı olarak gördüğü kadınlarla herhangi bir şey konuşulamayacağını iddia eder. Kadınların dünya tarihine hiçbir orijinal katkıları olmadığını savunur ve söylediklerine dünya edebiyatından örnek verir. Besim’in sözlerinde yer alan Anima ve Animus hikâyesi, İsviçreli Psikanalist Carl Gustav Jung’ın kadın-erkek ilişkileri üzerine kurduğu “Analitik Teorisi” ne ait iki kavramdır. Böylece, biz yazarın kadın-erkek ilişkilerine dair oluşturduğu kurgusunda psikoloji biliminin temellerinden faydalandığını öğreniyoruz.

Besim, ağabeyi Samim’le önce Meral üzerine başlayan, daha sonra da kadın ve erkek ilişkileri üzerine vardığı bir konuşma yapmıştır. Besim’in Meral’in oteldeki tavırları ve Feriha ile olan yakınlaşması, Samim’in Meral’den uzaklaşmasının başlangıç noktasını oluşturur.

Besim, roman boyunca sürdürdüğü sakin tavrını, Meral’in yanarak öldüğü gece de devam ettirir. Meral’in, Feriha ile Paris’e gitme hayali kurarken, ağabeyi Ferhat’ın onu engellemek amacıyla odasına kilitlemesi üzerine başlayan buhranı, onun ölümüne neden olur. Meral, gece yarısı Feriha’nın yanına, onun kaldığı otele gitme isteği, bu durumu anlayan Ferhat’ın tepkisi ile gerçekleşmez. Meral, önce intihar etmeye karar verir, sonra son bir sigara içmek ister; ancak çakmağın biten benzinini doldurmak isterken üzerine dökülen benzinin tutuşması sonucu kazara yanarak can verir. Meral’in yandığı anlarda, Yeşilköy’deki köşkün salonunda oturan, Mefharet, Besim, Samim ve Selmin sohbet etmektedirler. Bir anda Samim, yanık kokusu aldığını söyler. Samim’in bu söylemi üzerine konuşulurken telefon çalar. Arayan Meral’in annesidir. Kadın, evde kapıların kendi kendisine kapanıp açıldığını, evde garip şeyler yaşandığını söyler. Bunun üzerine Samim, kadına kızını, Meral’i aramasını söyler. Samim’in salona geri döndüğü anda telefon tekrar çalar ve

Meral'in ölüm haberi alınır. Bu haber karşısında herkes şaşkına döner; ancak Besim sakin tavrını yine korur. Karşısında panik halde duran Selmin'i rahatlatmaya çalışır.

"- Ölmemiştir, dedi, böyle tamamiyle yandıktan sonra iki üç gün yaşayanlar bile var. Sen hatırlamazsın. Annen bilir. Bizim bir..."(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.390)

Köşktekilerin panik halleri devam ederken, Meral'in babasının eski dostu Alâaddin Bey, otomobili ile köşkün kapısına gelir. Arabaya Samim ve Selmin binerler ve Meral'in evine doğru yola çıkarlar. Besim ise ablası Mefharet'le köşkte kalır. Besim, roman boyunca yer aldığı sürede, hayata dair pek çok şeyi yemekler üzerinden ele almıştır. Onun, hayatı anlama ve yaşama yöntemi yiyecekler üzerine kuruludur.

Samim(*Yalnızız*), Yeşilköy'deki köşkte kardeşleri Besim ve Mefharet ve Mefharet'in kızı Selmin ile birlikte yaşamaktadır. Samim, yazarın fikirlerinin eserdeki sözcüsü konumundadır. Kafasındaki ütöpik bir dünyada, Simeranya'da yaşamaktadır. Hayatında, çevresinde onu sıkıp, bunaltan herhangi bir şey olduğu zaman Samim, defterine, oradaki Simeranya'ya sığınır.

Yazar, Samim'le ilgili okura çok bilgi sunmaz; belki de burada okura Samim'in fiziksel özellikleri ile değil fikirleri ve düşüncelerinden oluşmuş bir insan olduğu fikrini düşündürmek ister. Samim'le ilgili görsel özellikler eserde şu şekilde verilmiştir:

"Samim kardeşine doğru döndü ve gülümsedi. Elleri ceketinin ceplerindeydi. Vücudu gevşek duruyordu. Başı hafifçe sola ve öne doğru eğilmişti. Elâ gözlerinin devamlı bir şüpheli ve dikkatle karışık, cesur ve gururlu bakışı, ince dudaklarının etrafındaki tatlı gülüşün verdiği tevazu intibaında yumuşuyordu." (Safa, *Yalnızız*, 2016, s.42)

Biz, Samim'in Simeranya'sına ait özellikleri ilk olarak, Mefharet'in kızı Selmin'le Samim arasında bir ilişki olduğu şüphesiyle çekmecesinden gizlice çıkarılan Samim'in defterinden öğreniriz. Besim, ağabeyinin yazdıklarını gizlice okuduktan sonra Simeranya merakı artar, Samim'e oradaki hayatla ilgili sorular sorar. Kardeşinin gizlice defterini okuduğundan habersiz olan Samim kendisine sorulan sorulara samimiyetle cevap verir.

“-Simeranya’da her seviyeye göre okuma salonları, laboratuvarlar, atelyeler, müzik, tiyatro, sinema ve spor evleri vardır. Her yaşta insanlar bunlara devam ederler. Her merak ettikleri mevzuu kendileri etüd eder ve öğrenirler. Çocuklar ve gençler için, araştırma metodları gösteren kılavuz-öğretmenler vardır. Bunların vazifeleri öğretmek değil, öğrenmenin yolunu öğretmektir. Çünkü Simeranya pedagojisi, insanın bütün hayatında öğrendiği şeyleri ancak kendi istediği zaman ve kendi araştırmaları neticesinde öğrendiğini bilir.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.42)

Samim, ütöpik dünyası Simeranya’da eğitimden gündelik hayata dair insanı ilgilendiren her şey üzerine kafa yormuştur. Selmin’in, annesi Mefharet’in, onu nişanlısından ayırdığı gerekçesi ile annesini üzme amacıyla “aç adam”dan hamile olduğunu söylemesi üzerine köşkün gündeminde yer alan bu meseleye Samim de yorum yapar. Yeğeni Selmin’in annesini üzme için ortaya attığı yalanın farkına varan Samim, Selmin’in kendisini böylesi bir duruma düşüreceğine inanmaz.

“-Şüphesiz, dedi, Selmin’i çok severim; dediğin gibi, her kadını tehdit eden baş dönmesi halleri müstesna, onun en azın hisleri üstünde bile saltanatını kuran ihtişamlı bir iradesi vardır. En tesirli çapkının dudakları onun topuklarından yukarı çıkamaz. Anlamıyorum. Selmin gibi bir kızda canlı ve dolgun bir cinsiyet, tahminlerin aksine olarak, bütün ayartıcı tesirlere karşı onu “frigide” kadınlardan ziyade vereceği şeyin değeri hakkında büyük bir şuurla silahlandırır.” (Safa, Yalnızız, 2016, s.109)

Samim, yeğeni Selmin’in evlilik dışı bir ilişkiden hamile kalacağına inanmaz. Selmin ile yalnız kaldığı bir anda kızın ağzından doğruları alır. Selmin, dayısı Samim’e annesinden intikam almak için böyle bir şey yaptığını söyler. Samim, Selmin’le konuştuğu akşam, Selmin’in meselesini konuştuktan sonra aklındaki asıl meseleyi de Selmin’e açmak ister. Samim, sevgilisi Meral ile ilgili Selmin’den bilgi almaya çalışır. Meral, Samim’den yaşça oldukça küçüktür. Samim’in gençlik aşkı Necile’nin kızıdır. Samim, son zamanlarda Meral’in değişiminden rahatsız olmaktadır. Samim, Selmin ile konuştuklarından sonra hepsini defterine yani Simeranya dünyasına not eder.

“Bunu Simeranya’ya ait sahifelere yazacağım. Dünden beri bu notları toplayıp “Simeranya” adında bir kitap çıkarmayı düşünüyorum. Onu parça parça ilhamlar ve düşünceler halinden kurtarıp bir plâna göre yeniden yazmak daha iyi

olacak. Böyle bir kitap sayılı birkaç adamı düşündürebilirse hedefine varır. Vaktiyle “Maldoror” şarkılarının tercümesi bile muvaffak olamadı ve muharririn de, mütercimnin de adını yapraklarıyla birlikte soldurdu. Bu tecrübem, benim gibi kendisine sosyal bir varlık sebebi tedarik için, maddi ihtiyacı olmadığı halde, bir sigorta şirketinin ve bir bankanın idare meclisi âzâlıklarından başka işi olmayan bir amatörün, yazı hayatına misafir olarak bile girip çıkamayacağını göstermeye yeter mi?”(Safa, Yalnızız, 2016, s.126)

Samim, Simeranya ütopyasını bir kitaba dönüştürmeye karar vermiştir. Düşüncelerinin insanlara yol gösterici nitelikte olduğuna olan inancı onu bu karar teşvik eder. Yazar, Samim’in Simeranya hayalini kitaplaştırmasına maddi olarak ihtiyaç duymadığını açıklarken Samim’in ne işle meşgul olduğunu da okura açıklamış olur. Samim, sigorta şirketinde ve bir bankanın idare kurulunda görev almaktadır. Maddi ihtiyacı olmadığı halde böylesi emek gerektiren bir yola girmesi, okura Samim’in ne denli idealist bir insan olduğunu düşündürür.

Samim, yeğeni Selmin’le konuştuğu akşamdan sonraki sabah kahvaltı sofrasında onun yeni aldığı kararları dinler. Selmin, Avrupa’ya gitmek istemektedir. Hayalini gerçekleştirmek için dayısının yardımına ihtiyacı vardır. Karaborsadan bulunduğu Franklar ona pahalıya mal olmuştu. Bankacı olan Samim’den kendisine Frank bulmasını istemektedir. Samim, Selmin’in aldığı kararı mantıksız bulur. Genç bir kızın tek başına Avrupa’ya gitmesi Samim’in mantığına ters düşmektedir. Selmin’in böylesine ciddi bir kararı kendi başına almasını, kadınların bu tarz kararları üzerinden eleştirir.

“-Kadınların hemen çoğu böyledir, fakat senin kadar değil. İdraklerine ve iradelerine ait noksanları hesapları ve hileleriyle telâfi etmek isterler. “Kadının fendi...”Hikâyesi. Bu “fend” kelimesinin sonundaki lüzumsuz “d” harfi yok mu? Bu harf onların cehaletini ve sırf içgüdüleri ile elde ettikleri iptidaî hile tekniğini yüksek bir “fen” zannetkilerini gösterir. En yüksek mekteplerde okumak onları mutlaka bu karanlıktan kurtaramaz; çünkü bilmek için bilgi kâfi değildir, anlamak da lâzımdır.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.138)

Samim, kadınların iyi okullarda okusalar da bazı şeyleri içerik olarak anlayamadıkları için bunun hiçbir şeyi değiştirmedığını savunur. Burada Selmin’e dair söyledikleri aslında kız arkadaşı Meral’i de kapsamaktadır; çünkü iki genç kız

da aynı okula gitmektedir. Benzer şartların içinde yaşayan Meral ve Selmi, Samim'in düşünce dünyası içinde maddiyatla mutlu olunacağına inanan insanların birer sembolüdürler. Samim, eser boyunca savundukları ile aslında Meral ve Selmin'in yaşamayı arzu ettikleri hayatı eleştirmektedir. Samim'in ütopyik dünyasındaki insan ilişkilerinde maddiyattan çok maneviyatı önemsemektedirler. Simeranya manevi iklimin hüküm sürdüğü bir evrende yer almaktadır.

Samim, Selmin'le konuştuktan sonra kafasında yeğenine dair oluşan kaygılar azalır. Böylece Samim, kendi hayatına yoğunlaşır. Meral'le buluşmak için sözleştikleri gün Meral buluşmayı köpeğinin arka ayakları ezildiği için baytara götürüleceğini söyleyerek iptal eder. Samim, Meral'in bu açıklamasının yalan olduğunu, onu arkadaş ve okul ortamından tanıyan Selmin'den öğrenir. Selmin, Meral'in Cezmi ile buluşacağını söyler. Kendisine söylenen yalanı öğrenen Samim, Meral'le buluştukları ertesi gün Meral'in yalanlı olduğunu bilmiyormuş gibi onu dinler. Meral, Samim'in tüm sıkıştırmalarına karşılık yalanını sürdürmeye devam eder. Samim, Meral'in karşısındaki tavrından sonra ondan soğumaya, uzaklaşmaya başlar.

“Samim böyle bir inkâr karşısında ne söyleyeceğini ve ne yapacağını önceden tayin etmişti. Cümlelerini hatırlamaya çalışıyordu. Fakat buradan hemen kalkıp gitmeye onu teşvik eden gururunun isyan hamleleri önünde hafızası dağılıyordu. Kendi kendine “Kalk, dedi, hakikatı daha fazla kurcalamana lüzum yok. Belli işte: Yalan söylüyor.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.161)

Samim, Meral'in yanından ayrıldıktan sonra eve döner ve yine defterine, Simeranya ütopyasına dair düşüncelere dalar. Meral'i içine düştüğü boşluktan kurtarmak ister; ancak Meral'in iradesinin buna izin vereceğinden şüphe duymaktadır.

“Korkuyorum. Onu kısırcı içinde çürpindiği akrebin zehirlerinden kurtaramazsam bir sevgiliyi kaybedeceğim için de, isabetsiz tercihimin cezasını çekeceğim için de değil; onu insan tarihi boyunca devam eden bir ruh destanının muzafferleri arasında görmek imkânı varken, sırf dejenere muhitinin ve örneklerin tesiri altında ışığını kaybeden zekasının ve yıkılan iradesinin, sayısız kurbanlar ve mahkumlar kafilesi içinde, onu da azapdan azaba sürüklemekten alıkoymamış olmasına yanacağım.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.185)

Samim, Meral'in dönüştüğü insanın farkındadır. Onu içine düştüğü yanlış yoldan döndürmek ister; ancak Meral, Samim'in düşündüğünden daha uzak bir yola çıkmıştır. Paris'te kendinden yaşça büyük bir adamla yaşayan Feriha İstanbul'a gelmiştir. Feriha, Meral için bir rol modelidir. Onun kıyafetleri, saç, makyajı Meral için hayatın renkleri gibidir. Feriha, Meral'e de kendi sevgilisi gibi yaşça büyük Şakir Bey'i ayarlamak ister. Meral'i ikna etmek için Şakir Bey'in Meral'e nikâh yapacağını da söyler. Feriha'nın anlattıklarından etkilenen Meral, Samim'in ve ağabeyi Ferhat'ın Feriha ile buluşmasını istememelerine rağmen Meral her şeyi göze alır ve Feriha ile buluşmaya karar verir. O akşam Samim'e de söz verdiği için aynı zamanı iki ayrı buluşma için kullanmak zorundadır. Babasının dışarıda fazla kalmasını istemediği bahanesi ile Samim'in yanından erken ayrılır ve Park Otel'e, Feriha'nın yanına gider. Meral'den ayrılıp eve dönen Samim, düşündükçe Meral'in yalan söylediğini anlar ve onun yalanını ortaya çıkartır. Meral'den öğrendiği ile Park Otel'de kaldığını bildiği Feriha'nın otelini arar. Samim, oteli aradığı sırada Feriha salonda misafiri ile yemek yemektedir. Samim, otel görevlisinden Feriha'nın yanındaki misafiri telefona çağırmasını ister. Telefonu açan Meral, telefondaki kişiye kim olduğunu sorunca Samim, adını söyleyip telefonu kapatır. Böylece artık Meral ile ilgili hayati kararını verir: Meral'i kurtarmak artık imkânsızdır.

“Fuhuşun iktisadî mazeretleri var. Bu mahlûk onlardan mahrum. Karnını doyuran evini bırakıp kaçmıştır. Aşk gibi ulvi bir mazeretten de mahrum. Altmış yaşında kartoloz bir zamparanın kolları arasında, tirit olmuş bir ihtirasa yılışacak ve yaltaklanacak kadar, en hissiz ve haysiyetsiz bir bir kadının bile sahip olduğu insanlık duygularını bütün ailesinin, dostlarının ve memleketinin gözü önünde çiğnemekten utanmamıştır. Bu şıllıktan daha mahzur bir genelev karısıyla Galata meyhanelerinden birinde karşı karşıya otursaydın, daha az iğrenç olurdu. Çünkü bulaşık suyunu kristal bir sürahi içinde saklayan bu sahtekârın, insanlık şerefinden zırnık nasibi olmadığı halde burada oturması, kendisine lâyük sefil bir dekor içinde bulunmasından daha çirkindir.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.230)

Samim'in, artık Meral'le ilgili olumlu düşünme ihtimali tükenmiştir. Onun kurtarılamaz hatta artık ruhen ve bedenen kirlenmiş olduğuna inanmaktadır. Düşündükçe ona olan kızgınlığı daha da artar. Meral'in Feriha ile sık görüşmelerini düşündükçe bazı şeyleri daha iyi anlamaya başlar. Feriha'nın yaşlı bir adamla Paris'te

yaşadığını düşününce Meral'in de böyle bir izdivaçla Paris'e gitmek isteğini artık kesin olarak anlar.

“Ne olabilir? Feriha ona Paris'te bir paralı âşık bulmuş olabilir. Nusret gibi kart, hovarda ve zampara. Onun kadar kızkılık ve tazelik avcısı. Ve galiba vardı böyle bir şey. Meral bir kere bahsetmiş miydi böyle bir adamdan? Samim o grubu hiç tanıyamıyordu. Hafızasında uzak ve silik bir hâtıra gölgesi kımıldar gibi oldu. Sonra büsbütün silindi. Belki. Var öyle bir şey galiba. “Şükrü”ye benzer bir isim. Yahut “Şevket”, “Ş” ve “K” daha belirli.”Şekip” değil. Bir “a” sesi de olacak. Hatırlamıyor.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.236)

Samim, Meral'in Feriha ile otelde kendisine yalan söyleyerek buluşmasından sonra gece gündüz bunu düşünür. Meral, onu sandığından daha çok etkilemiştir. Bir yanıla Meral'den ayrılmak, onu bir daha görmemek, onun artık kurtarılamaz bir hâle geldiğine inanırken diğer yanıla onu özler, kıskanır. Erkekliğinin ona verdiği sahiplenme duygularıyla kendisini aldatılmış, kandırılmış hissetse de Meral'e dair düşünceler, onun gündelik hayatına odaklanmasına izin vermez.

“Yattı ve ışığı söndürdü. Zihninden Meral'e ait bütün fikirleri kovmak için, Ziraat Bankası'ndan gelen mektuba verilen cevap hakkında idare meclisinin mütalâası ne olmak lâzım geldiğini düşündü. Başbakanla hiç olmazsa telefonda konuşması lâzımdı. Ankara'ya gitmek daha iyi. Meral'den uzaklaşmak bakımından da. Tamam. Yarın değil öbür gün. Âlâ. Bir Ankara seyahati, evet... Zaten şimdi de... Tekrar içinde şekilsiz şekiller kaynaşan sisli bir karanlık ve uğultular... Bir ses. Ve “ş” harfi Şe, şe, canım, “a” var dedim sana. Şar, Şa...”(Safa, Yalnızız, 2016, s.245)

Samim, kafasından Meral'i uzak tutmak için pek çok şey düşünmeye çalışsa da başarısız olur. Meral'i tanıyamamış olmanın verdiği şaşkınlık, Samim'i düşündüğünden çok daha fazla etkiler. Odasında kafasından Meral'i uzaklaştırmak için çaba gösterirken Besim gelir. Park Otel'de tesadüfen Meral ve Feriha ile karşılaşmıştır. Anlattıkları karşısında Samim, daha da içinden çıkılmaz bir duruma düşer. Besim'in yanındaki arkadaşı Namık, Meral'i tanır. Namık, Meral'i arkadaşı Nuri ile gördüğünü hatırlar. Besim'in anlattıkları ile Meral'in birden çok erkekle görüştüğü ortaya çıkar. Samim, artık Meral konusundaki ikircikli ruh hâlinden kurtulur. Meral, dönüşü olmayan bir yola girmiştir ve artık Samim'in gönlünde, aklında, ruhunda yeri yoktur. Samim, Meral'in yaptığı her şeyin farkında olmasına

karşı onunla son kez tekrar buluşur. Meral buluştukları yere gelince elinde bir paket vardır. Meral pakette eşarp olduğunu ve gelirken aldığını söyler. Ancak Samim, paketin kâğıdının buruşmuş olduğunu fark eder. Bu da Meral'in yalanlar arasında boğulduğunu gösterir. Samim, günler arasında yaptığı hesapla Meral'in eşarbu cumartesi günü almış olabileceğini hesaplar; ancak Meral o gün hep evde olduğunu söyler. Samim, Meral'le bir tür kedi fare oyunu oynar. Meral'in yalan söylediğinden emindir; ancak onu yaptığı oyunlara rağmen bir tiyatro seyircisi gibi izler.

“Göz ucuyla masanın üstündeki pakete bakan Samim bir ayağı çukura giren babasına karşı duyduğu hislerle bu süslenme gayreti arasındaki barışmazlığı son günlerin bir mecburiyeti haline sokan zarureti artık anlamıyor değildi. Müthiş yalan da meydana idi. Besim'in adi teşhisi doğru: Devekuşu. Başu kumda ve gövdesi havada.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.298)

Samim, Meral'e olan gönül bağınu koparır; ancak bir insan olarak Meral'in yanlış tercihlerde bulunarak kaybolup gitmesine izin vermek istemez. Gençliğinde flört ettiği Meral'in annesi Necile Hanım'ın evine, Arnavutköy'e gider. Eve girdiğinde kapıyı evin hizmetlisi, hiç evlenmemiş olan Renginaz açar. Samim, “evde kalmış kız kurusu “ olarak düşündüğü Renginaz'ın kendisine karşı hayran bakışlarından önce memnun olur, sonra onun karşısındaki kimliğini korumaya çalışır.

“Ve hemen kendimi topladım. Yaşlı gözlerinden gözlerimi, yanan avuçlarından ellerimi, yeleşimi ve pantolonumu öpen dudaklarından elbisemi kurtararak ayağa kalktım. Bu zavallı ihtiyar kızın senelerden beri taşmak için belki yalnız beni veya benim gibi evin tarihine girmiş bir erkeğı bekleyen komplekslerini tatmin ve tedavi edemezdim. Ona hayattaki rolünü hatırlatmak için hemen en otoriteli sesimle emir verdim:

“-Bana şekerli bir kahve pişir.””(Safa, Yalnızız, 2016, s.311)

Samim, Necile Hanım'ı beklerken evde kendisini karşılayan Renginaz'ın bastırılmış kadınlığının kendisi karşısında ortaya çıkmasından rahatsız olur. Onunla sohbet ederken birden ona emir veren bir adama dönüşür. Kahvesini içtikten sonra Necile Hanım eve gelir. Samim, Necile ile Meral ile ilgili endişelerini dile getirir. Samim, Necile ile görüştüktan sonra köşke döner. Köşkte, Mefharet, Besim ve Selmin'le sohbet ederken yanık kokusu duyduğunu söyler. Samim'den sonra

Mefharet de yanık kokusunu aldığını söyler. Yanık kokusu üzerine konuşulurken telefon çalar, arayan Necile Hanım'dır. Evde açıklayamadığı tuhaf olaylar yaşandığını söyler. Kapıların, pencerelerin kendi kendine açılıp kapandığını söyler. Samim, Necile Hanım'a kızı Meral'i aramasını söyler. Telefonu kapattıktan bir süre sonra Necile Hanım, Samim'i tekrar arar ve felaket haberi verir: Meral kendisini yakarak intihar etmiştir. Meral, ağabeyisi Ferhat'la Paris'e gitme konusu üzerine tartışmış, Ferhat, kız kardeşini Feriha'nın yanına gitmesini engellemek için onu odasına kilitlemiştir. Meral, "yalnız" olduğunu vurguladığı bir intihar mektubu yazar; ancak sanıldığı gibi intihar ederek değil, çakmağına doldurduğu benzinin tutuşarak yanması sonucu ölmüştür. Necile Hanım ve Renginaz'ın kaldıkları Arnavutköy'deki evde pencerelerin hareket etmesi, Samim ve kardeşlerinin yaşadığı Yeşilköy'deki köşkte yanık kokusunun olması metafizik olayların örneğidir. Meral'in ölümünü Samim'e telefonda haber veren Necile Hanım, Samim'e kötü durumda olduğunu söyler ve Samim'den yanına gelmesini ister. Samim, Selmin ve Nail Bey'in yakını Alâaddin Bey arabaya binerek yola çıkarlar. Meral'in evine gelindiğinde Samim arabadan inmez, Necile Hanım'ın evine, Arnavutköy'e gider. Samim, tırnağının ucuna kadar simsiyah olduğu söylenen Meral'in o hâlini görmek istemez. Meral'in annesinin yanına doğru yola devam eder. Evden içeri girdiğinde karşılaştığı sessizlik onu tedirgin eder. Evde kimse yoktur, evin bütün odalarını gezer ve telefonun bulunduğu odada Necile'nin koltuktaki cansız bedenini görür. Samim, şaşkınlığını üzerinden attıktan sonra rehberden doktorun numarasını bulur ve arar; doktor, Necile'nin kalp yetmezliğinden öldüğünü açıklar. Meral'in Paris hevesi önce kendisinin sonra da annesinin ölümüne neden olmuştur. Samim'in tüm çabasına karşılık, Meral içine düştüğü gösteriş, görsellik dünyasının esiri olmuştur. Kendi bedenini bu yolda kaybeden Meral, korkunç sonuyla annesinin kalbine de kaldıramayacağı bir yük yüklemiştir. Roman boyunca ideallerini Simeranya'da toplayan Samim, bu felaketler silsilesinin yaşandığı gece, kendisini ayakta tutan gücü de yine Simeranya'dan sağlamıştır. Meral'i de içine almak için çaba gösterdiği bu dünya, onun Meral'den sonra yorulan ruhunun da sığınağı olur. Samim, içinde yarattığı dünyada yaşamayı tercih etmiş, Yazar, Samim karakteri ile et ve kandan çok, fikirden ve düşünceden meydana gelmiş bir insan oluşturmuştur.

Ferhat(*Yalnızız*), Meral'in ağabeyidir. Ferhat, aynı zamanda Meral'in Dame de Sion'dan sınıf arkadaşı Selmin'in nişanlısıdır; ancak aralarındaki nişan Selmin'in

annesi Mefharet'in isteği ile son bulmuştur. Ferhat, oldukça milliyetçi bir gençtir. Meral ile nişanlarının bozulmasının nedeni de Ferhat'ın milliyetçi duygularla gösterdiği tavrıdır. Mefharet, Selmin ve Ferhat, konuşurlarken Ferhat'ın Arnavutlar üzerine söyledikleri Mefharet'i rahatsız eder; çünkü Mefharet, her yerde Arnavut kızı ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın torunu olduğunu söyleyerek bununla övünür. Mefharet ile tartıştıktan sonra Meral de Ferhat'tan uzaklaşmıştır; çünkü Meral de annesi gibi Arnavut olduğunu öne sürerek nişanı atar. Ferhat, kız kardeşi Meral'e babasından daha fazla karışır. Onun evden çıktığı her yeri sorgular, tepki gösterir. Meral'in Feriha'nın Paris'ten dönmesinden sonra büründüğü tavırlardan rahatsızdır. Kız kardeşinin Feriha gibi, para için kendisinden yaşça büyük bir adamla Paris'e giden bir kızla görüşmesini istemez.

"-Boş ver, dedi, artık o karı ile konuşmak sana yakışmaz.

Meral dirildi:

-Karı deme kuzum. Benim yaşımda o.

-Yaşla mı bu? Karı altmış yaşında herife kaçtı. Bir vizon, iki de pırlanta iğne için. Boşver. Anlamam öylesini. Karıdan daha kötüdür onun adı ama ne de olsa işte, senin mektep arkadaşın diye nezaket ediyoruz. O herife şaşarım ben. Fare kuyruğu gibi bir şey o Feriha. Sıska ve karartma bir vücut. Aptalların şeytanca bakışları. Öyledir o. Fırıl fırıl. Aptallarda olur."(Safa, Yalnızız, 2016, s.194)

Ferhat'ın gözünde Feriha, uzak durulması gereken bir yanlışlar bütünüdür. Feriha'nın altmış yaşında bir adamla para için birlikte olduğunu eleştirmiş; sonrasında da onu güzel bulmadığını belirtmiştir. Feriha, Ferhat'ın gözünde hem çirkin hem de aptal bir kadındır. Ferhat, Meral'in ısrarı üzerine onu eğer Feriha'nın yanına giderse toplum gözünde küçük düşmekle tehdit eder. Ferhat, kız kardeşinin namusunu toplumun değerleri nezdinde korumaya çalışır.

"-Gitme, gitme! Bütün ailesi, bütün arkadaşları ona boykot etti. Senin gittiğini duyarlarsa adın kötüye çıkar."(Safa, Yalnızız, 2016, s.194)

Ferhat, tüm uyarılarına rağmen kız kardeşinin Feriha ile görüşmesine önce sözlü uyarıda bulunduktan sonra Meral'i ağabeyi olarak fiziksel üstünlüğü ile korkutmaya çalışır. Bu noktada Ferhat, fiziksel gücü ile Meral'i alt etmeye çalışır.

“Yumruğunu kız kardeşinin çenesine doğru uzatarak tekrarladı:

-Suratını dağıtırım. Paris’te beş tane estetik ameliyatı yapsalar, seni ömrünün sonuna kadar çirkin ve maskara dolaşmaktan kurtaramazlar.”(Safa, Yalnızız, 2016, s,262)

Ferhat, Meral’i uyardıktan sonra Meral, Feriha ile yine buluşur; ancak bunu Ferhat’a söylemez. Meral’in eve geç geldiği akşam Ferhat, Meral’i bir tür çapraz sorguya tutar ve sonunda Meral’in yalanını fark eder. Ağabeyinin baskısı karşısında güçsüz kalan Meral, Feriha ile buluşup pasaport başvurusu yaptığını itiraf eder. Kız kardeşinin Paris’e gitmek konusunda böylesine cesur davranması karşısında Ferhat onu daha sert bir dille uyarır.

“-Şimdi... Dikkatle dinle beni. Yarın sabah müdüriyete beraber gideceğiz ve pasaport muamelesini iptal ettireceğiz. Bir daha sana yalnız başına sokak da yok. Yanına bir adam koyacağım. Bir uşak. İki adım arkandan gelir. Her sabah bana nereye gideceğini haber verirsin, müsaade alırsın, başka hiçbir yere gidemezsin. Evleninceye kadar... Yoksa ben seni vuracağım, bilmiş ol.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.331)

Meral, Ferhat’ın söyledikleri sonrasında odasına çıkar. Orada tek bir şeye odaklanır: Paris. Feriha’yı ve kıyafetlerini, Paris’i, orada yaşayacağı hayatı düşünür. Odasında düşünürken Ferhat evden dışarı çıkar. Ağabeyinin dışarı çıkmasını fırsat bilen Meral, Feriha’nın kaldığı oteli arar. Ona yaşadıklarını anlatır. Feriha, Meral’e mücevherlerini yanına alıp otele gelmesini söyler. Feriha’nın etkili sözlerinden sonra Meral, eşyalarını toplamaya başlar. Yanına değerli gördüğü eşyalarını alıp, odasında bekler; heyecanlı bir şekilde yeni bir hayata başlamanın sevincini yaşarken Ferhat eve gelir. Eve gelen ağabeyinin yattığını düşündüğü bir an yeniden Feriha’yı arar ve ona taksi göndermesini ister. Kısa süre içinde taksi ile kapıda bekleyeceğini söyleyen Feriha’yı karşılamak için kapıya doğru gider; ancak Ferhat evin kapısını kilitlemiştir. Meral’in gürültüsüne uyanan Ferhat, evden kaçmaya çalışan kız kardeşini engellemek için odasına kilitler. Gerçekleştirmeye çalıştığı planı suya düşen Meral, bir anda değişen ruh hali ile intihar etmeye karar verir. Meral, içeriği “yalnızlık” olan kısa bir intihar mektubu yazar. İntihar mektubunu yazdıktan sonra bir sigara içmek ister. Elindeki çakmağın ısrarla yanmaması üzerine benzinle doldurmaya karar verir; ancak elindeki şişeden dökülen benzinler çakmağın bir hareketi ile tutuşur.

Meral, intihar etmek arzusu ile mektup yazmış olmasına rağmen bir kaza sonucu yanarak ölür.

Ferhat, fevri tavırlar sahibi bir gençtir. Bunu biz önce Selmin’le olan tartışmasından, daha sonra da kız kardeşi Meral’i uyarma amaçlı söylediği sözlerden anlıyoruz. Babası Nail Bey’in hastalığı nedeniyle ilgilenmekte zorlandığı kız kardeşine sahip çıkmaya çalışır; ancak bunu sert sözlerle yapar. Onun bu sert çıkışları kız kardeşinin daha da zıtlaşmasına, inatlaşmasına neden olur. Meral’i korumak için onu odaya kilitler ve istemeden kız kardeşinin o odada yanarak ölmesine yol açar.

Alâaddin(*Yalnızız*), karakteri Meral’in intihar haberinin alındığı akşam karşımıza çıkar. Alâaddin Bey, Samim ve Selmin’i Meral’in yaşadığı baba evine götürmek üzere arabayla Yaşilköy’e gelir. Alâaddin Bey, arabadan inmez, kapıda kendisini gören Mefharet ile görüşür.

“Alâaddin yere indi ve kadının elini öptü.

-Beynimden vurulmuşa döndüm, dedi, Nail benim mektep arkadaşımıdır. Meral elimde büyüdü. Müthiş bir felâket!”(Safa, Yalnızız, 2016, s.391)

Alâaddin Bey karakterinin yaşının ortalaması hakkında yazar, Nail Bey’i, yani Meral’in babasını ölçüt olarak vermiştir. Alâaddin Bey, Nail Bey’in okul arkadaşıdır. Otomobilin Meral’in evine kadar giden yolculuk sürecinde Samim’in konuşmaları ile yazar Alâaddin Bey’i okura tanıtır. Samim, “...*Alâaddin, sen hukukçusun,..*”(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.393) sözü ile okur Alâaddin Bey’in yaptığı işle ilgili bilgi sahibi olur. Samim’in Meral’in yanmış cesedini görmeyi istemeyerek Necile Hanım’ın yanına gitmeye karar vermesi üzerine Alâaddin Bey’in Samim ile sohbeti araba yolculuğundan sonra devam etmez, romandaki sözleri de burada son bulur. Samim ve Alaâaddin Bey arasındaki son konuşmalar Meral’in intihar mektubundaki sözlerdir. Meral’in mektubunda yalnızlığını vurgulaması Alâaddin Bey’in dikkatini çeker, bir insanın böyle bir gerçekçe ile kendisini öldürmesini anlayamaz.

“-Müsaade et, dedi, ben daha konkre düşünmek istiyorum. Niçin intihar etmiş? Yalnız olduğu için mi? Sence hepimiz yalnızız, fakat hepimiz intihar etmiyoruz”

(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.394)

Bu soru sonrasında başlayan konuşma, maddeden metafiziğe kadar uzanacak bir sohbeti başlatır. Yazar, bir ölüm haberinin ardından bir araya getirdiği bu iki insanın sohbeti ile okura “yalnızlık” kavramını sorguladır. Yeşilköy’den, Meral’in evine kadar süren yolculuk, kısa bir zaman olsa da çok katmanlı bir zaman gibidir. Otomobilin içerisinde konuşulanlar Simeranya’ya , “yalnızlık” tan “sosyal ben” e kadar, hattâ insanın bu dünyadaki yolculuğunda anlamlandırmaya çalıştığı pek çok şeye kadar uzanır. Yazar, Alâaddin Bey ile bu derin sohbe eşlik edecek bir yolcu karakteri ortaya koymuştur.

Orhan(*Biz İnsanlar*), romanın erkek kahramanıdır. Öğretmendir, çalıştığı okuldaki iki öğrencisi Tahsin ve Cemil’in kavgası sonrasında, Cemil’in ailesi ile görüşmek için gittiği yalıda hayatını etkileyecek olan Vedia ile tanışır.

“(…) Orhan’ın bakışları da kızın beyaz kemerli, bol ve kısa etekli elbisesinin lâciverdi üstünde biraz daha yukarıya kalkabilmek cesaretini arar gibi gezindikten sonra yüzüne kadar çıkabildi. Koyu sarı saçlar altında pembe ve taze, renkli bir yüzdü bu: Sahibi nefes alırken büyüyen ve nefesini bırakırken süzülen yeşilimsi gözler.(…)”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.39)

Orhan’ın, Vedia’yı ilk gördüğü andan itibaren hayatı, genç kadının tesiri ile şekillenir. Tahsin ve Cemil kavgası ile başlayan bu yalı ziyareti, onun hayatının değişiminin başlangıç noktasıdır. Biz, Orhan karakterini romanın aktüel zamanı içerisinde mesleği olan öğretmenliği ve bu durumun neticesinde gelişen olaylar çerçevesinde “Öğretmen” alt başlığı altında inceledik. Burada Orhan’ın medeni durumundan kısaca söz etmek istedik.

C. Dul Erkekler

Sacid(*Şimşek*), Müfid’in dayısıdır. Babasından kalan Bağlarbaşı’ndaki köşkte, ablasının oğlu Müfid ve onun eşi Pervin’le yaşamaktadır. Sacid, Müfid ve Pervin’in tanışmalarına vesile olmuştur. Bu durumun Pervin ile arasında gerçekleşecek olan yasak aşka kolaylık sağladığını düşünebiliriz. Romanda Sacid’i ilk gördüğümüz anda Pervin’le birlikte.

“Sacid, Pervin’in kollarını bırakmıyordu. Genç kadın, çıplak etini kısıtaran bu sert parmakların mandalından kollarını kurtarmak için hiçbir hareket yapmadı. Yalnız birdenbire korkmuştu, fena korkmuştu, ensesinin tüylerinden yakalanarak havaya kaldırılan bir kedi gibi korkmuş, yüreği oynamıştı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.9)

Müfid’in içeri girmesi ile Pervin’in kollarını bırakan Sacid, Pervin’in kocasının ardından onunla yukarı gitmesine izin vermez. Hasta olduğunu söyleyerek yukarı çıkan Müfid’i küçümseyerek Pervin’i engeller; ancak Pervin yukarı çıkar.

Müfid’in hastalıklı ve zayıf yapısı Sacid için bir aşağılama nedenidir. Öz yeğeni olan Müfid’le mücadele içerisindedir. Müfid’e karşı bir dayıdan öte bir düşman bir rakip gibi davranmaktadır. Kendisinin sağlıklı olmasını Müfid’in hastalıklı hâline karşılık üstün bir durum olarak görmektedir. Pervin’in kocasıyla ilgilenmesine tahammül edemeyen Sacid, hasta olmayı Müfid’in kendisinin seçtiğini söyleyerek onu bu durumundan ötürü suçlar.

“ - O benim kocam. (Son kelimeyi söylerken gülüyordu.)

- Benim de kız kardeşimin oğlu.

- Ve hasta.

- Olmasaydı.

- Ne olmasaydı?

- Hasta.

- Hasta olmamak elimizde midir?

- Şüpheli mi var? Ben ömrümde pek az hasta oldum. Hepsinde de ihmallerimin cezasını çektiğimi biliyorum.”(Safa, Şimşek, 2016, s.11)

Sacid’e göre Müfid’in hastalıklı hâlleri onun iradesizliğinden kaynaklanmaktadır. Sacid için hastalıklar onun ihmali dışında gerçekleşmez, hastalıklarına bile söz geçirebilecek kadar güçlü olduğuna inanır ya da Pervin’i buna inandırmak ister.

Sacid’in medeni durumuyla ilgili bilgiyi biz Müfid’den öğrenmekteyiz. Pervin’e yaptığı bir konuşmada Sacid’in ölen eşinden söz etmektedir.

“- O neler yapmıştır o... Bütün hayatı hıyanetlerle doludur. Mahkemelerin tanımadığı bir mücrimdir o... Asılacak, etleri param parça yolunacak adamdır o... Sana, ben bilirim, diyorum, onu ben bilirim. Annem sağ olsaydı da ona sorsaydın... Yengem, onun karısı hayatta olsaydı da onu dinleseydin...” (Safa, Şimşek, 2016, s.15)

Sacid, Müfid’in ilk şüphe belirtileri ile kendisinden uzak durmaya çalışan Pervin’e karşı öfke duyar; Pervin’in kendisinden çok kocasına yakınlaşmasına tahammül edemez. Sacid, Pervin’i kendisine tekrar bağlamak için Pervin’den uzak durup ona karşı sert davranır. Yaptıklarının işe yaraması, Sacid’in kendine daha çok güvenmesini sağlar.

“Sacid bilir ki bütün kadınlar, erkekte şiddetle mülayemetin tezadını ararlar, sertlikle yumuşaklığın bir insan ruhunda o âhenkli o imtizacıdır ki her kadını nâ-me’ mül vaziyetlerde bırakarak hayrete ve alâkaya sevk eder.”(Safa, Şimşek, 2016, s.44)

Müfid’in ilk şüphelerindeki yanılma payı neticesinde suçluyu yalnızca Sacid olarak görmektir. Bu düşüncesinin etkisiyle çözümü evden taşınmak olarak bulan Müfid’in fikrine karşılık Sacid, Pervin’le her yalnız kalışlarında onu bu konuda olumsuz fikirlerle etkilemeye çalışır.

“- Çıkmayacaksınız! Göreceksin ki benim dediğim olacak.”(Safa, Şimşek, 2016, s.46)

Taşınma konusu yalnızca Müfid’in aklında yer edinmişken, Müfid ve Pervin’in arkadaşları onları ziyarete köşke gelirler. Kalabalık içerisinde yer almak istemeyen Müfid, misafirlerden ayrı vakit geçirir. Köşke gelen misafirlerle Müfid’den çok Sacid ilgilenir. Müfid’in kalabalıktan kaçmasına karşılık, Sacid için eğlenmek gerekli ve önemlidir.

“Sacid, kalfaya viskileri getiriyor, misafirlere yüksek sesle hitabediyordu:

-Ciddi münakaşaları bırakın!.. Viski içeceksiniz... Haydi biriniz piyano filan çalın...eğlenmeye başlayalım...Pervin, yavrurum, haydi...sen ev sahibisin...”(Safa, Şimşek, 2016,s.66)

Misafirlerle ilgilenmeyen Müfid hasta olduğunu söyler ve odasına çıkar. Onunla ilgilenmek isteyen Pervin'e Sacid müdahale eder. Kocasını hasta olan Pervin'in onunla ilgilenmesine müsaade etmez.

"Haydi, otur! dedi. Meclisin tadını kaçıрма. O her akşam hasta."(Safa, *Şimşek*, 2016, s.73)

Sacid, Müfid'e karşı acımasızdır. Müfid'in hayatında açtığı onulmaz yaralara karşılık onun hisli tabiatının çöküşü karşısında da anlayış göstermez. Hayatı zevkleri üzerine kurulu olan Sacid, hastalıklı ve zayıf tabiatlı Müfid'i uzak durulması gereken bir varlık olarak görür ve bu düşüncesini de güçlü bir şekilde Pervin'e aşılar.

Hasta olduğunu söyleyip odasına giden Müfid, biraz durduktan sonra yürüyüşe çıkar. Müfid'i odasında bulamayan Pervin telaşlanır. Misafirler de bu telaşa dâhil olur ve Müfid, aramaya başlanır. Köşkün etrafı dolaşılırken bir anda Müfid gelir. Pervin'in Müfid'le ilgilenmesinden ve endişesinden rahatsız olan Sacid, Ali ile yalnız kalınca Müfid'in bir kadın tarafından beğeniliyor oluşunu eleştirir.

"- Ben bir şeye hayret ediyorum. Müfid'in kadınlar üzerinde az çok tesiri var. Hâlbuki ben kadın olsaydım, Müfid gibi bir erkeğe gülerdim; bu bizim kadınların seviyece bayağılıklarını mı gösterir acaba?"(Safa, *Şimşek*, 2016, s.78)

Sacid'e göre Müfid'in zayıf mizacı onu kadınların gözünde değersizleştirmektedir.

Yazar, Sacid'in kadınlara olan bakış açısını vererek Müfid'e olan duygularını da anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Sacid'e göre bir erkek kadınlar için ne kadar değerli, vazgeçilmez ise o kadar güçlü erkektir.

Önceleri yalnızca Sacid'den şüphe eden Müfid, zamanla karısından da şüphelenmeye başlar. Onun hayatında bir başkası olduğunu düşünür; ama bu kişinin kim olduğunu tespit edemez. Müfid'in şüpheleri karşısında Pervin, eskisi gibi Sacid'e yakınlaşmaz. Sacid bu durumda da sözleri ile tesir ettiği Pervin'i istediği kıvama getirmeye çalışır.

“- Ha... İşte bu yanlış, Müfid bu derece fedakârlığa layık değildir. Müfid değil, hiçbir erkek. Ne bu yavrum? Kendimizi bir kişiye hasretmeğe neden mecbur olalım?”(Safa, Şimşek, 2016, s.108)

Bu konuşmanın giderek tartışma hattâ bir tür kavga hâline dönüşeceğini gören Sacid, Pervin’e karşı her zaman uyguladığı stratejiyi gösterir ve ondan uzaklaşır. Bu strateji Pervin’de hep işe yaramaktadır. Sacid’in kendisinden uzaklaştığını gören Pervin, ona yakınlaşır. Sacid, Pervin üzerindeki etkisinden emin olduktan sonra, tekrar onun kadınlığından faydalanır.

“- Evet bu bahsi keselim artık! dedi ve Pervin’in yukarı kalkan kolları altında bütün vücudunu tamam bir ihata ile kucakladı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.111)

Pervin’in kocasının dayısı Sacid ile yaşadığı ilişkinin dışında Arif’le de bir münasebeti vardır. Sacid, Pervin’in Arif’le olan ilişkisini bilmektedir. Pervin’in kendisi dışında başkası ile de birliktelik yaşaması Sacid’i rahatsız etmez. Bu tavrı ile Sacid’in, Pervin’i sahiplenmediği, yalnızca hazları için onunla vakit geçirdiğini düşünebiliriz.

“- Pervin... Arif’le münasebetin devam ediyor mu?”(Safa, Şimşek, 2016, s.112)

Pervin ve Sacid arasındaki ilişkiden şüphe eden Müfid, sağlığının bozulması üzerine teyzesinin Çengelköy’deki evine taşınmıştır. Müfid’in köşkten ayrılması sonrasında Sacid, Pervin’in bu duruma üzülmekten ve Pervin’in kendisinden uzaklaşmasından rahatsız olmaktadır. Pervin’in kocasının evi terk etmesinden sonraki ruh hâline müdahale eden Sacid, Pervin’i kocasının durumunun ciddiyetini fark etmesini engellemeye çalışır. Pervin’in kocası için üzülmelerini gereksiz olarak görür.

“- Çocuksun... hiçbir şey değişmemiştir. Kocan biraz hava değiştirmek istemiş. Sana kızdığı muhakkaktır. Ama öfkesi geçer.”(Safa, Şimşek, 2016, s.188)

Müfid’in köşkten ayrılmasından sonra Pervin’in bu duruma çok üzülmesi Sacid’i hem şaşırtır hem de rahatsız eder. Sacid, Müfid gittikten sonra Pervin’in kendisi ile daha çok ilgileneceğini düşünürken Pervin’in kendisinden uzaklaşmasına, köşkün bahçesine çıkıp sık sık ağlamasına Pervin’e içten içe kızarak şahit olur.

Sacid'e göre Pervin'in yaptığı şey kadınların ıstırap sevgisinden kaynaklanmaktadır. Bu düşüncesini de kadınlar üzerinden elde ettiği tecrübelerle dayandırmaktadır.

“Sacid bu ıstıraba da ehemmiyet vermedi. Kadınlara teselli vermenin mânâsızlığına kani idi; çünkü Sacid'e göre, bir kadına teselli vermek, onun elinden büyük bir zevki almak demektir; kadınların erkeklerden fazla âşıkâne ıstıraplara meftun olduklarını, bu eziyeti aradıklarını veya yarattıklarını biliyordu.”(Safa, Şimşek, 2016, s.192)

Müfid, Çengelköy'e teyzesinin yanına taşındıktan sonra onu ziyarete giden Ali, Müfid'in sağlığının kötüye gittiğini görünce Pervin ve Sacid'i Müfid'in yanına gitmeleri için ikna etmek ister. Müfid'in sağlığının kötüye gittiğini öğrenen Sacid, Müfid'e karşı ilk defa bir rakip gibi değil gerçek bir dayı edasıyla yaklaşarak, roman boyunca gösterdiği acımasız tavrını kısa bir süre için de olsa bir kenara bırakır.

“-Ehemmiyeti yok. Ben burada vazifemi yapacağım. Onun hayatını kurtarmak için maddi fedakârlık etmek benim boynumun borcudur.” (Safa, Şimşek, 2016, s.216)

Pervin, Müfid'i ilk ziyaretinde karşılaştığı tavırlardan sonra ikinci kez onun yanına gitmeyerek edemez. Ali'nin Müfid'in sağlığı ile getirdiği haberden sonra Sacid, Pervin'i ikna etmeye çalışır.

“-Reddedilmekten niçin korkuyorsun? Sen Müfid'i âciz bir insan farzedeceksin. Seni göreceği gelmiştir, hastadır, bir inayet kabilinden gidip ona kendini göstereceksin.”(Safa, Şimşek, 2016, s.220)

Sacid, Müfid'in yanına gidip gitmeme konusunda kararsızlık yaşayan, sürekli mutsuz ve kaygılı görünen Pervin'e kızar. Onun Müfid'le ilgili yaşadığı kararsızlığa anlam veremez, bir anda kocasını düşünen bir kadına dönüşmesine tepki gösterir. Onun gözünde ölecek bir adam olan Müfid için üzölmeye ya da herhangi bir çabaya gerek yoktur.

“- Pekâla, Müfid'e lâkayt ol veya olma, burası bana hiç taalluk etmez, ben üzölmemen için söylüyordum. Fakat siz kadınlar, bazan ıstırapın peşine düşersiniz, başınızın belasını ararsınız.”(Safa, Şimşek, 2016, s.222)

Ali'nin Müfid'in sağlığının kötüye gittiğini Pervin ve Sacid'e haber vermesinden sonra Pervin, Çengelköy'e Müfid'in yanına gider. Pervin'in geldiği ilk günler Müfid'in sağlığı düzelir. Karısının kendisi ile ilgilenmesi sonucunda sağlığı düzelen Müfid, Sacid'in gelmesinden sonra ise tekrar eski hasta haline döner. Sacid'i gördükten sonra onunla yaşadıklarını hatırlar, kafasındaki sorular tekrar Müfid'i kaygıya sürükler. Müfid, köşkte aylarca kafasını sorgulayan soruyu sonunda Sacid'e sorar; ancak Sacid, gerçeği Müfid'e söylemez, Pervin'le yaşadıkları ilişkiyi itiraf etmez.

“ - *Evet, birçok def'alar teşebbüs ettim, reddetti. Yani muvaffak olamadım.*”(Safa, Şimşek, 2016, s.252)

Müfid, Sacid'in verdiği cevaba inanmasa da bu konuyla ilgili başka bir soru sormaz.

Sacid, Müfid'in sorusundan ve hasta yatağından sürekli kendisini ve Pervin'i kontrol eden bakışlarla izlemesinden rahatsız olur. Müfid'in yanına geldiği için pişman olmuştur.

“*Sacid de içinde büyük bir sıkıntı hissediyordu. Oraya geldiğine pişman oldu. Amelî adamların felâketlere tecessüsle yaklaşmamak hususundaki şiarlarına muhalif hareket ettiğini düşündü. 'Buraya geldim de ne oldu? Kime faydam dokunuyor?' dedi.*”(Safa, Şimşek, 2016, s,256)

Sacid, Müfid'in yanına gittiği için yaşadığı pişmanlıktan uzaklaşmak için Pervin'le vakit geçirmeye çalışır. Müfid'in sağlığına kavuşamayacağından emin olduğu için, ona harcânân, Sacid'e göre boşa harcânân zamandır. Geldiği günden beri kocasının odasındaki koltukta sabahlayan Pervin'in yanına giden Sacid, o an dürtüleri ile hareket eder.

“*Sacid yavaşça Pervin'in belini kucakladı. İçindeki büyük sıkıntı arasında cinsî meyillerin uyanmaya hazırlandıklarını hissediyordu. Sacid birçok defalar, keder ve korku anlarında zaptolunamaz bir şehvet duyduğunu hatırladı.*”(Safa, Şimşek, 2016, s,258)

Pervin ve Sacid, Müfid'in odasında kendilerini hazlarının akışına bırakmışlarken bir anda çoğalan gök gürültüsünü ve rüzgârın uğultusunu kendi

muhayyilesinin bir ürünü sanan Müfid, fenalaşır. Müfid'in seslerden rahatsız olduğunu fark eden Sacid, Müfid'in sesleri duymaması için onun kulaklarına pamuk tıkar. Seslerden kurtulan Müfid, tekrar uykuya dalar. Bu durumu fırsat bilen Sacid, Pervin'le olan yakınlaşmasına kaldığı yerden devam eder.

“Kolunun içinde kadının vücûdu arzulu bir kan hararetiyle şişiyordu ve kıvrılıyordu. Pervin'in göğsünün altında Sacid'in avucunu dolduran sıcak bir et külçesinden eline, koluna ve bütün vücûduna şiddetli bir arzu cereyanı geçti, kadını daha kuvvetli ve daha metin kucakladı.”(Safa, Şimşek, 2016, s.263)

Pervin ve Sacid, Müfid'in odasında Müfid'i unutmuşcasına birbirlerine sarılmışlarken havada çakan bir şimşek karanlık odayı aydınlatır. Pervin ve Sacid'i o anda çakan şimşegin aydınlattığı odada gören Müfid, bir anda yaşadığı şokun etkisiyle yataktan kalkar. Evin içindeki karanlık ortamda bir kovalamaca yaşanır. Kendisinden beklenilmeyen enerji ile Pervin ve Sacid'in peşlerine düşen Müfid, onları bahçede yan yana görünce iyice çıldırır ve evin içinde Sacid'i öldürmek için bir şey arar. Evin içinden gelen sesleri merak edip içeri giren Sacid, onu kolundan yakalayıp saldıran Müfid'le sonunda ikisinin de ölümüne neden kavgaya başlarlar. Müfid ve Sacid, birbirlerine saldırmaları. Bahçede bekleyen Pervin, seslerin kesilmesinden sonra korkuyla evin içine döner. Tek başına gerçeğe yüzleşmekten korktuğu için, Müfid'in teyzesi Şayeste Hanım'ı uyandırır. Uykusundan kalkan kadın, evin, kopan fırtınadan kaynaklı olarak, karanlık olması nedeniyle önce lamba bulur ve yemek salonuna gider. Yaşlı kadın ve Pervin, gördükleri korkunç sahne karşısında ne tepki göstereceklerini bilemezler. Sacid ve Müfid'in cesetleri yemek masasının altındadır.

“Masanın altında, Sacid ve Müfid, birbirlerine sarılı, yatıyorlar. Sacid arka üstü, Müfid'in başı Sacid'in göğsüne yarı kapanmış. Kenardan görünen çenesi, ağzından boşanan kana bulanmış. İki eli de Sacid'in boğazının etrafında, iki elinin de parmakları Sacid'in boynundaki etlere öyle mihlanmıştı ki tırnakların geçtiği yerler mosmor birer çukurdular.”(Safa, Şimşek, 2016, s.297)

Sacid, ihtirasları ve zevkleri uğruna, hiçbir ahlak kuralını tanımadan yeğeni Müfid'in karısı ile ilişki yaşamıştır. Yaşadığı ilişkinin boyutu küçümsenemez bir çirkinliktedir. Hasta düşüp evden ayrılmış olan Müfid'in yanı başında, onun nikâhlı karısı ile birlikte olmaya çalışacak kadar etkisine kapıldığı çılgın arzuları, onun ve

yeğenin ölümüne neden olmuştur. Sacid, toplumun ahlak kurallarının ötesinde, bencilliği üzerine inşa ettiği kişiliği ile pek çok kötülüğün altına imzasını atmış bir karakterdir.

Abdi Bey(*Mahşer*), Nihad'ın yakın arkadaşı Faik'in babasıdır. Nihad, Çanakkale'den, cepheden döndüğünde kalacak bir yer bulamayınca arkadaşı Faik ve babası Abdi Bey'in yaşadıkları eve sığınır. Faik ve Abdi Bey, oldukça kısıtlı imkânlar içerisinde yaşamalarına rağmen Nihad'ı hiç düşünmeden evlerine alırlar. Nihad, iş bulana kadar eve hiçbir maddi katkıda bulunmadan kalır; iş bulduktan sonra evin ihtiyaçlarını karşılar. Nihad, Mahir Bey ve Seniha Hanım'ın kızları Perizad'a ders vermek için gittiği evde Mahir Bey'in yeğeni Muazzez'e âşık olur ve onunla birlikte bir hayatı paylaşmak arzusu ile evlenmeye karar verir. Evden ayrılan Muazzez'i yanına alarak yola çıkar. Gidecek yerleri olmayan Nihad ve Muazzez'e yine Faik ve babası Abdi Bey evlerini açarlar. Eşi öldükten sonra oğlu ile yaşayan, kendi hâlinde bir adam olan Abdi Bey'in Nihad'ın ve Muazzez'in evinde kalmaları konusunda tek bir çekincesi vardır: İki gencin nikâhsız olarak birbirleri ile yakınlaşmamasını ister.

“Nihad’la Muazzez, gündüzleri ev peşinde geziyorlardı. Şöyle, iki, yahut büyücek bir oda. Aydınlık, yeni, sıhhî bir evin selamlık bölümü gibi bir şey aradılar, yok.

Faik’in babası Abdi Bey, kalender bir adam, Nihad’a hususi olarak söyledi:

*-Bizim kulübeyi kendi evin bil. Ev aramak için telaş etme. Böyle şeylerde acele iyi değildir. Ben bekçilere tembih ederim. Fatih’te kahvedekilere de söylerim, matlûba muvafık bir şey ararlar. Hanım kıza da anlat ki burası yabancı yer değildir. Fakat... Nihad Bey oğlum... Öyle zannediyorum ki ben, Faik’in annesi ölünceye kadar alnımın akıyla gezdim, sonra da evlenmedim, yani evimin içinde haram işlenmedi; hoş, senden ummam ya, Muazzez Hanım’la nikâhınız oluncaya kadar...”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.152)*

Yazar, Abdi Bey karakteri ile okura, namus ve şeref sahip olduğu en değerli şeyler olan ve onları korumak için yaşayan insan karakterini sunmuştur. Abdi Bey, maddi sıkıntılarına rağmen, parasız bir delikanlı ve onunla gelen genç kıza evinin

kapılarını açmıştır. Bu davranışının ardında tek bir kaygı yatar; o da yıllarca sakındığı onurunun lekelenmesinden duyduğu korkudur.

Abdullah Bey(*Cânân*), kocası Lâmi yüzünden evliliği sürecinde daima mutsuz olan Bedia'nın babasıdır. Abdullah Bey, Vaniköy'deki yalıda yaşamaktadır. Vaniköy'deki yalıda Abdullah Bey dışında, büyükanne, dadı, halayık, Bedia ve Lâmi yaşamaktadırlar. Abdullah Bey, kızına Lâmi yaptıklarına çok üzülür, elinden geldiği kadar kızını teselli eder.

“Abdullah Bey, kızının rengi uçmuş yüzüne, kapakları şişmiş gözlerine uzun uzun baktı:

-Anlıyorum.. Dün gece de uyumamışsın. Hakkın var, ben de gece yarısına kadar bu haylazı düşündüm. Maksud nedir? Sana mı darıldı? Kestiremiyorum ki. Bu gençler tuhaf oluyorlar, ne düşündükleri, ne yapmak istedikleri bir türlü anlaşılamiyor.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.12)

Abdullah Bey, yaşadığı sıkıntılarda kendisini Allah'a teslim eder. İmanı, Abdullah Bey'in içinin rahat olmasını sağlar, yaşlı baba kızına da Allah'a sığınmasını, her zorluğun Allah'tan geldiğini ve yaşanan sıkıntıların geçici olduğunu söyler. İmanının ona sağladığı tevekkel duygusunu kızına da aşlamaya çalışan Abdullah Bey, sabrın kıymetini ve insana sağladığı faydayı temsil eder.

“Abdullah Bey de kızını her gün teselli ediyordu:

-Allah'tan ümidini kesme evladım... Allah senin bu gözyaşlarını görür, Allah afif, temiz Müslüman kızlarına acır... İhtiyarların kerameti vardır. Kızım, bana inan! Lâmi günün birinde, hem belki yakın zamanda buraya gelecektir, senin eline, ayağına bile kapanacak... Büyük bir felaket yok henüz... Bak, babam söylediymişti dersin...”(Safa, *Cânân*, 2016, s.95)

İlerleyen yaşı itibariyle, Allah'a ve onun yarattıklarına karşı olan hayranlık duygusu artmış olan Abdullah Bey, kızı Bedia'ya da doğayı gözlemleyerek Allah'a ulaşabileceğini ve böylece her şeyin olacağına varacağı duygusunu kızına da öğretmeye etmeye çalışır.

“-Allah’tır, bu ağaçları büyüten odur, unutma bunu kızım! Böyle felaket günlerinde Rabbizülcelâl’i hatırandan çıkarma! Ben dünyayı dolaşmış bir ihtiyarım.”(Safa, Cânân, 2016, s.97)

Abdullah Bey, yirmi beş sene kaptanlık yapmış, miralaylığa kadar yükselmiş ve böylece dünyanın pek çok ülkesini gezmiştir. Denizcilerin çapkın erkekler olduğu üzerine söylenen genel insan hikâyelerini destekler nitelikte Abdullah Bey de gençliğinde çapkın bir erkektir.

“Durdu; Bedia, her zamankinin aksine, babasının dini sözlerini dikkatle dinliyordu. Abdullah Bey, gençliğinde çok hovardalık etmiş, kendi tabiriyle “Sol omzundaki günah meleğine çok yazı yazdırmış”, otuz yaşında, Bedia’nın annesini alınca uslanmıştı. O günden sonra, hakiki dindar, hakiki Müslüman, dini bütün bir adam oldu. Kur’ân-ı Kerim’i her gün, dikkatle, tefsirlere bakarak okuyor, Allah’ın kitabını tarihi ve bahri bütün eserlere tercih ediyordu, onda bu dini aşk, yavaş yavaş bir hastalık hâline gelmeye başladı, o kadar ki, tefsir ve âyet zikretmeden hiçbir söz söylemiyor, Bedia’nın annesini bazı kızdırıyordu.”(Safa, Cânân, 2016, s.99)

Adullah Bey, Lâmi’nin Cânân ile evlilik haberini aldıktan sonra da sakinliğini korur; ancak oğlu Şemseddin’in de Cânân’ın da etkisiyle kalp hastalığına yenik düşerek vefat etmesinden sonra hastalanır ve yataklara düşer. Oğlunu toprağa verdikten sonra Abdullah Bey ve yalının eski tadı kalmaz. Gözü gibi baktığı bahçesi ile bile ilgilenmekten vazgeçer. Cânân’ın annesi tarafından öldürülmesinden ve öğrendiği gerçeklerden sonra Vaniköy’e dönen Lâmi’in gözüyle gördüğümüz kadarıyla yalı, bir cenaze evine dönmüştür.

Faiz Bey(*Fatih- Harbiye*), Neriman’ın babasıdır. Faiz Bey, geleneklerine bağlı bir adamdır. Darülelhan’da eğitim alan kızı Neriman’ın ve arkadaşı Şinasi’nin aralarındaki arkadaşlığını ve bu arkadaşlığın ekseninde kızının değişen tavırlarını gözlemler, tepkilerini hemen göstermez. Neriman’ın yeni tanıştığı Macit’in dünyasına, baloya gitmek için babasına gündelik davranışlarının dışında gösterdiği tavırları ve davranışlarını fark eder Faiz Bey.

“Faiz Bey sesini çıkarmıyordu. Bu, mümkün olduğu kadar septic bir adamdı. Etrafında geçen hadiselerin bütün sebeplerine bir anda intikal etmek isteyen ihtiyarkâr zekâsı, Neriman’ın bu halinde de yeni âmiller arıyor ve aldanmıyordu;

fakat bir taraftan da, Neriman'ın ahlâkında salâha doğru yeni bir imkân yolu açan bu hareketlerinden korku ile karışık, mütereddit bir sevinç duyuyordu.”(Safa, Fatih-Harbiye, 2016, s.43)

Faiz Bey, Macit'ten haberdâr olmasa da kızındaki değişikliklerin farkındadır. Darülelhan'ın alafranga kısmında eğitim alan Macit ile tanıştıktan sonra Şinasi'yi ve genelleme yaparak doğulu insanını eleştiren Neriman, babası ile konuştuğu akşam doğu insanını miskin kediye benzetir. Tartışmanın sabahı Faiz Bey, nüktedan bir dille kızına akşamki sözlerinden ötürü imada bulunur.

“Sabah şerifler hayrolsun babacığım” dedi.

“Faiz Bey neşeliydi ve yüzünde, ihtiyarlara şeytanî bir tazelik veren gizli bir tebessüm, beyaz sakalıyla bıyığı arasındaki pembe deriden kılların altına doğru kaçıyordu. Kızına karşı; geceki zaferini ebedileştirecek müstehzi bir cevap aradı; öyle bir cevap ki, Neriman'la arasındaki ezeli ihtilâfta, kızının herhangi bir isyanına daima sert çekecek kadar sade ve kuvvetli bir nakarat halinde her zaman diline dolayabilsin. Bunu o kadar şiddetli bir ihtirasla aradı ki yüzüne kan çıktı ve beyaz sakalı bir kabartma vuzuhla belirdi:

-Bonjur Matmazel! dedi.”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.51-52)

Faiz Bey, kızına verdiği “Bonjur” yanıtıyla Neriman'ı kendi silahıyla vurmuştur. Kızının değişen dünya görüşünü, asrîlik adı ile içine dâhil olduğu düşünceyi tek bir sözcükle özetlemiş ve tepkisini ortaya koymuştur.

Faiz Bey, karısı öldükten sonra hayatında birtakım değişiklikler yapmış, yaptığı bu değişiklikler de kızının Şinasi ile tanışmasına vesile olmuştur.

“Yedi sene evvel, Faiz Bey karısı öldükten sonra, Kuruçeşme'deki yalıda oturmak istemedi. Maarif evrak müdürlüğünden tekaüt edilmişti. Üsküdar'daki büyük evi de yanınca, azalan varidatına göre daha sade bir yaşayış teminin düşündü, Gülter'i muhafaza ederek öteki hizmetçilerin kimini savdı, kimini evlendirdi. Fatih'teki bu eve taşındılar. O vakit Neriman on beş yaşında idi ve Süleymaniye'deki kız lisesine girdi. Orada Şinasi'nin kız kardeşi Nezahet'le tanıştı. Aynı semtte ve aynı mahallede oturdukları için mektebe beraber gidip gelmeğe başladılar.”(Safa, Fatih-Harbiye, 2016, s.55)

Faiz Bey, kızının okulu nedeniyle tanıştığı Şinasi'yi çok sever. Çok istediği ancak sahip olamadığı erkek evladı yerine koyduğu Şinasi'nin kızı ile evlenmesini arzu eder. Neriman'ın Macit'in etkisi ile değişen tavırlarından korkan Faiz Bey, kızını kendine getirecek olanın Şinasi olacağına inanır. Şinasi ile yaptığı görüşmede ona kızı ile evlenmesini teklif eder. Şinasi tarafından teklifinin kabul edilmesi ile biraz olsun rahatlayan Faiz Bey, Neriman'ın gittikçe hırçınlaşan tavırlarından dolayı uykusuz geceler geçirmeye devam eder.

“Ve beyaz kaşlarının üstünde alını buruşuyordu. O da kızının kendisine karşı sevgisinden şüphe ediyordu; o da, hodgâm bir evladın aç iştiaklarını fedakârlılıklarıyla doyurmanın azabını çekiyor ve mes'uliyetini kızına atfediyordu.”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.85)

Neriman, Macit ile olan heveslerine dayıkızlarının anlattığı Rus genç kızın hazin sonlu hikâyesini dinledikten sonra son verir. Ait olmadığı dünyadaki yerinin eğreti olacağını anlayan Neriman, babası ve Şinasi'nin Ferit'in evinde toplanıp meşk ettikleri akşam oraya başka bir Neriman olarak gelir. Kızındaki bu güzel gelişmenin rahatlattığı baba, o akşam, kendini, uzun süredir olmadığı kadar iyi hisseder.

“On gecedir, saatlerce uyumuyordu. Fakat bu gece, gözleri tamamıyla süzülüyordu: Kitap elinde kalmıştı. Kendini bırakıyordu.

Arz, kayalar, denizler, hattâ parlak...”(Safa, Fatih -Harbiye, 2016, s.127)

Nail Bey(*Yalnızız*), Meral'in babasıdır. Nail Bey, karısı Necile Hanım'dan ayrılmıştır. Necile Hanım, evlilikleri devam ederken Samim ile yakınlaşmıştır. Nail Bey'in kızı Meral üzerindeki korkularından biri de annesine benzemesidir. Kızının, kendisinden yaşça büyük bir adamla dost hayatı yaşayan arkadaşı Feriha ile görüşmesinden rahatsız olan baba, kızını uyarır.

“- Bak, dedi, dinle beni. Kabul edersin ki ben dar kafalı bir baba değilim. Fakat bu memlekette rahmetli Léon Blum kadar da ileri düşünemem. Bu memlekette diyorum. Ben pratik adamım. İnsanın aile hayatı iş hayatına tesir eder bu memlekette. Çünkü dedikoducu çoktur. Annenle niçin ayrıldığımızı bir kere daha düşün. Ona anlatamadım bunu. Sinsi ve serkeşti. Göz yummak meselesi ayrı. Bunları seninle konuştuktu. Havsılası en geniş erkek bile gizli tertiplere gelmez. Annen de

böyleydi. Evvelâ kapı yapardı. Her erkek sinirlenir buna.”(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.198)

Nail Bey, kızının Paris'ten gelen arkadaşı Feriha ile birlikte Paris'e gitme hayallerinin farkındadır. Kızındaki değişikliklerle ilgili olarak onu ilk uyaran oğlu Ferhat'tır. Oğlunun uyarıları ve kendi gözlemleri sonucunda kızını Feriha konusunda uyaran baba, arkadaşlığın insanı toplum gözünde etkileyen bir güç olduğunu kızına anlatmaya çalışır.

“- Sana tekrar ediyorum: Ben mutaassıp bir baba değilim. Fakat mektebinden kaçıp bara giren, sonra da ihtiyar bir zenginın metresi olup Paris'e giden bir aşifte yalnız anasının kanına girse yine bir şey değil. Bu vakada bir sürü maktul var: Bir sürü iyilikler, fedakârlıklar, şefkatler, terbiyeler, hep maktul. Anladın mı? Bütün insanların haklarından birer parçası maktul. Anladın mı? Sen onlara acımıyorsun da neden İstanbul'da barlarda, Paris'te ihtiyar bir herifin kucağında fîng atan o kariya acıyorsun?”(Safa, *Yalnızız*, 2016, s.199)

Nail Bey, kızının hevesleri uğruna hayatını harcamasından endişe duymaktadır. Bunu engellemek için sözleri aracılığı ile elinden geleni yapar. Üre yüksekliği nedeniyle sağlığı bozuk olan Nail Bey, ürenin kendisine verdiği rahatsız hisler nedeni ile Meral ile istediği gibi ilgilenemez. Bu konudaki eksik tarafını oğlu Ferhat'ın tamamlamasını arzu eder ve nitekim Ferhat'ta Meral'i elinden geldiğince kontrol altında tutmaya çalışır. Rahatsızlığı artan Nail Bey, ağabeyinin yanına, Mersin'e gider. Temiz havanın etkisiyle kendisini iyi hissedenden Nail Bey, oğluna bir süre daha Mersin'de kalacağını belirten bir mektup gönderir. Bu mektup da bizim romanda Nail Bey adına duyduğumuz son gelişmedir.

D. Çocuk Yaştaki Erkekler

Nurettin(*Sözde Kızlar*), Belma ve Salih'in küçük kardeşidir. Belma ve Salih'in Behiç'le yaşadıkları anlaşmazlık nedeniyle köşkten uzaklaşmalarından sonra eve, Cerrahpaşa'ya döndükleri gün ablası Belma ile karşılaşan Nurettin'in ablası ile olan iletişiminden, küçük çocuğun ablası tarafından gereken ilgiyi görmediğini anlarız.

“Kapının önünde, küçük kardeşi Nurettin, mektep çantasının üstünde oturmuş, bir ekmek kabuğunu kemiriyordu. Ablasını görünce hiç yerinden kımıldamadı, gülmedi. Yabancı gözlerle baktı. Belma her vakitkinin aksine, kardeşini okşamak için eğildi, parmaklarını çocuğun kirli sarı saçları arasında dolaştırarak sordu:

-Nuri, Salih ağabeyin geldi mi?

-Bilmem. Ben mektepten şimdi geldim. Yukarı çıkmadım.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.84)

Nurettin ve ablası Belma arasındaki anlatılmayan kısımlar, bize Belma'nın kardeşi ile daha önce hiç ilgilenmediğini gösterir. Belma'nın köşkte, Behiç'in peşinde geçirdiği vakitleri kardeşinden esirgemesi sonucunda, Nurettin, ablasını tanıma fırsatını elde edememiştir.

“Belma çantasını açtı, bir çeyrek buldu. Nurettin'e uzattı:

-Haydi git de çikolata al, dedi.

Çocuk bu parayı alırken yabancından alır gibi tereddüt içinde idi. Küçük, yorgun vücudunu zahmetle taşıyan ince bacakları üstünde doğruldu. Parayı aldı, çantasını kapının eşiğinde unutarak yürüdü.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.85)

Yazar, oldukça yalnız ve çaresiz bir halde betimlediği Nurettin'i, içine alarak çizdiği çemberin içine Belma'yı dâhil etmez; çünkü Belma, biyolojik olarak abla olmak dışında Nurettin'e ablalık yapmamıştır.

Nurettin son olarak ablasının intihar ettiği gün Nadir ve Mebrure'nin ziyareti ile karşımıza çıkar.

“Kapıyı Belma'nın küçük kardeşi açtı, büyük felaketler görmeye alışmamış çocuk gözlerinin bütün hayretiyle bakıyordu. Nadir'in sorduklarına kesik kesik cevap verdi:

Babam hastanede... Annem de... Komşuya gitti. Hatice ablam “Beni yalnız bırakın!” dedi. “Bana misafirler gelirse sen de mektebe git”, dedi.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.175)

Nurettin, ablasının kendisini gerçek adı, Hatice ile değil, insanlara Belma olarak tanıttığından habersizdir. Behiç yüzünden akıl hastanesine düşen ağabeyisinin yanında babası vardır. Birazdan ablasının kendisini öldüreceğinden habersiz, Nadir ve Mevrure'nin gelmesi ile mektebe gidecek olan Nurettin'in yaşanılanlardan pek de haberi yoktur. Yazar, Nurettin'i anlattığı iki sahnede de onu yalnız betimlemiştir. Bu da bize, evde herkesin kendi havasında yaşadığını düşündürür. Ait olmadığı dünyaya girmeye çalışan Salih ve Hatice'den Belma'ya dönüşen abla, küçük kardeşleri Nurettin'e örnek olmayı başaramamışlardır.

Selçuk(*Bir Akşamı*), Kâmil'in Fransız kadın Bert'ten olan çocuğudur. Selçuk bir yaşına kadar İstanbul'da bulunmuş, daha sonra annesi ile Fransa'ya gitmiştir.

"Bert, ara sıra çocuğuna bakıyor. Selçuk İstanbul'dan bir yaşında ayrıldı. Bu, doğduğu şehri ilk idrâk edişidir. Kendi varlığıyla bu şehir arasındaki münasebeti anlamaya çalıştığı zannını veren bir dikkat, çocuğun kaşlarının ortasında keskin iki çizgi çekiyor."(Safa, *Bir Akşamı*, 2016, s.159)

Selçuk bir yaşından sonra Türkiye'den ayrıldığı için Türkçe bilmemektedir. Annesinin ona öğrettiği birkaç kelime dışında Türkçe bilmeyen Selçuk, düşüncelerini Fransızca gerçekleştirir.

"Araba caddelerden geçerken, Türkçe bilmeyen bu Türk çocuğu, Fransızca düşünüyordu: "Ben burada doğdum ve benim babam burada!"(Safa, *Bir Akşamı*, 2016, s.159)

Babasının kendisini dört senedir görmediği Selçuk, babasını görmenin heyecanı içerisinde. Kendisini görünce babasının göstereceği tepkiyi merak eden küçük çocuk babasına söyleyebilmek için Türkçe bir cümleyi ezberler.

"Baba seni çok göreceğim geldi."

"Selçuk bu cümleyi kendi kendine yirmi dokuzuncu defa (söz misali) tekrar ederken araba Bomonti sokağına sapıyordu."(Safa, *Bir Akşamı*, 2016, s.161)

Heyecanlı bir şekilde babasını görmeyi bekleyen Selçuk, babası Kâmil'in Meliha ve Bert'i yan yana gördüğü odadaki şok anını atlatmasından sonra babasına kavuşur.

“Çocuk yerinden kalktı. Kâmil’in yanında açtığı sandalyeye oturdu ve omuzlarında babasının bir kolunu hissetti. Çocuğun omzuna bu koldan şefkat doluyordu. Yüzü pembeleşti.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.178)

Yazar, Selçuk’un pembeleşen yüzü ile okura, baba sevgisinin bir çocuk için ne denli kıymetli bir değer olduğunu ortaya koyar. Selçuk, yeni sahip olduğu bu değeri heyecan ve hayranlık içerisinde sahiplenmiştir. Selçuk, uzun uzun seyrettiği babasına kendini kanıtlamak için öğrendiği Türkçe sözleri söyler.

“-Baba, dedi, seni çok göreceğim geldi!

Annesinin ezberlettiği bu cümleyi Türkçe söylemişti. Kâmil birdenbire başını oğluna çevirdi, hayran ve samimî:

-Ya! Dedi.

Çocuk kıpkırmızı olmuştu. Kâmil’de kızardı ve çatalını, kaşığına bırakarak sandalyesini geri çekti. Oğlunu dizlerinin arasına aldı, kucakladı ve öptü.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.179)

Kâmil, Bert ve oğlu Selçuk için Meliha ile yaşadığı evden ayrı bir daire tutar. Kâmil’in Anadolu’ya, cepheye gitme kararı alması üzerine Bert, oğlunu da yanına alarak Fransa’ya dönme kararı almıştır. Babası, cephede şehit olan Selçuk, küçük yaşından ötürü yaşananlardan habersizdir. Bir yaşında ayrıldığı baba memleketine beş yaşında dönen küçük çocuğun baba özlemini dindirmesi çok uzun sürmemiştir. Yazar, Türkçe cümle ezberlemek için üstün bir gayret gösteren Selçuk üzerinden erkek çocuklar için rol modeli olan babanın önemini ve hissedilen yokluğun sanılandan daha çok olduğunu düşündürür.

Babuş(Matmazel Noraliya’nın Koltuğu), Ferit’in kaldığı pansiyon odasının yanındaki odada amcası Tahir Bey, annesi Eda Hanım ve ablası Zehra ile yaşamaktadır. Ferit’in Babuş’un hastalanması ile onların odalarına girdiğinde biz onun gözünden Babuş’u tanımaya başlarız.

“Sekiz yaşında var yoktu. Annesininki gibi çipil, fakat daha siyah ve kapakları şişmiş gözleri parlak, ufarak ve batıktı. Yüzünde tirmiklar vardı. Ortası basık burnu, çıkık elmacık kemikleri ve genişçe şakakları ona Çinli ile Tatar arasındaki ırk tereddüdü geçirmiş bir Orta Asya çocuğu tipi veriyordu. Kirli saçları

kulaklarının üzerine yürüyecek kadar uzamıştı. Fakat üstündeki gömleği daha kirliydi. Elini ona dokundurmadan tiksinen Ferit, çocuğunun karnını açması için anasına işaret etti.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2016, s.11)

Asıl adı Baha olan Babuş, çaresizliklerin arasında büyümeye çalışan bir çocuktur. Gazete satarak evi geçindirmeye çalışan Babuş, her dönemde önemini koruyan sorunlardan biri olan çocuk işçi gerçeğinin bir edebiyat ürününde karaktere bürünmüş hâlidir.

“Oğlanın boynuna asılı, göbeğine doğru sarkan üstü sümüük lekeleriyle dolu bu torba ne oluyor? Kenarına bir mavi boncuk ve içinde okunmuş çörekotu bulunan fındık kadar küçük bir mavi kese dikilmiş. “Gazete satar,” diyor anası, “paralarını bu torbanın içine koyar.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2016, s.11)

Romanın sonunda Tamburi Tosun tarafından teyzesi öldürülerek ondan kalan paralarla zengin olan Ferit, Eda Hanım ve ailesine maddi yardımda bulunarak Babuş’un mektebe gitmesini sağlayacağını söyler. Böylece Ferit, Babuş’un hayatı için umut kaynağı olur.

Aydın(*Yalnızız*), Mefharet’in oğludur. Romanda karakterine dair çok yer verilmemiş olan Aydın, matematik dersinden ikmale kalmıştır ve çok ders çalıştığı için şiddetli baş ağrıları çekmektedir. Eve çağrılan doktor, Aydın’a sürmönaj teşhisi koymuştur. Doktor Aydın’da menenjit başlangıcı olduğunu her şeyi abartarak yaşayan annesi Mefharet’e söyleyemez.

“Ve ihtilâçları gittikçe azalan hastaya yaklaştı. Aydın yüzükoyun yatıyordu. Doktor onun gözlerinde ışığın tesirlerini anlamak için arkası üstü dönmesini istedi. Çocuk soldan sağa doğru vücudunu çevirirken, pencereden gelen aydınlık istikametinde gözlerini sımsıkı yumdu. Besim de buna dikkat etmişti. Mefharet farkında değildi. Doktorun daha rahat hareket edebilmesi için yatağın başucundan çekildi.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.66)

Sınav stresi yüzünden hasta olan Aydın, doktorun uyguladığı tedaviden sonra azalan baş ağrılarının şiddetinden rahatlamıştır. Romanın Yeşilköy’deki ev ekseninden çıkarak Meral ve Samim’e odaklandığı kısımlarda Aydın’a dair başka bir bilgi verilmemiştir.

Cemil(*Biz İnsanlar*), Tahsin'in yüzüne taş attığı çocuktur. Teneffüs saatinde, gerçekleşen olay öğretmen Orhan'a, başka bir öğrenci tarafından haber verilmiştir. O sırada, unuttuğu tespihini almak için bahçeden sınıfa dönmüş olan Orhan, haberi alınca hızla bahçeye dönmüş, yüzü kanlar içindeki Cemil'i görünce kucaklayarak onu içeriye taşımış ve pansuman yapmıştır. Yanağı delinmiş olan Cemil, Orhan'ın sorusu üzerine Tahsin'le arasında geçenleri şöyle anlatır:

"Cemil, ayağını küçük bir taşa bastırarak topuğunu onun üstünde çevirmeye başladı. Sınıntılı bir teneffüs omuzlarını kaldırıp indiriyordu. Birden doğruldu:

-Fakat o da bana teneffüshanenin önünde koşarken dirsek vurdu.

-Peki, sen ne yaptın? Cemil o anı hatırlamış gibi silkinerek yutkundu:

-Ben bir şey yapmadım, dedi, ama kızdım ben de...

-Peki?

Çocuk bir korku içinde mahpus, darılmış ve dışarı çıkmak için genzinden yol bulan kapalı bir sesle itiraf etti:

-Ben de... Ona... Eşek Türk dedim."(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.35)

Orhan, çocuğun anlattıklarından sonra çocuğu evine, yalıya götürür. Orhan, yalının hizmetçisinden çocuğun babasının öldüğünü öğrenir ve annesi ile görüşmek ister. Cemil'in annesinin olayı öğrendikten sonra söylediği sözler, Cemil'in bu sözleri kimden öğrendiğinin cevabıdır.

"-Eşek Türk! Eşek Türk ya! Eşek olmasa bunu yapar mı? Doğru söylemiş. Elbet. Bu sözü de benden öğrendi. Eşek Türk! Bu rezalet çocuğumun başına Türk mektebinde geldi."(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.42)

Bu sözler karşısında şaşkına dönen Orhan'ın tavrı sertleşmiş ve sakin olan halini değiştirerek kadına tepki göstermeye başlamıştır.

"Orhan kadına doğru sert bir adım atmıştı:

-Mesul bir vaziyette olmasaydım, dedi, size sizin milliyetinizi daha başka türlü anlattırdım: Yalnız teessüf etmekle kalıyorum; unutmayınız ki çocuğunuza verdiğiniz bu terbiye, inzibat meclisinin kararı üstünde ayrıca müessir olacaktır.

Ben, kendi hesabıma, taşı atan çocuğu mazur görüyorum.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.42-43)

Orhan, duyduklarından sonra Tahsin’in attığı taşın haklı bir tepki olduğuna karar verir. Okula geri döndükten sonra, kendinden emin bir tavırla, Tahsin’in suçlu olduğunu ve okuldan atılması gerektiğini düşünen okul yönetimine karşı Tahsin’i savunur ve haksızlık yaptığına inanan okul yönetimine tepki olarak okuldan istifa eder. Daha sonra, Tahsin’in babası kayıkçı Mustafa ve Cemil’i annesi arasında geçenleri de öğrenir. Tahsin’in babası kayıkçı Mustafa, Cemil’in yaşadığı yalıda çalışırken, Fransız hayranı olan Samiye Hanım’ın tarafından sürekli bu hakaretlere maruz kalmış ve sonunda dayanamayarak kadını omuzlarından itmiş, bunun üzerine de tutuklanmıştır.

Romanın ilerleyen kısımlarında Orhan, bu olay vasıtasıyla tanıyacağı; Samiye Hanım’ın ölen kocası, Halim Bey’in kardeşinin kızı olan Vedia ile münasebeti sebebiyle daha pek çok kere girip çıkacağı yalıdaki bu fikirlerin az da olsa değişmesine tesir eder. Cemil, kendi kültürüne, milletine uzak kalmış, yabancı hayranı ailesi ekseninde ne öğrendi ise onu Tahsin’e yansıtmıştır. Bir öğretmen olarak Orhan’ın tavrı ve yaptıkları neticesinde yazar, çocukları anlamak için ailelerini iyi okumamız gerektiğine işaret eder.

Tahsin(*Biz İnsanlar*), Orhan’ın görev yaptığı okuldaki öğrencilerden biridir. Tahsin’in romandaki rolü, arkadaşı Cemil’e attığı taşla başlar. Tahsin ve Cemil, birbirine zıt iki sosyo-ekonomik aileden gelmektedirler. Tahsin’in betimlendiği sahnede onun ekonomik olarak hangi aile yapısına dâhil olduğu kolayca anlaşılmaktadır.

“Çocuk hâlâ omuzları yukarıya kalkık ve boynu kısılmış, burnunu çekerek ve ayaklarını sürterek Orhan’ın önünden yürümeye başlamıştı. Besbelli ona başka biri tarafından verilen ve ince bacaklarına çok bol, çok uzun gelen pantolonunun parçaları yeri süpürüyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.54)

Tahsin ve Cemil arasındaki tartışma, Cemil’in Tahsin’e hakaret etmesi üzerine, fiziksel yaralanmaya varan bir kavgaya dönüşmüştür. Cemil, Tahsin’e “Eşek Türk” diye hakaret etmiş, Tahsin’de bunun üzerine Cemil’in yüzüne isabet eden bir taş atmıştır. Olayın yaşandığı gece, okulun yatakhaneinde nöbetçi öğretmen

Orhan'dır. Gece yarısı Orhan, yataktan duydugu sesler üzerine oraya gider ve uykusunda sayıklayarak ağlayan Tahsin'i görür.

“-Baba, vallahi babacığım, gözüm çıksın eğer... Yirmi yedinin üstünde, baş aşığı... Değil, gözüm kör olsun, istemem, olmaz, olmaz, istemem, anne, anneciğim...”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.60)

Tahsin, yaşadığı olayın etkisindedir, bu olay onun bilinçaltındaki korkularıyla birleşmiş, onları tetiklemiştir. Çocuk ruhuna ağır gelen sıkıntıyı rüya yardımı ile atmaya çalışır. O an yanında olan Orhan, bir öğretmenden çok, baba şefkatiyle çocuğa sarılır. Tahsin'i böyle görmek Orhan'ı çok etkilemiştir. Onun okuldan atılmasını isteyen okul yönetimiyle konuşarak onun atılmaması için elinden geleni yapmaya karar verir.

Olayda söylenen “Eşek Türk” sözü öğretmenler odasında tartışma konusu olur. Bir kısım öğretmen bu sözü çok önemsemez; ancak Orhan gibi, sözün Türk milletine söylenmiş bir hakaret olduğunu ve Tahsin'in attığı taş kadar ağır olduğunu savunan öğretmenler de vardır, Orhan'ın okul muavini karşısında Tahsin'i savunduğu anlarda onun gibi düşünen öğretmenlerden biri, edebiyat öğretmeni Necati Bey vardır.

“-Celal, elindeki büyük defteri masanın üstüne koyarak resmi bir sesle cevap verdi:

-Müdür Bey inzibatmeclisinin toplanmasına lüzum görmüyor. Beyhude münakaşalar olacağını anladı. Re'sen karar verecek. Hadisenin uzun, derin istişareye muhtaç bir ciheti yok ki. En kibar talebelerimizden biri ötekine eşek demiş. Bunda kafa göz yaracak ne var? Az daha...

Necati atıldı ve muavinin sözünü kesti:

-Yalnız eşek mi demiş? Türk'ü unutuyorsunuz.

Muavin onun yüzüne bakmadan omuzlarını kaldırdı:

-Bir de Türk demiş olsun, bir yerine iki kelime...

- O ikinci kelimenin içinde bütün bir millet var.

- *Aman efendim, aman... Dedi. Siz bunları talebeye edebiyat vazifesi olarak veriniz, biz mektebin asayişinden mesulüz.*”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.74)

Bu diyalog içinde pek çok bakış açısı taşımaktadır. Biz bu diyalogu gerçekleştiren öğretmenleri mesleki sınıflandırmamız sırasında detaylı bir şekilde ele alacağız. Bu babta bizi Tahsin’in durumu ilgilendirmektedir. Cemil’in Tahsin’e söylediği “Eşek Türk” sözünün arkasında annesi ve Tahsin’in babası kayıkçı Mustafa arasında daha önce yaşanan bir tartışma yatmaktadır.

Tahsin’in babası Mustafa Bey, Cemil ve annesinin yaşadığı yalıda çalışmış, yalının hanımı Samiye Hanım, tarafından yaptığı her hatalı işte “Eşek Türk, Vahşi Türk” diye hakaret içeren sözlere maruz kalmıştır. Samiye Hanım ve kayıkçı Mustafa arasında geçen son tartışmada kadın yine kayıkçı Mustafa’ya hakaret etmiştir, bu sözlere daha fazla dayanamamış olan adam, kadını omuzlarından tutarak yere itmiştir. Bu olaydan sonra da tutuklanıp hapse atılmıştır; Tahsin ve Cemil arasında yaşananlar sırasında da hapisanededir.

Çocuk kavgası olarak görülen bu olay aslında arkasında geniş bir hikâye barındırmaktadır. Cemil, annesinden duyduğunu, Tahsin de babasından gördüğü tepkiyi göstermiştir. Çocuklarının, onları yetiştiren ailelerin yansıması olduğu gerçeği, burada net bir şekilde anlaşılmaktadır. Olayın ayrıntılarını, arkasında taşıdığı hikâyeyi öğrenen Orhan, Tahsin’e sahip çıkar. Bu uğurda da işinden istifa edecek kadar kararlıdır. Müdürün odasında istifa kararını açıkladığı konuşma sırasında, Tahsin’in okuldan atılmaması için elinden geleni yapar. Orhan’ın böylesi kararlılıkta olması karşısında okulun müdürü bu fikrinden vazgeçer. Ücretli olan okulda, parasız olarak okuyan Tahsin, zengin bir ailenin çocuğu olan Cemil karşısında okul yönetimi tarafından değersiz olarak görülmesine karşılık, Orhan’ın kararlı tutumu bu algının önüne geçmeyi başarmıştır. Okuldaki son dersinde Orhan, Tahsin’i sınıf arkadaşlarına emanet eder. Tahsin, öğretmenin kendisini böylesi savunması karşısında utangaç mizacının altında ezilir.

“Çocuklar Tahsin’e baktılar. Kayıkçı Mustafa’nın oğlu, boynu hiç görünmeyecek tarzda başı omuzlarının arasına kısılmış, önüne bakarak, üstüne yağın tesirlerin altında ezilmiş gibi oturuyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.84)

Tahsin'in Cemil'in sözü karşısında attığı taş, anlık bir tepkiden çok, Cemil'in annesi ve kendi babası arasında yaşanan ve neticesinde babasının hapsedilmesine neden olan olaya verilmiş bir tepkidir. Tahsin, çocuk bedeni arkasında, fakirliğin ve bir süreliğine de olsa babasız kalmasının nedeni olarak gördüğü Cemil'in annesine gösteremediği tepkiyi, Cemil'e göstermiştir. Kendisine ve daha sonra da babasına yardımcı olacak olan, öğretmeni Orhan tarafından Tahsin anlaşılması, okuldan atılması engellenerek daha büyük bir sıkıntıya düşmekten kurtarılmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümü olan “Medeni Durumlarına Göre Erkekler” kısmında erkekleri; evli, bekâr, dul ve çocuk yaştaki erkekler alt başlıkları ile inceledik. Kronolojik olarak ele aldığımız on bir romandaki erkek kahramanların sayılarının, evli olanların on iki, bekâr olanlarını yirmi dokuz, dul olanlarını beş ve çocuk yaştaki olanları da altı olduğunu gördük. Böylece yazarın romanlarındaki erkek kahramanların sayı bakımından en çok “bekâr erkekler” olduğunu söyleyebiliriz.

II. MESLEKLERİNE GÖRE ERKEKLER

Peyami Safa'nın inceleme konumuz olan romanlarındaki erkekleri medenî durumlarına göre inceledikten sonra çok belirgin ve yoğun olan mesleklerine göre ele almayı uygun bulduk. Elbette bu gruplandırmada eğitim durumları önce gelmeliydi. Fakat yazar kahramanlarını meslek sahibi olarak canlandırır, öğrenim görmesi veya öğrenim hayatı hemen çok az bulunmaktadır. Ayrıca incelediğimiz romanların hiçbirinde eğitim-öğretim meselesinin tartışıldığını görmeyiz. Yalnız *Fatih-Harbiye* romanında Darülelhan'da öğrenim gören Neriman, Şinasi ve Macit'in aldıkları alaturka ve alafranga müzik eğitimi ve farkları kısaca söz konusu edilir. *Mahşer*'de Perizad'a Fransızca ve Türkçe öğretilmesi sadece zikredilir. *Biz İnsanlar*'da eğitim ve öğretim meselesi kısmen geçer. Bunun için romanların vak'a zamanında kahramanların durumunu gözönüne alarak mesleği öne aldık. Bir bakıma yoğunluğa göre bir sıralama yaptık. Mesleğini icra eden kahramanları önce üç kategoride düşündük. Kamusal alanlarda çalışanlar, kamusal alanların dışında mesleğini icra edenler/çalışanlar olarak gruplandırdık.

A. Kamusal Alanlarda Çalışan/Mesleğini İcra Eden Erkekler

1. Öğretmen

(*Mahşer*)Nihad, Çanakkale'den, harpten İstanbul'a gelir. Vapurdan indikten sonra Fatih'e gider. Orada uzak akrabasından "teyze" dediği ihtiyar bir kadının evinde kalmayı düşünür; ancak yaşlı kadın vefat etmiştir. Hatice Hanım, öldükten sonra, ev sahibi evi başkasına kiraya vermiştir. Bir süre sokaklarda düşündükten sonra, arkadaşı Faik'in evine gitmeye karar verir.

Arkadaşı Faik'in onu içeri kabul etmesinden sonra, aç karnını doyurur; uymak için yatar; ancak uyuyamaz. Sabah erkenden tekrar öğretmenlik yapabilmek için Maarif Nezareti'ne gider. Maarif Nezareti'nde kendisine boş bir kadro olmadığı söylendikten sonra, içinde bulunduğu çaresizliğin de etkisiyle Nafia binasına uğrar. Orda kendisini karşılayan memur, Nihad'ı gazetedeği ilan için gelen bir mühendis

sanır ve Orhan'a özgeçmişini yazdırır, bir an için umutlanan Nihad, memurun yanlış anlamayı düzeltmesi üzerine tekrar çaresiz psikolojisine döner.

“Yorgunluk, açlık, üst üste muvaffakiyetsizlik, izzet-i nefsin vuruluşu onu birdenbire zaafa düşürdü. Artık, hiçbir yere uğrayacak bir halde değildi. Tenha sokaklara saptı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.27)

Nihad, umutsuzluk içinde ilerlediği yolda karşısına çıkan hanlardan birine girer ve içeride yer alan iş yerlerinden biri olan Seniha Hanım ve Mahir Bey'in sahibi oldukları odaya girer. Mahir Bey, kendisi ile çok ilgilenmez; ancak Seniha Hanım ile yaptığı konuşma sonunda öğretmen olduğunu söyleyen Nihad'a Seniha Hanım, bir teklifte bulunur. Kızı Perizad'a evlerinde Fransızca dersi vermek üzere Seniha Hanım'la anlaşan Nihad, oradan ayrılırken içinde umut yeşertir.

Kadının kendisine verdiği adresteki evi bularak giden Nihad, ders vereceği Perizad ile tanışır; ancak çocuğun herhangi bir şeyi öğrenmeye pek de niyeti yoktur. Perizad'la iletişim kurmakta zorlanan Nihad'a evde yaşayan, Mahir Bey'in akrabası olan Muazzez isminde bir genç kız yardımcı olur. Nihad, bu genç kızla sohbet etmekten hoşlanır ve eve bir daha gidişinde de onunla kurduğu iletişimi çoğaltmak niyetindedir.

Nihad'ın Perizad'a ilk ders verdiği günün sonunda, kendisine ders ücreti verilirken, evdeki davete de davet edilir. Nihad, Çarşamba akşamı gerçekleşecek olan davete giderken arkadaşı Faik'in elbisesini giyer. Bu elbise ile kendisini daha iyi hisseden Nihad, kendine güvenli güvenli bir şekilde davete katılır; ancak diğer misafirlerin arasında kendini kötü hisseder. Bu yalnızlık anında kendini iyi hissetmek için çocukluk anılarını düşünür.

“On iki yaşına kadar İstanbul'un zengin ailelerinin içinde yaşadı. Babasının bütün akrabaları saraya mensuptular. Nihad'ı her zaman Bostancı'da, Fenerbahçe'de, Kadıköy'ünde alıkoyarlardı. Onların arasında büyüdü. Fakat meşrutiyet, birçok servetlerle ünvanları üç-beş temmuz gününde mahvediverdiği için babasıyla annesi de öldükten sonra, Nihad o güzel âlemlerden uzak kaldı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.46)

Nihad'ın kendisini yalnız hissettiği anlarda sığındığı belleği, bize onun çocukluğu, yetiştiği ailenin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi sağlar. Nihad,

asker dönüşü yaşadığı ekonomik sıkıntının aksine, oldukça rahat bir çocukluk geçirmiştir.

Seniha Hanım ve Mahir Bey'in daveti, misafirlerin sohbetleri ve şahit olduğu bir olay, onun canının iyice sıkılmasına neden olur. Nihad'ın sıkıldığını anlayan Muazzez, onu ortamdaki uzaklaştırmak için farklı bir odaya götürür. Binanın arka cephesine bakan karanlık olan odanın balkonunda konuşmaya başlayan iki genç, sohbet ederek birbirlerini tanımaya çalışırken odaya Seniha Hanım ve Mebus Alâaddin Bey girer. Balkondan onları görmek ve duymak oldukça kolaydır. Nihad ve Muazzez'in şahit olacakları şey şudur: Seniha Hanım, kocasının ticari bir işi için, güzelliği ve kadınlığını kullanarak Alâaddin Bey'in nüfuzunu kullanmak ve olabilecek ticari kaybı önemek ister. Gördükleri karşısında canı sıkılan Nihad, halkın çıkarını gözetmesi gereken bir mebusun birilerinin ticari çıkarlarını korumak uğruna ve bir kadının kendisini bu derece basitleştirmesine karşı, savaşta feda ettiklerini düşünür.

“Üç senedir... Meğer... Biz kimler için harp edip durmuşuz!”(Safa, Mahşer, 2016, s.54)

Nihad, Seniha Hanım ve Mahir Bey'in evinde kendini kötü hissetmiş olan bu hadiseye şahit olsa da oraya gitmeye devam eder; çünkü Muazzez'e bağlanmaya başlar. Seniha Hanım'ın bakışları karşısında birlikte vakit geçirmek evde zorlaştıkça onlar da dışarıda görüşmeye başlarlar. Nihad, Muazzez ile ilk kez dışarı çıkınca, oldukça heyecanlanır. Muazzez'le vakit geçirmek Nihad'ın hoşuna gider. Kalabalık bir caddeye geldiklerinde Muazzez'i zarar görmemesi için onu korumaya çalışır.

“Nihad, şaşırıldı. Eğlencenin itidalinde bile haileye benzeyen bir şey vardı. Kalabalıkta incinmesinden korkarak Muazzez'i koluyla sardı.”(Safa, Mahşer, 2016, s.63)

Romanın bu noktadan sonraki kısımları Nihad ve Muazzez çevresinde gelişir. Nihad, Mahir Bey ve Seniha Hanım'ın kızları Perizad'a Fransızca ve Türkçe ders vermek üzere girdiği işte, Perizad'la gerçekleştirdiği birkaç ders dışında öğretmenlik yapmaz. Seniha Hanım'ın evrak işlerine yardımcı olur. Nihad karakterini öğretmen olarak bu kısımda bu kadar vermeyi uygun gördük. Nihad'ın romanın aktüel

zamanında yaşadıklarının devamını “Medeni Durumlarına Göre Erkekler” kısmında, “Evli Erkekler” alt başlığı altında inceledik.

Müderriş Şeref Bey(*Fatih -Harbiye*), romanın son zaman diliminde, kısa bir an yer alır. Neriman ve Şinasi arasındaki meselelerin çözüme kavuştuğu dönemde, Neriman’ın da Macit hayalinden vazgeçtiği akşamki toplantıda yer alan misafirlerden biridir. Darülfünun’da çalışmaktadır. Neriman’ın içeri girmesinden sonra onun da sohbeta katılmasıyla, Müderriş Şeref, aşağıdaki sözleri ona söyler.

“-Neriman Hanım’ın bir saza karşı nefretini herhangi bir şekil meselesine icra etmekte mübalağa vardır. Bizde garplulaşma temayüllerinin teknikte kalmadığı ve kültür sahasına kadar girdiğini zannedirim.”(Safa,*Fatih-Harbiye*, 2016, s.114)

Müderriş Şeref Bey’in bu sözleri, evdeki genel sohbet havasında kaybolur ve Neriman tarafından da anlaşılmaz.

Yahya Aziz(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*),Ferit’in kaldığı pansiyonda yaşayan felsefe öğretmenidir. Paris’te, Sorbonne Üniversitesi’nde eğitim görmüştür. Yahya Aziz’e ait ilk bilgiyi biz, pansiyonun odabaşı Vafi Bey’in Ferit’le olan sohbetinden öğreniyoruz.

“-İlk müracaat eden Aziz Bey olup vekâlet emrine alınmış mağdur lise hocalarındandır. Senin katta oturur. Garik-i bahr-i irfandır. Odasında sandık sandık kitap vardır. Gece gündüz okur. Kimse ile konuşmaz. Yedi aydır buradadır, ben kendisiyle üç defa esaslı görüşmüşümdür. Üstadların üstadıdır. Müşkülüm olunca ben de kendisine danışmak isterim. Zira mutasavvıfaya bigâne değildir. Velâkin yanına varılmaz. Kendisi bir kuyudur ki içine evvela kendisi düşmüştür. Sesi derinden gelir.”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*,2016, s.104-105)

Vafi Bey, Yahya Aziz’i, kendisini etkileyen kişilik özellikleri ile anlatır. Yahya Aziz, felsefe öğretmeni olmasının yanında, sakin ve olgun tavırları ile Vâfi Bey’i etkilemiş, bu etkileniş daha sonra Ferit’e de sirayet edecektir. Tıp eğitimini yarıda bırakıp felsefe eğitimi alan Ferit için Yahya Aziz, zamanla iyi bir dost olacaktır. Ferit, pansiyondaki diğer insanları önce Vafi Bey’in sözlerinden, daha sonra da kendi iletişimi ile yakından tanımaya başlar. Vafi Bey, Ferit’le sohbet ederken yanlarına Yahya Aziz gelir. Yazar, Yahya Aziz’in fiziksel özelliklerini betimler:

“Odadan içeriye dar omuzlar üstünde seyrek saçlı büyük bir baş, siyah ve iri gözlerin altında kalın çerçevesi bir bağa gözlük, esmer ve oyuk yanaklar, ince bir ağız ve Ferit’in hüküm vermekteki tereddüdüne çattığı halde sempatisini kazanmaya istidatlı büyük bir mânâ girdi. Yahya Aziz. Lise filozofu. Vekâlet emrine alınan hoca.”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*,2016, s.125)

Ferit, Vafi Bey’le sohbet etmeden önce, onu ziyarete gelen kız kardeşi Nilüfer ile görüşmüştür. Yahya Aziz, Ferit ile sohbet eden Vafi Bey’in yanına gelerek az önce çıkan kızı tanıyıp tanımadıklarını sorar. Bu soru Ferit’in dikkatini çeker. Bir tesadüf eseri, Yahya Aziz, Ferit’in kız kardeşi Nilüfer ile vapurda karşılaşmıştı. Genç kız, yanında yaşadığı teyzesinin yaptıklarını, hayatının ayrıntılarını Yahya Aziz’le paylaşmıştı. Yahya Aziz, bunalımda olduğunu düşündüğü genç kıza adresini vermiş, eğer bunalırsa kendisini ziyaret etmesini tavsiye etmişti. Genç kız pansiyonda gören Yahya Aziz de onun Ferit’in kız kardeşi olduğunu bilmediği için kendisini bulmaya geldiğini düşünür. Vapurdaki tanışma anının ayrıntılarını şu şekilde anlatır:

“Yahya Aziz başını sağa çevirir. Baktım, benim hizamda, köşede bu güzel kız; ve kamarada başka hiç kimse yok. Vafi Bey, sen bana yakıştırmazsın, fakat onun gözleri ve bacakları beni tâ yanına kadar çekti. Bir sürü boş yer varken gidip yanındaki kanepeye oturdum. Gazetemi okumaya başladım. Beş dakika geçti, geçmedi, bana saati sordu ve konuşmaya başladık.”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*,2016, s.126)

Yahya Aziz’in, Nilüfer’in, Ferit’in kız kardeşi olduğunu bilmeden onun bacaklarından ve gözlerinden etkilendiğini söylediği bu sözlerine Ferit, herhangi bir tepki göstermez. Nilüfer’in, Ferit’in kız kardeşi olduğunu Vafi Bey’in bakışlarından ve Ferit’in ne olduğunu anlayamadığı Arapça sözlerinden anlayan Yahya Aziz, utanır ve yüzü kızarır. Ferit, Yahya Aziz’in utanmasından rahatsız olur. Filozof olarak nitelendirilen bir adamın, yaptığı ve anlattığı bir şeyden sonra utanma duygusunu yakıştırmaz. Yahya Aziz’in ayrılırken yeniden görüşme dileğine içinden olumsuz bir düşünce ile karşılık verse de, Ferit onunla tekrar görüşür.

Pansiyonda kalmaya başladıktan sonra Ferit, nedenini açıklayamadığı bazı metafizik olaylar yaşar. Bu olaylardan biri de uykusunda çıplak bir kadın tarafından boğulmaya çalışılması olayıdır. Bu konuyu Yahya Aziz ile birlikte dışarı çıktıkları

gün konuşur. Yahya Aziz, Ferit'in, yaşadığı şeyin gerçek ya da halüsinasyon olup olmadığı düşüncesi üzerine yorum yapar.

“-Bütün ihtimalleri reddedebilmek için her şey hakkında tam bir bilgimiz olmak lazım. İçinde büyük tabiat âlimleri de bulunan pek çok insanların, deli olmadıkları halde, gördükleri hayaletlerin birer vehim olduğunu nasıl söyleyebilirim? Lehde ve aleyhte izah imkânlarımın da, kendi tecrübelerimin de dışında kalan iddiaları kabul ve reddetmeğe hakkım yoktur.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu,2016, s.161)

Yahya Aziz, Ferit'in yaşadığı olayı anlattıktan sonra, onu herhangi bir şekilde yönlendirmeden dinler. Ferit'i olayın olmadığına ya da olduğuna inandırmak yerine, mantık temelinde düşünür. Buradaki tavrı, onun, felsefî yönüne dayanır, olumlu ya da olumsuz bir şey söylemeyi tercih etmez. Ferit'in anlattıklarını yalnızca bir olgu olarak ele alır.

Yahya Aziz, Ferit'in pansiyonda yaşadığı altı gün boyunca onun sıkıntılı anlarında yanında olan kişiler arasında mantığın temsilidir. Ona yardım eden bir diğer kişi de Vafi Bey'dir. Vafi Bey manevi ve dini yönü ile Yahya Aziz'de tarafsız mantığı ile Ferit'e yardım eder.

Ferit ve Yahya Aziz sohbete devam ederlerken, Ferit'in ensesini bir el okşar. Ferit Yahya Aziz' söylemese de onun Nilüfer'in eli olduğunu hisseder. Yahya Aziz'in yanından ayrılıp, teyzesi ile yaşanan kız kardeşini görmeye gider. Kız kardeşinin yüzünü soluk görür. Annesini ve iki kız kardeşini de veremden kaybetmiş olan Ferit, Nilüfer'in veremden ölmemesi için elinden geleni yapmaktadır. Onu soluk yüzle görünce prevantoryum denilen, verem hastası olmayan ancak mikrobunu taşıyan insanlar için hizmet veren sağlık yurdunda kalmasını ister. Bunun için kız kardeşinin yanından ayrılır, prevantoryum ile görüşmeden maarif müdürü ile görüşmesi gerektiği için maarif müdürünün yanına gider; ancak olumlu bir yanıt alamaz. Pansiyona dönünce, yan odada kalan Eda Hanım'ın konuşamayan kızı Zehra'nın fenalaştığını öğrenir. Zehra, uyku ile uyanıklık arasında bir anda, birinin öldürüldüğünü görmüştür. Bu garip olaydan az bir zaman geçtikten sonra pansiyona polisler gelir. Ferit'in teyzesi öldürülmüştür. Ferit, polislerin eşliğinde Beşiktaş merkez karakoluna götürülür. Polisler Ferit' ten çok kız kardeşi Nilüfer'den şüphe etmektedirler. Ferit teyzesinin ölümünden çok, onu şaşırtan şey, teyzesinin

öldürölme şeklidir. Kız kardeşinin pansiyona en son geldiği gün, Ferit, teyzesinin Nilüfer'e karşı davranışları sebebiyle öfkeyle onu öldüreceğini ve kanını kadının yüzüne süreceğini söylemiştir. Ferit'i şaşırtan şey de bu ayrıntıdır ki, öldürölmiş olan kadının kanı yüzüne sürölümüştür. Ferit, bunu anlamakta zorlanır. Düşündükçe çıldırarak gibi olur. Nihayetinde gerçeği öğrenir. Pansiyonda kalan kiracılardan Tosun Bey, onunla görüşmek istemektedir. Ferit, Tosun Bey'in odasında teyzesini onun öldürölüğünü öğrenir. Pansiyonda tanburi olarak tanınan bu adam aslında profesyonel bir katildir. Adam, Ferit'in kız kardeşi ile konuşmasını dinlemiş ve onlara bir iyilik olarak kadını öldürölümüştür. Oldukça zengin olan kadının evindeki altınları, paraları bir bavula koymuştur. Bu bavulu Ferit'e veren adam onun rahat bir hayat yaşamasını istediğini söyler. Odasına bavulla dönen Ferit, bavuldan "al", "alma" diye sesler duyar, bavulun kendi kendisine hareket ettiğini görür. Çıldırma noktasına gelen Ferit, soluğu Yahya Aziz'in odasında alır. Ona odasında yaşadıklarını göstermek ister ve Yahya Aziz'i odasına götürür. Masasının altındaki kâğıt sepetini ölen annesinin başı olarak gören Ferit, o an öksürölnce mendiline kan gelir. Yahya Aziz, karşısındaki Ferit'in hem ruhsal hem de fiziksel yıkılış içinde olduğunu görünce ona, pansiyondan ayrılması fikrini söyler.

"-Sizi yatağınza götürölreyim, dedi, mutlaka dinlenmelisiniz. Ben başınızdan ayrılmam. Size güzel bir uyku ilacı da veririm, uyursunuz. Yarın konuşuruz. Bence sizin bu evde bir gece daha kalmamanız lazım. Hazirana girdik. Havalara çok güzel. Yarın sizinle Ada'ya gidelim. Güzel bir ev bulalım. Orada size bakacak bir kadın da olsun. Maddi durumunuz da düzeliyor. Ahlaki endişelerinizi bırakınız. Bu para sizindir. Güzel ve sıhhi bir eve taşınınız. Nilüfer'i de alınız yanınıza. En büyük krizler size bu evde geliyor. Çıkınız buradan. Ben sizi orada da yalnız bırakmam. Zaten Ada otellerinden birinde kalmak istiyorum. Ben de bunaldım burada. Orada da beraber olur, bol bol konuşuruz."(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.207)

Yahya Aziz, Ferit'in pansiyonda daha fazla hasta olmaması için ona oldukça mantıklı bir teklifte bulunmuştur. Nilüfer'e karşı olan ilgisi Yahya Aziz'in Ferit'le daha çok ilgilenmesine neden olur. Ferit'in ve Nilüfer'in yalnız ve kimsesiz oluşları, Yahya Aziz'i onlara sahip çıkma düşüncesine itmıştır. Ferit, Yahya Aziz'in fikrine uyar ve Ada'ya gider. Ferit, Ada'ya, içindeki kaygıları pansiyonda bırakarak gidemediği için, ilk günler çok huzurlu olmaz. Sürekli polis tarafından yakalanacağı korkusu yaşar. Kafasında Tosun'un, cinayeti itiraf edip, kendisini azmettirici olarak

polise anlattığı bir senaryo kurar, bu senaryo Ferit'e nefes aldirmaz. Paranoya krizlerinin arasında, Matmazel Noraliya'nın hayaletini görür. Kadını, otuz iki sene oturduğu koltuğunda gören Ferit, hayret içerisinde kalır; ancak Ada'da yaşadığı şeyler pansiyondakiler gibi onu huzursuz etmez; aksine rahatlatır. Matmazel Noraliya'nın hayaletini gördükten sonra, yatağında gözlerini açar ve karşısında Yahya Aziz'i görür. Yahya Aziz, Ada'ya gelmiştir. Ferit, Ada'ya geldikten sonra yaşadığı her şeyi Yahya Aziz'e anlatır. Yahya Aziz, Ferit'e karşı her zamanki tavrıyla, onu yargılamadan, yaşadığı şeyleri anlamaya çalışarak dinler.

“Yahya Aziz'in gözünde Ferit'in dün akşamki yalnızlık ve yakalanma korkusu, psikoloji ve psikopatolojiyi fazla şaşırtacak vakalardan sayılmazdı. Koltuk hadisesi bunlardan ayrılıyordu. Ömründe birinci defadır ki Aziz, metapsişik eserlerdeki müşahedeleri andıran bir tecrübeyi, onu bizzat yaşayanın ağzından dinlemişti. Ve ne garip, dün akşam vapuru kaçıırıp da pansiyondaki odasına dönünce şiddetle duyduğu ihtiyaç, bu eserlerin birkaçından parçalar okumak olmuştu.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu,2016, s.237)

Yahya Aziz, pansiyonda iken Ferit'in yaşadıklarını, kaygılarından kaynaklı olaylar olarak görürken, Ada'da yaşadığı olayı daha farklı bir şekilde görür. Ferit'in Matmazel Noraliya'nın evinde yaşadığı şeyler Yahya Aziz'in gözünde, kitaplarda okuduğu psişik temelli olaylardan farksızdır. Yahya Aziz, artık Ferit'in yaşadıklarına ve hatta Ferit'in kendisine psişik bir vaka olarak bakar. Bu değişen bakış açısı ile kendisini Ferit'e daha yakın hisseder ve ona daha önce anlatmadığı hayat hikâyesini de anlatır.

“Ben Adanalı zengin bir çiftçinin oğluyum. Sorbonne Üniversitesi'ni bitirdim. Şimdi bir lise hocasıyım. O bile değilim. Vekâletle ve babamla kavgalıyım. Dört ay evvel babam öldü. Dokuz vâris arasında açılan izale-i şüyu davasının sonunu bekliyorum. Elime büyücek bir servet geçecek. Tamamıyla serbest olacağım günler yakın olduğu halde, ben bile, istendiği kadar tekrarlanamadığı için münferit vakalar halinde kalan ve delillerinden ziyade şahitleri bulunan supranormal hadiselerle karşı sofu ilmin duyduğu korkuyu yaşıyorum.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu,2016, s.246)

Yahya Aziz, Ferit'le arkadaşlık ettiğinden beri ilk kez kendi hayatının kapılarını açmıştır. Hep dinleyici konumunda olan Yahya Aziz, burada artık

anlatıcıdır, kendi hayatının anlatıcısı. Sorbonne’da gördüğü eğitim sonrası, hayatı, kariyeri pek de istediği gibi ilerlememiştir. Şimdi de karşısında, bilime inandırması zor; ancak yaşadıklarının gerçekliğine inanan bir adam; Ferit çıkmış ve onu uzaklaştığı şeylere geri döndürmüştür.

“-Ben Vafi Bey’in evinde, sizin boynunuzdaki pençenin izini gördüm. Kendi parmaklarınızla kendi boğazınızı sıkmadığınıza tam bir surette inanmam. Yukarıdaki koltuğu daha evvelden görmediğinize inanmalıyım. Anahtar kadındadır. Size bunu daha evvel vermemiştir. Yalan söylemesi için sebep yoktur. Şamdan de az çok böyle. Fakat ben bu müşahadelerimi Paris’teki hocalarıma yazarsam, bana verecekleri cevap, bir hadisenin tabiatı ve mahiyetini anlamaya yaramayacak ve istendiği kadar tekrarlanmayacak observasyonların hiçbir ilmi değeri olmadığına dikkatimi nezaketle çekmekten başka bir şey olmayacaktır.(...)”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, 2016, s.247)

Ferit, Matmazel Noraliya’nın evine gelmeden, onun otuz iki sene oturduğu koltuğu görmeden önce Allah’a olan inancında derin sarsıntıları olan bir karakterdi. Matmazel Noraliya’nın Koltuğu’na oturduktan sonra ise, Allah’a şüphesiz bir şekilde inanmaya başlamıştır. Ferit’in değişen düşüncesi, rahatlayan psikolojisini Matmazel Noraliya’nın otuz iki sene, dünyevi hazlardan arınarak oturduğu koltuğa bağlayan Yahya Aziz, bu koltuğu kötülükten iyiliğe, doğru olana geçmek için bir araç olarak görür.

“Aziz gülümseyerek ilave etti:

-Matmazel Noraliya’nın Koltuğunda insanlığın otuz iki sene değil, sizin gibi yarım dakika oturması kâfi. Asırların hazırladığı bir istihale için, bir an yeter. Peygamberlerin gelişi ve dinlerin devam edişi sebepsiz olmamıştır. Bugün camiler, kiliseler, sinagoglar eskisinden daha fazla insan yığınlarıyla dolup taşıyor.” (Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*,2016, s.292)

Yahya Aziz karakteri, yazarın romandaki sözcüsü konumundadır. Söylediği her söz arkasında derin bir düşünce birikimini de beraberinde taşır. Ferit’e deli gözüyle bakmak yerine, onun yaşadıklarını, açıklaması zor olsa da anlamaya çalışır. Ferit’in pansiyondan Ada’ya, Matmazel Noraliya’nın Koltuğuna uzanan yolculuğunda Yahya Aziz gibi birisine rastlaması büyük bir şanstır. Ferit, Matmazel

Noraliya'nın defterini okuyup anlamaya çalıştıkça, çocukluğundan beri içini üşüten boşluğu doldurmaya başlamıştır. Tosun'un teyzesini öldürdükten sonra bavula koyup Ferit'e verdiği altın ve paralar bankaya yatırılır. Bu paranın bir kısmını Ferit, pansiyonda yoksulluk mücadelesi veren Eda Hanım ve Tahir Bey'e götürür. Kız kardeşi Nilüfer de verem tedavisi görmüş ve iyi olarak onun yanına Ada'ya gelmiştir. Ferit'in sevdiği kız, Selma'da son sahnede beyaz bir elbise ile gelir Ada'ya. Böylece, Ferit, sahip olamadığı bir aileye sahip olmuştur. Onun buhrandan feraha çıkan bu yolculuğunda, Yahya Aziz'in büyük payı olmuştur.

Mister Joe(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), asıl adı Cevat Fenman'dır. Fizik hocasıdır. Karısı Seza, adını Suzy olarak değiştirmiş, bu etki ile Cevat Fenman'a da aile arasında Mister Joe denilmektedir. Mister Joe'yu ilk olarak Ferit'in onların evine gitmesi ile görüyoruz. Ferit, yaşadığı ve açıklamakta zorlandığı psişik olayları Mister Joe ile konuşmak ister.

Ferit, pansiyonda yaşadıklarını anlattıktan sonra, Mister Joe, onu halisünasyon gördüğüne ikna etmeye çalışmıştır. Pozitivist olan Mister Joe için, bilimin ve kanunların açıklayamadığı bir şey yok hükmündedir.

“Mister Joe bir kanun budalasıydı. Mister Joe'nun kafasında halledilmemiş ve kanunlaşmamış hiçbir mesele yoktu. Mister Joe kılıç gibi kesen ve şakırdayan mantığıyla ilmin askerleşmiş tiptiydi. Dün gece Ferit'in koynuna giren çıplağı iki Fransızca kelime ile hemen izah etmişti: Cauchemar hallucinatoire. Neymiş o? Mister Joe, galiba kanun aşkıyla galiba ilim uyduruyordu. Psychiatrie'de böyle bir terim var mı? Fakat o dogmatik beyniyle Ferit'in şüphesini nasıl seziyordu da:

-Sıkıntılı rüyalarda görülen hayaller bazen yarım uyanıklık içinde de canlı kalarak insana realite hissi veren bir parlaklıkla yaşamaya devam edebilirler ve buna Cauchemar hallucinatoire derler, veya demek mümkündür, diyordu.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu,2016, s.148)

Bu cevap Ferit için yeterli değildi. Hayatını bilimin çizdiği sınırlarla, kanunlarla yaşayan, onların dışında bir gerçekliği kabul edemeyen Mister Joe için, Ferit'in yaşadığı şeyin başkaca bir açıklaması yoktu. Ferit, Mister Joe'nun bu bakış açısından fazlasına ihtiyaç duymaktadır ki, yaşadıkları üzerine merakı ve kuşkusu onu Yahya Aziz gibi bir kişiliğe doğru yönlendirecektir.

Mister Joe, için Ferit'in kurtuluşu iki şeyle mümkündür: Biri felsefe eğitimini bırakıp tıp eğitimine geri dönmesi, ikincisi de Selma ile evlenmesidir. Ona göre Ferit, felsefede hasta, tıpta doktor olacaktır. Mister Joe, Ferit'in yaşadıklarını aldığı felsefe eğitimine bağlar; çünkü onun gözünde felsefe kuralsız olduğu için onu hasta eder, tıp ise bilimin kurallarına bağlı olduğu için Ferit'e iyi gelecektir.

Necati(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın arkadaşıdır. Necati, edebiyat öğretmenidir. Tahsin'in Cemil'e taş attığı olayda, Necati, Cemil'in "eşek Türk" sözünün Tahsin'i tahrik edecek güçte, hakaret olduğunu ve Cemil'inde en az Tahsin kadar suçlu olduğunu savunur. Öğretmenler arasında Tahsin ve Cemil arasındaki olay, bir fikir bölünmesine, ayrışmasına neden olmuştur. Necati, iki çocuk arasında geçen bu olayın, basit bir olay olmadığını, bir çocuğun kendi milletine "eşek" diyebileceğini anlayamaz ve okul idaresinin gözünde suçlu olan Tahsin'in hakkını savunur.

"-İmkânı yok, dedi, şu odanın içinde milli namusuna sahip tek bir adam gösteremezsiniz ki milliyeti müdafaa eden bir çocuk aleyhine, Fransız bayrağına sığınarak bütün milletine küfür eden soysuz piçi himaye için reyini versin! Neydi adı taş atanın? Hüseyin mi Tahsin mi? Onun attığı taş, bugün, bu saatte Anadolu'da harp eden bütün Türklerin tek bir madde içine sıkıştırılarak teksif edilmiş ruhudur! Elinden her şeyi alınmış bir halkın son silahıdır, gözleri dönmüş bir ümitsizin yere eğilir eğilmez kaptığı ilk tabiat kuvvetidir. Bu çocuğu kim kovmak ister?"(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.69)

Necati, bu sözleri Tahsin'in cezalandırılması gerektiğini söyleyen müdür ve müdür yardımcısı gibi düşünen öğretmen arkadaşlarına karşı söylemiştir. Cemil'in, Fransız hayranı olan, zengin, yaşadıkları yalıya Fransız bayrağı astıran ailesine karşı; onların yalısında çalışan Kayıkçı Mustafa'nın oğlu Tahsin, fakirliği ile yalnız kalmıştır. Tahsin, etraftaki insanları hatırı ile okulda, ücret ödmeden okuduğu için, zengin olan Cemil, okul müdürünün gözünde, sırf paradan ötürü olarak haklıdır. Necati, okuldan atılma korkusu ile müdür ile zıtlaşmamak için Tahsin'i savunmaktan korkan öğretmen arkadaşlarının aksine, cesur tavrı ile Tahsin'i müdafaa etmiştir. Orhan'ın Tahsin'i savunmak uğruna okuldan istifa etmesi sürecinde ve sonrasında Necati, elinden gelen desteği Orhan'a gösterir.

Orhan'ın okuldan ayrıldıktan iki ay sonra, soğuk bir kış günü, üşüyen ve aç bir halde karşımıza çıkması ile biz Necati karakterini tekrar görüyoruz. Orhan'ın, aç

ve üşümüş bedeni, sıcak bir çay içmek için yürüdüğü kahve yolunda yorgun düşer ve kahvenin önünde bayılır. Kahveci, yoldan geçen bir adamın yardımı ile onu içeriye taşır, sıcak çay ikram eder. Kendisine gelen Orhan, daha iyi hissetmek, zor anını paylaşmak için arkadaşı Necati'nin evine gider. Necati, Orhan'a göre daha çok okulda ders verdiği için, maddi olarak Orhan'dan daha iyi durumdadır. Orhan'ın iki aydır işsiz olması onu üzer, arkadaşının bu sıkıntılı süreçten kurtulması için ona iş ayarlamak ister.

“-Şimdi Vefa'nın edebiyatını da bana veriyorlar. Beş mektep oluyor. Bunların hepsini idare edemem. Birinden vazgeçeceğim. Üç hususi mektebe gidiyorum, birini bırakacağım. Rasih Bey'e söyledim. Seni anlattım, çok methettim, tabii. Memnun oldu. Memnun ve razı.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.113)

Necati, bir dost olarak arkadaşının zor zamanında, kendisine teklif edilmiş olan bir işi teklif eder, açıkça belirtmese de belki kendisine zor geliyor olmasından çok, yalnızca Orhan'ın faydalanması için bu teklifi kabul etmez. Yalnızca bir okulda ders vererek geçinmesinin zor olacağını bildiği için, ona başka bir iş daha teklif eder. Vapurda karşılaştığı eski bir arkadaşı, kendisi için tercüme yapacak birini aramaktadır. Necati, karşılaştığı arkadaşı Süleyman'a Orhan'ı tavsiye eder.

“Benim eskiden hem mektep arkadaşım, hem de komşum bir Süleyman vardır. Şimdi, ne iş yapar pek bilmiyorum. Bir şirkette çalışıyor galiba. Arada bir rastlarım. Politika düşkünüdür. Her tesadüfimde bana ahvali âlemi sorar. Başka mevzuu yoktur.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.113-114)

Necati, Süleyman'ı tanınması açısından Orhan'a anlattığı bu sözlerden sonra, konuşmaya dair ayrıntıları da açıklar. Süleyman, Necati'ye iş dışında vakti olup olmadığını sorduktan sonra, Necati'nin Orhan'ı önermesi ile Orhan'ın Fransızca bilip bilmediğini sorar. Cevabın olumlu olması üzerine onunla görüşmek istediğini söyler. Orhan, Necati'nin sunduğu bu teklifi de kabul eder. “Valde Kıraathanesi” nde buluşan Süleyman, Necati ve Orhan, hızlı bir şekilde derin bir politik sohbete başlarlar. Orhan ve Necati, Süleyman'ın “emperyalizm”, “kapitalizm”, sözcüklerinin bolca geçtiği sohbetinin yoğun katmanlı bilgisi karşısında biraz şaşırılmışlardır. Anlattıkları karşısında, Necati ve Orhan'ın bilgi sahibi olmadığını düşünen Süleyman'ın bakışlarına karşı kendisini açıklamak zorunda hisseder.

“-Azizim, tarihi maddecilik hakkında çok bir şey bilmiyorum; fakat umumi esaslardan haberim yok değil. Nazari tarafını da istediğin kadar konuşuruz. Benden de, Orhan’dan da emin olabilirsiniz. Amelî tarafına gelince, Orhan düşünsün. Çünkü bu, şahsi kabule ve ikrara bağlı bir vicdan işidir. Zannediyorum ki Orhan, kabul etmeden, bir ‘inisyasyon’, bir mülazemet devresi geçirmek isteyecektir. Etraflı konuşmayı kabule talik etme. Evvela uzun uzun konuşalım. Bize fikirlerini ve yapılacak işi daha açık ve etraflı izah et. Münakaşa edelim.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.121)

Necati, Süleyman’ın hem büyük bir heyecanla hem de etrafından şüphe duyarak anlattıkları karşısında, Süleyman kadar bilgi sahibi olmadığı için, onun bu denli yoğun ve hızlı tavrını anlayamaz. Daha rahat konuşabilmek için Süleyman’ı evine davet eder. Necati, Süleyman’ın bazı fikirlerine katılmakla beraber, onun sınıf mücadelesi üzerindeki düşüncelerine karşı çıkar. Süleyman’ın materyalist fikirleri Necati’nin fikirleri ile tam olarak örtüşmez.

“-Emperyalizme karşı mücadele kararında seninle beraberiz. Hattâ, daha ileri giderek söyleyeyim: Ancak siyasi bir müdahale olarak, Türkiye’nin, Avrupa emperyalizmiyle mücadele eden sosyalist gruplarla birleşmesine de çok taraftarım. Fakat zaferi kazanırsak, memleket sulha kavuştuktan sonra biz artık bu sınıf davasına giremeyiz. Avrupa’da aleyhimize yeniden bir sürü ihtiras uyandırmakta millet olarak hiç menfaatimiz yoktur.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.143)

Bu fikir tartışması, çoğunlukla Necati ve Süleyman arasında geçer, Orhan dinlemeyi, düşünmeyi tercih eder. Uzun süren sohbetten sonra Süleyman kalkar. Necati, arkadaşı Orhan’ın odasında soba dahi yakacak durumu olmadığından onu kendi evinde misafir eder. Necati, Orhan’ın rahat etmesi için elinden geleni yapar, ona karşı içten davranır.

“-Kusura bakma. Burası senin odan. Senelerce burada kalabilirsin; ve kaldıkça beni daha çok memnun edeceğini bilmelisin.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.147)

Orhan, Necati’nin evinde kalmaya başlamıştır. Necati, Orhan’ın zor zamanlarını atlattırması için oldukça fedakâr davranmaktadır. Necati ve Orhan, birlikte Beyoğlu’nda bir pastanede otururlarken, Necati dışarıdan bir genç kızın Orhan’ a

dikkatle baktığını görür. Genç, kızı caddenin karşısından Orhan'ı selamlar, daha sonra da yanındaki hanımla pastaneye girerler. Necati, adı Vedia olan bu genç kızı ilk defa gördüğünde Rus kızı zanneder.

“Necati hiç kımıldamadan, dudaklarının ucuyla sordu:

-Kim bu Rus kızı?”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.152)

Necati, Vedia'nın tipinden ve özellikle saçını yapma şeklinden onun Rus olduğunu düşünmüştür.

Necati, Vedia'nın heyecanlı ve ani değişen tavırlarını, daha ilk gördüğü an fark eder. Orhan'ın romanın sonuna dek anlamakta zorlandığı bu ani değişen tavırlar, Necati'nin gözlem gücünden kaçmaz.

“-Ne garip halleri var: Gözleri büyüyüp küçülüyor, elleri fazla hareket ediyor, müthiş bir sıkıntı içinde imiş gibi... Şimdi biraz sakinleşti. Dükkâna girdiği zaman adeta çırpınıyordu. Yüzündeki mânâ çok ciddi olmasa yapmacığa hamledeceğim.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.153)

Orhan ve Necati, hesabı ödemek üzere kalktıklarında, Vedia ve adını daha sonra öğreneceğimiz Madam Sofi'nin oturdukları masaya selam vermek üzere uğrayan Orhan, masanın önünden ayrılmadan garson masaya iki adet nane likörü getirir. Bu, iki hanımın siparişidir; garson servis yapar, Orhan'ın masanın önünde olduğu an arkasından hızla bir yabancı yaklaşır. Adam, Vedia ve Madam Sofi'ye Türk ve Müslüman olup olmadıklarını sorar. Bu suale Vedia'nın evet cevabı vermesi üzerine, adam bir anda kırbacını işaret aracı olarak kullanarak karakola gelmeleri gerektiğini söyler.

“Adam kırbacıyla kapıyı işaret etti:

-‘Karakola geleceksiniz’ dedi, muhadderatı islâmiyenin bu kıyafetle umumi mahallerde oturup “likör” içmeleri yasaktır. Tahsin Bey'in yeni emri var: Karakola geleceksiniz.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.155)

Polisin tavrı, bu konuşmadan sonra biraz daha sertleşir, Orhan ve Necati olaya müdahil olurlar. Necati'nin buradaki tavrı da, tıpkı okuldaki, Tahsin'i müdafaa ettiği anda olduğu gibi, oldukça cesur bir şekilde sesini yükseltmek olur.

“Necati de onun karşısında dikildi ve bağırdı:

-Efendi! Cebinde isterse yüz tane vesika olsun, bu halinle, bu kılığınla sende iki paralık memur haysiyeti var mı? Bu çamurlu, pis çizmeler nedir? Bu kırbaç nedir? Bu üç günlük tıraş nedir? Bu çarpık ağız, bu küstah eda nedir? Bu vaziyette ifayı vazife etmek değil, sokağa çıkmaktan utanmaz mısınız? Muhadderatı islamiyeye terbiye vermek sana mı kalmış?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.156)

Necati'nin bu sert ve ani çıkışlı tavrı karşısında sivil memur, tepki göstermez, dükkânın dışına çıkar. Adamın dışarı çıktığını fırsat bilen Madam Sofi, İtilaf generali olarak geçen 'kolonel'e telefon etmek ister. Orhan Türk polisini yabancılara şikayet etmenin yanlış olduğunu söyleyerek kadına karşı çıkar. Orhan ve Madam Sofi arasında bu konuşma geçerken, dükkândan dışarı çıkmış olan sivil memur, yanında iki polisle içeri girer. Karakola götürülen Necati ve Orhan, “Ayıboğan İbrahim” lakaplı merkez memurunun sözlü hakaretlerine maruz kalırlar. Necati ve Orhan, sözlü hakaret evresinden fiziksel şiddete doğru ilerlemek isteyen merkez memurunun karşısında iken birden telefon çalar. Telefonla konuşan merkez memurunun tavrı, telefonu kapattıktan sonra tamamiyle değişmiştir. Madam Sofi, Orhan'ın karşı koymasına karşı koloneli aramış, İstanbul'un işgali nedeniyle İtilaf kuvvetlerinin emri altında olan memurlar da, işlerinden edilme korkusu ile Orhan ve Necati'den bir anda özür diler hale gelmiştir. Yaşanan ani değişimi anlayan Necati ve Orhan, Madam Sofi'nin gücünü kullanarak İtilaf kuvvetleri ile iletme geçip Türk polisine etki etmesinden rahatsızlık duymuşlardır. Hayatını idealist biri olarak yaşamaya çalışan Necati, bu duruma şiddetle karşı koyar.

“Necati merkez memurunun masasına doğru bir iki adım attı ve hakaret ifraz eden bir yüzle bağırdı:

-Sizde zerre kadar vazife hissi, zerre kadar mesuliyet duygusu, zerre kadar milliyet hissi, zerre kadar hayâ olsa, ne anlayıp dinlemeden o deminki muameleyi yapardınız, ne de şimdi İtilaf zabıtasının önünde tir tir titreyerek bu kadar süratle rücu ederiniz. Siz bu milletin zabıtası değilsiniz. Yeryüzünde hiçbir uşak, haysiyetini menfaatleriyle bu kadar çabuk trampa etmez.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.161)

Necati, memurun ani değişiminden çok rahatsız olmuştur. Hayatını, fikirlerine, inandığı şeylere adayan, onları korumak uğruna mücadele eden Necati,

memurun işini kaybetme korkusu yüzünden hem ferdi hem de milli gururu yok etmesine karşı içinde biriktirdiği şeyleri sözlerine aktarır. Burada, yazar, Necati aracılığıyla romandaki fikri muhasebenin özetini, özünü ortaya koyar. Necati, aşağıdaki sözleri ile yazarın roman boyunca karakterler üzerine yüklediği misyonların arkasındaki fikri dayanağı açıklar.

“-Türkiye'nin yaşayacağına inanmayan bir Türk'ün kaç türlü ahlakı olabilir? Ya her şeyden geçer, bedbin ve abus olur: Mektepteki hayvanat muallimi Hüsnü Bey gibi, ya entrikalarla, sefil ikiyüzlü politikalarla yalnız nefesinin selametini arar. Celal gibi, bu merkez memuru gibi; yahut da millet camiaları dışında beşeri ideallere sarılır: Süleyman gibi Rusya'daki hareket de Çarlıkla beraber yıkılan bir idealin sarsıntısından doğdu Osmanlı saltanatı da bir inkıraz buhranı geçiriyor? Bu memur ve onun bütün amirleri neye ve kime inanıyorlar? Padişaha mı? Hayır! Ne imparatorluğa, ne millete... Birinden birine inansalar bir vatandaş haysiyeti gözeteceklerdir. Para diyorsun. O Fransız bayrağı çeken yalıdaki kadın aç mı? Aç kalmak korkusu var mı? Fakat onun geçirdiği buhran nedir? Neden uşağına 'vahşi Türk!' diye saldırmıştır? Onun zebunküslüğü ve küstahlığı açlık korkusundan mı? Hayır! O da büyük bir inanma buhranı geçiriyor. Süleyman'ın bir başka türüsüdür. Süleyman sınıf ihtilaline ve o kadın da Avrupa medeniyetine, hatta Avrupa emperyalizmine sarılmak istiyor.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.165)

Necati, karakoldan çıktıktan sonra, yaşadıklarının etkisiyle, olayları birbiri üzerine inşa ederek çözümlemiş, açıklamıştır. Merkez memurunun, kolonelin telefonuyla bir anda değişen tavrı üzerinden, ülkenin içinde bulunduğu durumu, insanların fikirlerindeki çözülmeyi açıklar. Bunu yalnızca merkez memurunun tavrı ile açıklamaz; Süleyman'ın Marksist fikirlerini de, Semiha Hanım'ın Avrupa hayranlığının, kendi evine Fransız bayrağı astırarak derecede sapkın bir noktaya varmasını, hepsini tek bir noktaya bağlayarak açıklar: İnanama buhranı.

Necati, bu olaydan sonra, Orhan'ın Vedia ile yakınlaştığı dönemlerde tekrar Orhan'ın yanında karşımıza çıkar. Vedia'nın tutarsız tavırları karşısında çaresiz kalan Orhan'ı Vedia konusunda uyararak, onun Vedia konusunda içine düştüğü durumdan kurtulmasını ister. Necati, Vedia üzerindeki tespitlerinde de, genel olarak gösterdiği güçlü ve nokta atışı tespitlerini burada da yapar.

“Vedia'nın vaziyeti alakasını tespit edememektir. Sakatlık burada. Hem başkalarının, hem de kendi felaketine sebep olacak. Bu kız muvazenesini bulmazsa göreceksin ki sürünecek. Fakat bu kararsızlık –Bahri çok iyi söylemiş-muhitin de mahsulüdür.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.287)

Necati, arkadaşı, dostu Orhan'ı her konuda iyi olana yönlendirmeye çalıştığı gibi, onun hayatını böylesine derin etkileyen Vedia konusunda da uyarır. Orhan, Necati'nin uyarıları karşısında Vedia ile ilişkisine yön verir. Genç kıza karşı hem ihtiyatlı davranır hem de onunla olan ilişkisini daha belirgin bir düzeye çıkartmaya çalışır. Orhan, Vedia konusunda içine düştüğü belirsiz süreçlerde bunu hep Necati ile paylaşır, onun fikirlerine göre hareket eder. Necati, Orhan üzerinde böylesine güçlü bir etki sahibi bir arkadaştır.

“Bu kadar uyanmış kız, erkekle kadın münasebetinin bizdeki ananevi şekli üstünde kalamaz. Birçok korkuları vardır. Muvazenesini en çok şaşırdığı nokta da orasıdır. Avrupa şekillerine zaaf duyar. Belki Rüştü'ye bağlılığı ondandır. Senin münevver oluşun ona ümit verir, fakat çocuklukta aldığın itiyatlardan korkar. Sende bir şark derebeyi ruhunun saklı olmasından korkar. Rüştü de nihayet bir şarklıdır ama şekli ve kadına karşı serbest duruşu bu korkuyu izale eder. Hepsi bir ideal meselesidir, değil mi? Rüştü ve sen ayrı ayrı kıymetler temsil ediyorsunuz. Sen daha karışksın, Rüştü daha net.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.299)

Necati, Orhan'ın neredeyse her zor anında yanında olmuştur. Onun okuldan ayrıldıktan sonraki işsiz ve aç hallerini atlatmasında da daha sonra Vedia ile olan karmaşık ilişkisinde de yanında destek olmuştur. Orhan'ı işsizliğin ya da parasızlığın değil, Vedia'nın yorduğunu en çok Necati farkındadır. Orhan da bu gerçeğin farkında olsa da, hislerine karşı koyamadığı için onu, kaza sonucu da olsa, ölüme götürecek olan bu münasebetten kurtulamaz. Mesleğinde olduğu kadar şahsi hayatında da idealist olan Necati, Orhan ile olan dostluğunda da bu bakış açısından uzaklaşmaz, ona hep doğru olduğuna inandığı şeyleri telkin eder. Orhan'ın, yorgun kalbinin etkisiyle tükendiği, Vedia'nın hastalığı nedeniyle başında beklediği hastanede, nefes alamayıp, uykusundan bir anda kalkarak merdivenlerden düşmesi sonucu hayatını kaybetmesinden önce de Necati, onu eve gitmesi için uyarılmış ancak Orhan'a söz geçirememiştir.

İhsan(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın çalıştığı okulda, “muit” olarak yani; öğretmen yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İhsan karakteri, Orhan'ın okulda olduğu zamanlar romanda yer almıştır. İhsan'ı ilk tanıdığımız anda Tahsin üzerine konuşur.

“Orhan onun nerede olduğunu arkadaşlarından birine sorarken, gündüz Cemil'in yanağındaki kanı silmek için kendisine yardım eden Muit İhsan, yanına yaklaştı. Daima biraz yan giydiği fesinin arkasından taşan kabarık saçlarını yatıştırmak için bir eliyle her zaman yaptığı hareketi tekrarlayarak:

*-Aramızda kalsın, dedi, bu oğlanı kovacaklar diye ödüm patlıyor. Dilim yok ki söyleyeyim. Yarın öğle teneffüsünde inzibat meclisi toplanacakmış. Bana sorsalar da gık diyemem. Celal'le atışmak işime gelmez kardeşim. Bursa'da nah şu boy, iki tane yavrucığım var. Buradan ayda altı kâğıt alacağım da tütün parasını ayırıp gerisini oraya yollayacağım. Fakat sen benden daha cesursun. Çoluğun çocuğun da yok.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.50)*

Muit İhsan, Tahsin'in okuldan atılmasından endişe eder; ancak bu haksız gördüğü olay karşısında sesini çıkartamaz. Bursa'da yaşayan iki çocuğunu düşünerek işinden atılmaktan korkar. Orhan'ın yaptığı davranışın Tahsin için önemli olduğunun da farkındadır. Tahsin için endişelenir; ancak bir şey yapamadığı için de vicdani olarak rahatsız hisseder. İhsan, Tahsin ve Cemil arasındaki münakaşanın nedeni olarak, Cemil'in annesini görür. Orhan'ı da Cemil'in ailesi konusunda ilk olarak uyaran da İhsan'dır.

*“-Kadın. Cemil'in anası. Suratı yarılan çocuğun anası. Ya... Dinlesene... Fransız bayrağı... Kahpenin zoruna bak... Tövbe estağfurullah. Bütün köy birbirine girer. Kulübün gençleri yalının camlarını taşlarlar. Fransız polisi tahkikat yapar. Neler de neler... Sen İbrahim'i dinle, öteki çocuğun uşağını. Uzun hikâye. Asıl mesele şu: Bu kadın, yalıda aşçıya, uşağa, kayıkçıya hep “Eşek Türk” diye çıkışırmış.(...)” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.51)*

İhsan, Orhan'ın, Cemil ve ailesi konusunda fikir sahibi olmasını sağlayarak, Orhan'ın yalıya gitmesine neden olmuştur. İhsan'ın sözleri etkisiyle Cemil'in annesi ve “eşek Türk” sözcüğünün arkasındaki zihniyetten haberdar olan Orhan, Tahsin'i müdafaa ettiği bu olayda Vedia ile tanışmış, hayatının akışı yön değiştirmiştir. Orhan'ın okuldan ayrıldığı dönemden, tekrar okula geri dönmesine kadar İhsan

karakteri romanda yer almaz. Orhan'ın eski okuluna geri dönmesi ile İhsan, tekrar karşımıza çıkar.

“Arkasında Muit İhsan’ın sesi yükseliyordu:

-Vay mirim, vay hazretim, şükür görüştürene, şükür hasret kavuşturana... Müjdeyi şimdi aldım. Sevincimden gözlerim yaşardı yahu. Meğerse seni ne kadar severmişiz biz.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.239)

İhsan, Orhan'ı idare karşısında, Necati gibi açık bir tavırla savunmamış olsa da, onu samimi bir arkadaş olarak sevmiştir. Uzun zaman sonra okula dönen Orhan'ı görünce de bunu tüm içtenliği ile ortaya koyar.

Fazıl(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın görev yaptığı okulda tarih öğretmenidir. Orhan, Tahsin ve Cemil arasında geçen olaydan sonra, Tahsin'in ceza almaması için, okulun inzibat meclisinde görev alan Fazıl Bey'le konuşmak ister. Yazar, Orhan ve Fazıl Bey görüşmeden önce, onunla ilgili verdiği ayrıntılarla, onun karakteri hakkında fikir sahibi olmamızı sağlar.

“İçeri giren tarih muallimi Fazıl Bey ona doğru koşarak:

-Aman gazetem, dedi, koleksiyon yapıyorum.

Orhan’ın elinden gazeteyi alarak ilk sahifesine göz gezdirdi:

-İki gündür harekât durdu, dedi, havalardan olacak, yağış var galiba...”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.68)

Fazıl Bey, harekât ile Anadolu'da süren Milli Mücadele'yi kast eder ve bunu önemser. İstanbul'un işgali sürecinde geçen romanda, milli mücadeleyi önemseyen az sayıdaki karakterden biridir. Genel olarak Cemil'in ailesi gibi, bu mücadeleye duyarsız, ya da yaşananlardan habersiz olan kişiler arasında, Fazıl Bey, Orhan'ın dikkatini çeker. Onun görünüşü, hâli, tavrı ile ilgili olan bilgiyi de biz yine Orhan'dan öğreniriz.

“Orhan, onun başka hiçbir nev’i elbise giymediği için, yaz kış üstünden çıkarmadığı rivayet edilen, yakası ağarmış ceketine ve ensesini kapatan uzun, yağlı saçlarına baktı. Bu adamı tıraş olmuş gördüğü pek nadirdi. Yorgun bakışları ve başını önüne eğerek daima kambur duruşu, Orhan’a, derslerinden başka her medeni

vazifesini ihmal eden çalışkan ve derbeder eski muallim tiplerini hatırlatıyordu. Darülmuallimindeki hocalarından birkaçı da böyle idi. Fazıl Bey'in milli harekâta verdiği ehemmiyet, Orhan'da, henüz projesini yaptığı son bir mücadelenin politikasını hazırlamak ihtiyacını da uyandırmıştı.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.68)

Fazıl Bey, görüntüsü itibariyle, okulda çalışan diğer öğretmenlerden farklı, kendisini işine adanmış; ancak bu hâlinin düşündüğü sakinlik bir vazgeçiş değildir; çünkü milli mücadeleyi önemser ve umutludur. Orhan için, örnek alabileceği nitelikte bir kişidir.

“-Nefsine kıyas etme. Sen ihtiyarlamış olabilirsin. Gençler de hayale kapılmış olabilirler. Fakat şimdi Anadolu'da hayal değil, hakikat vardır.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.73)

Hüsnü(Biz İnsanlar), Orhan'ın Tahsin ve Cemil münakaşasının yaşandığı okulda öğretmendir. Hayvanat muallimi olarak görev yapmaktadır. Necati'nin Tahsin'i savunmak için söylediği sözler üzerine verdiği tepki ile romandaki varlığını ortaya koyar.

“Fakat hayvanat muallimi altmışını geçkin, maariften yeni tekaüt edilmiş tepeden tırnağa kadar her parçası, başı, yüzünün çizgileri, bıyıkları, omuzları, elleri tam bir teslimiyet gevşekliğiyle aşağıya doğru sarkmış, bedbin gözleri daima yere bakan Hüsnü Bey isminde bir adam, bir koltuğa oturarak, dirseklerini dizlerine koyduktan sonra başını avuçları içine alırken, yere hitap ediyormuş gibi mırıldandı:

-Edebiyat bunlar edebiyat...”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.70)

Hüsnü Bey, Necati'nin Tahsin üzerinden yola çıkarak, Anadolu'da yaşanan milli mücadeleye değinen sözlerini, Necati'nin de edebiyat öğretmeni oluşuyla ilişkilendirerek 'edebiyat' olarak nitelendirmiştir.

“-Ben kırk üç sene ders verdim, dedi, ne oldu? Yedi yüz şu kadar kuruşla tekaüde çıktım. Bu ihtiyar yaşımda hâlâ ekmek parası peşindeyim. Bu milletten geçmiş artık evlat. Tarihi mühletini ikmal etmiş bu millet. Siz gençler alın ele de görelim bakalım. Onu da gördük Jön Türkler dediler, daha bilmem ne dediler. Bizi muharebeye sokup bu hale getirenler, perişan edenler hep o Jön Türkler, daha doğrusu bön Türkler değil mi?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.71)

Hüsni Bey, ilerlemiş yaşı gereği, ülkenin farklı siyasi tecrübelerine şahit olmuş; bunun kendisine verdiği ön yargı neticesinde Milli Mücadele düşüncesini, Jön Türk hareketi neticesinde ortaya çıkmış yeni bir oluşum gibi algılamıştır. Hüsni Bey, Milli Mücadele'ye inanmayan, bu mücadeleden umudu olmayan insanların temsilidir.

Terbiyei Bedeniye Muallimi(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın ayrıldığı okulda görev yapan öğretmenler arasındadır. Terbiyei bedeniye öğretmeni, Orhan'la vapurda karşılaşır. Elindeki gazeteden verdiği haberle söze başlar:

“-Harekât durgun, dedi, fakat bu vaziyette zaman düşmanın aleyhinedir. Anadolu'da tutunamaz. İspanya'da Napolyon orduları bile barınamadı.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.227)

Terbiyei bedeniye muallimi, gazetede habere yaptığı yorumla, Milli Mücadeleye destek verdiğini ortaya koymuştur. Bu düşüncesini de daha ayrıntılı ifade etmek için yaşadığı bir olayı aktarır. İstanbul'un işgali nedeniyle, şehirde çok sayıda İtilaf kuvveti askeri vardır. Terbiyei bedeniye muallimi, Mariköy'den dönerken bindiği trende, Fransız bir zabitle arasında geçen olayı Orhan' anlatmaya başlar. Trende rastladığı bir arkadaşı ile, çayırdaki otlara uzanmış bir eşeğe bakarak gülüşürler. Kompartımda aynı bölmede, yanında bir kadınla oturan Fransız zabiti, bu gülüşen iki adamdan rahatsız olur. Fransız zabiti, ortamda bir kadın olduğunu ve gülmemeleri gerektiğini söyleyerek tartışma başlatır. Sözlü başlayan tartışma, fiziksel tartışmaya dönmüştür. Fransız zabitin yüzüne tokat atan, muallim, daha sonra etraftaki diğer Fransızların etkisiyle, İtilaf karakoluna götürülür.

“İlk önce haykırıyordu. Sonra bozuk sesler çıkarmağa başladı. Geberecek sandım, bıraktım. Tren Sirkeci Garı'na giriyormuş. Herif pencereye koştu, bağırdı. Bir sürü Fransız vagona üşüştü. Çalyaka beni de, arkadaşı da gardaki İtilaf karakoluna tıktılar. 'Eh', dedim, 'gittik gürültüye...' Fakat zerre kadar pişman olmadım. Yahu... İnsana ne geliyor, biliyor musunuz? Güya bütün milletimin intikamını almışım; güya Adana'yı ben tahliye ettirmişim; güya Boğaz'daki gemileri batırmışım...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.229-230)

Terbiyei bedeniye muallimi, Fransız zabiti ile arasında yaşadığı münakaşadan pek de rahatsız olmamıştır. Yaşadığı şehri işgal etmiş olan İtilaf kuvvetlerine olan

öfkelerini bir nebze de olsa çıkardığını düşünür. Fransız zabıt ile arasında geçen tokat olayından da büyük bir şans sonucu ceza almaz; çünkü Fransız zabıtın yanındaki kadın başka bir amirin eşidir, dolayısıyla olay kapatılır. Muallimin anlattıkları ile biz, İstanbul İşgali'nin, dönemin insanları üzerindeki psikolojik etkilerini, anlıyoruz.

Orhan(*Biz İnsanlar*), edebiyat öğretmenidir. Hayatını etkileyecek olan kişi, Vedia ile çalıştığı okuldaki iki çocuğun kavgası neticesinde tanışır. Roman, önce ileri bir tarihte başlayıp olayların yaşandığı anlara dönerek ilerler. Orhan, karşımıza ilk çıktığında Vedia'nın kaldırıldığı hastanededir. Vedia, vapurda rahatsızlanıp bayılmış, oradan hastaneye kaldırılmıştır. Vedia'nın sağlık durumu kritiktir. Bu geceyi geçirip geçiremeyeceği önemlidir. Vedia'nın odasında onun geceyi atlatmasını beklerken yorgunluktan uykuya uyanıklık arası bir an geçirir ve Vedia ile tanıştığı süreci hatırlar.

Orhan, okulda çalıştığı bir gün, öğrenciler bahçede teneffüste iken, babasının hatırası tespihini sınıfta unuttuğunu hatırlayıp sınıfa geri döner. Orhan'ın sınıfta olduğu anda, bahçedeki iki çocuk arasında bir kavga olur. Bu çocuklardan biri Vedia'nın amcasının oğlu Cemil, diğeri de onların yalısında çalışan Kayıkçı Mustafa'nın oğlu Tahsin'dir. Cemil, Tahsin'e “eşek Türk” demiş, Tahsin'de bu sözün üzerine Cemil'e taş atar. Cemil'e pansuman yapan Orhan, böylesi bir sözü söyleyebilen bir çocuğun ailesini, babasını merak eder ve onun yaşadığı yalıya gider. Çocuğun babasının vefat ettiğini öğrendikten sonra, annesi ile görüşmek üzere evin hizmetçisi tarafından içeri alınan Orhan, beklerken Vedia ile ilk kez karşılaşır.

“(...) Orhan'ın bakışları da kızın beyaz kemerli, bol ve kısa etekli elbisesinin lâciverdi üstünde biraz daha yukarıya kalkabilmek cesaretini arar gibi gezindikten sonra yüzüne kadar çıkabildi. Koyu sarı saçlar altında pembe ve taze, renkli bir yüzdü bu: Sahibi nefes alırken büyüyen ve nefesini bırakırken süzülen yeşilimsi gözler.(...)”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.39)

Orhan, Vedia'nın utanıp dışarı çıkmasından sonra içeriye Samiye Hanım girer. Orhan, çocuğunun söylediği sözden utanıp özür dileyen bir anne beklentisi içerisindeyken, tam tersi, çocuğundan daha da ağır sözlerle kendi milletini aşağılayan bir kadınla karşılaşmıştır. Samiye Hanım'ın sözleri karşısında sinirlenen Orhan, kadına karşı tepkisini gösterdikten sonra, yalından ayrılır.

“-Mesul bir vaziyette olmasaydım, dedi, size sizin milliyetinizi daha başka türlü anlatırdım: Yalnız teessüf etmekle kalıyorum, unutmayınız ki çocuğunuza verdiğiniz bu terbiye, inzibat meclisinin kararı üstünde ayrıca müessir olacaktır. Ben, kendi hesabıma, taş atan çocuğu mazur görüyorum.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.43)

Orhan, Samiye Hanım’ın yanından ayrıldıktan sonra okula döner. Okul müdürünün kendisi ile görüşmek istemesi üzerine onun odasına gider. Müdür, Selâhaddin Bey, Orhan’ın teneffüs sırasında çocukların yanında değil de sınıfta olmasına tepki gösterir. Sert başlayan konuşmasına, Tahsin’in değil Cemil’in haklı olduğunu savunarak devam eder. Müdürle yaşadığı fikir ayrılığı neticesinde Orhan, okuldaki görevinden ayrılmak istediğine karar verdiğini söyler. Okulda geçirdiği son derste, Tahsin’i sınıftaki diğer çocuklara emanet eder ve okuldan ayrılır.

“Orhan’ın gene başı önünde ve elleri arkasında. Fakat, evet bu son manej. Başını kaldırdı ve mektebin cephesine baktı. Beş ay. Hayatının beş ayı burada yok oldu.(...)” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.87)

Bu andan sonra Orhan’ın hayatı yoksullukla karşılaşır. İki ay süren işsizlik neticesinde kaldığı odanın sobasını yakamayacak hale gelir. Arkadaşı Necati’nin evine gitmek için çıktığı sabah, açlıktan ve soğuktan yorgun düşer ve caddeye yakın olan kahvenin önünde bayılır. Kendisine sıcak çay ikram eden kahvecinin misafirperver tavrı sonrasında kendisine gelir.

“Orhan yalnız, el işaretleriyle bir de sigara istedi. İlk nefesi çektiği zaman başı dönmüştü; üçüncü ve dördüncü nefeste itiyadının muvazenesini buldu; yeni gelen çaydan bir yudum içip de evde iken tahayyül ettiği lezzete kavuşunca birdenbire boğazı düğümlenmişti. Ağlamak istiyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.104)

Orhan, kahveden kalktıktan sonra arkadaşı Necati’nin evine gider. Necati, Orhan’ı görünce samimiyetle karşılar. Ona, gittiği okullardan birinde kendi girdiği derslere onun yerine gitmesini, bunun ona az da olsa bir gelir sağlayacağını söyler. Necati’nin Orhan’a bir iş teklifi daha vardır. Eski arkadaşı Süleyman, tercüme yapacak birini arıyordur. Necati’nin aklına bu iş için Orhan gelir. Necati, Süleyman ve Orhan, Valide Kıraathanesi’nde buluşurlar. Süleyman, ideolojik fikirleri olan bir adamdır ve Orhan’dan yapmasını istediği tercüme de siyasi içeriktedir. Süleyman

kendisini kahvede rahatsız hisseder. Necati, Süleyman'ı evine davet eder. Orhan da bu süreçte Necati'nin evinde kaldığı için akşamki sohbette Orhan da bulunur. Süleyman, emperyalist olarak adlandırdığı Avrupa ülkelerine karşı mücadele edilmesi gerektiğini anlatan uzun bir konuşma yapar. Konuşmasının bir kısmını cüzdanından çıkardığı kâğıtlardan okuyan Süleyman, Necati'den çok Orhan'ı etkiler. Gecenin geç bir saatinden sonra kalkan Süleyman, Orhan'ın düşünce dünyasını etkilemiştir.

“-Çok yorgunum, dedi, fakat hiç uykum yok. Yatarsam saatlerce uyanık duracağım. Bu Süleyman'ın benim üstümde garip bir tesiri oldu. Bütün hayatımı, bütün mazimi ve mukadderatımı şimdiye kadar idare eden bütün fikirlerimi, bütün istikbâlimi yeniden düşünmek istiyorum.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.146)

Orhan, Necati'nin evinde kalmaya başladıktan sonra kendini daha iyi hisseder. Onunla birlikte Beyoğlu'na çıktıkları bir gün, oturdukları pastanenin karşı caddesinde Vedia ve yanında Madam Sofi belirir. Orhan'ı gören Vedia, pastaneden içeri girer. Sürekli Orhan'a bakan genç kıza karşı, Orhan masasına gidip selam vermekte tereddüt eder. En sonunda, Necati'nin de tesiriyle kalkarken masalarının önüne gidip selam verir. Orhan masanın önünde ayakta beklerken, masaya Vedia ve Madam Sofi'nin siparişleri olan nane likörü gelir. Tam o anda Orhan'ın arkasında duran sivil polis, Vedia ve Madam Sofi'ye Türk veya Müslüman olup olmadıklarını sorar. Vedia'nın bu soruya verdiği “evet” yanıtı üzerine sivil polis, içki içtiği ve fazla süslü oldukları gerekçesiyle kadınları karakola götürmesi gerektiğini söyler; ancak tüm bunları oldukça sert bir şekilde söylediği için Orhan ve Necati polise müdahale ederler. Bu mukavemet neticesinde Orhan ve Necati karakola götürülür. Bu sırada Madam Sofi, İtilaf zabıtası olan “kolonel” i aramayı teklif etmiş; ancak Orhan buna karşı çıkmıştır.

Karakolda önce oldukça sert bir tutumla karşılaşan Orhan ve Necati, kendisini “Ayıboğan İbrahim” olarak tanıtan merkez memuru ile zor anlar yaşarlar. İşler daha kötüye gitmeye başlarken telefon çalar. Telefon görüşmesinden sonra “Ayıboğan İbrahim”in tavrı değişmiştir; çünkü Madam Sofi, Orhan'ın engellemesine karşı, yine de koloneli aramıştır. Bu durum Orhan ve Necati'nin zoruna gider. Kendi milletinin polisinin İtilaf zabıtasından duyduğu çekince ile bir anda böylesine değişmesi karşısında, Orhan, içinden şu düşünceleri geçirir.

“Ayıboğan İbrahim! Lâkabını hem bir şeref hem de bir tehdit gibi haykırmıştı. Buna bir terbiye meselesi deyip geçilebilir; fakat herifin telefonla emir aldıktan sonra küstahlığın zirvesinden, birdenbire zilletin eteklerine de yuvarlanması, kendi şahsına ait bir ahlak veya seciye düşkünlüğünden ziyade bir cemiyet vakasına benziyordu. Orhan, biliyordu ki, devrinin birçok asayiş memurları bu Tayfur ve bu Ayıboğan İbrahim gibi zebunküştürler; biraz eğilene tekme atmak ve biraz yukarıdan alana yalvarmak, eteğine sarılmak onlarda müşterek bir mizaç hâline gelmiştir.(...)”
(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.163)

Orhan ve Necati'nin karakol macerasından sonra, ikisinin de gündelik hayatı kaldığı yerden devam eder. Orhan, Eminönü'nde tramvay beklediği bir gün Vedia ile karşılaşır. Genç kız Orhan'ı yalıya davet eder. Önce istemediği bu teklifi sonra kabul eden Orhan, yalıya gider. Kalabalık olan yalı, Orhan'ın pek karşılaşmadığı tipten insanlarla doludur: Bahri, Rüştü, Ali Haydar, Besi Teyze... Tüm bu insanlar arasında Orhan yalnızca, Vedia'nın kuzeni Zabit Bahri ile konuşmaktan rahatsız olmaz. Bahri ile tanıştığı bu ilk akşamdan sonra Orhan'ın diğer yalı ziyaretlerinde de Vedia dışında iletişim halinde olduğu diğer kişi Zabit Bahri olur. Zamanla aralarındaki samimiyet ilerler ve Bahri, Orhan'a Vedia'ya karşı olan amansız aşkını itiraf eder. Bahri, Orhan'a Vedia konusunda dikkat etmesini, onun Rüştü'ye karşı kopmaz bir bağla bağlı olduğunu söyler. Bu itiraftan kısa bir süre sonra intihar eden Bahri, Orhan'ın Vedia'ya az da olsa şüphe ile yaklaşmasına, genç kızı gerçekten tanıyıp tanımadığını sorgulamasına sebep olur. Bahri'nin intiharından sonra Orhan yalıya, hapisten çıkan Mustafa'dan korkan, kendisine zarar vereceği endişesi içindeki Samiye Hanım'ın mevzusu üzerine gider. Mustafa, kendisine hakaret eden Samiye Hanım'ı ittiği için hapse atılmış, yalının kayıkçısı, Tahsin'in babasıdır. Mustafa ile konuşup, onu Samiye Hanım'a zarar vermekten vazgeçiren Orhan, artık Samiha Hanım'ın gözünde bir kahramandır. Orhan, amcasının vefatını haber veren bir mektup alır. Mektup, yengesinden, Elazığ'dan gelmektedir ve miras için Orhan, Elazığ'a çağrılmaktadır. Orhan, Elazığ'a gitmeden önce, Vedia ile olan münasebetini kesinleştirmek ister.

“Daha muayyen konuşalım. Ben Rüştü Bey gibi müracaat etsem ve acele cevap istesem sizden ne cevap alırım?”

Vedia durdu ve hemen cevap verdi:

-Reddetmem Orhan Bey, hemen kabul de etmem. Yengemin kararını beklerim. O istemezse ben yine düşünürüm. Sizin için bu yalnız, Orhan Bey, yine düşünürüm. Biraz daha konuşalım derim. Bu belki pek uzun yahut pek kısa sürer.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.353)

Orhan, Vedia'nın etrafındaki her erkeğe gösterdiği kararsız gelgit tavrını ilk kez böyle yakından görmüştür. Bu noktadan sonra neler olduğunu biz Vedia'nın defterinden okuruz. Yani, zaman başa, Orhan'ın hastane odasında Vedia'nın kritik gecesine dönmüştür. Elazığ'dan döndükten sonra kendisine kalan miras neticesinde artık, Orhan da zengin bir adamdır. Vedia, artık daha ciddi bir kıyaslama içerisinde kalmıştır. İki zengin adam: Orhan ve Rüştü. Orhan, Vedia'nın defterini okuyarak onun kalbinde hangi tarafın ağır bastığını öğrenmek ister. Yorgun ve heyecanlı kalbi, hem Vedia'nın inişli çıkışlı sağlık durumunu hem de defterde yazılanları, genç kızın bir Rüştü'ye bir kendisine atan kalbinin karmaşasına dayanamaz ve uzandığı koltuktan kalkıp, merdivenlere yürürken dengesini sağlayamaz ve düşer.

“Sabaha karşı alt kat sofanın muşambalarını silen hizmetçi, merdivenin orta sahanlığına kadar geldiği zaman onu gördü. Üstüne eğildi, hafif bir çığlık kopardı ve nöbetçi doktoruyla asistanı uyandırdı. Bütün hastabakıcılar da kalktılar.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.399)

Orhan, Vedia için kritik olan bu gecede, onun hayatta kalıp kalamayacağı için endişelenirken, kendi hayatını kaybeder. Tanıştığı günden itibaren kararsız olan genç kız, Orhan'ın hayatına girmiş ve onun zor hayatını karışmış bir ip yumağına döndürmüştür. Orhan, ipin ucunu bulamadan, hayatının sonunu bulur.

2. Doktor

Doktor(*Sözde Kızlar*), Belma'nın intiharı sırasında oradadır. Belma, Mebrure ile görüştüğü, ona Behiç'le ilgili gerçekleri anlattığı gün, her şeyi açıkladığı mektubunu Mebrure'ye verdikten sonra sublime içerek intihar eder. Belma'nın intiharı sırasında, Mebrure'nin yanında oraya giden Nadir de vardır. Belma ve Mebrure, yalnız görüşürlerken, Nadir, aşağıda bekler. Mebrure, Nadir'in uyarısıyla sokağa, doktor bulmaya çıkar ve yanında doktorla Belma'nın yanına döner.

“Kapı açıldı, doktor önden, elinde ilaç şişeleriyle, Mebrure arkadan içeri girdiler: Doktor, ihtiyar bir adamdı. Mebrure'nin şikâyetli gözlerine bakılırsa, bu

ihdiyara vazifesini çabuk yaptırmak için pek zahmet çektiği anlaşılıyordu.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.201)

Doktor, yaşı gereği oldukça yavaş hareket ederken, Belma'nın, zehri yanında içtiği Mebrure, oldukça telaşlıdır. Yaşlı doktor, Belma'nın sublime içtiğini öğrenince onun az sonra öleceğini de bilir, hasta karşısındaki tavrı da bu nedenle oldukça sakindir.

“İhtiyatsız doktor, bu manzaradan hemen ümitsizleşerek Nadir'e Fransızca, Sefini..bitti demişti, bu kelimelerden sonra, hastanın hiç kımıldamayan gözbebekleri, birdenbire Nadir'e doğru kaydı, dudakları biraz titreyerek açıldı, dili içeride oynadı, damağına vurdu.”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.203)

Bu tepkiler Belma'nın son tepkileridir. Saniye sayılabilecek bir andan sonra ruhunu teslim eder.

Doktor(Mahşer), Nihad'ın hükümete karşı ayaklanma çıkartmak suçuyla nezarete alındığında karşımıza çıkar. Doktor, karakolun bodrumuna atılan Nihad'ın üzerine çullanan külhanbeylerden Nihad'ı korur. Kendisi de orada farklı bir suçtan ötürü tutulmaktadır.

“-Ulan it oğlu itler, üç kişi, zavallıya ne saldırıyorsunuz? Bana çıksanız bakalım... Köpek sürüsü: Haydi defolun oradan...”(Safa, Mahşer, 2016, s.239)

Nihad, kendisini koruyan bu adama şaşırır ve onu inceler. Yazar, böylece doktorun fiziksel özelliklerini de betimlemiş olur.

“Nihad Hızır gibi yetişen bu garip hamisine dikkatle bakarak hasıra ordu. Bu, uzun boylu, geniş omuzlu, büyük başlı, yüzü kaskatı, bıyıkları çelik gibi sert ve uçları sivri, çenesi mermerden yontulmuş gibi iki köşeli, gözleri keskin bir adam. Ayağında da biçimli bir pantolon, üstünde temiz bir gömlek var. Kimdir? Nedir? Niçin buraya gelmiş? Haydutları nasıl korkutabiliyor, Nihad'ı niçin himaye ediyor, mesele.”(Safa, Mahşer, 2016, s.240)

Nihad, yüz hatları itibariyle doktoru oldukça güçlü olarak görür. Kendisini koruyan bu adam, Nihad için büyük bir merak oluşturmuştur. Korkarak içine düştüğü bu karanlık bodrumda karşısına bu adamın çıkması onu biraz da olsa rahatlatmıştı. Onunla konuşmaya başlayınca, adamın hayat hikâyesini de öğrenir.

“Sonra bu adamla ahbap oldular. Bir doktormuş. Haydarpaşa Garı’nda, kendisine terbiyesizce vesika soran bir polisi dövdüğü için mesele çıkmış, buraya kadar gönderip deliğe tıklmış. Doktor bunları anlatırken pek sakın görünüyor, hadiseye ehemmiyet vermiyordu. Nihad’ın şaştığına dikkat ederek dedi ki:

Ben buraya ilk defa gelmiyorum. Dördüncü defa: Her vakit bir hadise çıkarır, buraya tıklırım. Siz niçin geldiniz?”(Safa, Mahşer, 2016, s.242)

Doktor, gözü kara denilen kişilerdendir. Onun yaşadığı şeyleri oldukça sakın bir tavırla anlatmasını dinleyen Nihad, onu tanıdığı ilk an külhanbeylerine nasıl söz geçirdiğini de böylece anlamış olur. Doktorun buraya gelişi ilk değildir, anlattıklarını normalleştirdiğini düşünürsek son defa da olmayacakmış izlenimini verir. Sorusu üzerine Nihad da kendi hikâyesini, evde hasta bıraktığı karısı Muazzez’i anlatır. Doktor, yirmi altı yaşındaki Nihad’ın anlattıklarını gülerek dinler. Ona göre bu yaşta ihtilâl yapmaya kalkışmak çocukluktur.

“-A çocuk... İhtilâl nene gerek? İstanbul’da bundan başka eğlence bulamadın mı? Tiyatroya, sinemaya niçin gitmezsin? Çalgılı kahveler neyine yetmiyor? Akşamüstleri iki tek rakı iç, açar. Kış geceleri arkadaşlar aarsında bir el poker çevirmek de keyiftir. “Bülbül” sokağında karı oynat demiyorum, mademki evlisin; fakat, biz vakti ile onu da yaptık. Yirmi altı yaş ve ihtilâl. Yani ipek böceği ile fil. Ayıplıyorum zannetme ha... Ben on dokuz yaşında ihtilâle kalktım. Hem böyle üç beş sergerdeye karşı değil. Sultan Hamid’e isyan! Tıbbiyelilerin elebaşısı bendim. Taif’e sürüldüm, oradan Mısır’a, oradan İtalya’ya kaçtım.”(Safa, Mahşer, 2016, s.243)

Nihad, karakolun bodrumunda sıradan bir doktora rastlamamıştır. Doktor, tüm hayatını bir şeylere, kişilere, yönetime karşı çıkararak geçirmiştir. Nihad’ın yaşına daha farklı heyecanların yakışacağını düşünerek ona ihtilâlden başka, dönemin erkeklerinin eğlence olarak gördükleri şeyleri tavsiye etmesinin ardından, kendi gençliğinin pek de farklı geçmediğini itiraf eder. Bu itirafla biz, cumhuriyet öncesi tarihimizde gerçekleşmiş bir olayın, bir roman karakteri üzerindeki yansımaları görüyoruz. Gençliğinde Sultan Hamid’e karşı isyan etmiş bu adam, ilerleyen yaşında da isyan duygusunun azalan ama bitmeyen enerjisiyle bir karakolun bodrumunda Nihad’ın hayatına dokunur.

Doktor(*Bir Akşamdı*), Meliha'nın Kâmil ile İstanbul'a gitmesi üzerine, hastalıklı olan baba daha kötü bir duruma düşmüştür. Sürekli öksüren ve nefes almakta zorlanan Şükrü Bey, kızını görmek istemekte, sürekli Meliha'yı sormaktadır. Meliha'nın annesinin çağırdığı doktor, onu ve eşini eskiden tanımaktadır. Kadının kocasına karşı umursamaz tavırlarını da bilmektedir. Doktor ilk olarak, babanın bir an önce kızını görmesini söyler.

"-Ağlamayınız... Bu hastalıkta maneviyatın tesiri büyüktür... Kızını görürse iyileşecek..."(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.70)

Doktor, babanın ilerlemiş hastalığına artık ilaçların yardımından çok, özlediği kızını görmesinin daha iyi geleceğini düşündüğü için, en büyük tavsiyesi bu yöndedir. Şükrü Bey'in eşinin, ona kötü anlarında destek olmadığının, sürekli şarkılar söyleyen kadının, onu hiç anlayamamış olduğunun farkındadır. Doktor ve Meliha'nın annesi arasında geçen aşağıdaki konuşmada Şükrü Bey'in hastalığının eşi tarafından ciddiye alınmadığını anlıyoruz.

"-Eskiden bilâkis ne kadar şendim, doktor.

-O vakitler ifrata kaçmış olacaksınız. Zevçle zevceden bir tanesinin pek şen olması iyi değildir.

-Şarkılar söyledim.

-O da öksürürdü değil mi? Dünya bu...

-Ne pişmanım bilensiz, doktor!

-Kadınların çok pişman olduklarını bilirim, fakat çok geç pişman olduklarını da bilirim."(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.70)

Doktor, Meliha'nın annesinin gençliğindeki hâllerini, eşinin öksürükleri karşısında söylediği şarkıları bilir. Kadına karşı sözleri, tıp terimlerinin ötesinde, gündelik hayatın, ilişkilerdeki hataların nedenleri ve sonuçları üzerinedir. Kadının geç de olsa, kocası için endişelendiğini gören doktor, ona pişman olması için şans veren bir tavırla, teselli ederek oradan ayrılır.

"-Ağlamayınız... Dünya bu... Her zaman şarkı söylemek insana kismet değildir... Allah'a ısmarladık... Hastaya kızını göreceğini tebşir etseniz fena olmaz..."

Ben de babayım, hanımefendi, ben de babayım... Evlat hasreti nedir, iyi bilirim, Allah'a ismarladık.”(Safa, Bir Akşamı, 2016, s.71)

Doktor(*Cânân*), Bedia'nın ağabeyi Şemsi'nin ölümü üzerine yalıya çağrılır. Şemsi ve Bedia'nın babaları Abdullah Bey, doktoru çağırması için Gülşen Dadi'ya seslenir. Dadi, yakında oturan doktoru alıp yalıya gelir.

“Komşu doktor genç bir adamdı, Gülşen Dadi'yla koşarak geldi...”(Safa, Cânân, 2016,S.138)

Şemsi'nin odasında bulunan babası Abdullah Bey'e ölüm nedenini kalp olarak açıklar.

“-Ben merhumu tanurdım Beyefendi... İki üç defa da kendisini muayene ettim... Üç ay kadar oluyor... O zaman bile hastalığı müterakkiydi.”(Safa, Cânân, 2016,s.139)

Doktor, Şemsi'nin ölüm nedenini babası Abdullah Bey'e açıkladıktan sonra, dikkatini feryat halinde olan Bedia'ya yöneltir. Ölen Şemsi için artık yapacak bir şey olmadığı için, doktor, yalıya gelen kendi eşi ile Bedia'yı yalıdan uzaklaştırmak için kendi evine götürür. Bedia'yı evinde bir odaya götürür ve eşi dışındaki kadınların dışarı çıkmasını ister. Doktor, asabi hastalıklarla ilgiliydi, ona göre Bedia, güçlü bir isteri krizi yaşamaktaydı.

“Genç doktor, tıbbiyeden çıkalı beş sene olmuştu. Fakat asabi hastalıklara çok merakı olduğu için, fakülteden çıktı çıkalı, en yeni tedavi usullerini de öğrenmişti. Onun fikrine göre gerek ‘nevrasteni’, gerekse ‘isteri’de ilaçların, tecridin, tenvimin, hattâ sükûn ve istirahatın bile çok faydası yoktu. Bir sinir hastasını şifayâb edebilmek için, her şeyden evvel marizin ruhunu kurtarmak lazımdı.”(Safa, Cânân, 2016, s.140)

Genç doktor, Bedia'nın krizini atlatması için ona birtakım telkinlerde bulunur. Ona, az önce gördüğü şeylerin rüya olduğunu, gördüğü kötü rüyanın bittiğini söyler. Birkaç denemesinden sonra sakinleşen Bedia, biraz olsun kendisine gelir.

“Genç doktor, havâî şeylerden bahsederek, hastaya türlü türlü şeyler söylüyordu. Ölüünün hayalini unutturacak, uzak mevzular buluyor, bunları tatlı tatlı anlatıyordu.”(Safa, *Cânân*, 2016,s.141)

Doktor, telkinleri ile Bedia'nın uykuya dalmasını sağlamıştır. Bedia, eşi Lami'nin onu terk etmesinden sonra, ağabeyi Şemsi'yi ebedi olarak kaybedince bunun ağırlığını kaldıramamıştır. Genç doktor, kısa bir süre için de olsa, idealist bir tavırla Bedia'yı yaşadığı zorlu hayatından uzaklaştırmayı başarmıştır.

Operatör(Dr.) (*Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*), roman kahramanının kemik veremi ile mücadelesinde etkin söz sahibidir. Operatör, gence romanın aktüel zamanından iki yıl önce ameliyat yapmıştır. Genç, ağrılarının başlaması üzerine tekrar operatörün yanına gider ve ona muayene olur. Genç hasta, operatör ile bu son görüşmesinde hastalığının olumsuz yönde ilerlediğini öğrenir.

“-Çare yok... Bu fistüllerden ikisi yenidir. Kürtaj lazım... Hatta sonra alçı bile lazım... Artık mafsalı da feda edeceğiz... ‘Anklose’ olmadıkça bu dizi kurtaramayız... İltihap şiddetli... İhmal etmemelisin. Çare yok. Bu bacak kısılacak ve yere basamayacak. Ne yaparsın? Böyle çekmek iyi mi?”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s. 11-12)

Genç adam, hastaneden sonra uzaktan akrabası olan Paşa'nın Erenköy'deki köşküne gider. Çocukluğundan beri gittiği bu köşkte, Paşa'nın kızı Nüzhet, onun arkadaşıdır. Genç ve Nüzhet arasındaki iletişim, bu son köşk ziyaretinde biraz daha farklı bir yöne, daha samimi bir iletişime evrilmiştir. Genç, Nüzhet'le akşamları vakit geçirip, ona olan duygu yoğunluğunun arttığını hissederken, bir anda her şey değişir. Önce Nüzhet'i isteyen bir doktor olduğunu öğrenir, daha sonra da Nüzhet ve annesinin bir konuşmasına şahit olur. Nüzhet, genç kahramanla yalnız kalınca evlenmek istemediğini söyler, ancak gerçek duygularını ondan saklar. Nüzhet'in annesi, Nüzhet'i bir köşeye çekip onu uyarır, gencin eve mikrop yaydığını, çatalını, kaşığı, kullandığı diğer eşyaları ayırttığını söyler. Genç, Nüzhet'in evlilik konusundaki tutarsız tavırlarından ve yengesinin kendisini mikrop yayan bir varlık olarak gördüğünün anladıktan sonra, sağlığına dikkat etmez. Üzerine basmaması gereken ayağına gereken ihtimamı göstermez. Annesinin köşke gelmesinden sonra

mecburi olarak orada birkaç gün daha kalmak zorundadır. Bu süreç sağlığını bozar ve hastaneye gittiğinde durumunun ne denli kötü olduğunu operatörden öğrenir.

“-Geçen gün böyle değildin. Sözümü dinlemedin, bak ne oldu! Başımıza büyük işler açıyorsun! Ben sana bu ayağı yere basma, dedim, sen inadına koşulara girmiş gibi harap etmişsin. Şimdi dizin değil, bütün bacağın tehlikede.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.80)

Operatör, gencin, uyarılarını dikkate almaması üzerine tepki gösterir. Tekrar, röntgen çekilmesini ister ve en büyük uyarısını tekrarlar: Ayak yere basmamalıdır. Genç, bu süreçte daha dikkatli olsa da, aklı sürekli köşkte yaşadıklarında, Nüzhet’in evlilik meselesindedir. Tüm bunlar gencin ruhunu ve bedenini yorar. Kendisine artık dikkat etmeye çalışsa da işe yaramaz, tekrar tıbbi müdahale gerekmektedir. Operatör, gence güvenmek ister. Tekrar kendisine dikkat etmeyecekse bu işin emeğini çekmek istemez. Genç ile daha yakından Doktor Mithat’ta oradadır. Operatör, Mithat Bey’le konuşur gibi, gencin yüzüne bakarak vaziyeti ve ihtimalleri anlatır.

“-Fakat, dedi, ‘Amputation’lar bence tababete dâhil bir iş değildir, bunu kasaplarda yaparlar ve bir vuruşta bir uzvu uçururlar. Biz, biraz tentürdiyot süreriz ve biraz da kloroformla hastayı uyuturuz. Farkı budur. Doktorluk, bu bacağı ve bu genci kurtarmaktır. Kendisine sorun, bu hastanede aylarca kalırsa, üç beş ameliyata dayanırsa kurtarmaya çalışırız, yoksa...”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.95)

Operatör, gencin ihmalkâr tutumuna kızmış olsa da, genç bir insanın ayağının kesilmesine karşı elinden geleni yapmak ister. Gencin de artık sözlerini dinleyeceğine, uzun süre hastanede kalması sözü üzerine onu ameliyat etmeye, bacağı kesilmekten kurtarmak için uğraşmaya karar verir. Operatör, genci ameliyat ettikten sonraki yedinci pansumanında ona müjdeli haberi verir:

“-Bacağı kurtuldu. Fakat yere basmayacaksın! Dedi.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.110)

Operatör, gencin ayağını kaybetmemesi için, bir doktor olarak elinden geleni yapmıştır. Gencin, ilk başta onun uyarılarına kulak asmaması, onun tavrını

sertleştirmiş olsa da, daha sonra, genç yaşta birinin, ayağını kaybetmesine razı olmaz ve dönemin tıbbi imkânlarının izin verdiği ölçüde hastalığın gücünü kırar.

Doktor Mithat(*Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*), genç ile yakından ilgilenir. Ameliyatından iki yıl sonra başlayan ağrıları neticesinde tekrar gittiği hastanede, operatörün yeniden operasyon gerektiğini söylediği ziyaretinden sonra, ikinci kez hastaneye gittiğinde, genç, operatörden önce kendisi ile ilgilenen Doktor Mithat'ı görmek ister. Doktor, ders verdiği teşrih sınıfındadır. Genç de orayı görmek ister. Bu odada kadavralar vardır. Ders bu kadavraların üzerinden işlenmektedir. Doktor, masada duran kadavralardan birinin örtüsünü kaldırır ve ölünün üzerinden insan vücudu hakkında konuşur.

“Doktor beni dürttü. Elini örtüye sararak parmağını ölünün ağzına götürdü, siyahlanmış dudağını biraz sıyırdı:

-Bak dedi. Dişler! Biliyor musun? İnsan öldükten sonra dişlerine bir şey olmaz, son nefesinde nasılsa öyle kalır. Burada, her ölünün ağzında, hayatında dişlerine ne kadar itina ettiğinin anlayabiliriz... Bak, şurada bir çürük diş...”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.38)

Doktor Mithat, genç adamla, hasta doktor ilişkisinin resmiyetinden farklı, bir öğrenci öğretmen ilişkisi gibi iletişim kurmaktadır. Ona, öğrencileri ile ders verdiği odada, kadavralar üzerinden başlattığı sohbetinden sonra birlikte operatörün yanına giderler. O gün, operatör, genç ile ilgilenmez. Yalnızca operatör, Mithat'a çocuğa tembih etmesi için koltuk değnekleri kullanmasını söyler. Böylece, Mithat Bey, operatör ile genç arasında bir iletişim köprüsü vazifesini üstlenir. Genç ve doktor, operatörün yanından ayrıldıktan sonra, doktor, genç hasta ile lokantada bir yemek yer. Doktor, gence et yemesini tavsiye eder. Genç, teşrih odasında gördüğü kadavraları aklına getirdiği için eti yutamaz. Genç, buradan sonra Erenköy'deki köşke gider. Orada yaşadığı duygusal travmaların, Nüzhet'in evlilik haberinin etkisi ile bacağına gereken önemi vermez. Koltuk değneği olmadan üzerine basar. Tekrar başlayan ağrıları ile hastaneye geri dönen genç, operatörün sert tavrı ile karşılaşmıştır. Bu süreçte onu sakinleştiren hep Doktor Mithat'tır. Operatörün, hastanın kendisine dikkat edeceği şartı ile onu ameliyat etmeye karar vermesi üzerine, genç ameliyat olur. Başarılı geçen ameliyat sonrasında, Doktor Mithat,

gencin hastaneden çıktığı sabah da onun odasına gelen ziyaretçiler arasındadır. Doktor Mithat, genç hastanın zorlu mücadelesinde, onun yanında, bir ağabey gibi destek olarak, hastalıktan kurtulmasında etkili olan şartları kolaylaştırmıştır.

Doktor Ragıp(*Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*), Nüzhet ile evlenmek isteyen kişidir. Nüzhet'ten on altı yaş büyüktür. Nüzhet'le evlendikten sonra onunla Berlin'e yerleşmek düşüncesindedir. Doktor Ragıp'ın Nüzhet'le evliliğini köşkte en çok Nüzhet'in annesi destekler. Paşa, bu evlilik konusunda net bir kararda değildir. Doktor Ragıp'ın fiziksel betimlemesini, yazar, gencin de köşkte olduğu, Doktor Ragıp'ın köştekilerle ilk tanışma akşamında bize sunar.

“Uzun boy. Seyrek, ince ve sarı saçlar. Etlerinin her parçası aynı pembelikte, sıhhatli bir baş. Daima gülmeye alışmış ve ciddi halinde bile gülümseyen bir ağız. Amelî ve harici bir zekânın daralıtığı muzip, derinliksiz, kıvrak mavi gözler. İçinde - bana baktığı zaman- gurur, müsamaha, şefkat, ve yukarıdan aşağı inen bir takdir. Kenarları biraz yavan enli bir İslav burnu. Az kımlıdayan bir vücut, dik duruş, gözlerin sinirsiz ve ölçülü bakışı. Mutedil bir zerafet. Bütün şahsiyette bir itidal, gayelere hendesî bir gidiş, sathi bir ahenk: Doktor Ragıp.”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.61-62)

Genç, Nüzhet'e karşı olan duyularının da tesiri ile, Doktor Ragıp'ı keskin bir gözle, neredeyse milim milim inceler. Gördüğü ilk andan itibaren hoşlanmadığı bu adam, gencin hassas olan sinirlerini bozmuştur. Onu, bir yarışmacının rakibini gözlemleyen ruh haline sokan Doktor Ragıp, kendisine fazla güvenen, kibirli sayılabilecek tavırları ile bu ilk tanışma gecesinde gencin ayağındaki hastalıkla da ilgilenir. Gence, tanıdığı operatörlerle iletişime geçebileceğini söyler; ancak genç hasta, kendi operatörünün adını söyleyerek bu teklifi kibarca reddeder. Doktor Ragıp, ertesi gece de annesi ile köşke, akşam yemeğine gelir. Bu, bizim Doktor Ragıp'ı gördüğümüz son akşamdır. Yemek sırasında siyasi konular açılır. Paşa, İstanbul'da gece yarları, Fransızca ibareleri siyah boya ile boyayan bir gruptan söz açar. Fransız hayranı olan Paşa için bu hareket anlamsız ve komiktir. Doktor Ragıp da Paşa gibi düşünmektedir ya da yakında kayınpederi olacak bu adama kendisini beğendirmek için bu şekilde gösterir. Doktor Ragıp'ın dayanağı olan fikir, Türkçe'nin yetersizliğinden dolayı, reçetelerin Fransızca yazılmak zorunda kalınmasıdır. Genç kahraman, bu tartışmada karşıt fikri savunan taraftır. Tartışma gergin bir ortam

oluşturur, Ragıp ve Paşa ile genç arasında artık aşılması zor bir uçurum ortaya çıkmıştır. Genç kahraman, Doktor Ragıp'a karşı çıkmak için giriştiği bu tartışmada, Paşa ile uzaklaşacağı bir yola girer. Gencin, hastaneye dönüp, ameliyat olduğu günden sonra, Nüzhet kendisine kart gönderir. Paşa, felç geçirmiştir ve Doktor Ragıp ile nikâhları ertelenmiştir. Daha sonra, hastaneden çıkmasına üç gün kala, kendisine gelen haber, Nüzhet ve Doktor Ragıp'ın perşembe günü nikâhlanacaklarını bildirir.

Doktor(*Bir Tereddüdün Romanı*), Muallâ'nın, arkadaşı Raif tarafından kendisine verilen "Bir Adamın Hayatı" isimli romanı okumaya başladıktan sonra, kitabın etkisinde kalmasına, evdeki misafirlerden biri olan doktor yorum yapar.

"-Biliyor musunuz? Diye söze başladı ve böyle marazî kitap yazan muharrirlere teşekkür etti; çünkü dedi, böyle kitapları okuyanlar hastalanıyorlar. Ve bize geliyorlar. Sonra kitapların kari üzerindeki telkini hakkında fikirlerini söyledi; bence, diye devam etti, marazî bir kitabın mikroptan farkı yoktur, insanı hasta eder. Sonra misaller getirdi. Başta mahut 'Verther' misali. Arkasından mahut vecize: 'Ne kadar insan Verther'i okuduğu için intihar etmiştir.' Kıssadan hisse: 'Genç kızlarımızın kütüphanelerine dikkat etmeliyiz.'"(Safa, *Bir Tereddüdün Romanı*, 2016, s.25)

Doktor, okuduğu kitabın sürekli ölümden söz etmesinden etkilenen, gündelik hayatında duygu karışıklığı yaşadığını söyleyen Muallâ'ya ruh sağlığını koruması için onu mutlu edecek kitapları okumasını tavsiye eder. Kitapların insanlar üzerindeki olumsuz etkilerine örnek olarak da Verther'i örnek gösterir. Doktorun örnek olarak verdiği bu eserde de, Muallâ'nın okuduğu kitap gibi içinde ölüm düşüncesi vardır. Doktora göre, böylesi düşünceleri işleyen kitaplar, özellikle genç kızlar için, insan ruhunda bir mikrop gibi yayılabilir. Bu, ruhsal zeminde yayılan mikroplar öldürmek de yine doktorun kendisine ve meslektaşlarına yüklediği bir vazifedir.

Doktor Komninos(*Yalnızız*) Rum asıllıdır. Meral'in önce intihar mektubu yazıp, sonra yanlışlıkla kendisini yaktığı gece, Arnavutköy'de yaşayan annesi Necile Hanım bir kalp krizinden ölür. Necile Hanım'ı merak edip Arnavutköy'e giden Samim, kadının cansız bedeni ile karşılaşır. Hafızasını zorlayarak doktorun adını hatırlar ve rehberden bulur. Telefonla çağırdığı doktor eve gelir. Necile'nin bedenini gören doktor, Samim'e ölüm nedenini açıklar:

“Doktor başını salladı:

-Koroner kıfayetsizliği. Spazm. Vardı esasen. Ben bakıyordum. Birdenbire gelmiş kriz. Bir şeye canı mı sıkıldı?”(Safa, Yalnızız, 2016, s.406)

Samim, doktorun sorusu üzerine Meral’in başına gelenleri, gece yaşanan açıklanması zor olayları anlatır. Doktor, Samimi giderek büyüyen bir hayretle dinler. Daha sonra da, Necile Hanım’ın soğuyan bedenini katılaşmaması için yatırmak gerektiğini söyler. Samim, iğne yapılırsa bu duruma bir faydası olup olmayacağını sorar. Cevap olarak yazar, doktor aracılığıyla, okura, tıbbın ölüm karşısındaki yetersizliğini hatırlatır.

“-Hiç ümit yok, dedi, yazık... İkinci defa bir insanı yaratamayız.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.406)

Doktor, hayatın tek kullanımlık bir şans olduğunu düşündüren cevabından sonra Samim’in eşliğinde bahçe sokak kapısına kadar uğurlanır.

Doktor Nikolaidis(*Yalnızız*), Samim’in kız kardeşi, Besim’in ablası olan Mefharet’in oğlu Aydın matematik dersinden ikmale kalmıştır. Ders çalışmaktan bunalan çocuk, şiddetli baş ağrısı yaşamaktadır. Annesinin tansiyonu nedeniyle, ev halkı Aydın’dan çok Mefharet için endişelenir. Çocuk için eve doktor çağrılır.

“İhtiyar Nikolaides, ağır adımlarla karyolaya yaklaştıktan sonra, bir hastaya, bir de annesinin ve Besim’in yüzüne bakarak:

-Bu ne, dedi. Ne oldu bu yavruya?”(Safa, Yalnızız, 2016, s.65)

Doktor, Aydın’ın halini görünce şaşırır. Çocuk, baş ağrısından kıvranmaktadır.

“Doktor etrafına bakındı ve masaya doğru yürüdü. Aydın’ın kitapları ve karalanmış rakamlarla dolu kâğıtların arasında bir yer buldu, çantasını açtı ve hazırlığa başladı.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.66)

Doktor, Aydın’ı inceledikten sonra, ona “sürmonaj” olabileceğini söyler. Besim, ablasının tansiyonunu endişe ettiği için doktora menenjit olup olmayacağını

sorar. Besim'in sorusu üzerine doktor, bunun da bir olasılık olduğunu, bunu anlamak için tetkik yapılması gerektiğini açıklar. Açıklaması tıbbi terimlere dayalıdır.

“Bir ponksiyon lazım, ponksiyon lomber. Çok benziyor. Işığa bakamıyor çocuk. Baş ağrısı da fazladır. Bir konjestiyon değil. Çırpınmalar, bağırmalar filan tipiktir.

-Zihin yorgunluğu bir menenjit yapabilir mi?

-Söylerler. Ben de böyle iki vaka görmüşümdür. İmtihana çalışmaktan. Biz bir serebro- spinal baraj tasavvur ederiz. Menengoklar, bu baraj yıkılırsa, beyine girer diye düşünüyoruz. Faraziyedir bunlar.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.67)

Doktor, Besim'in sorusu üzerine aklındaki şüpheyi, menenjit şüphesini tıbbi terimleri ile açıklar; ancak kesin teşhis koymaz. Besim de ablasına buna dair hiçbir şey söylemez. Mefharet, oğlunun çok ders çalışmasından bir yorgunluk yaşadığına inanır. Bu da onu rahatlatır. Daha sonrasında da Aydın'ın hastalığına dair bir bilgi verilmez.

Sertabip(*Biz İnsanlar*), Vedia'nın vapurda fenalaşıp getirildiği hastanenin yöneticisidir. Orhan, Vedia'nın başında beklemektedir. Sertabip, Orhan'ı görünce, onunla ilgilenir. Dâhiliye doktorunu bekleyen Orhan, sertabibin mesaisinde yaşananlara tanık olur. Odasına gelen bir hastanın eksik evrakları üzerine onu uyaran sertabip, sırayla etrafındaki hasta, hasta yakınları ve çalışanlarla ilgilenir.

“-Oo! Dedi, bu ne? İlmühabere posta pulu yapıştırmışsın. İmzalayan nasıl da farkına varmamış? Biz çakarız oğlum... Haydi bunu değiştir, ben görmemiş olayım, sonra cezası vardır.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.19)

Sertabip, aynı anda etrafındaki farklı insanlarla ilgilenebilen, hem sert hem de babacan tavırlı bir adamdır. Odasının kapısında bekleyen, babasından haber almak isteyen gence karşı gösterdiği tavır bir baba şefkatindedir. Genç, babasının öldüğünden habersizdir. Ona, babasının öldüğünü direkt söylemek yerine, ölümün dünyevî bir olgu olduğu gerçeği üzerinden genel cümlelerle durumu açıklamaya çalışır.

“Çocuk felaketi hâlâ anlamamıştı. Başhekim gene elini onun omzuna koyarak, pratik adamların ölçülü acelesi içinde soruyordu:

-Babacığının senden başka kimsesi var mıydı? Valide de vefat etti, değil mi? Hepimizin sonu bu, evladım... Dayına haber vermek ister misin?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.20)

Sertabip, gençle konuştuğundan sonra ayağa kalkar, odasının kapısında bekleyen genç bir kıza doğru yönelir. Genç kız hastanede yeni işe başlamış bir hastabakıcıdır. Başhemşire kendisinden şikâyetçidir. Sertabibin tavrı bir anda değişir. Az önceki gence karşı gösterdiği babacan tavrından eser yoktur.

“-Tamam! Dedi. Başhemşire senden şikâyetçi: Temarüz ediyormuşsun da lavantalar sürerek teşrif ediyormuşsun... Burası hastane kızım, hasta olursan sana bakarlar. Hastalık bahanesiyle izin gününü uzatmak olmaz. Hiç müdafaa için ağzını açayım deme, kulak asmam, başhemşire senin amirindir, onunla anlaş, yoksa ben adamın gözünün yaşına bakmam, anladın mı sultanım, işte sana son ihtar. Bir daha tekerrür ederse selami keseriz. Marş!”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.20)

Sertabip, anlık değişen, güçlü refleksleri ile, karşısındaki kişilerin davranışlarına, duyu durumlarına karşı profesyonel tavırlar sergiler. Usta bir şarkıcının her notayı farklı tonda seslendirmesi gibi, karşısındaki insanların karakterlerine göre başka bir adama dönüşmektedir. Bu tavrı onu izleyen Orhan'ın gözünden kaçmaz. Vedia ile ilgilenen dahiliye doktorunu beklediği andan itibaren sertabibin yanında olan Orhan, onun başarılı yönetici manevralarına hayran olur.

“Orhan, bir hastane değil, hasta olmaya ve ölmeye mahkûm insanların bahtına ait müşterek bir davaya bakan ve karşısında er geç herkesin maznun mevkiinde bulunabileceği sağlık mahkemelerinden birine risayet eden bu adamın hareketlerini samimi bir hayranlığa takip ediyordu.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.21-22)

Sertabip, başarılı bir yönetici örneğidir. Çalışanların ve hastaların hangi dilden anladıklarını iyi bilen, ne hastaları ne de çalışanları karşı karşıya getirmeden işleri yoluna koyabilen, adil bir sistemin sahibidir.

Doktor Adil Mümtaz(*Biz İnsanlar*), Vedia'nın dahiliye doktorudur. Orhan, kendisi ile görüşmek için onu önce sertabibin odasında bekler. Daha sonra odaya gelen Adil Mümtaz, Orhan'la birlikte dışarı çıkar. Doktor, Orhan'a Vedia'ya yapılacak bir tetkikten, “mayii dimağı şevkî” muayenesinden sonra, saat üç buçukta durumu konuşabileceğini söyler. Orhan zamanı geçirmek için Beyoğlu lokantalarından birinde çorba içer, daha sonra hastaneye döner. Söylediğinden yarım saat önce gelmiş olan Adil Mümtaz, Orhan'ı da yanına alarak Vedia'nın yanına gider. Vedia'yı muayene ettikten sonra doktor, Orhan'la yalnız konuşur.

“Doktor biraz bekledi; sonra ağır ağır kapıdan çıkarken, Orhan da kalkarak onu takip etti. Merdiven başında, camlı kapının önünde durdular. Doktor Orhan'ın elini tutarak:

*“-Azizim, dedi, bir menenjit tüberkülozdan evvel düşüneceğimiz şeyler var. Vaziyet daha müphemdir. Nabız süratli, yani tayzik az. Hastanın lehindir bu. Bir emorojiden endişe etmiyoruz. Fakat, buna mukabil, hasta nahoş bir torpör geçiriyor. Umumi tablo hem iyiliğe hem vahamete doğrudur. Size hakikati söyleyeyim: Hastanın bütün istikbali adeta bu gece belli olacaktır.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.31)*

Doktor Adil Mümtaz, Orhan'a Vedia'nın vücudunda yaşananları tıbbi terimlerle anlatmıştır. Üst üste sayılan tıbbi kavramlardan sonra Orhan'a hakikati tek bir cümle ile özetler: “Vedia'nın istikbali bu gecededir.” Orhan, son cümle ile anladığı gerçeğin gerçekleşmesini beklerken kalbini yorar. Doktorun beklemekten başka bir şey olmadığını söyleyip yanından ayrılmasından sonra, Vedia'nın defterini okuyarak onun başında sabahı beklemeye karar veren Orhan, yaşadığı strese defterde yazanlardan öğrendiği, Vedia'nın bir Rüştü'ye bir kendisine dönen duygularını da ekleyince kalbinin dayanma gücünü yitirir. Ayakta olduğu bir an merdivenlerden düşerek hayatını kaybeder. Doktor Adil Mümtaz'ın, Vedia'nın istikbali için beklediği bu gece Orhan'ın istikbalini belirlemiştir.

Asistan Şevket(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın dahiliye doktoru Adil Mümtaz'ı beklemek için girdiği müdüriyet odasında karşımıza çıkar. Orhan, ona Vedia'nın durumunu sormak istemez; çünkü daha önceki sorusunun cevabında asistanın söylediği tıbbi terimler onun heyecanını arttırmıştır. Odada sakince

dahiliyedoktorunu beklemek ister. Asistan Şevket, onu görünce ayağa kalkıp onu buyur eder. Asistan, Vedia'nın başından ayrılmayan bu adamın onun nesi olduğunu çok merak etmektedir. Buna daha fazla dayanamaz ve Orhan'a sorar:

“Bir sükût fasılasından cesaret alarak teşekkür etti ve ayağa kalktı. Asistan da ona yaklaşmış, birkaç dereceyi ansızın aşan garip bir samimiyetle sormuştu:

-Rica ederim, doğru söyleyin, hasta sizin neniz oluyor?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.28)

Asistan doktor, Orhan'a dair merak ettiği şeyin cevabını alamadan odaya, dahiliye doktoru Adil Mümtaz gelir. Asistanın, merakı üzerine sorduğu soru da havada asılı kalır.

3. Memur

Memur(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin babasından haber almak için gittiği Muhacirîn İdaresi'nde görevli memurlardan ilkidir. Mebrure, Manisa'da Yunanlılar tarafından yakalanan babasının başına ne geldiğini öğrenmek ister. Kendisi, önce Bursa'ya, daha sonra da İstanbul'a gelmiş, babasının başına ne geldiğini öğrenememiştir. Bunun için de Muhacirîn İdaresi'ne başvurur. Binaya girip üst kata çıkınca rastgele bir odaya girer ve gördüğü ilk memura durumunu anlatır.

“Evvla Tahkik-i Fecayî'e bir sorunuz, pederiniz Manisa'nın mâruf eşhasından ise ve başına felaket gelmişse orada belki bir malumat vardır. Oradan kaçmış, başka bir yere gitmişse size hiçbir şey söyleyemez. İstanbul'a geldi ise burada da bir kere arar sorarız. Kayıtlar muhtelifdir, bulmak kolay değil. Yani tesadüfe bağlı. Şu sıra İstanbul'a öyle dehşetli muhacir akını var ki hepsinin tercüme-i halini bilmek mümkün değil, takdir edersiniz. En iyisi gazetelerden birine ilan vermek...”(Safa, Sözde Kızlar, 2016, s.28)

Memur, Memrure'ye yaptığı açıklamadan sonra, onu Tahkik-i Fecayî Şubesi'ne yönlendirir.

Memur(*Sözde Kızlar*), Memrure'nin, Muhacirîn İdaresi'nde karşılaştığı ilk memur, kendisini Tahkik-i Fecayî Şubesi'ne yönlendirmiştir. Mebrure, oraya girdiği zaman, hikâyesini tekrar anlatır. Kendisinin ve babasının başından geçenleri dinleyen memur, karıştırdığı kâğıtlar, zarflar arasında Mebrure'nin babasının adı olan “İhsan”ı

bulamaz. Bu iyi bir işarettir; çünkü baktığı kâğıtlarda yazan isimler fecayî listesidir. Memur, kâğıtları iyice kontrol ettikten sonra, Mebrure'ye sonucu söyler.

“-Bilinmez... Mutlaka sağdır diyemem... Fakat kendisi mademki Manisa'nın mâruf eşrafındandır, başına bir felaket gelseydi yüzde altmış ihtimal ile bizim de haberimiz olurdu. Şimdi lütfen beni takip ediniz, İstanbul'a gelenlerin kayıtlarını da bir gözden geçirelim.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.29)

Memur, Mebrure ile birlikte kontrol ettiği İstanbul kayıtlarında, “Manisalı İhsan” ismine rastlar. Davutpaşa barakalarına yerleştirilmiş görülen bu isimli kayıt, Mebrure için heyecan sebebi olur. Bu gelişme çalışan memurları da heyecanlandırır. Mebrure, hemen Davutpaşa'ya gitmek ister. Bunun üzerine, Davutpaşa'da görevli olan memura durumu anlatan bir tezkere yazarlar, Mebrure kâğıdı alır almaz yola düşer.

Memur(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin Muhacirîn İdaresi'ndeki kayıtlardan öğrenip gittiği Davutpaşa'da görevli memurlardan biridir. Mebrure'nin konuştuğu ilk memur, ekmek dağıtan yaşlıca başka bir memuru çağırır. Gelen adam, kendisinden daha kıdemli olan memurun sorusu ile karşılaşınca elindeki işi bırakıp ekmek yoklamalarının yazılı olduğu defterleri kontrol eder ve aradığı ismi bulur. “Manisalı İhsan Efendi” ismini bulduktan sonra, daha kıdemli olan diğer memurun emir cümlesi, diğer Manisalılara sormak üzere oradan uzaklaşır. Döndüğünde İhsan Efendi'nin akıbetine dair net bir bilgisi vardır.

“-Bizde Manisalı hiç yok, fakat İhsan Efendi'nin nereye gittiğini öğrendim. Zeytinburnu'nda fabrikaya işçi yazılmış.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.32)

Memur(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin Muhacirîn İdaresi'nden, babasının orada olabileceğini öğrenmesi üzerine Davutpaşa'ya doğru yola çıkmıştır. Orda karşılaştığı ilk memura durumunu anlatır. Onunla konuşan memur, tezkereyi okuduktan sonra, etrafta ekmek dağıtan yaşlıca adama seslenir:

“-Manisalı İhsan Efendi var mı bizde?”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.31)

Yaşlı adam önce ekmek defterlerini kontrol eder, daha sonra haberi getirir. Bu sürede, rütbeli memur, Mebrure'yi beklemesi için odasına davet eder.

“-Siz de odama geliniz, biraz bekleyiniz, burada yorulursunuz.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.32)

Mebrure, ekmek dağıtan memurun gelmesini beklediği sürede, odada memurun soruları ile zamanın geçmesini bekler, gelen memurun, İhsan Efendi'nin Zeytinburnu'nda olduğunu söylemesi üzerine de oradan ayrılır.

Mümeyyiz(*Mahşer*), Nafia/Bayındırlık Bakanlığı'nda görevli memurdur. Nihad, Çanakkale'den döndükten sonra, harbe gitmeden önce yaptığı iş olan öğretmenlik için Maarif Müdürlüğü'ne başvurur. Kendisine ihtiyaç olmadığı söylenir, oradan ayrıldıktan sonra, Nafia binasına gider. Orada kendisi ile mümeyyiz ilgilenir.

“Mümeyyiz masasında sarı sakallı, gözlüklü bir adam oturuyor. Sakallı, fakat ihtiyar değil. Müşfik muamele edeceği şüpheli. Gözlük, yüzüne fazla sertlik veriyor. Nihad'ın kendisine yaklaştığını gördüğü halde bile başını kaldırmıyor, kâğıt okuyor, canı sıkılmış, kızmış görünüyor, ara sıra gözlerini tavana kaldırarak bir şey hatırlamaya çalışan insanların zihni cehdini gösteriyor.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.23)

Nafia mümeyyizi, Nihad'ın iş aradığını öğrendikten sonra bir yanlış anlaşılma ortaya çıkar. Nazır Paşa, mühendis arayışı için gazeteye ilan vermiştir. Mümeyyiz, Nihad'ın gazete ilanı üzerine geldiğini zanneder. Bunun üzerine, Nihad'a hususi hayatını yazmasını ister. İş bulduğuna heveslenen Nihad, heyecanla hayatını kaleme alır. Mümeyyiz, Nihad'ın yazdıklarını okuduktan sonra, onun gazete ilanı üzerine gelmediğini anlar.

“-Gazeteleri okumamışsınız. Bir mühendis arıyoruz. Mösyö 'Höknen,' Anadolu şimendifer kumpanyasına altı mühendis muavini istedi. Paşa hazretleriyle konuşmuşlar, maaşını biz vereceğiz, gazetelere ilan ettik. Ben sizi mühendis zannettim. Yoksa zahmet ettirmezdim.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.27)

Mümeyyizin yanlış anlaması, Nihad'ın kısa süre de olsa umutlanmasını sağlamıştır. Yanlış anlaşılmanın düzeltilmesi üzerine, tekrar umutsuz vaziyetine dönen Nihad, Nafia binasından ayrılır.

Hüseyin Efendi(*Mahşer*), Nihad'ın arkadaşı Faik'in babası Abdi Bey'in tanıdığıdır. Muazzez'in Nihad'la birlikte, nikâh öncesi Abdi Bey'in evinde kaldıkları

dönemde, Muazzez, Mahir Bey ve Seniha Hanım'ın oturdukları binanın, ölen annesinin üzerine geçtiğini, tahririnin verildiğini söyler. Abdi Bey, genç kıza ısrarla tahririn verilip verilmediğini sorar. Muazzez'in bu sorulara evet cevabını vermesi üzerine, yaşlı adam onlara Defter-i Hâkânî'ye gitmelerini, orada ahabı olan Hüseyin Efendi'yi bulmalarını söyler. Ertesi gün, Muazzez ve Nihad, Defter-i Hâkânî'ye giderler, orada Hüseyin Efendi'yi bulurlar.

“Hüseyin Efendi, kısa boylu, kara kuru, kulaktan atma gözlüğüyle Defter-i Hâkânî emininden daha vakur, daha ciddi, eli de meşrebi kadar ağır bir adam, alçak bir yaylı koltuğa gömülmüş, masanın üstünde sakalına kadar yükselen bir kâğıt bayırı içinde yüzü yarıya kadar örtülmüş, hiç kimsenin yüzüne bakmadan yavaş yavaş senetleri, ilmühaberleri arıyor, büyük defterlere bakıyor, başı ucunda haykırıyan ‘erbâb-ı mesalih’in çığlıklarını hiç duymamış görünüyordu.”(Safa, Mahşer, 2016, s.154)

Nihad ve Muazzez, Hüseyin Efendi'nin yanına geldiklerinde adam, etrafındaki insanların kendisine seslenmesini duymayacak kadar evrakların içine gömülmüş durumdadır. Öğle tatiline kadar Muazzez ve Nihad, kalabalığın dağılmasını beklemişlerdir. Hüseyin Efendi ile görüşmeyi başaran Muazzez ve Nihad, durumu ona anlatınca, adam umutsuz bir hava sergiler; çünkü olayın üzerinden sekiz sene geçmiştir. Eski evrakları incelemek için zaman isteyen adam, Muazzez'in kendisine işleri kolaylaştırmak için vermek istediği üç liraya önce şiddetle karşı çıkar, Harem-i Şerif'i ziyaret ettiğini, hacı olduğunu söyler; ancak şaşılacak bir hareketle parayı kızın elinden alır.

“Hüseyin Efendi parayı kızın elinden çarçabuk setresinin cebine attı ve davaya ait isimleri, tarihi bir kâğıda işaret ederek, ‘Haftaya beni görünüz... Bu işi ben takip edeceğim,’ deyip uzaklaştı.”(Safa, Mahşer, 2016, s.158)

Hüseyin Efendi, sözleri ve hareketleri arasındaki farklılıkla Nihad ve Muazzez'i şaşırttıktan sonra, haftaya görüşmek sözüyle oradan uzaklaşır; ancak ne haftaya ne de diğer haftaya Hüseyin Efendi Defter-i Hâkânî'ye uğramaz. Aradan geçen uzun zaman sonra, Muazzez Hüseyin Efendi'yi bulur; ancak sonuç olumsuzdur.

“Hanım, takrirsiz olmaz, başka dalavere yapılmıştır, validenizin yerine başka bir kadın koymuşlardır.” Dedi. Bu işin çıkmayacağını söyledi.”(Safa, Mahşer, 2016, s.212)

Hüseyin Efendi'nin bu işin olumsuz olduğunu söylemesi üzerine, Nihad ve Muazzez'in apartman sahibi olma hayalleri başlamadan bitmiştir.

4. Polis

Polis(*Mahşer*), Nihad'ın kahvede arkadaşları ve Şair Kör Ali'nin şiirlerinin de etkisiyle, bir coşkunluk yaşaması, ihtilal sevdasına kapılmasından sonra, bu durumu haber alan müdüriyetten gelen görevlidir. Gece çalan kapıyı açan Nihad, karşısında polis memurunu görür.

“Nihad kapıyı açınca, hiç tanımadığı bir adamla karşılaştı. Fena suratlı, fena kılıklı bir adam. Kaba bir selamla, Nihad'a sordu:

-Nihad Efendi sen misin?

-Benim. Sen kimsin?

-Ben müdüriyetten geliyorum. Seni götürüleceğim.”(Safa, Mahşer, 2016, s.235)

Nihad, adama, Muazzez'in hasta olduğunu, yarına kadar beklemesini söyler; ancak emir almış olan polis bunu kabul etmez. Nihad, Muazzez'i, ev sahibi Emine Hanım'a emanet ederek polisle birlikte müdüriyete gider.

Müteferrika Komiseri(*Mahşer*), Nihad'ın götürüldüğü müdüriyette görevlidir. Nihad, müdüriyete götürülünce, direkt Müteferrika Komiseri'nin odasına alınır. Komiser oldukça sinirli bir tavırla Nihad'a bağırmağa başlar:

“-Tabancan var mı ulan yanında? Yok mu ulan? Doğru söyle! Öyleyse ceketinin ceplerini aç. Ne kadar kâğıdın varsa çıkar!”(Safa, Mahşer, 2016, s.237)

Nihad, komiserin sert tavrına karşı kendini savunmaya çalışır. Komisere, kendisine bu şekilde davranmaya hakkı olmadığını söyler; ancak komiserin tavrı aynı şekilde devam eder.

“Müteferrika komiseri, pos bıyıkları dudaklarını kapatmış, kalın kaşları gözlerinin üstüne düşük, feci bakışlı, izbandud yapılı adam, kırbacı havaya kaldırarak var kuvvetiyle Nihad’ın yüzüne vurdu ve yanağı kanadı:

-Haydi defol oradan susturuk! Bana dalga geçecek de gözüümü korkutacak.”(Safa, Mahşer, 2016, s.238)

Nihad, komiserin sert tavrı karşısında bir süre sonra kendini savunmaya çalışmaktan vazgeçer. Daha sonra, komiserin emri ile, bir polis refakatinde bodrumdaki karanlık dehlize götürülür. Orada üç gün tutulduktan sonra siyasi kısma çıkarılan Nihad, kendisine yapılan uyarılardan sonra serbest bırakılır.

Polis(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Ferit’in teyzesinin öldürülmesinden sonra, Ferit’i karakola çağırmak için pansiyona gelen görevlidir.

“-Teyzeni öldürmüşler. Evde kız kardeşinden başka kimse yokmuş. Onun halini şüpheli görmüşler. Hasta imiş de galiba. Ağzından kan boşalmış. İyice konuşamıyor. Merkez seni aramış. Acele istiyorlar.”(Safa, Matmazel Noraliya’nın Koltuğu, 2016, s.176)

Ferit, aldığı haberdan sonra, polisle birlikte Beşiktaş polis merkezine gider.

Polis(*Yalnızız*), Samim’in kardeşi Besim ve Mefharet ile birlikte yaşadıkları Yeşilköy’deki köşke gelip karnını doyuran, köşk halkının kendisine “aç adam” dedikleri, aslında aranan bir adam olan kişiyi aramak için köşke gelir. Aç adam, Bulgaristan’dan Türkiye’ye yasaklı yazılar sokmaktadır.

“Memur yere çömelmiş, paketi bağlıyordu. Bizi görünce doğruldu ve selamladı. Genç bir adamdı; esmer ve sıska; fakat çatık kaşları altında keskinleşen gözleri, fırlak alnı ve ileri çıkık sivri çenesiyle kavgacı ve zeki görünüyordu. Ağabeyime dedi ki:

-Haydar’ı ne zamandır arıyoruz. Edirne Emniyet Müdürlüğü’nden arıyorlar. Bütün tren memurlarına resmini verdik. Fakat bu kadından öğrendim ki kamyonla filan gidip geliyor İstanbul’a.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.106)

“Aç adam”ı eve alıp yemek veren kişi, evin hizmetçisi Hasibe’dir. Eve sık sık gelip yemek yiyen aç adam ile Hasibe arasında bir münasebet olmuştur. Polisin, aç

adam, yani Haydar'a ait verdiği bilgilerden, onun çapkın olduğunu anlatması üzerine, Hasibe de tepki vererek bu durumu onaylayacaktır.

“-Uff... Müthiştir. Aleyhinde üç izale-i bikir davası var. Yakalanmadığı için hep gıyap kararları aldı.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.107)

Polis, evde bekleyip Haydar'ı yakalamayı planlar; ancak bu gerçekleşmez. Mefharet'in kızı Selmin, nişanlısı Ferhat'tan annesinin tesiri ile ayrılmıştır. Bu ayrılışın faturasını annesine ödetmek için hamile olduğunu ve bebeğin babasının eve gelip karnını doyuran aç adam, olduğunu söyler. Selmin, eğer Haydar, yani aç adam yakalanırsa yalanının anlaşılacağından, evden aceleyle çıkar; sokağın köşesinde bekler. Haydar'ı bekleyen Selmin, onu sokağın köşesinde görünce, adama, kendisini köşkte bekleyen bir polis olduğunu söyler ve adam oradan uzaklaşır. Böylece Selmin nedeniyle, köşkte bekleyen polis onu yakalayamaz.

Polis Tayfur Efendi(*Biz İnsanlar*), Orhan ve Necati'nin, Vedia ve Madam Sofi ile karşılaştıkları pastanede karşılaşmalarından sonra, Vedia ve Madam Sofi'nin siparişleri olan iki kadeh nane likörü masalarına gelince, onların masalarının önüne selam vermek için gelen Orhan'ın arkasında belirir. Sivil olarak görev yapmaktadır. Vedia ve Madam Sofi'ye Türk veya Müslüman olup olmadıklarını sorar. Vedia'nın evet yanıtını vermesi üzerine sivil memur, kılıbıyla işaret ederek onları karakola götüreceğini söyler.

“-Karakola geleceksiniz! Dedi. Muhadderatı islâmiyenin bu kıyafetle umumî mahallerde oturup 'likör' içmeleri yasaktır. Tahsin Bey'in yeni emri var: Karakola geleceksiniz.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.155)

Sivil memura, Orhan ve Necati'nin karşı çıkmaları üzerine tartışma çıkar. Madam Sofi, bu arada itilaf komiseri olan kolonele telefon etmek ister; ancak Orhan buna karşı çıkar. Sivil memur, dışarı çıkar ve yanında iki polisle geri gelir. Polislerden birinin sakin tavrı ile Orhan ve Necati karakola götürülürler.

Polis Faik Efendi(*Biz İnsanlar*), Orhan ve Necati'nin, Vedia ve Madam Sofi ile karşılaştıkları pastanede, Vedia ve Madam Sofi'nin likör sipariş etmeleri ve kıyafetleri nedeniyle onları karakola götürmek isteyen sivil memurun yanındaki görevli iki polisten biridir. Polis Faik, sivil memur Tayfur Efendi'nin sert tavrına karşı, Necati ve Orhan'a daha sakin tavırlar sergiler.

“-Biraz aşağıdan alın, beyim. Bizim merkez memuru celâllidir, başına çabuk kan çıkar, hatırınızı kıracak şeyler yapar, hiç değilse bu geceyi merkezde geçirirsiniz. Tayfur da sinirli bir arkadaştır. İdare etseniz daha iyi olur.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.158)

Faik Efendi, sivil memurun tavırlarının aksine oldukça sakin ve anlayışlıdır. Necati ve Orhan, Faik Efendi'nin sözleri ile kendilerini anlayan birine rastlamış olmanın rahatlığıyla sakinleşirler. Faik Efendi, konuşmasına devam eder:

“-Son günlerde hanımlarımız için şiddetli emirler var. Tahsin Bey bizzat merkezleri dolaşarak bizi haşlıyor. Tayfur Efendi'nin hakkı var amma muamelesi çirkin. Yakışmaz. Hepimiz şurada bir avuç Türk'üz. Esaret altına girmişiz. Birbirimize hüsnü muamele etmeliyiz.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.158-159)

Faik Efendi, anlayış sahibi bir polistir. Orhan ve Necati'ye hakaret eden sivil memur yerine, daha anlayışlı tavrı ile farklı kısa süreli de olsa ortamı gerginlikten uzaklaştırır.

Merkez Memuru-Polis(*Biz İnsanlar*), Orhan ve Necati'nin götürüldüğü karakolunda görevlidir. Kendisine “Ayıboğan İbrahim” denildiğini söyleyerek, karakola getirilmiş olan Necati ve Orhan'ı korkutmaya çalışır. Pastanede polislerle tartıştığını öğrendiği Orhan ve Necati'ye karşı tehditkâr tavırlar sergiler.

“-Ben adamın kulağından tuttuğum gibi ayağımın altına alırım, dedi. Köpek gibi ezerim. Benim karşımda ukalâlık sökmez. Haydi bakayım? Dükkânda söylediklerinizi burada da tekrar etsenize?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.159)

Merkez memuru, az sonra Orhan ve Necati'yi yeryüzünden yok edecek gibi öfkeli konuşurken telefon çalar. Telefon İtilaf zabıtasından gelir. Madam Sofi, pastanede Orhan'ın karşı koymasına rağmen yine de İtilaf zabıtasını aramıştır. Merkez memuru, İstanbul'un işgali sürecinde şehirde söz ve güç sahibi olan İtilaf zabıtasından gelen telefonda sonra, Orhan ve Necati'ye karşı çok hızlı bir tavır değişikliği yaşar. Yanlış söz ettiğini, kendisini affetmelerini ister. Orhan, merkez memurunun değişen tavırları karşısında önce şaşırır da, kadının kolonele telefon ettiğini anlar. Merkez memuru, kendisini şikâyet etmelerinden korktuğu için Orhan ve Necati'den kendisini affetmesini istedikten sonra, Necati, bunun onursuzca bir

tutum olduğunu anlattığı konuşmasını yaptıktan sonra, merkez memuru kendisini kötü hisseder.

“-Yerin dibine geçtim. Ben o kadar duygusuz hırt bir herif değilim. Yüksek bir tahsil görmedim amma ben de efendi evladyım. Bu ocağa bir kere düştük. Hangi tarafa kavuk sallayacağımızı şaşırдық. Müdüriyet bir taraftan, fırka bir taraftan, İtilaf zabıtası öte taraftan... Dediğiniz doğrudur: İki paralık haysiyetimiz kalmadı. Utanmasam çocuk gibi ağlarım.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.162)

Merkez memuru, İtilaf zabıtasından gelen telefonda sonra, hakaret ettiği Orhan ve Necati’den özür dilemek zorunda kalınca, gururunun ağırlığı altında ezilir. Sözlerinden anladığımız kadarıyla, işgal altındaki İstanbul’un güvenlik güçleri İtilaf zabıtasının baskısı altındadır. Birden çok tarafın arasında kalan güvenlik personeli de yaşadıkları arada kalmışlığı öfke olarak halktan çıkarmaktadır.

5. Asker

Asker(*Mahşer*), Muazzez’in, Mahir Bey ve Seniha Hanım’ın evinden ayrılmaya karar verdiği akşam, Nihad, Muazzez’i apartmanın kapısında bekler. Muazzez, Nihad’a söylediğinden çok daha uzun saatler bekletir. Gece sokak tenhalaşmış, etrafta neredeyse kimseler yokken, Alman askerleri, sarhoş olduklarını düşündürecek şekilde bağırırmaktadırlar. İçlerinden biri, yaklaşır ve Nihad’ı omuzlarından yakalar. Asker, el hareketiyle Nihad’dan sigarası için ateş istemektedir.

“Genç adam, cebinden kibritini çıkararak yaktı ve alevi neferin sigarasına tuttu. Titrek ışıpta Alman’ın yüzüne dikkatle bakıyordu: Ortasından kesilmiş bir karpuzun makta’ı gibi kıpkırmızı, yuvarlak bir surat, yanakları birer ur gibi şiş. Burun delikleri bir vahşi hayvan burnu gibi fosurdayarak açılıp kapanıyor ve sert bir bira kokusu dağıtıyor. Çıplak göğsünün damarları yılan gibi kabarmış.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.132)

Nihad, kendisinden ateş isteyen Alman askerinin yüzünü, ifadesinin kendisinde bıraktığı izlenimin etkisiyle betimler. Kısa süren bu karşılaşma, Alman askerinin “dankeşön” sözü ile sona erer.

Zabit Bahri(*Biz İnsanlar*), Vedia'nın kuzenidir. Orhan'ın, iki öğrencisi Tahsin ve Cemil arasındaki tartışma sonrasında Cemil'in ailesinin yaşadığı yalıyı ziyaret eder. Orada gördüğü Vedia'dan ilk anda hoşlanır. Arkadaşı Necati ile Beyoğlu'nda buluşmak için tramvay beklerken Vedia ile karşılaşır. Genç kız, Orhan'ı yalıya davet eder. Önce kabul etmemeyi düşünse de Orhan, yalıya gider. Yalıya gittiği akşam, orada kendisinden başka çok sayıda davetli vardır. Orhan, kendisini kalabalık arasında, Vedia dışında, onun kuzeni Zabit Bahri ile yakın hisseder.

“Genç zabıt, çok dar yakalı üniforması içinde dimdik duruyordu. Kıvrıksız, tertemiz, pembe beyaz, bir yüzü vardı. Gururu ve fazla ciddiyeti olmasa bu baş bir çocuk tazeliğinde idi. Sarı saçları ve ince pembe teni Vedia'yı andırıyordu. Orhan'ın sözleri üzerine bu zabıt(adı Bahri Bey mi, Rüştü Bey mi?) dar yakasının üstünde gerdanını katlayan bir hareketle başını germiştir.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.182)

Zabit Bahri ve Orhan, yalıdaki diğer insanlardan ayrı bir sohbe başlarlar. Bu sohbet Tahsin ve Cemil'in arasındaki kavga ve Cemil'in Tahsin'e karşı söylediği “eşek Türk” sözü üzerine başlamıştır. Zabit Bahri, Cemil'in söylediği sözün temelinde yatan hatanın babasına ait olduğunu düşünmektedir.

“-Asıl kabahat Halim Bey'de idi. Hayatı Avrupa'da geçmiş. Türklere fazla kıymet vermezdi. Varsa yoksa ecnebiler. Karısını onlara açık saçık çıkarırdı. Yalının rıhtımında kadın erkek oturulur. Tabii birçok sandallar geçer. Halk gözleriyle görüyor ve sinirleniyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.185)

Zabit Bahri, yalıdaki yabancı hayranlığının kökeninin Halim Bey olduğunu düşünmektedir. Bu hayranlık Halim Bey'den karısı Samiye Hanım'a, ondan da oğulları Cemil'e yansımıştır. Zabit Bahri ve Orhan arasındaki bu ilk samimi konuşma, içine kapanık, çekingen yapıdaki Bahri için yeni bir sohbet arkadaşı kazandığının göstergesidir. Bu ilk tanışma gecesinden sonra, Orhan'ın yalıya gittiği ikinci davet akşamında, Bahri, Orhan'la görüşmek için gelmiştir.

“-Orhan Bey! Bu gece yalnız sizi görmeye geldim. Anlayışlı bir adama ihtiyacım var. Hayatımda sizden başka iyi düşünen bir adama rast gelmedim dersem inanır mısınız? Ne yazık ki pek geç tanıştık.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.251)

Zabit Bahri, yalnızdır. Orhan'ı tanıdıktan sonra, arkadaşsız oluşunu daha iyi anlamış, kısa sürede tanıdığı bu adama, kalbinin içinde taşıdığı sırrı anlatacak kadar

güven duyar. Bahri, Vedia'yı amansız bir hastalığa tutulmuş gibi, acı çekerek sevmektedir. Vedia, daha sonra Orhan'a da yapacağı, kararsız tutumunu Bahri ve Rüştü'ye karşı göstermiş, mizacı gereği bu gelgit durumundan Bahri etkilenmiştir. Genç Zabit, Vedia'nın sürekli değişen ruh halinden yorgun düşmüştür.

“-Hah! İşte, insan Vedia gibi bir kızı severse –nihayet ismi ağzımdan kaçtı-anladınız mı, severse böyle bir kızı şayet, o anlar çoğalır. Nasıl oluyor biliyor musunuz? Bu bir musluğa benziyor, zehir musluğuna... İnsanın kalbinde açılıyor, anladınız mı?” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.255)

Bahri, Vedia'nın kararsızlığından, kendisini sevip sevmediğini anlamaya çalışmaktan, bulanık aklının, ruhunun içinde, hayatla ve insanlarla olan bağı kopartmış, yalnızlığında acı çekmeye kendisini alıştırmaya çalışmıştır. Tüm bu çabası arasında, Orhan'ı tanımış, Vedia'nın Rüştü'den sonra Orhan'a ilgi duyduğunu görünce bunu kaldırmakta zorlanmıştır. Orhan'a, duygularını her türlü ızdırabı ile anlattığı bu akşam, Bahri'nin hayatı ile ilgili karar vereceği akşamdır. Artık, Vedia'nın kendisini sevmediğini kabullenmiş; ancak bu kabulleniş benliğine ağır gelmiştir.

“-Sevmedi. Öyle göründü ve öyle görünmesini de çok iyi bilir. Yahut, galiba öyle görüldüğü zamanlarda hakikaten biraz seviyordu. Çünkü inandığım çok oldu. Orhan Bey. Fakat yalan. Galiba acıyordu bana...” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.256)

Bahri, yukarıdaki sözleri Orhan'a söyledikten sonra, yalıdan ayrılmak ister. Orhan, onun iyi olmadığını anladığı için gitmesine engel olmaya çalışır. Bahri'yi bir türlü engelleyemeyen Orhan, o yalıdan ayrıldıktan sonra, kendisi de kaldığı, arkadaşı Necati'nin evine gittiğinde aklında hep Bahri vardır. Orhan, Bahri'nin tavırlarından, sözlerinden çok etkilenmiştir, rüyasında bile Bahri ile uğraşır. Ertesi gün okula gidip, eline gazeteyi aldığı anda, Bahri konusundaki endişelerinde haklı olduğunu anlar. Genç zabit intihar etmiştir.

“Polis müdürlüğünden aldığımız habere göre dün gece geç vakit Fazılpaşa'daki evine gelen Bahri isminde genç zabıtlarımızdan biri odasına çekilerek şakağına bir kurşun sıkmak suretiyle intihar etmiştir.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.271)

Bahri, intiharından önce annesine kısa bir mektup yazmıştır. Biz bunları gazete haberinden öğreniyoruz. Orhan'ın elindeki gazetede haber yazısı oldukça detaylıdır. Bahri'nin annesi, eve gelen gazeteciye, onun şahsi defterine yazdığı son satırları da göstermiştir. Bahri, defterinin siyah bir ciltle ciltlenip Vedia'ya verilmesini istemektedir. Genç zabıt, Vedia'ya olan aşkının karşılığını alamadığı için, kızın değişken tavırlarından çok şey beklemiş ve gerçeği anladığı anda da, karşılıksız olan bu aşkı ölümle takas etmiştir.

Fransız Asker Mösyö Traven(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın yalıya davet edildiği ikinci akşam yemeğindeki davetliler arasındadır. İtilaf askeri olan Fransız, yalıdaki misafirler arasındaki yabancı hayranı olanlar tarafından ilgi görmektedir. Misafirler arasındaki sohbette, Safiye'nin sorusu üzerine Mösyö Traven, konuşur:

“-Mösyö Traven, dedi, kumar sevenler kadın sevebilirler mi?

Konuşmadığı zaman daima gülümseyen bu Fransız, ağzı açılınca kaybolan tebessümüyle cevap verdi:

-Oh, madam, bir şeyi çok sevenlerin başka bir şeyi seveceklerini zannetmiyorum.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.242)

Fransız askerin bu yanıtından sonra, konu aşk üzerine yoğunlaşır. Misafirler arasında bulunan Ali Haydar, bir soru yöneltir.

“-Memleketinizi göreceğinin geldi mi? Geçenlerde hararetle nostaljinizden bahsediyordunuz.

-Evet, mösyö, Ankara'nın zaferini bunun için de sabırsızlıkla bekliyoruz.

-İstanbul'da sıkıldınız mı?

-Böyle bir suali tasdik etmek kolay değildir. Fakat burada çok elim şerait içinde bulunuyoruz.

Traven başını sallayarak mırıldandı:

-Bu zafer çok uzakta! Dedi.” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.244)

Mösyö Traven'in, İşgal altındaki İstanbul'da görevli bir asker olarak ailesini özlediğini dile getirdiği bu sözlerin ardından, Orhan'ı rahatsız eden bir şey olur. Bu

da, Fransız hayranı olan Besime'nin, Mösyö Traven'in cevabı arkasından "*Kafdağı'nın arkasında!*"(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.244), sözüdür. Kendisi bir Türk olan bu kadın, Ankara'nın verdiği Milli Mücadele'nin gerçekleşeceğine inanamaz, inanmamaktan da öte bunu gerçekleşmesi imkânsız bir hayal olarak görür. Konuşmanın devamında, Orhan'ın gerildiğini fark eden Samiye Hanım, konuyu değiştirmek isteyerek Mösyö Traven'e karısından beklediği mektubu alıp almadığını sorar. Cevaptan anladığımız üzere, mösyö, karısından İstanbul'a gelmesini istemiş; ancak kadın tereddüt ettiğinden buna cesaret gösterememiştir. Yazar, Mösyö Traven karakteri üzerinden, bir ülkenin işgal altındaki sürecinde yaşananları- Fransız asker Ankara'nın mücadelesine her ne kadar kötü gözle bakıyor olsa da- her iki tarafın gözünden anlatmaya çalışmıştır.

6. Hasta Bakıcı- Hademe- Bekçi

Hademe(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin romanın sonuna doğru babasının yaşadığına dair haber aldığı ve babasının mektubunu almak için gittiği Muhacir'in İdaresi'nde çalışan kişidir. Mebrure, müdür ile görüşmek ister, babasından uzun zamandır beklediği haberi almanın heyecanı içinde, acelecidir. Hademe müdüre haber verir, kendisini bekletir, kısa zaman sonra hademe müdürün Mebrure'yi görmek istediğinin haberini verir.

"Hademe içeri girdi:

-Mebrure Hanım kim? Müdür Bey istiyor.

Mebrure "Hah" diyerek kalktı, hademenin arkasından yürüdü. Koridorda biraz bekledi."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.224-225)

Hasta Bakıcı(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın Vedia'nın yaşam mücadelesi verdiği gece, hastanede beklerken onunla ilgilenen görevlidir. Orhan, bir taraftan Vedia'nın sağlığını düşünür, bir taraftan da onun defterini okur. Yorgunluk ve uykusuzluğu üzerine, defterde okuduğu, Vedia'nın kendisine karşı kararsızlıklar içinde değişen sevgisini gördükçe yorgun vücudu, kalbi tükenme noktasına gelir. Vedia ile ilgilenen hastabakıcı onun yorgunluğunu görür ve dinlenmesini tavsiye eder.

"-Uyuyunuz, dedi. Ben aşağıda odamıza gidiyorum. Bir şey olursa beni ararsınız. Fakat lüzum olmayacak. Hasta iyice. Merak etmeyiniz. Derecesini aldım.

Sakinleşmiş. İyidir bu. Merak etmeyiniz, biraz uyuyunuz...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.399)

Orhan, hem hastabakıcının hem de yorgunluğun etkisi ile uykuya daldı; ancak bir süre sonra kalbinin heyecanı ile uykudan uyandı. Ayakta durmakta zorlanırken, bağırmaaya çalıştı, sesini duyurmak için merdivene doğru ilerledi, tırabzanı tutarken başı döndü ve merdivenden yuvarlanarak yere düştü. Tüm bunlar kısa bir süre içerisinde gerçekleştiği için kimse sesini duymadı, ta ki, sabah, merdiveni silen hizmetçi tarafından cesedi bulunana kadar.

Bekçi(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın çalıştığı okulda gece görevlisidir. Tahsin ve Cemil'in kavga ettikleri günün gecesinde, Orhan okulda yatağına uzandığı sırada kapısı çalınır. Gelen okulun gece bekçisidir. Yataktan bir ses gelmektedir, çocuklardan biri bağırıştır.

“Kapı vuruldu. Yeni bir hadise korkusuyla yatağının içinde sıçrayarak başını dimdik yukarıya kaldıran Orhan, ‘Kim o?’ diye bağırıldıktan sonra gece bekçisinin sesini duydu:

-Çocuklardan biri bağırıyor, diyor o, var gel, bu yana...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.58)

Orhan, yataktan çıktığında bağırmanın Tahsin olduğunu öğrenir. Çocuk, yaşadığı olayın tesiriyle rüyasında konuşmakta, bağırılmaktadır.

B. Kamusal Alanlar Dışında Çalışan Erkekler

1. At Arabacısı

Arabacı(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin İstanbul'a geldiği gece onu gideceği yere bırakır. Mebrure'nin babası Manisa'da Yunanlılar tarafından yakalanmasından sonra, Bursa üzerinden İstanbul'a, sütbabasının kardeşinin evine doğru yola çıkar. İstanbul'da gece yarısı evi arar; ancak bulamaz. Şişli, Pangaltı'nda, sinemanın önünde rastladığı arabacılardan birine, Nafi Bey'in konağını sorar. Arabacılar, sinemanın önünde, filmin bitmesini ve sinemadan çıkan müşterileri beklemektedirler. Atlı arabacı Mebrure'nin sorduğu Nafi Bey'i tanır. Mebrure'yi konağa götürmeyi kabul eder; ancak parası olmayan genç kıza”ödeşiriz” der, tedirgin tavrını görünce bu durum üzerine kızını rahatlatmaya, sözünü açıklamaya çalışır.

“-Helalleşiriz be kardeş! Sen hele biraz bekle, şimdi sinema boşalacak, müşteri bulamazsam seni götürürüm. Benim ahır da orada, evden para alırsak ne âlâ, alamazsak yarına, öbür güne bakarız, borcun olur.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.9)

Arabacı Mebrure'nin sorduğu adresi, Nafi Bey'in konağını kısa sürede bulur. Konağın kapısını çalan Mebrure, uzun süre kapının açılmasını bekler. Geri dönmek üzere iken kapıyı konağın hizmetçisi açar. Hizmetçi, Nazmiye Hanım'ın evde olmadığını söyler. Bunun üzerine evin kızı Nevin uyandırılır. Nevin, Mebrure'yi tanımakta zorlanır. İki kadın, kapının önünde birbirlerini tanımaya çalışırken, arabacı parasını almak için beklemektedir. Mebrure arabacıya seslenerek, para için yarın uğramasını söylese de olayı anlayan Nevin, para verilmesi için hizmetçiye seslenir.

2. Tüccar

Mahir Bey(*Mahşer*), Muazzez'in dayısının oğludur. Ticaretle uğraşmaktadır. Nihad, Çanakkale'den döndükten sonra iş aramaya başlar. Harpten önce öğretmenlik yapan Nihad, tekrar öğretmenlik yapabilmek için Maarif Nezaret'ine başvurur; ancak olumlu bir sonuç alamaz. Bunun üzerine sokaklarda iş aramaya başlar ve bir iş hanının kapısından içeri girer. Handa yer alan iş yerlerinden biri olan, Seniha Hanım ve Mahir Bey'in mekânına girer. Mahir Bey, ticari çıkarları için karısı Seniha Hanım'ı bir aracı olarak kullanmaktadır. Hatta, Seniha Hanım'la olan evliliğinin temelinde ticari kaygıları yatmaktadır.

“Balkan harbi sıralarında cereyan eden bu meseleden sonra, Seniha'nın Mahir Bey'le evlendiği görülür. Muazzez, bu izdivacı tamamiyle hatırlıyor. O zaman Seniha, kâh becerikli bir erkek, kâh da şuh bir kadın tavırlarıyla Mahir Bey'i sık sık ziyaret eder, evde gece bile kalırmış. Mahir Bey, kendi siyasi ve ticari işlerinde böyle bir kadının pek faydalı olacağını kestirerek onu derhal nikâhla almıştı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.79)

Mahir Bey'den çok kendisi ile Seniha Hanım ilgilenir. Kadın, Nihad'ın öğretmen olduğunu öğrendikten sonra, ona kızı Perizad'a ders vermesini teklif eder. Böylece Nihad, Seniha Hanım ve Mahir Bey'in evlerine sık sık girip çıkmaya başlar. Nihad eve geldiği ilk günden sonra, evde verilecek olan davete de çağrılır. Evin kalabalığından bunalan Nihad, karşılaştığı ilk andan itibaren kendisini evde yalnızca

Muazzez'e yakın hisseder. Muazzez bunalan Nihad'ı balkona çıkarır. Muazzez ve Nihad, balkonda konuşurlarken, balkonun baktığı yatak odasına Seniha Hanım ve Alâaddin Bey girer. İkisinin hâl ve hareketleri Nihad'ı rahatsız eder. Seniha Hanım ve Alâaddin Bey oldukça samimidirler. Seniha Hanım, elindeki bir kartviziti Alâaddin Bey'e imzalatır. Nihad, böylece kadının samimi tavırlarının nedeninin bu kartı imzalatmak olduğunu hem gördükleri hem de balkondan duydukları ile anlar. Alâaddin Bey'in odadan çıkmasından sonra, odaya Mahir Bey girer.

“Mahir Bey kartviziti zevcesinin elinden çekerek okudu, hafif ama en şiddetli kahkahalardan birini tutan kuvvetli bir tebessümle güldü. Takdirkâr bakışlarını zevcesine doğru kaldırarak onu bir iki saniye hayran hayran süzdükten sonra bir sigara yaktı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.53)

Alâaddin Bey, kartı imzalayıp odadan çıktıktan sonra, odaya gelen Mahir Bey, sigarasını içtikten sonra, karısına Almanlardan da imza alması gerektiğini söyler. Mallarının yüklü olduğu vagonlarının hatlardan rahat geçmesi için bu imzaya da ihtiyacı vardır.

“Şimdi sofraya gel. Şu Almanlara da yemekten sonra imzalat!

Bir iş adamı tavriyla ellerini pantolonunun ceplerine sokarak odadan çıktı. Seniha Hanım da tuvaletini bitirince kocasının arkasından yürüdü.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.54)

Mahir Bey ve Seniha Hanım arasındaki ilişki sadakat duygusundan uzak, temeli paraya dayalı bir ilişkidir. Nihad'ın da davet edildiği akşam, Nihad, Seniha Hanım ve Alâaddin Bey'in yatak odasında yalnız kaldıklarını görünce bunu yadırgar, Muazzez'e Mahir Bey'in bu duruma ses çıkarmamasının nedenini sorunca Muazzez'in anlattıkları bu evliliğin başından beri çıkar ilişkisinin üzerine kurulduğunu ortaya koyar.

“Muazzez yalnız kalır. Mahir Bey onu yanına alır. O sırada Seniha Hanım'la da yeni evlenmişti. Fakat aradan iki ay geçmeden Seniha Hanım, Mahir Bey'i aldatır. Üstüne başka erkeklerle korteye başlar. O zaman Mahir Bey, zevcesinin fazla şuh bir kadın olduğunu bir kere daha anlarsa da onu boşamaz. Çünkü Mahir Bey iş ve para adamıdır.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.60)

Nihad, Perizad'a ders vermek için eve sık sık girip çıkmaya başlar. Bu gelişlerde evde neredeyse her seferinde Alâaddin Bey'in de olması ve Seniha Hanım'la arasındaki yakın münasebet Nihad'ın dikkatini çeker. Gördüklerini anlamakta zorlanan Nihad, gözlemlerine dayalı çıkarımlarda bulunur.

“Mahir Bey zaten evine ehemmiyet verir bir adam değildi. Sabahleyin erkenden gider, akşam geç vakit gelir, yemekte hiç konuşmaz, hep o sinsi gözlerini dört yana çevirerek kendi kendine düşünür, sonra oturma odasındaki uzun yumuşak kanapesine daima yüzükoyun yatarak üst üste sigara içer, etrafında konuşulan şeylere kulak asmaz, hattâ... Mebus Alâaddin Bey'in Seniha'ya bazı kabaca iltifatlarına da aldırılmazdı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.80)

Mahir Bey, evlilik kurumunu şahsi çıkarları için aracı etmiş bir adamdır. Romanda yer aldığı süre boyunca uğraştığı şeyler ticaret ve parasal konulara dayanmaktadır. Para, onun için hayatı algılama şekline dönüşmüştür. Bu uğurda da karısının güzelliğinden yararlanmakta hiçbir sakınca görmez.

Tüccar Ethem(*Cânân*), Lami, *Cânân*'a mücevher almak için gittiği dükkândan dönerken “Kanun-i sâni” kahvesinin önünden geçerken karşısına çıkar. Lami, bu genci *Cânân*'la evlenmeden önce de gördüğünü hatırlar; ancak ismi aklına gelmez. Lami, oturmak istemese de adamın ısrarı neticesinde onunla kahveye oturur. Kim olduğunu bir türlü hatırlayamadığı bu adam, Lami'nin okul arkadaşıdır.

“Siz beni bir türlü hatırlayamıyorsunuz Lami Bey... Sultanide beraber değil miydik? Aynı sınıftaydık ama, ben ikinci şubedeydim, biraz düşünün... Mektepten çıktıktan sonra Almanya'ya gittim, İstanbul'da değildim... Biraz da şeklim şemalim değişti, tanınmaz oldum.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.196)

Lami, kendisini tanıtan bu adamın adının Ethem olduğunu ve öğrenince onu hatırlar. Okulda, şişmanlığından dolayı arkadaşları onu Tekirdağ karpuzuna benzettikleri için ona “Tekirdağı Ethem” dediklerini hatırlar. Ethem, ticaretle uğraşmaktadır ve borsa sayesinde de yüklü miktarda para kazanmaktadır.

“Azizim, borsada kazanan adam şişmanlamaz mı? Her gün ben sabahtan akşama buradayım. Şimdi siz gelmeden bir ayak evvel, gaz borsası yine oynadı, üç yüz lira kazandım. Düşününüz bir kere... Niko! Bey'e bir... Kahve mi içersiniz?”

Kahve getir! Üç yüz lira... ha... Lami Bey... Tebrik ederim. Evlenmişsiniz diye işittim.”(Safa, *Cânân*, 2016, s.197)

Ethem Bey, oldukça konuşkan biridir; ancak Lami, Ethem Bey’in sohbetinden çok memnun kalmaz. Kahvesini bitirmeden masadan kalkar.

Tüccar(*Bir Tereddüdün Romanı*), muharririn, Muallâ ile tanışmasını sağlayan arkadaşı Raif’in evindeki misafirlerden biridir. Muharrir ve Raif arasında bir evlilik sohbeti başlar. Raif, arkadaşı muharririn evlenmesini ister, izdivaç konusu üzerine muharririn yorumundan sonra, ortamda bulunan tüccar konuşmaya dâhil olur.

“Mecliste bulunan ve maddi fikirleri, birtakım sergüzeşt hayalleri kurmasına mâni olmayan, hovarda bir tüccar:

-Adapazarı’ndan bir Çerkez kızı kaçırdınız! Dedi.”(Safa, *Bir Tereddüdün Romanı*, 2016, s.33)

Tüccar, muharrire tavsiyede bulunduktan sonra, zevce ile cariye arasındaki farkı anlayamadığını ve özellikle Çerkez kadınları üzerine yoğunlaşmış düşüncelerini anlatır. Muharrir Raif’le sohbet ettiği kısa bir süreden sonra, tekrar tüccarla konuşmaya devam eder. Kadınlar üzerine detaylı konuşmalar yapan bu adama, neden evlenmediğini soran muharrir, tüccarın içindeki adamı daha iyi tanımaya çalışır gibi, onun yanına oturur.

“-Niçin evlenmezsiniz, dostum?

-Güzelce, temiz pak bir halayık bulsam tereddüt etmem, evimde iki tane var, fena değil, fakat daha, daha güzellerini arıyorum.”(Safa, *Bir Tereddüdün Romanı*, 2016, s.37)

3. Aktör

Rıza(*Mahşer*), Nihad’in arkadaşıdır. Nihad ve Muazzez’in evliliğinden sonra, Nihad Seniha Hanım ve Mahir Bey’in yanındaki işinden ayrılmış ve uzun süren bir işsizlik devresine girmiştir. Arkadaşları ile toplandıkları kahvede otururlarken, Rıza yanlarına gelir.

“Bu genç bir aktördü. Şehzadebaşı’nın pek tanınmış yüzlerinden biri; tam mânâsıyla serseri. Fakat çok zeki, biraz tahsil görmüş, kadınlarla yaşamış,

mübalâgalı, aykırı, modaya muvafik giyinir. Şen, geveze, başından geçen bütün sergüzeştleri, tatlı bir mübalâğa ile, fakat canlı, ahlâki düşkünlüğüne ehemmiyet vermeden, en âdi kusurları da bir 'pişkinlik' meziyeti gibi göstererek anlatır."(Safa, *Mahşer*, 2016, s.194)

Rıza, oldukça heyecanlı, enerjisi yüksek bir karakterdir. Tiyatro biletlerini, kendi uydurduğu bir cemiyetin adına, zengin iş adamlarına sattığını anlatır. Bu bahis sonrasında ortamda bulunanlar arasındaki Fazıl, Rıza'ya yaptığı bu şeyin ahlaksızlık olduğunu söyler. Rıza, Fazıl'ın ahlaksızlık olarak nitelendirdiği şeyin öyle olmadığını, ahlaksızlığın ülkemizde "ahlaksızlık" olarak sayılmadığı düşüncesini savunur. Bunu kanıtlamak için de kendi hayatından, karısı ile arasındaki özel hayatından örnek verir.

"-Karım beni çıldırasıya severdi, sonra benden bıktı, üstüme bir Acem'i sevdi. Keratayı bir gün dükkânında yakaladım, ensesine bıçağı sapladım, lâhzada geberip gitti. Karım o günden sonra, beni bir sevsin bir sevsin! Adeta bana yeniden aşık oldu. Sona da itiraf etikti böyle kahramanlıklara pek bayılırmış. Bütün kadınlar, bütün insanlar öyledir. Büyük hırsızları, büyük canileri sever ve takdir ederler."(Safa, *Mahşer*, 2016, s.197)

Rıza, ahlaksızlıklara karşı kendine göre oluşturduğu mekanizmasını, fikri ve davranışlarıyla gösterdiği tavrı heyecanlı üslubuyla arkadaşlarına anlatır. Kahvedeki diğer arkadaşların da etkisiyle konuşma coşkuyla "ihtilal" fikrine doğru ilerler. Rıza, heyecanlı sohbetin sonunda kahveden kalkarken, işsiz olduğu için sıkıntı içerisindeki Nihad'a yardımcı olmak adına onu, çalıştığı tiyatrodaki suflörlük yapması için davet eder.

"-Azizim, Pazar günü saat ikide Ferah Tiyatrosu'na uğra. Bir programımız var. 'Suflör'lük emeğe razıysan birkaç papet çıkarırım sana."(Safa, *Mahşer*, 2016, s.200)

Rıza, Nihad'a yardımcı olmak adına onu tiyatroya çağırır; ancak Nihad, tiyatroya gittiğinde orada kimsenin işini ciddiye almadığını görür. Suflörlük tecrübesi de yalnızca bir gece kadar kısa sürmüştür.

Mahmud(*Mahşer*), Rıza'nın aktör arkadaşlarından biridir. Nihad'ın suflörlük için Rıza'nın davetiyle gittiği tiyatrodaki çalışmaktadır; Rıza, Mahmud'a seslenir ve böylece Mahmud'un fiziksel özelliklerini öğreniriz.

“Küçük yüzünün sol yanağına yelpaze gibi, siyah bir kıl yapışık, sağ gözünde telve gibi bir sürme, yüzü boyalı, ayağında çizme, başı açık, ceketsiz, yeleksiz bir aktör merdivenleri koşarak indi, Rıza'ya geldi:

*-Ne var?”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.221)*

Aktörlerden biri olan Refik, oyunun başlamasına az bir zaman kalmasına karşı, ortada yoktur. Rıza, oyuncuları yönlendirmeye çalışır; ancak oyunun metni de Refik'tedir. Rıza, Mahmud'dan, Nihad'ı da yanına alarak Refik'i bulmasını ister. Mahmud, yanına Nihad'ı da alarak Refik'in gidebileceğini düşündüğü mekânlara uğrar. Sokakların birinde, girdikleri binanın üst katından, içeriden ud sesi gelen bir odaya girerler. İçeride yedi-sekiz kişi, içki içip şarkı söylemektedirler. Mahmud, yerlere uzanmış kişiler arasından bulduğu Refik'e, oyunun başlamak üzere olduğunu ve birlikte tiyatroya gelmesini söyler. Refik, para verilmezse oyuna çıkmayacağını söyler; ancak Mahmud, onu ikna eder ve birlikte tiyatro binasına giderler.

Refik(*Mahşer*), Rıza'nın aktör arkadaşlarından biridir. Nihad'ın suflörlük için gittiği gün, oyunun başlamasına kısa bir zaman kala ortada olmayan Refik'i bulmak için, Nihad ve Mahmud, dışarı çıkıp onu ararlar. Onu buldukları, odada, eğlence halindedir. Oyunun ne zaman başlayacağını dahi bilmemektedir. Halının üzerine uzanmış Refik, Mahmud'un telaşına rahat tavırla karşılık verir.

“Öteki, halı üzerinde keyifli rahatlığını hiç bozmayarak, hayretle sordu:

*-Bu gece oynuyor muyuz?”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.223)*

Önce para olmazsa gitmem, diyen Refik, sonra Mahmud ve Nihad'la tiyatroya gitmeye ikna olur. Onu gören Rıza, rolü için hazırlanmasını söyler. Canlandırdığı “Behlül”, sarhoş bir tiptir. Refik, umursamaz tavrını burada da gösterir, yeteri kadar sarhoş olduğu için, sahneye olduğu gibi çıkacağını söyler.

“Refik yıkılmamak için bir sandalyeye çökerek homurdandı:

-Hacet yok. Ben kâfi derecede fitilim. Kıyafetim de tamamdır.

Rıza, bu vaziyeti çaresiz kabul ederek sopa ile yere üç defa vurdurdu, perdenin açılacağını ilân etti.”(Safa, Mahşer, 2016, s.223)

Nihad, oyunun başlamasından sonra, suflörlükten çok oyunu sesli olarak okuma görevini yerine getirir; çünkü Rıza karakterinden de anlayacağımız üzere, kimse oyuna çalışmamıştır. Gördüklerinden sonra, kendisine daha ciddi bir iş bulması gerektiğine karar verir.

4. Muharrir

Fazıl(*Mahşer*), Nihad’ın arkadaşlarındandır. Muazzez ve Nihad’ın, nikâhlarından ve ev tutmalarından önce, Fahri ve babasının evinde kaldıkları dönemde, maddi imkânsızlıklar yüzünden yorulduklarını düşünen arkadaşları onlara güzel bir gün yaşatmak isterler. İlk fikir Necdet’ten gelir. Bağlarbaşı’ndaki derme çatma eve arkadaşlarını davet eder. Fazıl da oraya gidenler arasındadır. Misafir olarak gördüğü Muazzez’e konuşma yapar.

“Evvela Fazıl, en büyükleri, en ağırları olan genç, ayağa kalkarak, Muazzez’e karşı hürmetkârâne eğildi, bir nutuk irad etti.

-Muazzez Hanım! Görüyorsunuz ki mecnunuz ve Üsküdar’dayız. Zemin ve zamanla münasip bir hal. Kusura bakmayınız. Bizi yeni tanıyorsunuz. Belki birçok samimi hallerimiz, evvela size bir delilik, yahut adilik gibi görünecek. Böyle bir telâkinizden korkarak, sizden af talebederiz. Vakıa çok zeki, munis, çok candan bakışlarınız, tatlı tebessümleriniz belki biraz kaba, fakat her halde sun’i olmayan neş’emize kuvvet veriyor.”(Safa, Mahşer, 2016, s.166)

Fazıl, arkadaşının eşi olacak Muazzez’i, aralarına katılmış yeni bir arkadaş olarak görür. Ona karşı gösterdikleri aşırı sayılabilecek ilginin, Muazzez tarafından yanlış anlaşılması için, ona düşüncelerini açıklama gereği duymuş, ve bunu da nazik bir şekilde dile getirir.

Fazıl’ın bu sözlerine Muazzez teşekkür eder. Sohbetin, kadehlerine boşaltılan şarapla devam ettiği sürede, yazar Fazıl’ın dış görünüşünü betimler.

“Muazzez, kadehini, gençlerinkiyle tokuştururken, hepsine ayrı ayrı bakıyordu. Fazıl, muharrir olduğu söylenen genç. Yirmi yedi yaşlarında, ağır ve sükûti benzi uçuk, yüzü kuru, fakat kaşlarının inceliği, gözlerinin derin ve ruhanî

bakışı, burnunun ağız ve çenesiyle nisbeti güzel, başının duruşu zarif, saçları koyu siyah ve yumuşak.”(Safa, Mahşer, 2016, s.167)

Sohbet gecenin ilerleyen saatlerine kadar devam eder, gençler, mutluluklarını görmek istedikleri Nihad ve Muazzez’in birbirlerine daha yakın davranmalarını isterler. Arkadaşlarının istekleri Nihad ve Muazzez tarafından geri çevrilmez ve bu durum Fazıl’ın muharrir kişiliği tarafından coşkun bir şekilde dile getirilir.

“Nihad’la Muazzez’in dudakları, birbirini buldu. Ötekiler alkışlıyorlar, Fazıl ayağa kalkarak, bir nutuk daha irad ediyordu:

-Ah... Vallahi yaşayınız. Kahrolsun mantık, akl-ı selim, kaide, prensip, hepsi kahrolsun. Zaten gençlik ne demek yahu? Gençlik, gençlik... Gençlik, aklın bir sürü kaidelerine harp açan ordunun ismi değil mi?”(Safa, Mahşer, 2016, s.168)

Bu akşamın ardından, Nihad ve Muazzez nikâhlanırlar, ev arama, geçinme gibi hayat koşuşturmacasının yoğun sürecine gireceklerdir. Yaşadıkları bu güzel akşam da hatıraları arasına karışacaktır.

Mehmet Kerim Bey(*Mahşer*), meşhur bir muharrirdir. Nihad, Seniha Hanım ve Mahir Bey’in kızları Perizad’a ders vermek işe başladığı ilk gün, bir sonraki çarşamba günü verilecek bir davete çağrılır. Gittiği davette kendisini yalnız hisseden Nihad’la ilgilenen Muazzez, onu Mehmet Kerim Bey’le tanıştırır.

“Genç muharrir, çatık kaşları ve ağır bakışlarıyla ciddi bir adam hissi veriyordu. Nihad’ın elini isteksizlikle sıktı, neşesiz insanlara mahsus titrek ve bulanık bir sesle mırıldandı:

-Teşerrüf ettim...”(Safa, Mahşer, 2016, s.47)

Nihad’ın Kerim Bey’le tekrar karşılaşması Beyoğlu’ndaki bir gazinoda olur. Seniha Hanım’ın, Nihad’la Muazzez’in arasındaki münasebetten rahatsız olması üzerine, bir tür kadınsı kıskançlıkla Muazzez’in Alâaddin Bey’le daha önce istemediği izdivaç fikrini, Nihad ortaya çıktıktan sonra istemektedir. Nihad, bu durumun etkisi ile kendini kötü hissettiği bir gün, kafasını dağıtmak için girdiği gazinoda Kerim Bey’le karşılaşır. Kerim Bey, hikâye yazmak için geldiği mekânda Nihad’ı görünce şaşırır.

“-Sözde buraya hikâye yazmaya geldim. Bununla yalnız kalmak için dördüncü kahveye giriyorum. Şimdi de karşıma siz çıktınız. Sakın alınmayın ha. Bugün konuşmak ihtiyacımdayım. En resmi tanıdıklarımı da kollarından yakalıyorum. Kabahat onlarda değil, bende, yazı yazmaktan ziyade, konuşmaya meylim var. Gerçi hikâyelerim de birer gevezelikten ibaret.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.100)

Muharrir Kerim Bey, yazmak için tanıdıklarına rastlamayacağını düşündüğü yerlere gitmiş; ancak içindeki konuşma arzusunun tesiri ile karşılaştığı kişilerle konuşmayı tercih etmiştir. Kendi kaleminin ürünlerini de bir “gevezelik” olarak nitelendirebilecek mizahi tarafını da ortaya koyar. Nihad, Muazzez’le arasındakilere Seniha Hanım’ın tepkisini anlatır. Muazzez’in Alâaddin Bey’le evlilik mevzusunu anlattıktan sonra, Kerim Bey, Nihad’a Muazzez’i alıp birlikte apartmandan çıkıp gitmelerini teklif eder. Bu teklifi zor bir koşul olarak gören Nihad’a, Çanakkale’de yaşadıklarını hatırlatarak, bunun daha kolay bir iş olduğunu savunur.

“-Nasıl mı olur? Çanakkale’de omuzlarınızdan her dakika üç kurşun geçmiş. Sormamışsınız. Harp, bir gencin başından geçen en büyük maceradır. Üst tarafı hava, kız kaçırmak iş mi? O razı olduktan sonra.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.102)

Muharrir Kerim Bey ve Nihad, Seniha Hanım ve Muazzez üzerine uzunca konuşurlar. Daha sonra konu Mahir Bey’e ve onun iş ilişkileri için karısının güzelliğinden istifade etmesine gelir. Kerim Bey, bu konuda Nihad’dan daha çok şey bilmektedir.

“-Evet, bu Mahir Bey ailesi enteresandır. O kadın ve o herif tam vizyotipdirler. El ele vermişler. Levazımın ambarını iki büyük fare gibi yutuyorlar.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.103)

Kerim Bey, Mahir Bey ve karısının gerçek yüzlerini iyi bilmektedir. Ülkenin içinde bulunduğu şartları kendi menfaatleri için kullanan karı-koca, birbirine benzemektedirler. Muharrir Kerim Bey, Nihad’ın zor zamanlarında yanında belirir. Bu görüşmeden sonra, Nihad çok şey yaşayacaktır. İhtilal istediği gerekçesi ile üç gün karakolda tutulduktan sonra, hasta yatağında yalnız bıraktığı Muazzez, ondan uzaklaşıp, tekrar eski hayatına, Seniha Hanım ve Mahir Bey’in evine dönecektir. Muazzez, geri dönüp gelse de Nihad onunla konuşmaz, genç kadın da bunun üzerine

tekrar eski evine döner. Nihad, kendisini yalnız ve oldukça tükenmiş hissettiği bir anda tekrar Muazzez’i görmek ister. Seniha Hanım ve Mahir Bey’in evine gidince, ev halkının bir düğüne gittiklerini öğrenir. Düğünün olduğu konağın camından Muazzez’i eğlenir bir halde görünce, psikolojik çöküntü yaşar ve kendisini denize atar. Ölmek için atıldığı denizden, yaşamak arzusu ile çıkan Nihad, konaktaki davetliler arasında olan Muharrir Kerim Bey’i görür ve kalkıştığı intiharı ona anlatır. Kerim Bey, karşısında sıırsıklam halde duran Nihad’a, her zaman gösterdiği mantıklı tavrı ile yardım eder.

“Romancı durdu. Bir nefes aldı. Nihad ağzını açarken, kati bir hareketle Kerim Bey onun sözünü kesti.

-İzah etmeyiniz. Hâlâ bir tehlike içindesiniz. Islak bir adam büyük bir hastalık kapabilir. Şimdi bir yere girmemiz lâzım.”(Safa, Mahşer, 2016, s.306)

Kerim Bey, Nihad’ı Beşiktaş’taki evine götürür. Nihad’ın hastalanmaması için, kıyafetlerini değiştirmesi ve ısınmasını sağlar. Nihad, kendine geldikten sonra, muharrirle derin bir sohbeta başlar. Bu sohbetin önemli konularından biri de mutlu olmaktır. Muharrir, burada mutlu olmak fikri üzerine şahsi düşüncelerini dile getirir.

“Romancı ayağa kalktı, elleri kalçasında odanın içinde hızlı hızlı gezinerek anlattı:

-Saadetin bir serap olduğunu bütün şairler söylemişlerdir. Hâlâ insanlar bu vehim peşindedirler. Kedersiz, saf, ebedi, mutlak bir saadet aramak, insanlığın tabiatı saniye haline gelmiş bir gafletidir.” (Safa, Mahşer, 2016, (s.313)

Muharrir Kerim Bey, mutluluğun gerçek olmayacak kadar uzak bir olgu olduğunu anlatan bu sözleri ile Nihad ve Muazzez ilişkisine atıfta bulunur. Az önce kendisini denizin soğuk sularına bırakmış olan Nihad’a bu sözler ve Kerim Bey’in onu Muazzez’in yanına teşvik eden tavrı sonunda Nihad, Muazzez’in olduğu, konağa gider. Böylece Nihad ve Muazzez yeniden bir araya gelirler.

Muharrir(*Bir Tereddüdün Romanı*), Muallâ’nın arkadaşı Raif tarafından kendisine tavsiye edilen “Bir Adamın Hayatı” isimli romanın yazarıdır. Muharririn adı verilmemiştir. Raif, yazarın Muallâ ile evlenmesini arzu eder. Muharrir, hayatına giren pek çok kadında evlenmeyi düşünmemiştir. Raif’in evine davet edildiği bir gün

orada bulunan bir tüccarla evlilik ve kadın üzerine konuşurken, evlenme ihtimali oluştuğunda bunun nasıl bir kadınla gerçekleşebileceğini açıklar.

“-Bana gelince, evlenmek isteseydim, ya kendime çok yakın yahut çok uzak bir kadın tercih ederdim.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.33)

Muharrir, Raif’in evindeki davette, Muallâ ile tanışır. Raif’in Muallâ ile ilgili övücü sözlerine ilk başta önyargılı yaklaşmış olsa da, Muallâ’yı görünce fikirleri değişir. Onda bıraktığı ilk initha ile genç kızı “ananevî ve asrî meziyetleri kendisinde toplamış” biri olarak görür. Muallâ, muharririn hayalinde yarattığı kadına yakındır.

“Eski ailelerin kapalı ahlâkî terbiyesiyle yeni ailelerin açık fikrî terbiyelerini haiz bir genç kız. İşte benim ilk tasavvur ettiğim Muallâ Hanım. Bu kaba ve sathî tasavvurumun bir vehim olduğunu bildiğim halde ‘imkansız’ları yaratmaktan zevk alan muhayyilemin faaliyetlerine tam bir hürriyet verdim. Zevcemi ben yaratmak istiyordum ve onun ayakları yeryüzüne basmayan hayali bir mahlûk olduğunu anlayacağım güne kadar, kendi kendime icat ettiğim bu kukla ile oynamak istedim.”
(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.49)

Muharrir, Muallâ’nın da aradığı kadın olmadığını, hattâ yeryüzünde aradığı kadın gibi bir kadın olmadığını farkındadır; ancak yine de Muallâ ile görüşmek ister; üstelik ona bir sonraki görüşmesinde, mukavva bir kutu içerisine yerleştirdiği isimlerinin yazılı olduğu iki kartvizit aracılığıyla evlenme teklifi eder. Muallâ, bu evlenme teklifini ani bulduğu için ve muharririn hayatından izler taşıyan romanını okuduğu ve ona karşı “tereddüt” sahibi olduğundan, bu teklife olumlu yaklaşmaz. Muallâ, muharririn kendisine kısa sürede nasıl böyle bir teklif yapabildiğini anlamak ister. Muharrir, ondan kısa sürede nasıl böyle etkilendiğini açıklayarak ona anlatmaya çalışır.

“(…) -Kitap, sizin nazarınızda tuvalet eşyası meyanında olmadığı için yalnız anlamak yahut düşünmek için okuyorsunuz. Hâlbuki birçok kadınlar malûmatlarını zarafetlerinin bir mütemmimi addederler ve bir kitapla bir kutu pudra, onlar için, hemen hemen aynı şeydir. Ciddiyetiniz ve sadeliğiniz onlardan sizi ayırıyor. Ben birçok menden kadınların malûmatlarından nefret ederim.”(Safa, Bir Tereddüdün Romanı, 2016, s.53)

Muharririn, Muallâ'ya olan duygularını, ondan aldığı izlenimlerini anlattığı yukarıdaki cümleleri Muallâ'nın "tereddüt"lerini değiştirmez. Genç kız, muharririn kendisinden izler taşıdığı kitabını okuduktan sonra, ondan uzaklaşmaya başlamıştır. Romanda yer alan üç kişiden biri olan muharrir ve diğer karakterlerin yaşadıkları, romanın otel odasında geçen kısımları Muallâ'nın içini bunaltmıştır. Muharriri bir baloda görmüş ve onunla dans etmiş bir arkadaşının, onun ayakta duramayacak kadar sarhoş durumda olduğunu söylemesi de bunda etkili olur. Muharrir, Muallâ'nın tereddütlerini içsel olarak eleştirir ancak fikrini onun yüzüne söylemez. Esrin aktüel zamanında, bu noktadan sonrası muharrir ve karşısına uzun zaman sonra çıkan Vildan ile devam eder. Mualla ve onun ekseninde muharririn eseri, bu noktadan sonra işlenmez. Dolayısıyla muharririn yazar kimliğinden çok, eserin bu noktadan sonrası Vildan ile yaşanan ilişkisine odaklanır. Biz, eserin kahramanı olan muharririn yazar kimliğini bu başlık altında, eserin geri kalan kısmındaki durumunu ise "Medeni Durumlarına Göre Erkekler" üst başlığının alt başlığı olan "Bekâr Erkekler" kısmında incelemeyi uygun gördük.

5. Ressam

Nail(*Mahşer*), Nihad'ın arkadaşlarından. Necdet, Nihad ve Muazzez'e güzel bir gün geçirtmek için bir teklifte bulunur. Ailesine ait Bağlarbaşı'ndaki evde bir eğlence düzenlemek ister. Arkadaşları tarafından kabul edilen bu teklif sonrasında yola çıkanlar arasında Nail de vardır. Biz, Nail'i ilk olarak vapurda, Muazzez'e iltifat ederken görürüz.

"Mesela, ressam olduğu söylenen genç, Muazzez'in gözlerini tarif ediyordu:

-O ne tatlı yeşil, Nihad. Hıhh... Vallahi içim gitti! Ben o gözlere kendimi vururum. Ne tatlı yeşil, ne tatlı yeşil... Hani ördekbaşları vardır. Böyle, pırıl pırıl, yaldızlı yeşil..."(Safa, *Mahşer*, 2016, s.162)

Nail, ressam olmasının kendisine verdiği betimleme gücü ile Muazzez'in güzelliğini renklerle ve doğa ile anlatmıştır. Bağlarbaşı'na giden gençler, Muazzez'in de aralarında olmasından duydukları sevincin etkisiyle oldukça samimi bir sohbe dalmışlardır. Yazar, buradaki atmosferi anlatırken gençlerin fiziksel özelliklerini de bize verir. Biz böylece Nail'in fiziksel görüntüsünü muhayyilemizde canlandırırız.

“Nail, ressam olduğu söylenen genç, küçükbaşlı, esmer, benzi uçuk, gözleri gölgeli ve sürmeli gibi, kaşları siyah, uçları sivri ve yüzünü kibarlaştırıyor. Yanakları etli ve yuvarlak. Tebessüm ederken tatlı birer çukur peyda oluyor. Saçları arkaya itina ile taranmış. Hepsinden zarif giyinen genç.”(Safa, Mahşer, 2016,s.167)

Bu eğlence akşamından sonra, Nail’e ait başka bilgi, onun ağır hasta olduğu ve neredeyse öleceğidir. Nihad’ın, Muazzez’le görüşmediği; Muazzez’in Mahir Bey ve Seniha Hanım’ın evine geri döndüğü dönemde, kahveye arkadaşlarını görmek için gittiği bir gün, orada rastladığı Necdet, Nail ile ilgili kötü haberi verir. Nihad, duyduğu haber karşısında şaşırır ve neden hastalandığını sorar. Nihad’ın sorusu Necdet tarafından yanıtlanır.

“-Sebepe, sebep.. Hiç.. Sebepe malûm.. Biliyorsun ki çelimsiz bir şeydi, o. Daima hastalığından şüphe eder dururduk. Tahminimiz doğru imiş. Geçen hafta birdenbire hastalandı, yatağa girdi. Biz doktora götürdük. Doktor bize, ‘ Arkadaşınızı ya Avrupa’da bir sanatoryuma göndermenin bir çaresini bulunuz, yahut, zavallıdan ümidinizi kesiniz!’ dedi. Güldük. Sanatoryum değil, verdiği ilaçları bile yaptıramadık. Annesi deli gibi.”(Safa, Mahşer, 2016, s.28)

6. Gazete Dağıtıcısı

Ahmet Tosun(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Ferit’in kaldığı pansiyonda kalan kiracılardan biridir. Biz Tosun karakterinin fiziksel özelliklerini, Ferit’in onu gözetlediği kapı çatlağından gördükleri itibariyle öğreniriz.

“(…) Tam karşısına gelen karyolada oturmuş, kabarık ve kıvrıkcık saçlı, büyük başını önüne sarkıttığı için yüzü görünmeyen iri yapılı bir adam, kendisinden başka kimsenin duymasını istemediği için pek hafif çaldığı saza kulağını değıdirecek kadar yaklaştırmıştı.”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, 2016, s.14)

Bu görüşten sonra, Ferit ve Tosun Bey’in tekrar görüşmeleri uzun zaman sonra olur. Ferit, pansiyonda kaldığı süre boyunca, nedenini açıklamakta zorlandığı bazı olaylar yaşar. Gece, karanlıkta çıplak bir kadın vücuduna rastlar, daha sonra aynı çıplak vücut onu yatağında boğmaya çalışır. Nedenini anlayamadığı bu olayın yanında bir de kız kardeşi Nilüfer için endişelenir. Nilüfer, teyzesi ile yaşamaktadır; ancak yaşlı kadınla anlaşamaz. Kız kardeşini o evden çıkartıp başka yerde yaşatamadığı için kendisini kötü hisseden Ferit, Nilüfer’in geldiği gün öfkeden

teyzesini öldürmek istediğini, göğsüne bıçak saplayarak onu öldüreceğini söyler. Bunları bağırarak söylediği için yan odasında kalan Tosun tarafından duyulmuştur. Ertesi gün pansiyonun hizmetçisi Fatma, Ferit'e yan odasında kalan Tosun'un kendisini görmek istediğini söyler. Pansiyondakiler tarafından romatizmalı olarak bilinen Tosun, odasından çıkmamaktadır. Ferit, Tosun'un odasına gider. Daha önce kapı çatlağından yarım yamalak gördüğü bu adamı, şimdi detaylı olarak inceler.

“Sesi çok kalın, hırıltılı ve boğuktu. Kafası çok büyüktü. Saçları siyah, kıvrıkcık ve kabarıktı. Çenesi köşeli ve genişti. Göz kapakları şişti. Gözleri Ferit'in bakışlarından kaçıp bu şişkinliklerin altında saklanacak bir yer arıyormuş gibi sağa sola dönüyor ve bazen ıslak bir şerit haline geliyordu. Yüzü sapsarıydı. Etili çenesinin kenarlarından sarkan, tümsekler ve çukurlarla dolu, insan bakışlarına teslim olmamak için, kaşın bir ucunu yukarı, dudakların bir ucunu aşağı, yanakları sağa sola çeken türlü türlü tiklere mânâlarını kaçıran ve idraki şaşırtan bir yüzdü bu.”(Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, 2016, s.153)

Tosun, Ferit ile sohbet etmek istemektedir. Ferit'in gördüğü çıplak kadını kendisi de gördüğünü söyler. Ferit, odada çok kalmak istemez. İçerisi kokmaktadır, Tosun bir esrarkeştir. Gitmeye çalışan Ferit'i Tosun odada kalmaya ikna eder. Tosun, ona kız kardeşi ile konuştuklarını söyler. Bunun üzerine Ferit de Nilüfer'in verem hastalığından, bu hastalıktan iki kız kardeşini ve annesini kaybettiğini anlatır. Ferit'in anlattıklarından sonra, Tosun Ferit'in teyzesini tanıdığını söyler. Sol elinde altıparmağı olan, bu nedenle “Altıparmak Necmiye” olarak adlandırdığı bu kadını Tosun, gazete dağıtıcılığı yaparken tanımıştır. Altıparmak Necmiye, cimriliği ile ün sahibidir. Tosun, Ferit'e teyzesini öldürme fikrinde haksız olmadığını, kadının ölümü hak ettiğini söyler. Ferit, Tosun'un yanından ayrılır. Pansiyonda olduğu zamanları Eda Hanım ve Babuş'la ilgilenerek, dışarıda olduğu günler de arkadaşları ve Selma ile geçirmektedir. Pansiyonda kaldığı bir gün, Vafı Bey, onu bir polisin çağırdığını söyler. Odasından çıkıp kapıya çıkınca polisi görür. Polis teyzesinin öldürüldüğünü, kendisinin de Beşiktaş merkezi tarafından çağırıldığını söyler ve Ferit'i alarak yola çıkarlar. Ferit, teyzesinin öldürülmesinden çok, onun öldürülüş şekline şaşırır. Teyzesi Necmiye Hanım, tıpkı kendisinin Nilüfer'in geldiği gün bağıra bağıra anlattığı şekilde öldürülmüştür. Bu olayı düşünürken, Fatma, kendisini Tosun'un çağırdığını söyler. Ferit, Tosun'un odasına gittiğinde, şaşıracağı gerçeği öğrenir. Teyzesini Tosun öldürmüştür. Romatizma hastası, odasından bile çıkamayan bu

adamın bunu nasıl yaptığına şaşırır. Tosun, kendisi ile ilgili gizli şeyleri Ferit'e açıklar.

“-Demir gibi! Ama romatizma masalı bu gece bitiyor. Yarın sabah tüyeceğim. Yedi düvelin polisi bir araya gelse bulamaz beni. İstersen git haber ver, ‘Teyzemi öldüren Bursa canavarı burada,’ diye. Pencereyi aç, bağır. Kaçmak için şuradan şuraya kımlıdarsam namerdim. Kuzu gibi giderim ipe. Çok talihsizim ben, anam. Hastayım ben be kardeş. Romatizma falan masal hep. Gönlüm hasta benim.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.193)

Tosun, bu sözlerinden sonra Ferit'e hayatını anlatır. Necmiye Hanım, onun ilk cinayeti değildir. Tosun için cinayet işlemek, beynine sıçrayan kanın kendisine verdiği rahatsızlıktan kurtulmak için başvurduğu bir yöntemdir. Tosun, hayattan bıkmış ve kendisine göre bir adalet yöntemi oluşturmuştur. Ona göre kötü olan insanları öldürerek kendisini işe yaramış hissetmektedir. İlk cinayetini de, sayısını tam belirtmediği diğer cinayetlerini de Bursa'da işlemiştir. İlk cinayetinde, frengi hastalığını yaşadığı köydeki erkeklere bulaştıran bir Tatar kadını öldürerek gerçekleştirmiş, daha sonra da İbik Ahmet isimli, kadınlara sarkıntılık eden birini öldürmüştür. Tosun, öldürdüğü insanların kanını koklamayı sevmektedir. Çok bunaldığı zaman da koç kestiğini ya da tanbur çaldığını; ancak koç kanının insan kanı gibi kokmadığını anlatır. Tosun, kendi cinayet tarihini anlattıktan sonra, Necmiye Hanım'ı Ferit ve kız kardeşinin rahat yaşaması için yaptığını söyler. Tosun, zengin ve cimri bir kadın olan Necmiye Hanım'ın evindeki para ve mücevherleri alıp bir bavula koymuştur. Bavulu Ferit'e getirmiş ve alıp hayatını değiştirmesini ister.

“(...) Nah, bavul orada. Al götür. Kafamı kızdırma. Nazlanma ulan! Ben senin için girdim bu zahmete. Yarın tüyeceğim. Gözüm arkada kalmasın. İsterim ki iki kardeş biraz rahat yüzü görün. Haydi al bavulu, git. İçini boşalt, getir buraya. Kalk.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.196)

Ferit, odasına gidip bavulu boşalttıktan sonra Tosun'un odasına bırakır. Bavul Tosun için ihtiyaçtır; çünkü pansiyondan ayrılıp, cinayet suçlusu olarak yakalanmamak için kaçacaktır. Daha önceki cinayetlerinde de yakalanmadığı için kendisine çok güvenmektedir. Tosun, cinayet işleme dürtüsünü kendine göre oluşturduğu bir adalet sistemine oturtmuş, bu sistemin neticesinde de cinayetler işlemiştir. Son cinayeti olan Necmiye Hanım'ı da öldürerek Ferit ve kız kardeşi

Nilüfer'in hayatlarını kurtardığına inanmıştır. Tosun'un pansiyondan ayrıldığını anlayan Vafi Bey, onun hastalıklı hâliyle nasıl kaçtığını anlayamaz ve bu durumdan şüphelendiği için de onu polise şikâyet eder.

7. Fotoğrafçı

Karnik Usta(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*) Ferit'in kaldığı pansiyondaki kiracılardandır. Karnik Usta ile ilgili ilk bilimiz bize pansiyonun odabaşı Vafi Bey tarafından verilir. Ferit'e odalarda yaşayan insanları tanıtırken kurduğu cümle düşündürücüdür.

“Aşağı kat odalarına da erbab-ı namus almak istedim. Karnik biraz bozuk çıktı. Kulağını bükeceğim.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.105)

Karnik, Vafi Bey'in gözünde namus konusunda güvenilmez bir izlenim bırakmış gibidir.

Karnik, Ferit'in karşısına, Tosun'un, Necmiye Hanım'ı öldürdüğünü itiraf ettiği akşam çıkar. Tosun'un odasında konuşurlarken Ferit, kapıdan bir ses duyar ve birden kapıyı açar. Karnik usta oradan uzaklaşmaya çalışsa da, Ferit, merdivende yaktığı bir kibritle onu yakalar.

“İkinci basamakta, duvara arkasını dayamış, zayıf ve yaşlı bir erkek vardı, Ferit onu tanımıyordu. Bir kibrit daha çakınca adamın elinde bir fotoğraf makinesi gördü. (...)” (Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.157)

Karnik usta, muhtemeldir ki, pansiyonda gezinen çıplak kadını duymuş ve onun fotoğrafını çekmek için elinde makinesi ile Ferit'in odasının etrafında gezinmektedir. Ferit, adamı gördükten sonra, bu durumu mizahi bir şekilde kafasının içinde kurgular.

“Ve gevşek bir kahkaha salıverdi. Karnik geceleri çıplağın buralarda gezindiğini Fatma'dan öğrenmiş olabilirdi. Anafordan çıplağın resmini çekip el altından satabilmek için Ermeni'nin karanlıklarda beklemesi, onun gibi bir esnafın ve Ferit gibi psikopatın aynı hadiseye karşı davranışları arasındaki farka unutulmaz bir komiğin damgasını basıvermişti.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.157-158)

8. Tercüman

Ali Haydar(*Biz İnsanlar*), Vedia'nın âşıklarından biridir. Orhan'ın yalıya gittiği davet akşamlarındaki daimi misafirlerdendir. Orhan, kendisini yalıdaki diğer insanlardan daha yakın hissettiği Zabit Bahri Bey'e onun kim olduğunu sorduğu davet akşamı, Bahri Bey, onun tercüme işi ile meşgul olduğunu söyler. Aynı davet akşamı, misafirler arasında yer alan Fransız hayranı Besime Hanım'a karşı, yabancı dil bilmemin üzerine, kadının savunduğu fikirler karşı çıktığı cümle ile, biz onun diğerleri gibi Fransız hayranı olmadığını, yalıdaki kişilere göre daha milliyetçi olduğunu görüyoruz.

"-Yaşa be birader! Dedi. Bizim Besi teyzenin bir papağanı var, dört lisanda lakırdı söyler. Türkçe: 'Bu da geçer yahu!' der. Çok lisan bilmek papağanlıktır."(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.190)

Besime Hanım, Ali Haydar'ın bu cevabından rahatsız olur. Onun, kendisine karşı, bir kadın olduğunu unutarak, terbiyesizlik yaptığını iddia eder. Bu tepki karşısında Ali Haydar, milletine karşı gösterilen herhangi bir olumsuzlukta kimseyi tanımadan tepki göstereceğini açıklar.

"-Bak doğrusu ben milliyetimi kimsenin ayakları altında çiğnetemem; babam olsa tanımam. (...)" (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016,s.191)

Ali Haydar Bey, bu davet akşamında sürekli Besime Hanım'la atışma halindedir. Türkçe'den ve Türkiye'den çok Fransa ve Fransızca savunuculuğu yapan Besime Hanım'a, ortamda tepki gösteren tek kişi Ali Haydar Bey'dir.

Ali Haydar Bey, Vedia'ya âşıktır. Vedia'nın amcası Halim Bey yaşarken, onu amcasından istemiş; ancak reddedilmiştir. Vedia'nın Rüştü'ye karşı olan hislerini bilen Ali Haydar, milliyetçi fikirleri münasebetiyle kendisine yakın hissettiği Orhan'ı şaka ile bezeli bir dille uyarır.

"-Monşer, dedi, bizim Vedia'nın nazarında model erkek Rüştü'dür." (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016,s.246)

Ali Haydar Bey, Orhan'a, Vedia ile Rüştü arasındaki kopmaz bağı ifade ettiği bu cümleyi söylediği sırada Vedia da oradadır. Genç kız tarafından reddedilmenin

acıasını, bulduğu bu güzel fırsatta çıkarmak için elinden geleni yapar. Yukarıdaki cümleyi duymazdan gelen Orhan'a yönelerek yeni bir cümle kurar.

"-Azizim, kadın dediğin mahlûk ne kadar münevver olursa olsun bir boyun bağının rengine, bir pırlanta kol düğmesine dayanamıyor."(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016,s.246)

Ali Haydar, davet akşamında önce Besime Hanım'a milli fikirleri ile, sonra da Rüştü'ye, Vedia ile olan münasebeti sebebiyle sürekli laf atmıştır. Ali Haydar Bey, Vedia'nın Rüştü'den vazgeçmeyeceğini Orhan'a çok açık bir dille anlatmış olmasa da, biz, onun bu konudaki düşüncesinin oldukça isabetli olduğunu, Orhan'ın, Vedia'nın defterini okuması ile anlıyoruz.

9. Kayıkçı

Kayıkçı Mustafa(*Biz İnsanlar*), Tahsin'in babasıdır. Orhan'ın görev yaptığı okulda Cemil ve Tahsin arasındaki "eşek Türk" sözünün ortaya çıktığı ve okul gündemini oluşturduğu kavgadan sonra, Orhan'ın Tahsin'e olan acıma kökenli hisleri neticesinde Kayıkçı Mustafa karakteri ile tanışırız. Orhan, Tahsin'in babasının hapiste olduğunu öğrendikten sonra, Tahsin'le bir öğretmenden çok, bir amca gibi ilgilenmeye başlar. Bu süreçte Mustafa'nın da neden hapse girdiğini anlar. Mustafa, evin hanımı Samiye Hanım'ın, tıpkı oğlu Cemil'in Tahsin'e "eşek Türk" demesi gibi, yanında çalışan Kayıkçı Mustafa'ya "eşek Türk", "vahşi Türk" demesi üzerine bu duruma dayanamadığı bir gün kadını omuzlarından tutup sarsar. Bunun üzerine de tutuklanıp hapse atılır. Orhan, Vedia ile Tahsin vesilesi ile yalıya gittiği ilk gün tanıştıktan sonra, çeşitli vesilelerle yalıya gidip gelmeye başlar. Bu süreçte hem Vedia hem de yalının hanımı Samiye Hanım'la iletişimi güçlenir. Samiye Hanım, ilk başlarda hoşlanmadığı Orhan'ı zamanla tavırları ile aklı başında bir adam olarak görür. Samiye Hanım, Mustafa'nın hapisten çıkıp kendisini öldüreceği düşüncesine saplanır ve sürekli korkar. Mustafa'nın hapisten çıktığı haberi duyulunca Samiye Hanım, Orhan'la konuşmasını, kendisine zarar vermemesi için onu ikna etmesini ister. Kayıkçı Mustafa, hapisten çıktıktan sonra oğlu Tahsin'i görmek için okula gider. Bunu haber alan Orhan, adamla konuşmak için gittiği okulda onu bahçede bulur. Kayıkçı Mustafa, kendisi hapiste iken, oğlu ile yakından ilgilenen Orhan'a karşı duygularını dile getirir.

“Allah hakkıyçün... Olmasaydın bizim oğlan sokaklara düşerdi... İnşallah... Göre verir... Ben, bak, bilir Cenabı Hak... Anam, anası iyi gün görmediler... Allah senin dilediğini...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.324)

Kayıkçı Mustafa, Orhan’ın, oğluna sahip çıkmasından dolayı hissettiği minnet duygusunu sözcüklerle anlatmaya çalışır. Orhan, Mustafa’nın hayat hikâyesini merak eder. Mustafa, Orhan’a samimi bir dille, geçmişini anlatır.

“-Uzun hikâye beyim... Anamı verem ettiler. Halim Bey’in anası da hain karıydı. Boğaz tokluğuna anam orada senelerce çalıştı, verem oldu. Hastalanınca kovdular. Bana hanım iyi bakardı, doğrusunu istersen, ama...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.325)

Kayıkçı Mustafa’nın annesi de yalıda çalışmış; ancak emeklerinin karşılığı olmayacak bir şekilde kovulmuştur. Samiye Hanım, Mustafa’ya imkân olarak uygun koşulları sağlamış olsa da tavırları ve sözleri ile onu incitmiştir. Samiye Hanım, kendisi için iyi konuşmayan köy ve kahve halkına karşı duyduğu öfkesi nedeniyle, Mustafa’nın da kahveye gitmesini istemez. Mustafa’nın Samiha Hanım’ı dinlemeyip kahveye gitmesi, ikisi arasındaki gerginliğin artmasına neden olmuştur.

“-Köyde yalı için fena söylerlerdi. İçeri gâvurları alıyor diye. Bir kere de Sofi ile Vedia Hanım kahvenin önünden geçerlerken Sucu Hasan’ın büyük oğlu fena laf söylemiş. Hanım kızdıydı. Beni kahveye göndermedi, gitmezdim ben de. Velâkin baktım köy halkı yüz çeviriyor benden. İmam bir gün payladı beni: ‘Sen de gâvur oldun ha?..’ dedi. Bu söz dokundu bana. Arada bir kahveye uğruyordum. Hanım duydu, ‘seni kovarım!’ dedi. Gitmedim kahveye bir daha. Fakat hanımın muamelesi değişti: Kayığa bindikçe, hep artık, bana ‘Mustafa’ yerine ‘eşek, ayı, hödük’ diyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.326)

Mustafa, Samiye Hanım’la arasında yaşananları Orhan’a anlattır. Samiha Hanım’ın kendisine hakaret ettiği bir gün dayanamayıp onu itmiştir. Hapse girmesine neden olan bu olayı anlatırken kadına olan öfkesi tekrar belirir. Eğer eline geçerse Samiha Hanım’ı boğacağını söyler. Kayıkçı Mustafa’nın gözlerinde beliren öfkeyi gören Orhan, onu ikna etmeye çalışır. Samiha Hanım’ın pişman olduğunu, değiştiğini anlatır. Orhan’ın sözleri Mustafa’yı etkiler. Orhan, Mustafa’dan, Samiha

Hanım'a herhangi bir şey yapmaması konusunda söz alır. Mustafa, Orhan'ı kırmaz, onun söylediklerini kabul eder.

“-Biliyorum. Beni koruyorsun. Doğrudur dediklerin. Sen benim dilime bakma. Söylerim ama yapmam. Ekmeğini yedim ben hanımın. Tahsin de sürünür sonra. Fakat, neyleyim, kalbim kırıldı da söylüyorum. Yamam.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.330)

Kayıkçı Mustafa, kendisine hakaret etmiş olsa da, ekmeğini yediği Samiha Hanım'a karşı içinde kin barındırmamıştır. Anadolu insanına özgü olan, ekmeğin kutsallığına, yapılan iyiliği unutmamaya önem veren bu düşünce yapısı Kayıkçı Mustafa'da da vardır ve onun verdiği kararı etkiler. Orhan da böylece yalı halkı tarafından kendisine yüklenen misyonu gerçekleştirmiş olur.

10. Kahveci

Kahveci İsmail Efendi(*Biz İnsanlar*), Orhan, çalıştığı okuldan Tahsin ve Cemil kavgasından sonra, iki aylık işsizlik ve parasızlık nedeniyle, kaldığı odada soba yakamayacak, karnını doyuracak durumda değildir. Odasında soğuktan donduğu bir sabah, açılığın da etkisi ile, kendini odasının dışına atar. Yokuşu çıktığında neredeyse tüm gücü bitmiştir, caddedeki kahvenin yakınında bayılıp yere düşer. Kahveci, yoldan geçen bir kişinin de yardımıyla onu içeriye taşır. Kendisine çay ve sigara ikram edildikten sonra, Orhan kendisine gelir.

“-Karşısındakiler hiçbir şey söylemeden ona bakıyorlardı. Gözlerinde hayrete, ibrete ve merhamete giden mânâlar vardı. Kahveci başını sallayarak mırıldandı:

-Geçmiş olsun. Korkuttun hani bizi... Bir aralık yürek durdu gibi olduydu... Ben köyde soğuktan donanların kurtarıldığını çok gördüğüm halde biraz telaşlandım doğrusu...”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.104)

Kahveci, Orhan'a karşı insani görevini yapmıştır. Sıcak çayın etkisi ile kendisine gelen Orhan'ı görünce kendi hayatında daha önce rastladığı soğuktan donma hikâyelerini hatırlar. Orhan'ın kendisine gelmesinden cesaret alarak ona neden bu saatte orada olduğunu sorar.

“-Sormak ayıp olmasın ama, dedi, bu saatte, bu halde ne aradınız buralarda?”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.105)

Kahveci İsmail Efendi'nin sorusu Orhan tarafından yanıtsız bırakılır. “Sorma”, cevabı sonrasında Orhan, dışarıdan gelen tramvayların sesiyle kahveden kalkmaya karar verir. Kahveci İsmail Efendi, gitmek üzere olan Orhan'a “misafirimizsiniz” diyerek, belki de parasız olduğunu tahmin ettiği için onu rahatlatmayı amaçlayan bir şekilde uğurlar.

C. Siyaset-Politika Alanında Çalışan/ İdareci/ Yönetici Erkekler

Müdür-i Umumî(*Sözde Kızlar*), Mebrure'nin babasına ulaşmak, ondan haber almak için başvurduğu Muhacir'in İdaresi'nin müdürüdür. Mebrure, Belma'nın ölümünden, Behiç'in gerçek yüzünü tanıdıktan sonra, Nadir ve annesinin evinde kalmaya başlamıştır. Muhacir'in İdaresi'nden kendisine memurlar aracılığıyla gelen haber üzerine Mebrure müdürün yanına gitmiştir.

“Müdür-i Umumî, pencerenin önünde siyah gölgesi görünen dik vücuduyla ayakta, genç kızın hareketlerine dikkat ediyordu, koltuklardan birini gösterdi, gayet ciddi:

-*Oturunuz Mebrure Hanım, dedi.*”(Safa, *Sözde Kızlar*,2016, s.225)

Müdürün Mebrure'ye güzel bir haberi vardır. Mebrure'nin babası sağdır, ve kızına mektup göndermiştir. Müdür, Mebrure'ye güzel haberi verdikten sonra, onun için bir ağabey gibi endişelendiğini, ona sahip çıkmanın görevi olduğunu dile getirir.

“-Evet, Mebrure Hanım. Bütün muhacirler bize veditir. Hepinize karşı kendimizi hâmi telâkki etmek hem zevkimiz, hem de vazifemizdir. Sizi bu telâkkimizden hariç tutamayız. Burada da, biz sizin hâminiz sayılırız. Bilmem bu nokta-i nazarımızı kabul eder misiniz?”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.226)

Müdür-i Umumî, Mebrure'ye sahip çıkmaya çalışır. Mebrure'nin babası yazdığı mektubunda Amasya'ya doğru yolda olduğunu, kendisinin de yola çıkabilmesi için para ve altın gönderdiğini de belirtir. Mektubu okuduktan sonra Mebrure'nin morali düzelir. Müdür-i Umumî, Mebrure'ye yola yalnız çıkamayacağını, eğer yanında gidecek kimsesi yoksa yanına memur

gövlendireceğini söyler. Müdürün bu sorusuna karşılık Mebrure, gülerek başını eğer. Buradaki gizli cevap Nadir'dir. Mebrure'nin bu tavrından sonra müdür, başka işi olduğu gerekçesi ile görüşmeyi sonlandırmıştır.

“-Pekâlâ, düşününüz bakalım, ben Nadir Bey'le de görüşürüm, emanetçi yarım saate kadar buraya uğrar, paketinizi ondan almak için bekleyiniz, ister burada, ister kalemde oturunuz, benim işim var, çıkıyorum, şimdilik Allah'a ısmarladık.”(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.230)

Müdür, odadan çıkarken Mebrure ona teşekkür eder, müdür ise yaptığı her şeyin görevi gereği olduğunu belirtir.

Mebus Alâaddin Bey(*Mahşer*), Mahir Bey ve Seniha Hanım'ın yakın dostudur. Mebustur ve aynı zamanda bir gazete sahibidir. Kendi gazetesinde de yazı yazmaktadır. Biz, Alâaddin Bey'i ilk olarak Seniha Hanım ve Mahir Bey'in davetinde, Seniha Hanım'la yalnız kaldığı anlarda görüyoruz. Nihad'ın da davetli olduğu bu günde, Nihad sıkıldığı için Muazzez onu balkona çıkarır. İki genç sohbet ederken içeriye Seniha Hanım ve Alâaddin Bey girerler. Seniha Hanım, kocasının ticaret yaptığı vagonların hat komiseri tarafından durdurulmuş olmasının yarattığı krizi çözmek için Mebus Alâaddin Bey'in siyasi gücünden faydalanır, bunu da kadınlığını kullanarak yapar. Seniha Hanım'ın yaptığı cilve neticesinde Alâaddin Bey, kadının istediği kartı imzalar.

Alâaddin Bey, evli ve çocuk sahibi olmasına rağmen, boşanıp Muazzez ile evlenmek ister. Önceleri yalnızca Mahir Bey'in ısrar ettiği, Seniha Hanım'ın istemediği bu konu Nihad'ın ortaya çıkmasından sonra Seniha Hanım tarafından da istenir. Nihad'ın Muazzez'le olan yakınlaşmasından rahatsız olan ve Nihad'a karşı ilgi sahibi olan Seniha Hanım'ın da bu konuda fikir değiştirmesi Alâaddin Bey'in Muazzez'e olan ısrarcı tavrı da çoğalmıştır. Alâaddin Bey'in fiziksel özelliğine dair bilgiyi, Nihad'ın davetli olduğu bir akşam yemeğinde öğreniyoruz. Seniha Hanım, Nihad'ı Muazzez'in yanından uzak tutmak için, ona Alâaddin Bey vasıtası ile bir paşaya yaverlik işi ayarlamıştır. Yemek sonrasında işin ayarlandığını söylemesi için Nihad, Seniha Hanım'ın iteklemesi ile Alâaddin Bey'in yanına götürülür. Bu sırada Nihad da bize mebusu ait görüntü özelliğini anlatır.

“Alâaddin Bey, tasasız, keyifli, şakacı görünüyordu. Şişman vücudunun kusurlarını oldukça örten, fazla geniş ve yuvarlak omuzlarına bir köşe vererek, üstüvâni gövdesini belli gösteren, şişkin göbeğini biraz gizleyen, yeni yaptırdığı kahverengi kostümü içinde, kenarları fazla kazıtılmış bıyıkları, içkiden fazla kızarmış yüzüyle bir banker gösterişi takınmıştı. (...)” (Safa, *Mahşer*, 2016, s.119)

Alâaddin Bey, Nihad’a işinin ayarlandığını söyledikten sonra, içkinin tesiriyle eğlenmeye başlar. Seniha Hanım’dan piyanoda eğlenceli bir şeyler çalmasını ister. Müziğin etkisi Alâaddin Bey’in çirkinleşmesine kolaylık sağlar ve Muazzez’i fiziksel olarak rahatsız eder. Seniha Hanım, mebusu sakinleştirmeye çalışır; ancak işe yaramaz.

“Mebus birdenbire Seniha Hanım’a dönerek müstehzi bir kahkaha attı:

-Seninle artık alıp vereceğim kaldı mı ya, şekerim, şimdi sıra bu küçük hanımda!

Ve hayvani bir coşkunlukla Muazzez’e doğru saldırdı.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.121)

Alâaddin Bey’in bu hareketi karşısında, Muazzez, Nihad’tan kendisini müdafaa etmesini ister. Nihad’ın tepkisinden sonra Mahir Bey, Nihad’ı evinden kovar. Nihad ve Alâaddin Bey, bu gecedен sonra herhangi bir diyalog içerisine girmezler; ancak Nihad’ın kısa süren suflörlük macerasının yaşandığı oyun akşamında seyirciler arasında Alâaddin Bey de vardır. Nihad’ın işsiz kaldığı sürede, Muharrir Kerim Bey, onun tercüme yaparak para kazanmasını sağlar; ancak ilginç tarafı Nihad bu işi Alâaddin Bey’in gazetesi için yapar. Yaptığı tercümeleri Muharrir Kerim Bey, farklı bir isimle yayımlatır.

Müsteşar Orhan(*Cânân*), Cânân’ın manevi babası Şakir Bey’in ticari ilişkileri için münasebette bulunduğu kişidir. Roman boyunca Şakir Bey ve Orhan Bey genellikle yan yana anlatılmışlardır. Orhan Bey, sık sık Şakir Bey’in Kalamış’taki köşküne gider. Onu fiziksel özellikleri itibariyle gördüğümüz anda da yine köşke gelmiş, içeri girmektedir.

“Siyah bonjuruyla uzun boyu dimdik, ablak yüzü kızarmış, açık yeşil gözleri parlayarak Müsteşar Orhan Bey önden; başı açık, saçları biraz karışmış, sivri

sakalıyla bıyıklar arasında beliren Şen bir tebessümle Şakir Bey arkadan girdiler.”(Safa, Cânân, 2016, s.60)

Orhan Bey’in sık sık Şakir Bey’in köşküne gitmesinin Şakir Bey ve Orhan Bey açısından farklı sebepleri vardır. Şakir Bey, Orhan Bey’le olan münasebetini, ticaret yaptığı vagonların izinlerini kolaylaştırmak için kullanmakta; Orhan Bey ise ilişkisi olduğu Cânân’la görüşmek için Şakir Bey’le olan samimiyetini g clendirmektedir.

Orhan Bey, köşke geldikten sonra, diğer misafirlerin de gelmesi ile çıktıkları bahçede Cânân’la yan yana gelir. Genç kadının kokusu M ŐteŐar Orhan’ı etkiler.

“-Bu akşam da güzel kokuyorsunuz Cânân Hanım. Lavantanız hoŐuma gidiyor. Zevcemin lavantasını hiç beğenmiyorum. Ona bu kokuyu tavsiye edeceğim.”(Safa, Cânân, 2016, s.68)

Bu konuşmadan biz, Cânân ve Orhan Bey’in daha önce de yakınlaŐtıklarını ve Orhan Bey’in evli olduğunu öğreniyoruz.

Orhan Bey’in Cânân’la olan ilişkisini öğrenen karısı, öğrendiği Şeyi Lami ile paylaşır. Cânân, Orhan Bey’i Lami yokken eve almaktadır. Bu görüşme saatini belirten kartviziti, Orhan Bey’in karısı bulmuştur. Lami kadının anlattığı her Şeyi Cânân’a söyler. Cânân, her zamanki gibi Lami’yi ikna etmeyi başarır. Lami’yi kandırdıktan sonra Cânân, karısını Orhan Bey’e Şikâyet eder. Bunun  zerine M ŐteŐar, karısını boŐayacaĐını söyler ve onu d ver. Cânân’ın annesi tarafından öldürülmesi nedeniyle, M ŐteŐar Orhan ve karısı arasındaki durumun neticesini öğrenemeyiz.

Müdür Şakir Bey(Cânân), Lami’nin çalıştığı Şirketin yöneticisidir. Lami’nin birkaç gün Vaniköy’deki yalıya gitmemesi  zerine Cânân, Şirkete gidip Şakir Bey’le görüşür. Şakir Bey, Lami’nin bir erkek olarak eve gitmemesi karşısında karısının bu duruma anlayış göstermesi gerektiğini söyler.

“-Bir kadının zevcini muhafaza etmesi için, evvelâ onun her hareketine göz yumması lâzımdır. İnsanların tabiatı malûm. Yapma denilen Şeyleri yaparlar. EĞer kocanızı kıskanırsanız, o sizi aldatmaktan daha fazla zevk duyar. İnanınız.. Bu bir kaidedir.(...)” (Safa, Cânân, 2016, s.21)

Şakir Bey'in Kalamış'taki köşkü bir toplantı yeri gibidir. Lami'nin karısı Bedia'yı uğruna boşayacağı Cânân da Şakir Bey'in manevi kızıdır. Bu durum da Lami'nin ve Cânân'ın diğer ilişki içerisinde olduğu erkeklerin Kalamış'a gitme sebebidir. Şakir Bey, Renknaz Hanım'la evlidir, Faik isimli bir oğlu Perihan isimli bir kızı vardır. Kalamış'taki toplantılarda içki içmekten ve gençlerle poker oynamaktan hoşlanan Şakir Bey, yaşama biçimi olarak da Lami ve diğer gençlerin davranışlarına benzeyen tavırlar içerisinde. Onun da eşi Renknaz Hanım dışında başka kadınlarla münasebeti vardır.

“-Yalnız bizim Profeta'ya ayda iki yüz liradan fazla param gidiyor. Fakat.. Kariya değer.. O başka mesele.. Düşününüz: Lehli kadınları az masraf olurlar, öyleyken adi masrafları elli lirayı buluyor...

-Ötekini niçin değiştirdiniz?

-Roza'yı mı?

-Evet.

-Aman efendim, Profeta, Roza ile kabil-i kıyas mı? Karı beni yirmi yaş gençleştirdi. Orhan Beyciğim, şaka değil, kanımı yakıyor, Faust'un Maragaret'i...”(Safa, Cânân, 2016, s.73)

Şakir Bey, bu konuşmayı Müsteşar Orhan Bey'le yapmıştır. Orhan Bey de karısını Cânân'la aldatmaktadır. Orhan Bey'le Şakir Bey'in arasında çıkar ilişkisi de vardır. Vagon ticaretiyle uğraşan Şakir Bey, vagonlardan yaptığı ticareti daha kolay yapmak, için Orhan Bey'in siyasi gücünden faydalanır.

Şakir Bey görüştüğü, köşküne misafir olarak gelen insanların hepsi; hatta kendi kızı Perihan da evli olduğu, Bedia'nın kardeşi Şemsi'yi aldatmaktadır. Aldatmanın ve aldatılmanın yoğun yaşandığı insan ilişkileri Şakir Bey'in köşkünün genel havasını oluşturur. Lami de köşke gelip giderek Cânân'la ilişkisini ilerletir ve en sonunda onunla evlenme kararı alır. Evliliği gerçekleştirmek için de ilk adımını Şakir Bey'le görüşerek yapar. Şakir Bey, Lami'nin Cânân'la evlenmesinde bir engel görmez. Cânân'la evlilikleri gerçekleştikten sonra, ilk başlarda mutlu günler geçiren Lami, sonraki günlerde Cânân'ın kendisini aldattığını öğrenir. Lami, Müsteşar Orhan Bey'in karısının kocası ve Cânân arasındaki münasebeti ve Cânân'ın ona yazdığı

kartı göstermesinden sonra, karısından şüphe etse de yine Cânân'ın tesiri altında kalır. Lami'nin göremediklerini Adapazarı'ndan gelen, Cânân'ın annesi görür. Lami ve Cânân'ın evlerindeki toplantıda misafirler arasındaki Ali'nin kızı Cânân'la uygunsuz tavırlarını görür ve bunun üzerine kızına saldırır ve onu öldürür. Cânân'ın öldürüldüğü akşam, onun cansız bedenine bakanlar arasında Şakir Bey de vardır. Cânân'ın ölümü Şakir Bey ve eşini çok üzer.

“Hele Şakir Bey’in evinde, sabahlara kadar, gözler şişti: Merhametten ve dehşetten. Renknaz Hanım başını yumrukluyor, Perihan ağlıyor, Şakir Bey salonda koşa koşa geziniyor, Cânân’ın piyanonun üstünde duran resimlerine gözü iliştiği ayağını yere vuruyor, Faik, başını avuçlarına almış, sessiz oturarak serçe parmağıyla gözlerinin altındaki ıslak tanelerini eziyordu.”(Safa, Cânân, 2016, s.241)

Şakir Bey, her ne kadar öz babası olmasa da Cânân'ın ölümünden dolayı üzüntü duyar. Bu ölümün arkasında, Cânân'ın ve köşküne misafir olarak gelen diğer insanların ve hattâ kendisinin de yanlış yaşamının etkisi yadsınmayacak kadar güçlü bir gerçektir.

Paşa(*Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*), genç kahramanın uzak akrabasıdır. Genç, çocukluğundan beri Paşa ile vakit geçirmiş, daha sonraları da onu ziyarete gittiğinde ona kitap okuyarak, yaşlı adamla iletişimini sürdürmüştür. Kızı Nüzhet ve karısı ile Erenköy'deki köşkte yaşamaktadır. Paşa'nın ve köşkün son zamanlardaki gündemi Nüzhet'in evlilik meselesidir. Nüzhet'i kendisinden yaşça büyük Ragıp isimli bir doktor istemektedir. Paşa'nın karısı bu evliliği çok istemektedir; ancak Paşa karısı kadar çok hevesli değildir. Paşa genç kahramanın ona okuduğu kitapla gençlik anılarını hatırlar. Okunan kitap Paris'te geçmektedir. Kitabın etkisi ile Paşa, gence anılarını anlatır.

“Ben, diyordu, Paris’e gittiğim vakit Sadi Carnot Reiscumhurdu. Kaç senelik mesele bu? Dur bakayım...1887...On üç, on beş daha, yirmi sekiz sene evvel. (...)”(Safa, *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, 2016, s.47)

Gencin, Paşa ile sohbet ettiği günün ertesi akşamı yemeğe Nüzhet'le evlenmek isteyen Doktor Ragıp gelir. Genç kahraman Nüzhet'ten hoşlandığı için onun adına zorlu geçen bu yemekten sonra, Paşa, genç kahramana doktor hakkındaki izlenimlerini sorar. Genç, Nüzhet'e olan duygularının da neticesinde doktorla ilgili

olumlu şeyler söylemez. Gencin, kuvvetli tavrı karşısında Paşa, gence Nüzhet'in onun kardeşi sayıldığını hatırlatan bir cümle söyler. Paşa, sezgileri ile Nüzhet ve gencin arasındaki duygusal yakınlaşmanın farkına varmıştır. Genç, Nüzhet'in evlilik konusunda karar verdiğini öğrenerek kendisini kandırıldığını anlaması üzerine köşkten ayrılır. Kemik vereminin ilerlemesi neticesinde yeniden ameliyat olması gerektiği için hastaneye yatan genç, ameliyattan çıktığı ve yedinci pansumanının yapıldığı sabah Nüzhet'ten aldığı kartla bizi Paşa hakkında bilgilendirir. Paşa felç geçirmiş ve genci sayıklamaktadır.

Vafi Bey(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), Ferit'in kaldığı pansiyonun yöneticisidir. Ferit, pansiyona yerleştiği gün, onun adını defterinde “Ferid” olarak yazan Vafi Bey, bu yaptığı şeyle ona babasını hatırlatır.

“Odabaşı onun adını deftere kaydederken ‘ben Ferid’i d ile yazarım demişti. Ferit’in babası da bu fikirde idi ve Hamid’in ‘ahir ömrümüzde ismimizin sonuna bir it taktılar!’ sözünü tekrarlarlarken kopardığı kahkahaların peşinden ‘bugünkü imlada fonetik yok, fonetik, fonetik!’ diye bağırırdı.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.19)

Vafi Bey'in fiziksel özelliğini biz ilk olarak Ferit'in gözünden öğreniyoruz.

“Sarıdan dejenere beyaz sakalının rüzgârda savruluyormuş gibi tel tel kabarık ve dağınık hâliyle, çıkık bir alın altında kemik çukurlara batmış gözlerinden fırlayan kusur arayıcı bakışları ve kartal gagası burnuyla, bu suratın, fonksiyonunda değil, yapısında öyle bir kovalama hamlesi vardı ki, insana kaçma arzusu veriyordu.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.39)

Ferit, pansiyona taşdıktan sonra yaşadığı psişik kökenli olayları ve on yıl öncesine kadar gördüğü siyah köpeği tekrar görmeye başlamıştır. Bu yaşadıklarını da Vafi Bey ile paylaşır. Vafi Bey, Ferit'in aksine olayları dini kaynaklı olarak yorumlar. Ona göre pansiyondaki olaylar cinlerin etkisiyle gerçekleşmektedir.

“Sen, dedi, içine girdiğin bu evin taife-i cin yatağı olduğunu bilesin. Ben buraya geldim geleli iki bin üç yüz doksan iki Âyet-i Kürsi okudum ve taifeyi bir nebze muvaffak oldum. Yedi ay evveline kadar bu ev Kasım'ın idaresindeydi. Ben o zamana kadar iki sene Fettan'ın karşıdaki odasında oturdum.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*,2016, s.101)

Vafi Bey, Ferit yaptığı cinlere dair sohbetinde ona, daha önce pansiyonda yaşayıp kaybolan kişilerin hikâyelerini anlatır. Ferit'in odasında daha önce yaşayan Çilingir Hırant'ın karısı Mannik bir gece ansızın kaybolmuştur. Vafi Bey'e göre Mannik'i cin taifesi götürmüştür. Ferit, Vafi Bey'in anlattıklarına ilk başlarda pek inanmaz; ancak Vafi Bey'in Ferit'in elini avucuna alıp, gözlerini kapattıktan sonra söyledikleri Ferit'i etkiler. Vafi Bey, Ferit'in hayatındaki yaşanmışlıkları bilir; ve onun yaşayacağı teyzesinin cinayetini de söyler; ancak isim vermez. Tüm bu açıklamaları zor sözlerinden sonra, Ferit'e inancının zayıf olduğunu, inancını güçlendirmesi gerektiğini söyler. Vafi Bey, böylece Ferit'in pansiyondan sonra gideceği Matmazel Noraliya'nın evinde yaşayacağı inanç sürecini önceden dile getirmiştir. Ferit'in pansiyondan ayrılıp Ada'ya gitme kararı aldığı sabah, kararını Vafi Bey'e söyler. Bunun üzerine Vafi Bey, Ferit'i yazdığı bir duayı vererek onunla vedalaşır.

“-Sakin bunu üstünden eksik etme. Pek sıkılırsan yine bana gel. Sana biraz üflerim. Eşyani muhafaza ederim burada, merak etme. İstedğin zaman alır veya aldırırsın.” (Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, s.212)

Okul Müdürü Selâhaddin Bey(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın çalıştığı okulun müdürüdür. Tahsin ve Cemil arasındaki kavgada, maddi durumu iyi olan Cemil'in yanında olmuştur. Cemil'in Tahsin'e “eşek Türk” demesi, onun nazarında üzerinde durulacak bir mesele değildir. Müdür Selâhaddin, okulun yönetimini neredeyse müdür yardımcısı Celâl'e bırakmıştır. Celâl Bey de Orhan'dan hoşlanmamaktadır. Müdür, dışarıdaki işlerine yetişebilmek için Celâl Bey'e ihtiyaç duymakta, bu nedenle de kim haklı kim haksız diye düşünmeden kendi çıkarına göre Müdür Yardımcısı Celâl'in tarafında durmaktadır.

“-Yalan değil, dedi, ben bu mektebi Celâl'e teslim etmişim. Şimdilik ondan iyi vekâlet eden yok. O da iki kişiden şikâyetçi, Sabri Efendi bir, sen iki. Haklı mı, haksız mı ben bunu düşünmem birader. İdareyi ona teslim etmişim. Sana hak verirsem bu sefer ben onunla uğraşmalıyım. Biliyorsun ki, benim dışarıda, seksen tarakta bezim var. O işleri bitirmeden kendimi mektebe vakfedemem. Zaten bu işin kendi ne, budu ne? Açıkları zor kapatıyoruz. Benim cebimde senin aylığın kadar bile para kalmıyor. (...)” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.79)

Müdür Selâhaddin Bey, yaptığı mesleği idealist olarak değil, maddi getiri olarak önemseydiği için, okula yürekten bağlı değildir. Maddi olarak az kazandığı için de idareyi yardımcısına bırakarak, başka işlerle meşgul olmaktadır. Bu konuşmanın devamında Orhan okuldaki görevinden istifa etme kararını müdüre açıklar. Müdür, Orhan'ın bu kararı karşısında onu ikna etmek için uğraşmaz, bu karardan memnun olmuş gibi bir tavır gösterir.

Orhan'ın okuldan ayrılıp, işsiz kaldığı iki ay sürecinde biz Müdür Selâhaddin Bey'le ilgili bir gelişme göremeyiz. Orhan, işsiz kaldığı sürede maddi zorluklar yaşar. Ona arkadaşı Necati destek olur. Evinde kalacak bir oda verir. Bu süreçte Orhan'ın hayatına Vedia girmiştir ve zaman geçer. Orhan'ın ayrıldığı okulda, haftada bir gün edebiyat dersleri vermeye devam eden Necati aracılığıyla müdür, Orhan'a haber gönderir. Necati ile beraber okula giden Orhan, müdürün iş teklifi ile karşılaşır. Orhan'ı sevmeyen müdür yardımcısı müdürün değişen fikirleri neticesinde işten ayrılmıştır. Müdür, Orhan'ın tekrar okulda çalışmasını, hattâ Celâl'in boşalan kadrosuna onun geçmesini teklif eder.

“-Tekrar bize gelir misin? Celâl'in yeri açık. Sana vâsi salâhiyet vereyim! As, kes, biç, ne yaparsan yap. Mektebi biraz düzelt. Hiç memnun değilim. Tam bütçeyi doğrulturken adamsız kaldık. Fakat bak şimdiden söyleyeyim ha: Celâl'e verdiğim maaşı veremem. Bütçede yirmi beş kâğıt var. Yer, içer, yatarsın da. Mektep biraz düzelsin, arttırırım. Oldu mu?”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.234)

Orhan, müdürün teklifini kabul etmeden önce bazı şartları olduğunu söyler. Müdür, Orhan'ın şartlarını dinlemeden her şeyi kabul ettiğini söyler ve böylece Orhan, ayrıldığı okuluna geri döner.

Müdür Yardımcısı Celâl(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın çalıştığı okulda görev yapmaktadır. Tahsin ve Cemil arasındaki kavga sonrasında, Celâl, Orhan gibi düşünen Necati ile, Tahsin ve Cemil üzerine yaptığı konuşmada, bu konudaki düşüncesini ortaya koymuştur.

“ Celâl, elindeki büyük defteri masanın üstüne koyarak resmi bir sesle cevap verdi:

-Müdür Bey inzibat meclisinin toplanmasına lüzum görmüyor. Beyhude münakaşalar olacağını anladı. Re'sen karar verecek. Hâdisenin uzun, derin

istişareye muhtaç bir cihet yok ki. En kibar talebelerimizden biri ötekine eşek demiş. Bunda kafa göz yaracak ne var? Az daha...”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.74)

Celâl, Cemil’in “eşek Türk” sözünün yalnızca “eşek” kısmını mevzu yapmış, Orhan ve Necati tarafından savunulan Türk milletine hakaret olduğunu savundukları “Türk” kısmını dile getirmemiştir. Onun bu konuşmasından sonra söze Necati karşı çıkar. Necati’nin Celâl’e “Türk” kısmını unuttuğunu söylemesi üzerine, Celâl umursamaz bir tavırla: “-Bir de Türk demiş olsun, bir yerine iki kelime...”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.74) cevabını verir. Celâl, Tahsin’in Celâl’e attığı taşı anlamsız bulmuştur; çünkü onun için “eşek Türk” sözü bir hakaret sayılmaz. Bu konuşmadan sonra biz, Celâl’i uzun zaman sonra romanda göremeyiz, tekrar Celâl adının geçtiği yer; okuldan istifa etmiş olan Orhan’ın okula geri dönmesi için müdürün kendisine Celâl’in kadrosunu teklif ettiği görüşmedir. Bu görüşmede biz, Celâl’in okuldan ayrıldığını, Celâl ile müdür arasında yaşananları da biz, müdürün Orhan’a anlattıklarından öğreniyoruz.

“-On günden fazla oluyor, çıkalı. Bana karşı da bir münasebetsizlik etti, bozuştuk. Yalnız hilekâr olsa başımızın üstünde yeri var, fakat küstahtı da herif... Hakkın varmış, birader, dedi, geçimsizlik sende değil onda imiş. (...)” (Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.234)

Müdür Yardımcısı Celâl, Müdür Selâhaddin’in değişen bakış açısı neticesinde işinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Önceleri müdür tarafından desteklenmiş; ancak Orhan’ın okuldan ayrılmasından sonra, öğrenciler tarafından özlenmesi de bunda etkili olmuştur.

İkinci Müdür Yardımcısı Sabri Bey(*Biz İnsanlar*), Celâl’den sonra okuldaki görevli diğer müdür yardımcısıdır. Orhan, Tahsin ve Cemil kavgasından sonra, müdürle yaptığı sözlü münakaşadan sonra, konu ile ilgili farklı bir gelişme olup olmadığını öğrenmek için, ertesi gün Sabri Bey’in odasına çıkar. Burada biz, Sabri Bey’i Orhan’ın gözünden görmekteyiz.

“Sabri Efendi, küçük yazı masasından biraz daha alçakta duran geniş koltuğunda bağdaş kurmuş, yukarı doğru kırdığı bir dizinin üstünde açılmış el yazması divanlarından birini karıştırıyordu. Başını kaşımak için, farkına varmadan elini seyrek ak saçlarının arasına atmış olacak, takkesi arkaya doğru kaymıştı. Çıkık

alnının yağlı, parlak sathı üstünde uzaktan görünmeyecek kadar ince, ağarmış sarı kaşlarını yukarı kaldırarak, bir kolu koptuğu için sağ kulağına iple tutturduğu gümüş gözlüğünü üstünden bakıyor ve sakalını göğsüne yapıştıracak kadar başını önüne eğiyordu. (...)”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.63)

Sabri Bey, Orhan’dan yaşça büyüktür. Bu çıkarımı hem fiziksel betimlemesinde “ak saçları” sözünden, hem de Orhan’ın onunla konuşması dışında yazarın Sabri Bey için “ihtiyar” sözcüğünü kullanmasına dayanarak yapıyoruz..

“Orhan, başkalarıyla kendisi arasında mesafe tayin eden bir nev’i istihzayı sevmediği halde, hep vâhi şeylerle uğraşan bu manyak ihtiyara karşı uzaklıklarını lâtife ile örtbas etmek isteyen öğretmenler gibi, onunla konuşurken dilinin alışmadığı bu lâubali şaka üslûbuna gayr-i ihtiyarî sürükleniyordu.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.64)

Orhan, Sabri Bey’le Tahsin ve Cemil meselesi üzerine konuşmaya çalışsa da, adam sürekli ona Şemsi Tebrizî’den sözler söylemeye çalışır. Orhan, lâubali olarak bulduğu onun bu tavrını sözüyle keser ve konuyu okuldaki durumlara getirir. Orhan’ın bu kesin tavrından sonra, Sabri Bey, Orhan’ın beklediği yorumunu yapar.

“-İlahi Orhan, ilahi çocuk! Dedi. Nene gerek senin dâvayı milli? Herif dridnotlarını karşıya dayamış, toplarının namlusunu sinene çevirmiş, hâlâ mı dâvayı milli? Amma başım üzerine... Bir fikir sahibinin müdafaasından kaçınmam. Öyle de yandık, böyle de... O Celâl senin de, benim de pasaportlarımızı çoktan hazırlattı. (...)”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.65)

Sabri Efendi, Orhan’ın Tahsin ve Cemil meselesindeki tavrına, işgal koşullarını hatırlatarak, dönemin ağır deniz savaş gemisi olan “dridnot” sözcüğünü kullanarak, boş bir çaba gibi görse de destek verir. Sözlerinden anladığımız kadarıyla Müdür Yardımcısı Celâl, kendisinden hoşlanmamaktadır. Sabri Bey, Orhan odadan çıkmadan önce, ona Tahsin’i yanına göndermesini, onun yaşadıklarını daha iyi anlamak için astrolojiden yararlanarak bir tür yıldız falına bakacağını söyler. Bu konuşmanın sonrasında Orhan Sabri Bey’in odasından ayrılır. Sabri Bey’le ilgili başkaca bir konuşmada yoktur.

III. BAKIŞ AÇILARINA GÖRE ERKEKLER

Bu başlık altında millî veya milliyetçi düşünceler ile sosyalist anlayışı savunan kahramanları göstermek istedik. Burada tabîî olarak ölçümüz karakterlerin/kahramanların bu düşünceleri savunmuş olmalarıdır. Dolayısıyla bu konularla ilgili herhangi bir fikir ileri sürmeyen kahramanları almamayı tercih ettik. Meselâ gelenekçi bir karakteri olduğunda şüphe olmayan Şinasi(Fatih-Harbiye) burada söz konusu edilmeyecektir. Şinasi klâsik Türk musikisini sever, icra eder ama milliyetçilikle ilgili herhangi bir söz söylemez. Öte yandan böyle bir başlığı açmamızın sebebi, Peyami Safa'nın bir romancı olmanın ötesinde ideolojik yaklaşımlarla değerlendirilmiş olmasıdır. Son olarak "bakış açıları" derken ideolojik yaklaşımı kastedtiğimizi belirtelim.

Şair Haldun(*Mahşer*), Nihad'ın arkadaşlarındandır. Haldun'u ilk olarak Nihad ve Muazzez'in birlikteliklerini kutlamak için Necdet'in daveti üzerine ailesine ait Bağlarbaşı'ndaki evine giden diğer arkadaşlar arasındadır.

“Haldun, şair olduğu söylenen genç, yirmi dört yaşlarında, biraz hoppa ve delişmen, benzi kanlı, gözleri parlak ve cevval, fakat ufacık, kısa, buruşuksuz kaşlarıyla, ufacık burnu ve ağzıyla bir çocuk hissi veriyor. Kıvırcık siyah saçları da başına yaraşıyor.”(Safa, *Mahşer*, 2016, s.167)

Nihad, işsiz kaldıktan ve bu süreç sonunda içine düştüğü ekonomik krizin ardından kendisini siyasi bir coşkunun içinde bulur; onun bu coşkusundan etkilenen kişiler arasında Haldun da vardır. Nihad'ın ihtilâl isteyen fikirlerini ilk dile getirdiği dönemde, arkadaşları ile her zaman toplandıkları kahvede Haldun da arkadaşından etkilenir.

“(...) Biz, bu millet, lokomotifinden kaymış, bayır aşağı, gerisin geriye giden Fransız bir vagon içindeyiz.(...) Bu memlekette kan lazım, kan, kan, kan! Bizim mayamız vatan kanyla yoğrulmuş, biz de babalarımız gibi, kanda yetişmiş ve pişmiş bir nesiliz. Bâbiâli'deki iğrenç politika ve ihtiras yatağını kan temizler. Ufûnetli

vicdanları, bayağı hırsızları, zelîl ruhları kan temizler. İhtilâl lazım! Ateş ve kan lazım!”(Safa, Mahşer, 2016, s.199)

Haldun, Nihad’ın tesiri ile “Bâbîâli” olarak dile getirdiği dönemin yönetimini eleştirir. Kendinden önce yaşamış nesli de arkasına alarak, dönemin kendisine yanlış gelen politikasını kanla temizleyeceğine inanır. Ülkenin içinde bulunduğu duruma ve Fransız tesirine karşı çıkan Haldun, bu durumdan kurtulmanın yolunu korkusuzca karşı koymaya, ihtilâlâle bağlar.

Şair Kör Ali(*Mahşer*), Nihad’ın polisler tarafından evinden götürülmesine neden olacak olan, kahvedeki akşam orada bulunanlar arasındadır. Nihad’ın heyecana gelip yaptığı konuşması sonunda, Kör Ali “Ölmeyi Bil!” isimli şiirini okur.

“Evinde aç kalıp ölmek, hududda kurşunla

Budur senin ezeli ser-nüvişt gamgînin!”

“Bu şiirden sonra, Kör Ali ayağa kalktı. Gözleri kör değil, fakat bir gözü asabî bir ihtilâçla kısık, yüzü bin mihnet ve meşakkatle kavrulmuş, buruşuk, zayıf, benzi uçuk, başı omuzları arasına kaçmış, eciş bücüş, çarpık çurpuk bir adam.(...)”
(Safa, *Mahşer*, 2016,s.229-230)

Kör Ali, okuduğu şiirinden sonra, önce kendini, sonra kahvede kendini dinleyenlerin ruhlarını şaha kaldırarak kendisinden geçer. Öyle bir psikolojiye girer ki, ülkesi adına işe yaramadığını düşündüğü siyasilerin isimlerini söyleyerek hangisini isterlerse öldüreceğini haykırır.

“(...) Şimdi, şimdi... Hemen... Derhal... Bana bir revolver, bir filinta, bir mavzer veriniz; şimdi hemen sokağa fırlayayım; istediğiniz adamı şırrak diye alnından vurup yere yuvarlamazsam kahpeyim. Söyleyin: Enver’i mi? Topal İsmail’i mi? Hangisini istersiniz?”(Safa, Mahşer, 2016,s.230)

Şair Kör Ali’nin saydığı isimler ittihatçı olarak bilinen kişilerdir. Enver Paşa ve Topal İsmail, İttihat ve Terraki Cemiyeti’nin ileri gelen isimleridir. Kahvedeki heyecanlı sohbetinde Şair Kör Ali, ülkenin içinde bulunduğu durumun suçunu İttihat ve Terraki Cemiyeti’nin politikasında bulur.

Saim(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), Ferit'in arkadaşlarından biridir. Saim karakteri, karşımıza Suzy ve Mister Joe'nun evindeki davette çıkar. Ferit'in kafasının içinde sürekli konuşma halinde olduğu Muhtar'ın aksine Saim sol görüştedir. Yazar taafindan okura Mister Joe'nun proletaryası olarak adlandırılmıştır. Saim, Ferit'in anlattığı her şeyi sınıf farkı üzerinde tartışır. Onun sürekli aynı argümanları kullanarak açıklama yapması Ferit'i kendisinden uzaklaştırır. Marksizm üzerine yaptığı okumaları Ferit'e anlatan Saim'in bir süre sonra tıpkı aşırı milliyetçi olarak gördüğü Muhtar'dan farkı kalmaz ve ondan uzaklaşmasına neden olur. Saim, Ferit'in Selma ile olan ilişkisinde yaptığı yorumlar ile kadınlara olan bakışını da ortaya koyar.

“Milliyetçi Muhtar, suret-i mutlakçı Mister Joe, proletaryacı Saim, hep aynı kafa yapısına sahiptirler. Üçü de sureti mutlakçıydı. Mesela Mister Joe ailede, Saim zinada sureti mutlakçı.

-At Selam'ı şu karyolaya be. Çok beceriksizsin ula, Ferit. Bizim fakülte bu odada kaç kurban verdi. Kızlarda burjuva cemiyetinin bütün hurafeleri zar hurafesiyle birlikte kaybolur. Çok toysun Joe. Ne duruyorsun? Kadının inkılâbı cinsi hürriyetinden başlar. Kanundur.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.150-151)

Saim, kadın inkılâbının cinsel özgürlük olduğunu düşünür. Kadınlarla yaşadığı münasebetleri onları toplumsal, ahlaki bağlardan kopararak özgürlüğüne kavuşturduğuna inanan Saim, yazarın okura bir ironisi olarak kadının özgürlüğü dahi erkek ile birlikte olma şartına bağlamış, bu yolla kazanılan bir hürriyeti bile erkeğin varlığına muhtaç bırakmıştır.

Aç Adam-Haydar(*Yalnızız*), Samim, ablası Mefharet ve kardeşi Besim'in yaşadıkları Yeşilköy'deki köşkün mutfağına gelip karnını doyuran kişidir. Köşk halkı tarafından kendisine “aç adam” adı konulmuştur. Aç adam, bize ilk Mefharet tarafından tanıtılır. Mefharet, kızı Selmin'in nişanlısı Ferhat'tan pek hoşlanmaz. Bir şekilde kızını da etkileyerek onun Ferhat'ten ayrılmasına sebep olur. Selmin'de bir süre sonra annesine karşı bir intikam duygusu oluşur ve o da hamile olduğu yalanını söyler. Selmin, annesini üzme için de bebeğin babasının aç adam olduğunu söyler. Selmin'in söylediği yalan üzerine Mefharet, bu durumu düşünür ve aç adam hakkında bize bilgi verir.

“(…) İki ay kadar evvel mutfağın kapısına gelir gelmez bayılıp yere serilen bu meçhulün adı, herkesin ağzında aç adamdı. Hasibe onu doyurmuş ve ölümden kurtarmıştı. Fakat Mefharet’in kafasındaki şüphe fabrikası, iki gün sonra hemen işlemeye başlıyordu. Aç adam haftada bir, sonra iki gün geliyor, Hasibe’nin yanında en aç midenin en bol yemeklerle dolması için geçmesi lâzım gelen müddetten fazla kalıyordu.”(Safa, Yalnızız, 2016, s.77)

Aç adamın gerçek kimliğine dair bilgileri biz, onu yakalamak için köşke gelen polis memurundan öğreniyoruz. Gerçek adı Haydar olan aç adam, Bulgaristan Razgatlıdır. Polisin gösterdiği fotoğraftan anlaşıldığı üzere oldukça yakışıklı bir adam olan Haydar, Bulgaristan’daki Türkler için çıkarılan, ve polisin anlattığı kadarıyla “Komünizm” propagandası yapan bir gazeteyi ülkeye kaçak yollardan sokmaktadır.

Ali Haydar(*Biz İnsanlar*), Vedia’nın âşıklarından biridir. Orhan’ın yalıya gittiği davet akşamlarındaki daimi misafirlerdendir. Orhan, kendisini yalıdaki diğer insanlardan daha yakın hissettiği Zabit Bahri Bey’e onun kim olduğunu sorduğu davet akşamı, Bahri Bey, onun tercüme işi ile meşgul olduğunu söyler. Aynı davet akşamı, misafirler arasında yer alan Fransız hayranı Besime Hanım’a karşı, yabancı dil bilmemin üzerine, kadının savunduğu fikirler karşı çıktığı cümle ile biz onun diğerleri gibi Fransız hayranı olmadığını, yalıdaki kişilere göre daha milliyetçi olduğunu görüyoruz.

“-Yaşa be birader! Dedi. Bizim Besi teyzenin bir papağanı var, dört lisanda lakırdı söyler. Türkçe: ‘Bu da geçer yahu!’ der. Çok lisan bilmek papağanlıktır.”(Safa, *Biz İnsanlar*, s.190)

Besime Hanım, Ali Haydar’ın bu cevabından rahatsız olur. Onun, kendisine karşı, bir kadın olduğunu unutarak, terbiyesizlik yaptığını iddia eder. Bu tepki karşısında Ali Haydar, milletine karşı gösterilen herhangi bir olumsuzlukta kimseyi tanımadan tepki göstereceğini açıklar.

“-Bak doğrusu ben milliyetimi kimsenin ayakları altında çiğnetemem; babam olsa tanımam. (...)” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.191)

Ali Haydar Bey, bu davet akşamında sürekli Besime Hanım'la atışma halindedir. Türkçe'den ve Türkiye'den çok Fransa ve Fransızca savunuculuğu yapan Besime Hanım'a, ortamda tepki gösteren tek kişi Ali Haydar Bey'dir.

Ali Haydar Bey, Vedia'ya âşıktır. Vedia'nın amcası Halim Bey yaşarken, onu amcasından istemiş; ancak reddedilmiştir. Vedia'nın Rüştü'ye karşı olan hislerini bilen Ali Haydar, milliyetçi fikirleri münasebetiyle kendisine yakın hissettiği Orhan'ı şaka ile bezeli bir dille uyarır.

“-Monşer, dedi, bizim Vedia'nın nazarında model erkek Rüştü'dür.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.246)

Ali Haydar Bey, Orhan'a, Vedia ile Rüştü arasındaki kopmaz bağı ifade ettiği bu cümleyi söylediği sırada Vedia da oradadır. Genç kız tarafından reddedilmenin acısını, bulduğu bu güzel fırsatta çıkarmak için elinden geleni yapar. Yukarıdaki cümleyi duymazdan gelen Orhan'a yönelerek yeni bir cümle kurar.

“-Azizim, kadın dediğin mahlûk ne kadar münevver olursa olsun bir boyun bağının rengine, bir pırlanta kol düğmesine dayanamıyor.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.246)

Ali Haydar, davet akşamında önce Besime Hanım'a milli fikirleri ile, sonra da Rüştü'ye, Vedia ile olan münasebeti sebebiyle sürekli laf atmıştır. Ali Haydar Bey, Vedia'nın Rüştü'den vazgeçmeyeceğini Orhan'a çok açık bir dille anlatmış olmasa da, biz, onun bu konudaki düşüncesinin oldukça isabetli olduğunu, Orhan'ın, Vedia'nın defterini okuması ile anlıyoruz.

Necati(*Biz İnsanlar*), Orhan'ın arkadaşıdır. Necati, edebiyat öğretmenidir. Tahsin'in Cemil'e taş attığı olayda, Necati, Cemil'in “eşek Türk” sözünün Tahsin'i tahrik edecek güçte, hakaret olduğunu ve Cemil'inde en az Tahsin kadar suçlu olduğunu savunur. Öğretmenler arasında Tahsin ve Cemil arasındaki olay, bir fikir bölünmesine, ayrışmasına neden olmuştur. Necati, iki çocuk arasında geçen bu olayın, basit bir olay olmadığını, bir çocuğun kendi milletine “eşek” diyebileceğini anlayamaz ve okul idaresinin gözünde suçlu olan Tahsin'in hakkını savunur.

“-İmkânı yok, dedi, şu odanın içinde milli namusuna sahip tek bir adam gösteremezsiniz ki milliyeti müdafaa eden bir çocuk aleyhine, Fransız bayrağına

sığınarak bütün milletine küfür eden soysuz piçi himaye için reyini versin! Neydi adı taş atanın? Hüseyin mi Tahsin mi? Onun attığı taş, bugün, bu saatte Anadolu'da harp eden bütün Türklerin tek bir madde içine sıkıştırılarak teksif edilmiş ruhudur! Elinden her şeyi alınmış bir halkın son silahıdır, gözleri dönmüş bir ümitsizin yere eğilir eğilmez kaptığı ilk tabiat kuvvetidir. Bu çocuğu kim kovmak ister?”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.69)

Necati, okulda yaşanan bu olayda ortaya koyduğu milliyetçi tavrını, Orhan ile götürüldükleri karakolda da ortaya koyar. Beyoğlu'nda bir pastanede Orhan ile otururlarken, Vedia ve Madam Sofi ile karşılaşırlar. İki hanımın kiyafetleri ve masalarına sipariş ettikleri likör nedeniyle pastanede bulunan sivil polis tarafından tepki görürler. Orhan ve Necati, Vedia ve Madam Sofi'i korumak isteyince, sivil polisin dışarı çıkıp yanında getirdiği diğer polislerle aralarında kavga çıkar. Karakolda sorgulanırken “Ayıboğan İbrahim” isimli komiser kendilerine önce oldukça sert davranır; ancak daha sonra gelen bir telefon üzerine komiserin tüm tavrı değişir. Telefon İtilaf komiseri olan “kolonel”den gelmiştir. Madam Sofi, Orhan ve Necati pastaneden polislerle çıktığında İtilaf güçleri içerisindeki tanıdıklarına telefon etmiş ve olaya müdahale ettirmiştir. Necati, komiserin İtilaf komiseri tarafından arandıktan sonra değişen tavırlarından rahatsız olur.

“-Türkiye'nin yaşayacağına inanmayan bir Türk'ün kaç türlü ahlakı olabilir? Ya her şeyden geçer, bedbin ve abus olur: Mektepteki hayvanat muallimi Hüsnü Bey gibi, ya entrikalarla, sefil ikiyüzlü politikalarla yalnız nefesinin selametini arar. Celal gibi, bu merkez memuru gibi yahut da millet camiaları dışında beşeri ideallere sarılır: Süleyman gibi Rusya'daki hareket de Çarlıkla beraber yıkılan bir idealin sarsıntısından doğdu Osmanlı saltanatı da bir inkıraz buhranı geçiriyor? Bu memur ve onun bütün amirleri neye ve kime inanıyorlar? Padişaha mı? Hayır! Ne imparatorluğa, ne millete... Birinden birine inansalar bir vatandaş haysiyeti gözeteceklerdir. Para diyorsun. O Fransız bayrağı çeken yalıdaki kadın aç mı? Aç kalmak korkusu var mı? Fakat onun geçirdiği buhran nedir? Neden uşağına 'vahşi Türk!' diye saldırmıştır? Onun zebunküşlüğü ve küstahlığı açlık korkusundan mı? Hayır! O da büyük bir inanma buhranı geçiriyor. Süleyman'ın bir başka türüsüdür. Süleyman sınıf ihtilaline ve o kadın da Avrupa medeniyetine, hatta Avrupa emperyalizmine sarılmak istiyor.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.165)

Bu sözleri ile Necati, iki ayrı olay karşısında aynı şeyleri hissettiğini ortaya koyar. Cemil'in Fransız hayranı annesi ve kolonelden gelen telefon sonrasında tüm tavrını değiştiren komiser, Necati'in milli hislerini incitmiştir. Sözleri ile milli düşünceler dışında farklı yönlerde ve güçlerde kurtuluş arayan kişilere ve fikirlere karşı çıkar. Bu sıraladığımız isimleri milliyetçi anlayışta olan kişiler olarak değerlendirebiliriz. Aşağıda ele alacağımız kahramanlar ise sosyalist anlayıştaki kişilerdir.

Süleyman(*Biz İnsanlar*), Necati'nin Orhan'la tanıştırdığı eski arkadaşıdır.

“Benim eskiden hem mektep arkadaşım, hem de komşum bir Süleyman vardır. Şimdi, ne iş yapar pek bilmiyorum. Bir şirkette çalışıyor galiba. Arada bir rastlarım. Politika düşkünüdür. Her tesadüfimde bana ahvali âlemi sorar. Başka mevzuu yoktur.”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, s.113-114)

Necati'nin bu sözlerle tanıttığı Süleyman'la Orhan, Valde Kıraaathanesi'nde tanışır; yanlarında Süleyman'da vardır. Süleyman, Orhan'la çalışacağı işi ona anlatır. Süleyman, Orhan'dan tercüme yapmasını ister. Orhan, Süleyman'ın siyasi fikirleri üzerine de konuşmak ister; ancak Süleyman, kahvede rahat konuşamaz. Etraftakiler tarafından duyulma ve casus olan kişilere denk gelmekten korkar. Bunun üzerine Necati, Süleyman'ı akşam için evine davet eder. Süleyman eve geldiğinde, onun fikirlerini merak eden Necati ve Orhan hemen sohbete başlarlar. Süleyman, mücadelesinin kapitalizm ile olduğunu, dünyanın emperyalist devletlerinin kendisinden daha az gelişmiş olan diğer ülkeleri sömürdüğünü, bunun için de kapitalizmle mücadele edilmesi gerektiğini anlatır. Sözleri, cüzdanından çıkardığı bir kâğıttan okumaktadır.

“Hind köylüsü İngiliz hükümetine mahsulünün o kadar büyük bir kısmını verir ki, geriye kalanı kendisini birkaç aydan fazla beslemez. Hind işçisi, İngiliz kapitalistinin fabrikasında o kadar sefil bir yevmiye ile çalışır ki, doyabilmek için muhtaç olduğu bir avuç pirinci tedarikten acizdir.(...)” (Safa, *Biz İnsanlar*, 2016, S.132)

Süleyman, elindeki kâğıtları okudukça onu dinleyen Necati ve Orhan düşüncelere dalarlar. Özellikle de Orhan, Süleyman'ın anlattıklarından etkilenir. Süleyman'ın anlattıkları, onun özellikle hayatının son dönemlerinde yaşadığı,

ekonomik farklılıktan kaynaklı adaletsizliğe karşı hissettiği duygularına tercüman olmuştur. Konuşması oldukça uzun süren Süleyman, konuşmalarının, okuduklarının bir özetini yaparak konuşmasının daha iyi anlaşılmasını sağlar.

“-İşte bütün nazariyeler bir tarafa: Hakikat mücessem ve müşahhas hakikat budur. Benim de şark ve Türkiye meselesinde bütün düşündüklerimin hulâsası budur. Avrupa emperyalizmiyle mücadele.(...)” (Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.138)

Süleyman, emperyalizmle geniş bir mücadele verilirse kazanılacağını anlatır. Ona göre mesele, emperyalist Avrupa’ya karşı yalnızca Türkiye mücadelesi değil, şark mücadelesidir.

IV. EĞİTİM/ÖĞRETİM DURUMLARINA GÖRE ERKEKLER

Bu konu elbette daha önce ele alınmalı idi. Fakat biz en sona almayı tercih ettik. Çünkü Peyami Safa, romanlarında yaşadığı zaman çok elverişli olmasına rağmen eğitim meselelerine pek yer vermez. Kahramanlarının eğitilmiş olmaları üzerinde de durmaz. Nitekim yukarıda kahramanları mesleklerine göre değerlendirirken öğretmen, doktor, polis, asker vb. meslek sahiplerini sıraladık. Bunlar romanda sadece mesleği ile yer almışlardır. Eğitimleri ile ilgili hemen hiç bilgi verilmemiştir. Bunun için biz meslek grubunda inceledik. Burada ise sadece eğitim veya öğretimleri ile ilgili bilgi verilenleri söz konusu edeceğiz. Ayrıca kahramanların eğitim ve öğretimleri ile ilgili herhangi bir bilgi verilmediği halde meselâ Ahmet Tosun (*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*)'un tanbur çalmasından musiki eğitimi aldığını çıkarabiliriz. Onları da burada inceleyeceğiz.

Siyret(*Sözde Kızlar*), Nevin'in davetine geldiğinde, davetlerden sıkıldığını dile getirirken kullandığı sözcükler ağırlıklı olarak Fransızca ağırlıklıdır.

"Bugün gelmeyecektim, eve gidip yatacaktım. Nevin'e de kızgınım. Bizim kestane şekerlerini almadı. Monşer, sana bir şey söyleyeyim mi, artık çay davetlerinden, aniverselerden, parti döplezirlerden bıktım. Her zaman aynı simalar, aynı sözler, aynı oyunlar, aynı tuvaletler... Ne bir yeni zekâ, ne bir yeni eğlence, ne yeni bir hadise... Öff... Biraz seyahate çıkmak istiyorum."(Safa, *Sözde Kızlar*, 2016, s.43)

Siyret, Nevin'e davetlerden neden sıkıldığını açıkladığı yukarıdaki sözlerinde, kendisini anlatmak için tercih ettiği Fransızca sözcükler ile bize bu konuda bir eğitim aldığını düşündürmektedir.

Müfid(*Şimşek*), karısı Pervin ve dayısı Sacid'in arasındaki ilişkiden şüphe etmeye başladığı ve bu şüphelerinin tesiri altında kaldığı dönemde, iş yerinde yapması gereken işlere odaklanamaz. Müfid'in iş yerinde çalışan İtalyan kâtip kendisine yardımcı olmak ister. Müfid, işlerine yardımcı olarak, onun erken saatte eve gitmesini sağlayacak olan İtalyan kâtiple Fransızca konuşur.

“(…) Üzüntü ile başını kaldırdı, etrafına baktı ve yanında oturan bir İtalyan kâtiple göz göze geldi. Bu, zeki, nazik, iyi bir genç, Müfid’in haline dikkat ederek Fransızca sordu:

-Bugün bu şeylerle uğraşmaya muktedir değilsiniz, değil mi?”(Safa, Şimşek, 2016, s.102)

Müfid, kendisine Fransızca olarak yöneltilen soruyu hasta olduğunu belirterek yanıtlar. Biz, buradan Müfid’in Fransızca üzerine bir eğitim aldığını düşünmekteyiz.

Nihad (*Mahşer*), iş bulmak için gittiği Maarif Nezareti’nden olumsuz cevap aldıktan sonra, bir umutla Nafia binasına girer. Orada kendisini karşılayan memur, bir yanlış anlama neticesinde, Nihad’ın gazetedeki mühendis ilanı için geldiğini düşünerek ondan eğitim bilgisini yazmasını ister. Nihad’ın yazdığı kâğıt sayesinde de biz onun aldığı eğitimi öğreniyoruz.

“İstanbulluyum. 313’de doğdum. Pederim Divânı Muhasebat azâsındandır. Validemle birlikte, her ikisi de, beni on iki yaşında öksüz bıraktılar. Darüşşafaka’da okudum. Sonra bir aralık Darülfünûn’a devam ettim. Edebiyat şubesinde idim. Muallimliğim de vardı. (...)” (Safa, *Mahşer*, 2016, s.25)

Nihad, aldığı eğitimlerinin neticesinde öğretmenlik yapmaktadır. Çanakkale’ye gitmeden önce okulda çalışmış; ancak harpten döndükten sonra resmi kurumlarda iş bulamadığı için Mahir Bey ve Seniha Hanım’ın kızları Perizad’a ders vermek için onların evinde işe başlamıştır.

Kâmil(*Bir Akşamdı*), Roma tarihine merak duymaktadır. Bu merakını okura anlatırken, yazar tarafından onun eğitim durumu da verilir.

“Biraz da bu adamı tanıyalım. Bu kafasını harislerin maceralarıyla doldurmuş bir hayalperesttir. Harisler: Napolyon, Sezar, Ogüst. Maceraları: Fetihler. Dehâları: Strateji. İster bir kale, ister bir kadın için olsun, stratejiyle fetih. Küçüklüğünden beri harislerin maceralarını okudu. Roma tarihini “Rüştiye-i Askeriye”den beri çok severdi.”(Safa, *Bir Akşamdı*, 2016, s.45)

Yazar, Kâmil’in Roma tarihine karşı olan tutkusunu anlatırken verdiği ayrıntıda, onun almış olduğu askeri eğitimi de belirtmiştir.

Şinasi(*Fatih-Harbiye*), öğrencidir. Günümüzün İstanbul Devlet Konservatuvarı'nın temeli olan Darülelhan'da eğitim görmektedir. Şinasi'nin eğitimi hakkında bilgiyi, okuldaki bir günü üzerinden öğreniyoruz.

“Şinasi o gün Darülelhan'a daha geç gitti. Sazını da götürmemişti. Mektebe bir uğradı ve çıktı.(...)” (Safa, *Fatih Harbiye*, 2016, s.24)

Şinasi Darülelhan'da kemençe üzerine eğitim görmektedir.

Macit(*Fatih-Harbiye*), Şinasi'nin sevdiği kız olan Neriman'ın, kısa bir süre görüştüğü gençtir. Macit de Darülelhan'da eğitim görmüş; ancak bir süre sonra eğitimini bırakmıştır.

“(...)Darülelhan'ın alafranga kısmında keman dersi almaya gelen Macit'i arkadaşları Neriman'a tanıttılar. Macit bir aydan fazla bu derslere devam etmemiş ve mektebi bırakıp gitmişti; (...)” (Safa, *Fatih- Harbiye*, 2016, s.57)

Macit, zıt özelliklerle kurgulanmış olduğu Şinasi'nin aksine alaturka kısımda değil alafranga kısımda eğitim almaktadır. Batı kökenli bir müzik aleti olan keman dersleri almış; ancak eğitimini yarıda bırakmıştır.

Ferit(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), yeni taşındığı pansiyona alışma sürecinde kendi ile ilgili olarak düşünceye dalmışken, onunla ve eğitimi ile bilgiyi öğreniyoruz.

“Tıp fakültesini bırakıp felsefeye devam ettiği günden beri, mânâlar yüklü bir sis perdesinin, bir iç çekişin, bir yüz kımlıdatışın, bir bakışın bazen sayfalarca yazıya bedel ifade kıymetinde, nominal verileri aşan, daha zengin ve kökleri daha derin bir semboller sistemi olup olmadığını çok düşünmüştü.”(Safa, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, 2016, s.20)

Ferit, tıp fakültesini bırakıp felsefe eğitimine geçtikten sonra, psikolojisindeki değişimi ve bunun dünyayı algılama şekline olan etkisinin kendi üzerindeki izlerini bu sözlerle açıklar. Buradan hareketle tıp eğitiminin realiteye; felsefe eğitiminin de daha çok belirgin olmayan daha karmaşık bir dünyaya ait olduğunu düşünebiliriz.

Mister Joe(*Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*), Ferit'in ara sıra evine gidip sohbet ettiği fizik hocasıdır. Gerçek adı Cevat olan bu adam, yabancı kültür hayranı

olan karısı nedeniyle Mister Joe olarak anılmaktadır. Yazar, onun konuşurken Fransızca kelimeleri sıkça kullanmasını eğitimi ile ilişkilendirir.

“Mister Joe Fransa’da tahsil ettiği için İngilizce bilmezdi; istiarelerini Fransızca’nın klişelerinden seçmek âdetiydi; fakat evinin içinde Pétain Fransa’sına karşı duyulan öfkenin artması, onun Fransızca kelimeleri ya gittikçe daha alçak sesle söylemesine veya Suzy’nin yaklaştığını sezince Türkçe’yi tercih etmesine sebep oluyordu.”(Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, 2016, s.71)

Mister Joe, eğitimini Fransa’da yapmış olduğu için gündelik dilinde Fransızca’yı da sık sık kullanır. İngilizce bilmediği için sözcüklerin yalnızca Fransızca karşılıklarını tercih eder; ancak İngiliz hayranı, Fransız karşıtı eşi Suzy’-ki asıl adı Seza’dır- den çekindiği için onun olduğu ortamda Türkçe kullanımlarını tercih eder.

Yahya Aziz(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Ferit’in kaldığı pansiyondaki kiracılardan biridir. Yahya Aziz, Ferit’in psikolojisinin bozulduğu dönemde, teyzesinin Tosun tarafından öldürülmesinden sonra, onun zor zamanlarında yanında olmuştur. Aynı zamanda, tesadüf eseri vapurda tanışıp hoşlandığı Ferit’in kız kardeşi Nülüfer’in de onun Ferit’e yakın olmasında etkisi vardır. Ferit, pansiyona taşındığı dönemde Vafi Bey’in bilgisi kadar tanır Yahya Aziz’i. Onun için ilk başlarda yalnızca vekâlet emrine alınmış bir lise hocası iken, Ferit’in adaya taşınmasından sonraki süreçte, Matmazel Noraliya’nın koltuğunda yaşadığı mistik olaylar üzerine konuşurken kendisini tanıtmaması ile bundan fazlası olduğunu öğreniyoruz.

“(…) Ben Adanalı zengin bir çiftçinin oğluyum. Sorbonne Üniversitesi’ni bitirdim. Şimdi bir lise hocasıyım. O bile değilim. Vekâletle ve babamla kavgalıyım. (...)” (Safa, *Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*, 2016, s.246)

Yahya Aziz, Fransa’nın en eski üniversitelerinden biri olan Sorbonne’da eğitim görmüştür.

Ahmet Tosun(*Matmazel Noraliya’nın Koltuğu*), Ferit’in kaldığı pansiyondaki kiracılardan biridir. Meslek olarak gazete dağıtıcılığı yapmıştır; ancak günün büyük çoğunluğunda pansiyondaki odasında tanbur çalarak geçirmektedir. Romanda onun tanbur çaldığı an, Ferit’in gözünden aktarılır.

“Şimdi yine tanbur sesi geliyordu. Ferit içeriye tekrar gözetledi. Bu sefer adam bir dakika bile çalamadı. Sazı bıraktı ve yine kaşınmaya başladı. Sonra tekrar sazı yakaladı. Geri çekilen Ferit, o ana kadar tanburdan gelen sesin yalnız fizik bünyesine, biraz da ritmine dikkat etmişti.(...)” (Safa, Matmazel Noraliya'nın Koltuğu, s.15)

Tosun, kendisini romatizma hastası olarak inandırdığı pansiyonda, zamanının büyük kısmında, odasında tanbur çalar. Ferit'in teyzesinden şikaye ettiği sözlerini duyduktan sonra, yaşlı kadını öldüren Tosun, daha önce de cinayet işlemiştir. Bir yanılla katil olan bu adam, kendisinden beklenmeyen bir incelikle, odasında neredeyse tüm gün çaldığı tanbur üzerine bir eğitim almış olabilir.

Rüştü(*Biz İnsanlar*), Vedia'nın yaşadığı yalıya gelenler arasındadır. Vedia'nın Rüştü'ye karşı kopmaz bir bağı vardır. Rüştü oldukça zengin bir ailenin çocuğudur. Ailesinin varlığı sayesinde Londra'da eğitim almış; ancak eğitimi ile alakalı bir iş yapmaz, biz onun yalnızca poker tutkusu ile uğraştığını öğrenmekteyiz.

“(...) Rüştü'de kafadan eser yoktur. Varsa yoksa poker! Bir de iyi giyinmek! Ailesi zengin; bunu Londra'da tahsil ettirmiş; âlâ... Gelgelelim, orada giyinmekten ve pokerden başka ne öğrendiği anlaşılmıyor.”(Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.201)

Rüştü'nün Londra'da ne üzerine eğitim aldığı bilgisi verilmemiştir. Herhangi bir işte de çalışmadığı için uzmanlık alanını öğrenemiyoruz.

Orhan(*Biz İnsanlar*), edebiyat öğretmenidir. Orhan, çalıştığı okuldaki Tahsin ve Cemil arasındaki münakaşa neticesinde Vedia ile tanışmıştır. Kendisi ve eğitimi hakkındaki detayları da Vedia ile yaptığı sohbetlerden birinden öğreniyoruz.

“-Ben Darülmualliminde okudum ve bitirmedim. Maksadım muallim olmak değildi. Maksadım yalnız babamın istediği şey olmamaktı. Önüme Darülmuallimin çıktı, girdim. Bir de bu mektebin müdürü açık fikirli bir adamdı. Talebenin sarıklarını çıkarıyordu. Her mektepte öyle değildir. Ben okumak için ne olursa olsun, okumak için oraya girdim. Darülmuallimin bana insan ruhunun meselelerini öğretti.(...)” (Safa, Biz İnsanlar, 2016, s.223)

Darülmüallimin, Cumhuriyet döneminden önce, Osmanlı döneminde öğretmen yetiştirmek amacıyla açılmış olan kurumdur. Ülkemizdeki öğretmen yetiştiren günümüz kurumlarının temelinde Darülmüallimin yatmaktadır.

Ali Haydar(*Biz İnsanlar*), Vedia ve Samiye Hanım'ın yaşadıkları yalıya gelen sürekli misafirlerden biridir. Vedia'ya olan sevgisi nedeniyle sıkça yalıya gelmektedir. Kitap tercüme etmektedir. Bu durum da bize, Ali Haydar karakteri hakkında yabancı dil eğitimi almış olabileceği fikrini düşündürmektedir. Orhan'ın da katıldığı yalıdaki yemek akşamında sohbet sırasında tercüme ettiği bir kitap üzerine konuşur.

“-Ha... Şöyle söyleyiniz... Ödümü patlattınız. Çünkü ben kitabı yarılardım, tercüme ettim. Siz okudunuz mu onu?”(Safa, *Biz İnsanlar*, 2016,s.188)

Ali Haydar karakteri, muhtemel olarak almış olduğu yabancı dil eğitimi sayesinde tercüme yapmaktadır.

SONUÇ

Peyami Safa'nın Peyami Safa adı ile yayımladığı on bir romanında yer alan erkek kahramanlar üzerine yapmış olduğumuz çalışmamızda, kahramanlar, üst başlıklar ve onların alt başlıkları itibariyle kategorize edilerek, incelenmiştir.

Tezimizin ilk bölümü olan “Medeni Durumlarına Göre Erkekler” kısmında alt başlıklar; “Evli Erkekler”, “Bekâr Erkekler”, “Dul Erkekler” ve “Çocuk Yaştaki Erkekler” şeklinde inceledik.

Kronolojik olarak ele aldığımız on bir romandaki erkek kahramanların sayı bakımından en çok “bekâr erkekler” olduğunu söyleyebiliriz. Peyami Safa, romanlarında “kahraman” olarak ele aldığı kişileri bekâr olarak tercih etmesi, muhtemeldir ki, kurguda kendisine kolaylık sağlaması, kişileri bekâr olarak evli erkeklere göre hayat macerasında, rahat hareket ettirme düşüncesidir.

Tezimizin ikinci bölümünde “Mesleklerine Göre Erkekler”, “Bakış Açıklarına Göre Erkekler” ve “Eğitim/Öğretim Durumlarına Göre Erkekler” üst başlıklarını alt başlıklarına göre inceledik.

“Mesleklerine Göre Erkekler” üst başlığını; “Kamusal Alanda Çalışan/Mesleğini İcra Eden Erkekler”, “Kamusal Alanlar Dışında Çalışan Erkekler” ve “Siyaset/Politika Alanında İdareci/Yönetici Olarak Çalışan Erkekler” alt başlıklarında inceledik. “Kamusal Alanda Çalışan Erkekler”i “öğretmen-doktor-memur-polis-asker-hasta bakıcı-hademe-bekçi” alt başlıklarına ayırdık. Burada incelediğimiz erkekler kurumsal alanlarda, kamusal hizmet veren kurumlarda görev yapmaktadırlar. Bu erkeklerin romanlarda üstlendikleri roller ve romanın aktüel zamanında aldıkları yer/görevler değişmektedir. “Kamusal Alan Dışında Çalışan Erkekler” üst başlığını; “atarabacısı”-“tüccar”- “aktör”-“muharrir”-“ressam”-“gazete dağıtıcısı”-“fotoğrafçı”-“tercüman”-“kayıkçı”-“kahveci” alt başlıkları şeklinde inceledik. Burada incelemiş olduğumuz meslekler, romanların anlatıldıkları dönemler için istihdam sahibi olan güncel mesleklerdir. Bu mesleklerin bir kısmı günümüzde önemini ve istihdam gücünü kaybetmiştir. “Siyaset/Politika Alanında

Çalışan/Kurumlarda İdareci/Yönetici Olan Erkekler” başlığında ise bu alanlarda görev yapan/yapmış erkekleri inceledik.

“Bakış Açıklarına Göre Erkekler” kısmında, düşünce dünyalarında, hayata siyasi bakış açıları ile yönelmiş olan erkek kahramanları inceledik. Peyami Safa’nın romanlarında erkek kahramanlar bir şekilde siyasi fikirlerini de ortaya koymuşlardır. Romanların kurgusu içerisinde siyasi fikirleri/tutumları ile karşımıza çıkan erkekler ağırlıklı olarak milli duygular içerisindedirler. Özellikle roman aktüel zamanı içerisinde harp/işgal konusu işlenmiş ise, erkek kahramanlar bu noktada siyasi fikirleri ile daha belirginleşmişlerdir. Örneğin bu durumu “*Biz İnsanlar*” romanında görmekteyiz. Romanın aktüel zamanı İstanbul’un İtilaf güçleri tarafından işgal edildiği dönemi anlatır. Bu nedenle de romandaki erkeklerin pek çoğu bu süreçten etkilenmişler ve bu durumdan oluşan hislerini dile getirmişlerdir. “*Biz İnsanlar*” romanında sayıca diğer romanlara göre daha fazla öğretmen yer almaktadır. Böylece yazar okura, döneminin aydını üzerinden Milli Mücadele sürecine olan bakış açısını da sunar. Öğretmenlerin bir kısmı Milli Mücadele savunucusu iken bir kısmı da bu süreci desteklemeyen düşüncelerini dile getirirler. Yine “*Biz İnsanlar*” romanında karşımıza milli düşünceler/ fikirler dışında farklı bir düşünce olan “Sosyalizm” fikri muhtevası içerisinde “Süleyman” karakteri de yer almaktadır.

“Eğitim/Öğretim Durumlarına Göre Erkekler” başlığında ise incelemiş olduğumuz romanlarda eğitim/öğretim bilgisi verilmiş olan erkekleri inceledik. Bu başlık altında incelemiş olduğumuz erkek kahramanlar, çalışmamızın geneli üzerinde sayı ve muhteva olarak geniş bir yere sahip değildir. Bu durumun nedeni, incelemiş olduğumuz romanlardaki erkek kahramanların eğitim/öğretim bilgilerinin, belirttiklerimiz dışında verilmemiş olmasıdır.

Peyami Safa’nın incelemiş olduğumuz on bir romanındaki erkek kahramanları genel olarak ele alacak olursak; karakterleri, maceraları ve tavırları itibariyle bir kısmına günümüz gerçeğinde rastlayabiliriz. Bir kısmının ise, günümüz dünyasında yer alması, kurgunun gerçeklikle buluşması açısından, rastlanması zor bir olasılıktır. Erkek kahramanlar, ekonomik olarak da çeşitlilik içerisindedirler. Bir kısım erkek maddi olarak oldukça rahat bir hayat içerisinde kurgulanmış olmasına rağmen, bir kısmı da neredeyse roman boyunca açlık sınırında yaşar. Örneğin; “*Mahşer*” romanının erkek kahramanı olan “Nihad” Çanakkale’den, harpten

döndükten sonra, mesleği olan öğretmenliği devam etmek için “Maarif Nezareti” ne başvurmuş; başvurusuna olumlu bir cevap alamadığı için farklı yerlerde iş arayışına devam etmiştir. Bu süreç sonunda “Mahir Bey” ve eşi “Seniha Hanım” ile karşılaşmıştır. Onların evinde kızları “Perizad” a ders vermek üzere girdiği iş bir süre sonra “Seniha Hanım” ın hesaplarına yardım ettiği bir göreve evrilmiştir. Nihad girdiği bu işten “Muazzez” le olan münasebeti neticesinde ayrılmak zorunda kalmıştır. “Muazzez” le nikâhlanmaları sonrasında başlayan hayatları sürecinde “Nihad” ekonomik olarak oldukça zor günler yaşar. Aynı romanda yer alan “Mahir Bey” ise, harp zengini olarak nitelendirilebilecek bir adamdır ve ekonomik olarak “Nihad” a göre oldukça rahat bir hayatı vardır. Ekonomik yapıları farklı da olsa, romanlardaki ev düzenini, geçimini sağlayan tek taraf erkeklerdir.

KAYNAKLAR

Kitaplar

- Safa, P.** (1923/2016), *Sözde Kızlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1923/2016), *Şimşek*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1924/2016), *Mahşer*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1924/2016), *Bir Akşamdı*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1925/2016), *Cânân*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1930/2016), *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1931/2016), *Fatih- Harbiye*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1933/2016), *Bir Tereddüdün Romanı*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1949/2016), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1951/2016), *Yalnızız*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Safa, P.** (1959/2016), *Biz İnsanlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Ayvazoğlu, B.** (2017), *Peyami Hayatı Sanatı Felsefesi Sanatı Dramı*, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Jung, C.G.** (2015), *Maskülen: Erilliğin Farklı Yüzleri*, (D.G. Erdinç, Çev.), Pinhan Yayıncılık, İstanbul.
- Karaca, Mine.** (2019), *Peyami Safa Romanlarında Kadın Kahramanlar*, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi)

ÖZGEÇMİŞ

Nilgün GÜNEŞ

Telefon: (0543) 543 295 36 76

E-posta: mahlas_kebuter@hotmail.com

EĞİTİM

2015-2019 Yüksek Lisans

(Eylül-Haziran) İstanbul Aydın Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı

2009-2010 Tezsiz Yüksek Lisans

Ortaöğretim Alan Öğretmenliği

2005-2009 Lisans

Sakarya Üniversitesi

Fen- Edebiyat Fakültesi

MESLEKİ TECRÜBE

2010-2011 Üsküdar İ.M.K.B. Kız Meslek Lisesi

2012-2015 Özel Cemal Reşit Rey Güzel Sanatlar Lisesi

2015-2016 Özel İnci Ümraniye Sağlık Meslek ve Anadolu Lisesi

ULUSAL ve ULUSLARARASI SEMPOZYUM- TOPLANTILAR ve SUNULAN BİLDİRİLER

“Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Kızböcekleri Romanı Üzerine Bir Okuma Denemesi”, 2. Uluslararası Akademik Öğrenci Çalışmaları Kongresi, Trakya Üniversitesi, İstanbul, 26-27 Nisan 2019.